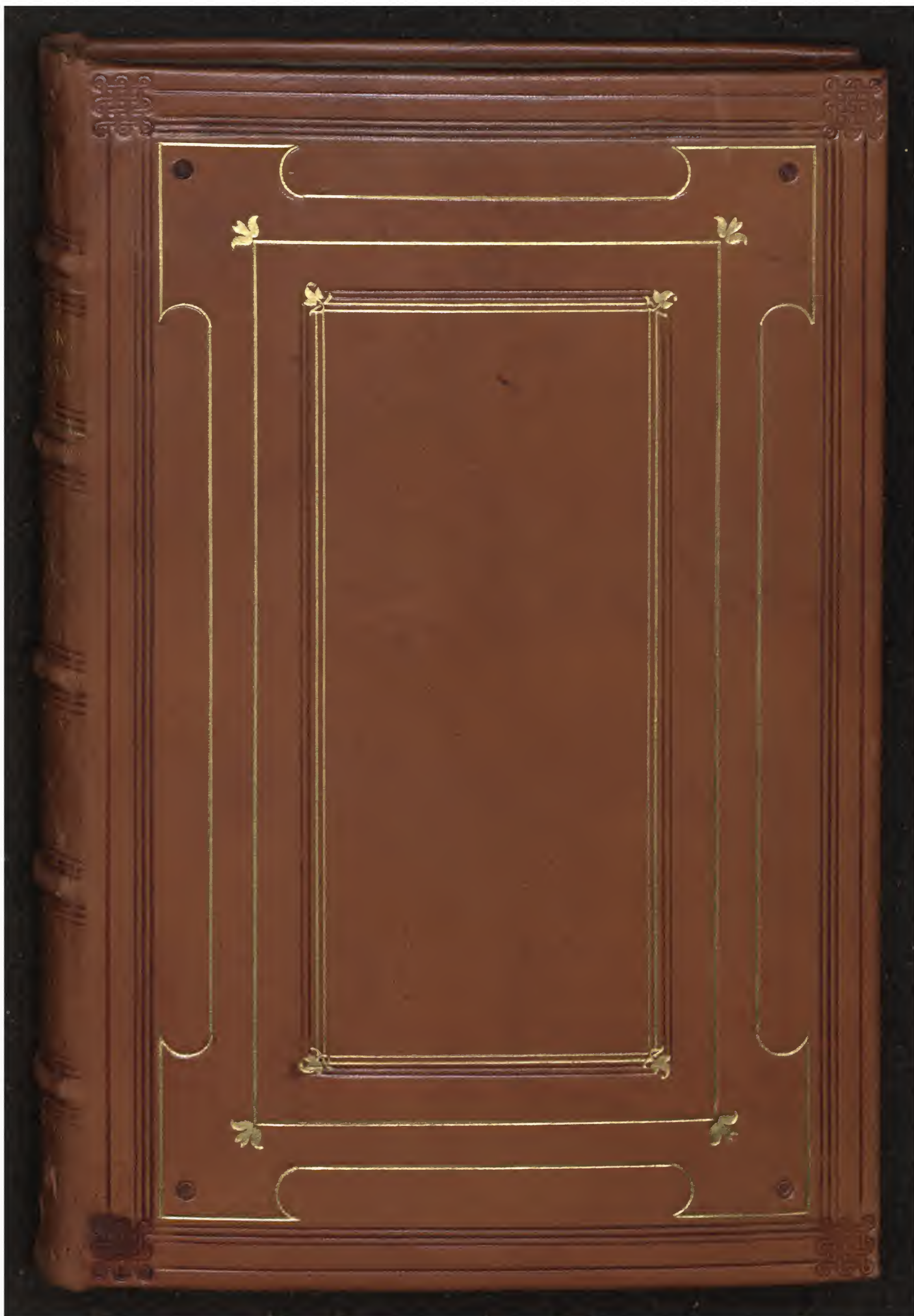
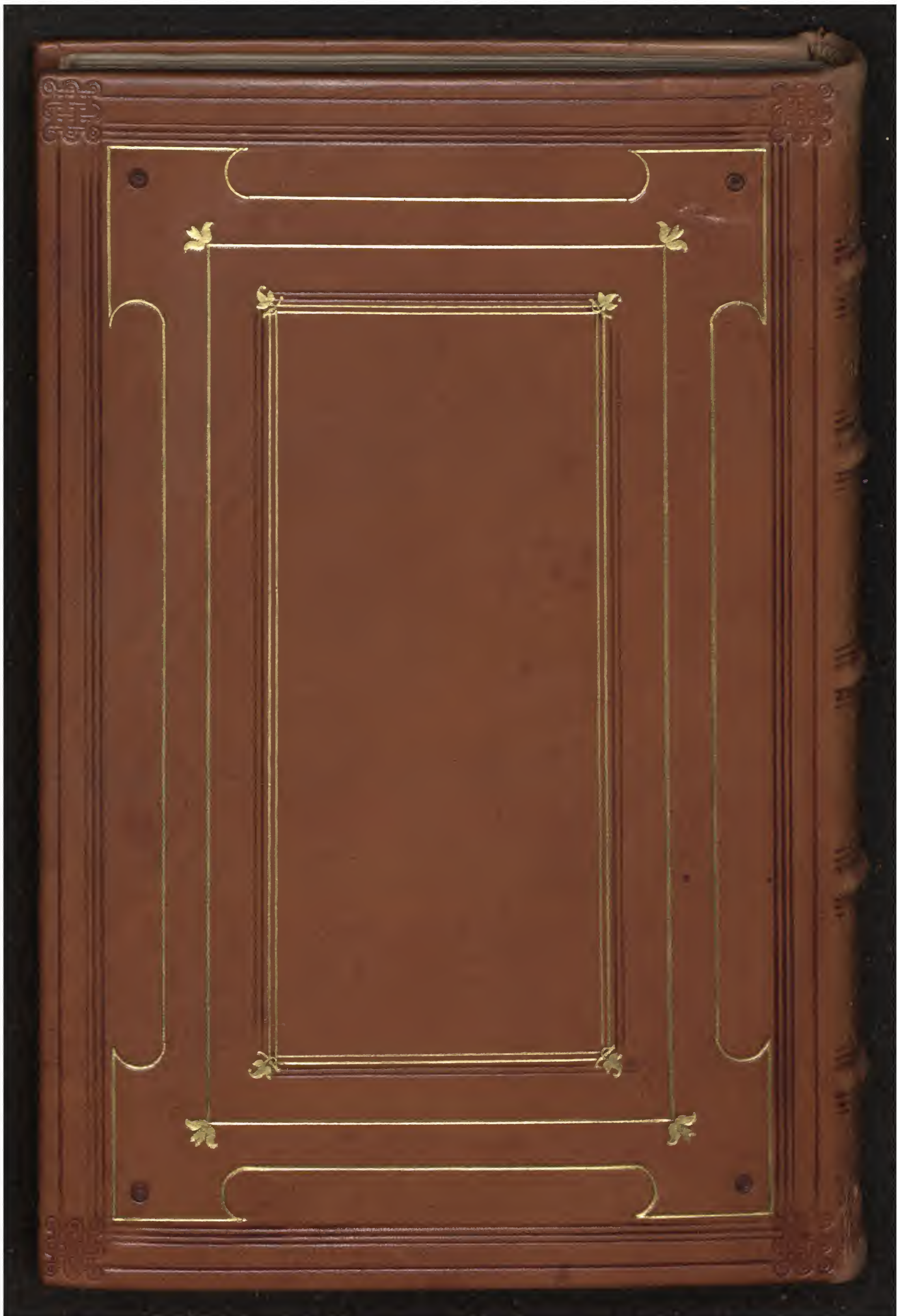

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Nencini inc. 32

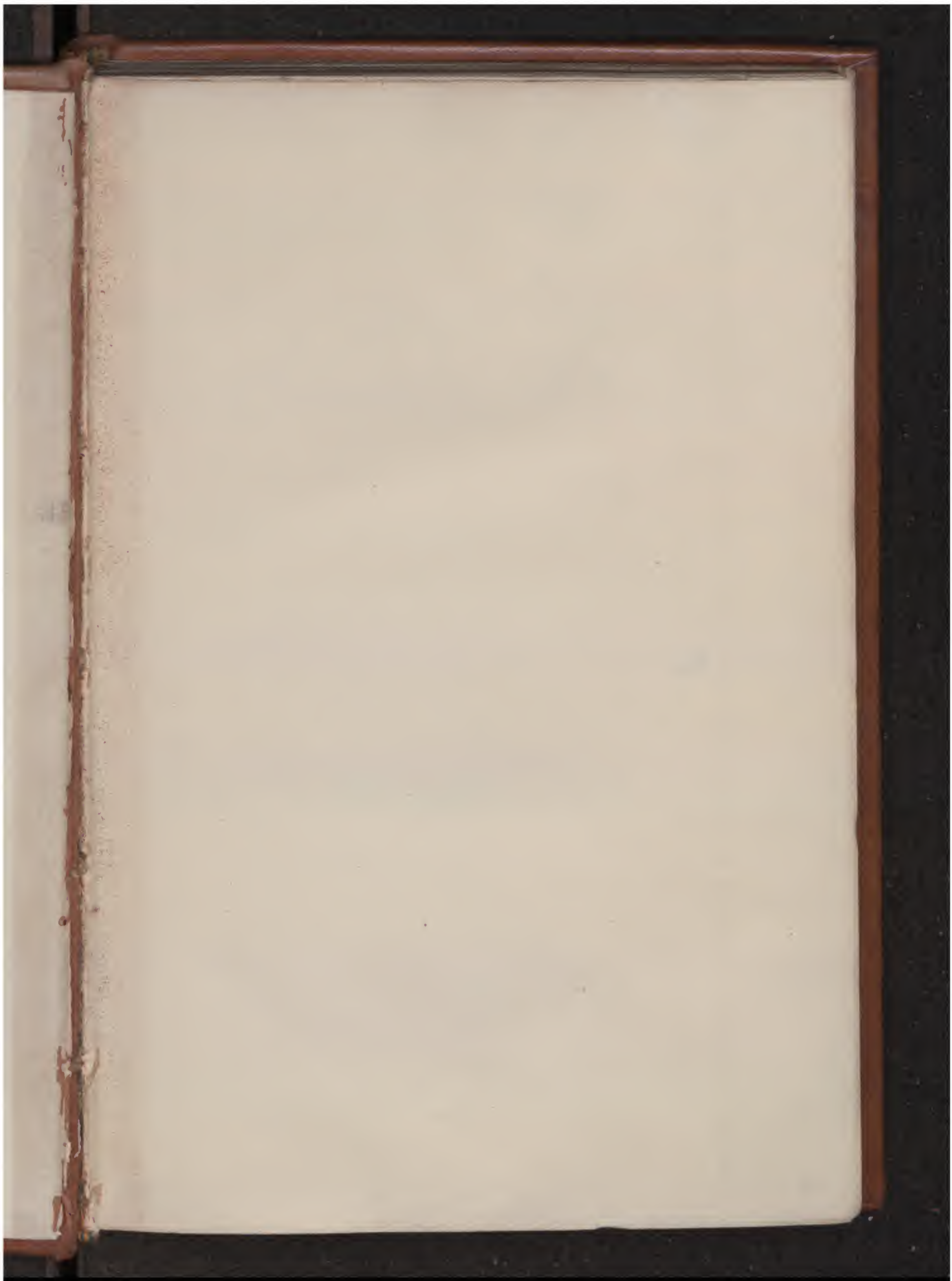

OTIVM
SINE LITERIS
MORS EST
Seneca
Ex Libris Joannis Nencini
1872

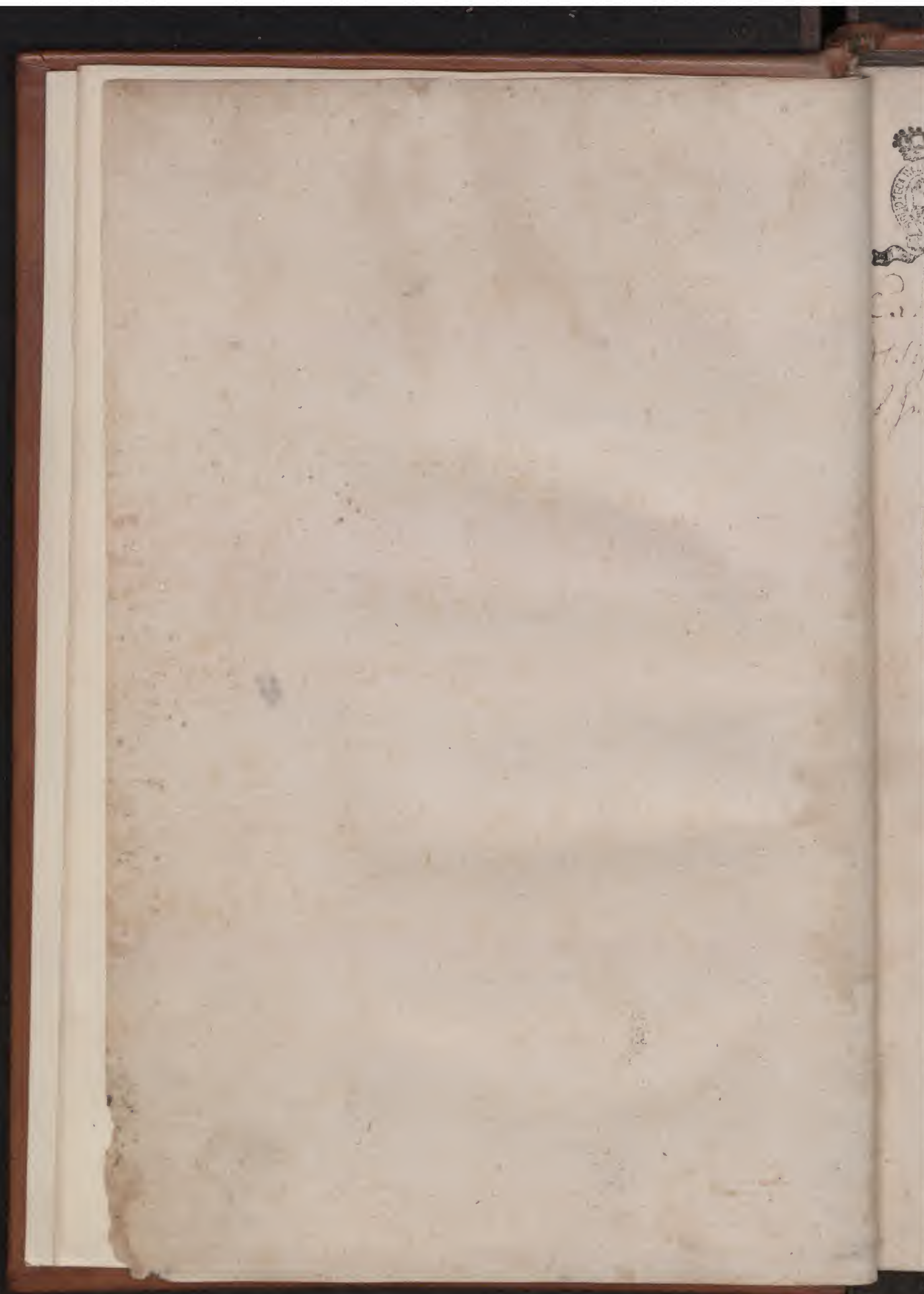

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE-FIRENZE
II
8
8
20
RACCOLTA NENCINI

M. Annaei Lucani

Pharsaliae Lib. X

Marci Annaei Lucani Pharsalia

c Orduba me genuit: rapuit Nero: prælia dixi
Quæ gessere pares: hinc socer inde gener.
Continuo nunq̃ direxi carmina ductu:
Quæ tractim serpant: plus mihi coma placet.

M. ANNEI LVCANI PHARSALIAE LIBER PRIMVS.

b ELLA PER EMATHIOS PLVS
QVAM CIVILIA CAMPOS
Iusq̃ datum sceleri canimus: populũq̃
potentem
In sua uictrici cõuersũ uiscera dextra:
Cognatasq̃ acies: et rupto fœdere regni
Certatim: totis concussi uiribus orbis
In cõmune nefas: infestisq̃ obuia signis
Signa: pares aquilas: et pila minantia pilis.
q Vis furor o ciues: quæ tanta licentia ferri:
Gentibus inuisis latium præbere cruorem?
Cumq̃ superba foret Babylon spolianda trophæis
Ausoniis: umbraq̃ erraret Crassus inulta:
Bella geri placuit nullos habitura triumphos.
Heu quãtum terræ potuit pelagiq̃ parari
Hoc quem ciuiles hauserunt sanguine dextræ:
Vnde uenit titan: et nox ubi sydera condit:
Quaq̃ dies medius flagrantibus æstuat horis:
Et qua bruma rigens ac nescia uere remitti
Astringit Scythicum glaciali frigore pontum:
Sub iuga iam Seres: iam barbarus isset Araxes:
Et gens siqua iacet nascenti conscia Nilo.
Tunc si tantus amor belli tibi Roma nefandi
Totum sub Latias leges cum miseris orbem:
In te uerte manus: nõdum tibi defuit hostis.
At nunc semirutis pendẽt quod mœnia tectis
Vrbibus italiæ: lapsisq̃ ingentia muris
Saxa iacent: nulloq̃ domus custode tenẽtur:
Rarus et antiquis habitator in urbibus errat:
Horrida quod dumis multosq̃ inarata per annos

Hesperia est: desuntque manus poscentibus aruis:
Non tu Pyrrhe ferox: nec tantis cladibus auctor
Pœnus erit: nulli penitus discindere ferro
Contigit: alta sedent ciuilis uulnera dextræ.
Quod si non aliam uenturo fata Neroni
Inuenere uiam: magnoque æterna parantur
Regna deis: cælumque suo seruire tonanti
Non nisi sæuorum potuit post bella gigantum:
Iam nihil o superi querimur: scelera ista nefasque
Hac mercede placent. diros pharsalia campos
Impleat: et pœni saturentur sanguine manes:
Vltima funesta concurrant prælia munda
His Cæsar perusina fames mutinæque labores
Accedant fatis: et quas premit aspera classes
Leucas: et ardenti seruilia bella sub ætna.
Multum Roma tamen debes ciuilibus armis
Quod tibi res acta est: te cum statione peracta
Astra petes serus: prælati regia cæli
Excipiet gaudente polo. seu sceptra tenere:
Seu te flāmiferos phœbi transcendere currus:
Tellurem que nihil mutato sole timentem
Igne uago lustrare iuuat. tibi numine ab omni
Cedetur: iurique tuo natura relinquet
Quis deus esse uelis: ubi regnum ponere mundi.
Sed neque in arctoo sedem tibi legeris orbe:
Nec polus auersi calidus qua uergitur austri:
Vnde tuam uideas obliquo sydere Romam.
Aetheris imensi partem si presseris unam:
Sentiet axis onus. librati pondera cæli
Orbe tene medio. pars ætheris illa sereni
Tota uacet: nullæque obstent a Cæsare nubes.
Tunc genus humanum positis sibi consulat armis:
Inque uicem gens omnis amet: pax missa per orbem
Ferrea belligeri compescat limina Iani.
Sed mihi iam numen: nec si te pectore uates
Accipiam: cyrrhæa uelim secreta mouentem
Sollicitare deum: Bacchumque auertere nysa:
Tu satis ad uires romana in carmina dandas.

Fert animus cauſas tantarum expromere rerum:
Immenſumq; aperitur opus: quid in arma furentem
Impulerit populum: quid pacem excuſſerit orbi:
Inuida fatorum ſeries: ſūmiſq; negatum
Stare diu: nimioq; graues ſub pondere lapſus:
Nec ſe Roma ferens. ſic cum cōpage ſoluta
Sæcula tot mundi ſuprema coegerit hora:
Antiquum repetens iterū chaos: omnia mixtis
Sydera ſyderibus concurrent: ignea pontum
Aſtra petēt: tellus extendere littora nolet:
Excucietq; fretum: fratri contraria Phœbe
Ibit: et obliquum bigas agitare per orbem
Indignata diem poſcet ſibi: totaq; diſcors
Machina diuulſi turbabit fœdera mundi.
In ſe magna ruunt: lætis hunc numina rebus
Creſcendi poſuere modum: nec gentibus ullis
Cōmodat in populum terræ pelagiq; potentem
Inuidiam fortuna ſuam. tu cauſa malorum
Facta tribus dominis cōmunis Roma: nec unq̃
In turbam miſſi feralia fœdera regni.
O male concordes nimiaq; cupidine cæci
Quid miſcere iuuat uires? orbemq; tenere
In medium? dum terra fretum terramq; leuabit
Aer: et longi uoluent titana labores:
Noxq; diem cælo totidem per ſigna ſequetur:
Nulla fides regni ſociis: omniſq; poteſtas
Impatiens conſortis erit: nec gentibus ullis
Credite: nec longe fatorum exempla petantur.
Fraterno primi maduerunt ſanguine muri:
Nec pretium tanti tellus pontuſq; furoris
Tunc erat: exiguum dominos cōmiſit aſylum.
Temporis anguſti māſit concordia diſcors:
Paxq; fuit non ſponte ducum. Nam ſola futuri
Craſſus erat belli medius mora. Qualiter undas
Qui ſecat: et geminū gracilis mare ſeparat iſthmos
Nec patitur cōferre fretū. ſi terra recedat
Ionium ægeo franget mare. Sic ubi ſæua
Arma ducum dirimens miſerādo funere Craſſus:

Aſſyrias latio maculauit ſanguine Carras:
Parthica romanos ſoluerunt damna furores:
Plus illa uobis acie q̄ creditis actum eſt
Arſacidæ: bellum uicti ciuile dediſtis.
Diuiditur ferro regnum: populiq; potentis
Quæ mare quæ terras quæ totū poſſidet orbem
Non cœpit fortuna duos. nam pignora iuncti
Sanguinis: et diro ferales omine tædas
Abſtulit ad manes parcarum iulia ſæua
Intercepta manu. quod ſi tibi fata dediſſent
Maiores in luce moras: tu ſola furentem
Inde uirum poteras: atq; hinc retinere parentem.
Armataſq; manus excuſſo iungere ferro:
Vt generos ſoceris mediæ iunxere ſabinæ.
Morte tua diſcuſſa fides: bellumq; mouere
Permiſſum eſt ducibus: ſtimulos dedit æmula uirtus
Tu noua ne ueteres obſcurent facta triumphos
Et uictis cedat pyratica laurea gallis
Magne times. te iam ſeries uſuſq; laborum
Erigit: impatienſq; loci fortuna ſecundi
Nec quē q̄ iam ferre poteſt: Cæſar ue priorem
Pompeius ue parem. quis iuſtius induit arma
Scire nefas: magno ſe iudice quiſq; tuetur.
Victrix cauſa deis placuit: ſed uicta Catoni.
Nec coiere pares. alter uergentibus annis
In ſenium: longoq; togæ tranquillior uſu
Dedidicit iam pace ducem: famæq; petitor
Multa dare in uulgus: totus popularibus auris
Impelli: plauſuq; ſui gaudere theatri:
Nec reparare nouas uires: multumq; priori
Credere fortunæ. ſtat magni nominis umbra:
Qualis frugifero quercus ſublimis in agro
Exuuias ueteres populi ſacrataq; geſtans
Dona ducum: nec iam ualidis radicibus hærens
Pondere fixa ſuo eſt: nudoſq; per aera ramos
Effundens trunco non frondibus efficit umbram:
Sed quāuis primo nutet caſura ſub euro:
Tot circum ſiluæ firmo ſe robore tollant:

Sola tamen colitur. Sed non in Cæsare tantum
Nomen erat nec fama ducis: sed nescia uirtus
Stare loco: solusq̃ pudor non uincere bello
Acer et indomitus quo spes quoq̃ ira uocasset
Ferre manum: et nunq̃ temerando parcere ferro
Successus urgere suos: instare fauori
Numinis impellens quicquid sibi sũma petenti
Obstaret: gaudensq̃ uiam fecisse ruina.
Qualiter expressum uentis per nubila fulmen
Aetheris impulsi sonitu mundiq̃ fragore
Emicuit: rupitq̃ diem: populosq̃ pauentes
Terruit: obliqua perstringens lumina flãma:
In sua templa furit: nullaq̃ exire uetante
Materia: magnãq̃ cadens magnãq̃ reuertens
Dat stragem late: sparsosq̃ recolligit ignes.
Hæ ducibus causæ suberant: sed publica belli
Semina: quæ populos semper mersere potentes.
Nãq̃ ut opes nimias mundo fortuna subacto
Intulit: et rebus mores cessere secundis.
Non auro tectis ue modus mensasq̃ priores
Aspernata fames: cultus gestare decoros
Vix nuribus rapuere mares. fœcunda uirorum
Paupertas fugitur: totoq̃ arcessitur orbe
Quo gens quæq̃ perit. tum lõgos iungere fines
Agrorum: et quõdam duro sulcata Camilli
Vomere: et antiquos Curionũ passa ligones
Longa sub ignotis extendere rura colonis.
Non erat is populus quẽ pax tranquilla iuuaret:
Quæm sua libertas imotis pasceret armis.
Inde iræ faciles: et quod suasisset egestas
Vile nefas: magnũq̃ decus ferroq̃ petendum
Plus patria potuisse sua: mensuraq̃ iuris
Vis erat: hinc leges et plebiscita coactæ:
Et cum consulibus turbantes iura tribuni:
Hinc rapti fasces pretio: sectorq̃ fauoris
Ipse sui populus: letalisq̃ ambitus urbi:
Annua uenali referens certamina campo:
Hinc usura uorax auidũq̃ in tẽpore fœnus:

Et concussa fides: et multis utile bellum.
Iam gelidas Cæsar cursu superauerat alpes.
Ingentesq; animo motus bellumq; futurum
Ceperat. ut uentū est parui rubiconis ad undas:
Ingens uisa duci patriæ trepidantis imago:
Clara per oscuram uultu mœstissima noctem:
Turrigero canos effundens uertice crines
Cæsarie lacera nudisq; astare lecertis:
Et gemitu permixta loqui. quo tenditis ultra:
Quo fertis mea signa uiri? si iure uenitis
Si ciues huc usq; licet. tunc perculit horror
Membra ducis: riguere comæ: gressumq; coercēs
Langor in extrema tenuit uestigia ripa.
Mox ait o magnæ qui mœnia prospicis urbis
Tarpeia de rupe tonans? phrygiiq; penates
Gentis Iuleæ: et rapti secreta Quirini:
Et residens celsa latialis Iupiter alba.
Vestalesq; foci: summiq; o numinis instar
Roma faue ceptis non te furialibus armis
Persequor: en adsum uictor terraq; mariq;
Cæsar ubiq; tuus: liceat modo nūc quoq; miles
Ille erit ille nocens qui me tibi fecerit hostem:
Inde moras soluit belli: tumidumq; per amnem
Signa tulit propere. sicut squalentibus aruis
Aestiferæ libyes uiso leo cominus hoste
Subsedit dubius: totam dum colligit iram:
Mox ubi se sæuæ stimulauit uerbere caudæ
Erexitq; iubas. uasto et graue murmur hiatu
Infremuit dū torta leuis si lancea mauri
Hæreat: aut latum subeant uenabula pectus:
Per ferrum tanti securus uulneris exit.
Fonte cadit modico: paruisq; impellitur undis
Puniceus rubicon: cum feruida canduit æstas:
Perq; imas serpit ualles: et gallica certus
Limes ab ausoniis disterminat arua colonis.
Tum uires præbebat hyems: atq; auxerat undas
Tertia iam grauido pluuialis cynthia cornu:
Et madidis euri resolutæ flatibus alpes.

Primus in obliquum ſonipes opponitur amnē
Excepturus aquas: molli tum cætera rumpit
Turba uado faciles iam fracti fluminis undas.
Cæſar ut aduerſam ſaperato gurgite ripam
Attigit: heſperiæ uetitis et conſtitit aruis:
Hic ait hic pacem temerataq; iura relinquo
Te fortuna ſequor: procul hinc iā fœdera ſūto:
Credidimus fatis utendū eſt iudice bello.
Sic fatus: noctis tenebris rapit agmina ductor
Impiger: et torto balearis uerbere fundæ
Ocior: et miſſa parthi poſt terga ſagitta:
Vicinumq; minax inuadit ariminum: et ignes
Solis lucifero fugiebant aſtra relicto:
Iāq; dies primos belli ſenſura tumultus
Exoritur: ſeu ſponte deum ſeu turbidus auſter
Impulerat: mœſtam tenuerunt nubila lucem.
Conſtitit ut capto iuſſus deponere miles
Signa foro. ſtridor lituum clangorq; tubarum
Non pia concinuit cum rauco claſſica cornu.
Rupta quies populi: ſtratiſq; excita iuuentus
Diripiunt ſacris affixa penatibus arma:
Quæ pax longa dabat: nuda iam crate fluentes
Inuadunt clypeos: curuataq; cuſpide pila
Et ſcabros nigræ morſu rubiginis enſes
Vt notæ fulſere aquilæ romanaq; ſigna
Et celſus medio conſpectus in agmine Cæſar:
Diriguere metu: gelidus pauor alligat artus:
Et tacitos muto uoluūt in pectore queſtus.
Omale uicinis hæc mœnia condita gallis:
O triſti damnata loco: pax alta per omnes
Et tranquilla quies populos: nos præda furentū
Primaq; caſtra ſumus: melius fortuna dediſſes
Orbe ſub eoo ſedem gelidaq; ſub arto:
Erranteſq; domos: latii q̄ claustra tueri.
Nos primi ſenonū motus cimbrūq; ruentem
Vidimus: et martem libyes curſumq; furoris
Teutonici: quotiens romam fortuna laceſſit
Hac iter eſt bellis. Gemitu ſic quiſq; latenti

Non ausus timuisse palam:uox nulla dolori
Credita:sed quãtum uolucres cũ bruma coercet:
Rura silent:mediusq; tacet sine murmure pontus
Tanta quies.Noctis gelidas lux soluerat umbras.
Ecce faces belli:dubiæq; in prælia menti
Vrgentes addunt stimulos:cunctasq; pudoris
Rumpunt fata moras:iustos fortuna laborat
Esse ducis motus:et causas inuenit armis.
Expulit ancipiti discordes urbe tribunos
Victo iure minax iactatis curia Gracchis.
Hos iam mota ducis uicinaq; signa petentes
Audax uenali comitatur Curio lingua.
Vox quondã populi libertatemq; tueri
Ausus:et armatos plebi miscere potentes.
Vtq; ducem uarias uoluentem pectore curas
Conspexit.dum uoce tuæ potuere iuuari
Cæsar ait partes;quãuis nolente senatu
Traximus imperiũ:tunc cum mihi rostra tenere
Ius erat:et dubios in te transferre quirites.
Sed postq̃ leges bello siluere coactæ:
Pellimur e patriis laribus:patimurq; uolentes
Exilium:tua nos faciet uictoria ciues:
Dum trepidant nullo firmatæ robore partes:
Tolle moras:semper nocuit differre paratis:
Par labor atq; metus pretio maiore petuntur.
Bellantem geminis tenuit te gallia lustris
Pars quota terrarũ:facili si prælia pauca
Gesseris euentu:tibi Roma subegerit orbẽ.
Nunc neq; te longi remeantẽ pompa triumphi
Excipit:aut sacras poscunt capitolia laurus:
Liuor edax tibi cuncta negat:gentesq; subactas
Vix impune feres:socerum depellere regno
Decretum est genero:partiri nõ potes orbẽ:
Solus habere potes.Sic postq̃ fatus:et ipsi
In bellum prono tantum tamẽ addidit iræ
Accẽditq; ducem:quantũ clamore iuuatur
Eleus sonipes:quãuis iam carcere clauso
Immineat foribus:pronusq; repagula laxet:

Conuocat armatos extemplo ad signa maniplos.
Vtq̄ satis trepidum turba coeunte tumultum
Composuit: uultu dextraq̄ silentia iussit
Bellorum o sotii qui mille pericula Martis
Mecum ait experti decimo iam uincitis anno:
Hoc cruor arctois meruit diffusus in aruis
Vulneraq̄ et mortes hyemesq̄ sub alpibus actæ?
Non secus ingenti bellorum roma tumultu
Concutitur: q̄ si pœnus transcenderet alpes
Hānibal: implentur ualido tyrone cohortes:
In classem cadit omne nemus: terraq̄ mariq̄
Iussus Cæsar agi. quid si mihi signa iacerent
Marte sub aduerso: ruerentq̄ in terga feroces
Gallorum populi? nunc cum fortuna secundis
Mecum rebus agat: superiq̄ ad sūma uocantes
Temptamur: ueniat dux longa pace solutus
Milite cum subito: partesq̄ in bella togatæ:
Marcellusq̄ loquax et nomina uana Catonis.
Scilicet extremi Pompeium emptiq̄ clientes
Continuo per tot sotiabunt tempora regno?
Ille reget currus nūdum patientibus annis?
Ille semel raptos nunq̄ dimittet honores?
Quid iam rura querar totum suppressa per orbē
Ac iussam seruire famem? quis castra timenti
Nescit mixta foro? gladii cum triste minantes
Iudicium insolita trepidum cinxere corona:
Atq̄ auso nedias perrumpere milite leges
Pompeiana reum clauserunt signa Milonem.
Nunc quoq̄ ne lassum teneat priuata senectus:
Bella nefanda parat: suetus ciuilibus armis:
Et docilis Syllam scelerum uicisse magistrum.
Vtq̄ feræ tigres nunq̄ posuere furorem
Quas nemore hyrcano matrū dū lustra sequūtur
Altus cæsorum pauit cruor armentorum:
Sic et syllanum solito tibi lambere ferrum
Durat magne sitis. nullus semel ore receptus
Pollutas patitur sanguis mansuescere fauces.
Quem tamen inueniet tam lōga potentia finem?

Quis scelerũ modus ẽ? ex hoc iã te iprobe regno
Ille tuus saltem doceat discedere Sylla.
Post cilicas ne uagos: et lassi pontica regis
Prælia barbarico uix consumata ueneno:
Vltima Pompeio dabitur prouintia Cæsar?
Quod non uictrices aquilas deponere iussus
Paruerim: mihi si merces erepta laborum est:
His saltem longi non cum duce præmia belli
Reddantur: miles sub quolibet iste triumphet:
Conferat exanguis quo se post bella senectus?
Quæ sedes erit emeritis? quæ rura dabuntur:
Quæ noster ueteranus aret? quæ mœnia fessis?
An melius fient pyratæ magne coloni?
Tollite iam pridem uictricia tollite signa:
Viribus utendum ẽ quas fecimus: arma tenenti
Omnia dat qui iusta negat: nec numina desunt.
Nam neq; præda meis neq; regnũ quæritur armis:
Detrahimus dominos urbi seruire paratæ.
Dixerat. at dubium nõ claro murmure uulgus
Secum incerta fremit: pietas patriiq; penates
Quãq̃ cæde feras mentes animosq; tumẽtes
Frangunt: sed diro ferri reuocantur amore
Ductorisq; metu. sũmi tum munera pili
Lelius emeritiq; gerens insignia doni:
Seruati ciuis referentem præmia quercum:
Si licet exclamat romani maxime rector
Nominis: et ius est ueras expromere causas:
Quod tam lenta tuas tenuit patientia uires
Conquerimur: deerat ne tibi fiducia nostri?
Dum mouet hic calidus spirantia corpora sanguis:
Et dum pila ualent fortes torquere lacerti:
Degenerem patiere togam regnumq; senatus?
Vsq; adeo miserum est ciuili uincere bello?
Duc age per scythiæ populos: per inhospita syrtis
Littora: per calidas libyes sitientis harenas.
Hæc manus ut uictũ post terga relinqueret orbẽ:
Oceani tumidas remo compescuit undas:
Fregit et arctoo spumantem uertice Rhenum:

Iussa sequi tam posse mihi q̃ uelle necesse est:
Nec ciuis meus est in quem tua classica Cæsar
Audiero. per signa decem felicia castris
Per q; tuos iuro quocunq; ex hoste triumphos
Pectore si fratris gladium: iuguloq; parentis
Condere me iubeas: plenæq; in uiscera partu
Coniugis: inuita peragam tamen omnia dextra.
Si spoliare deos: ignemq; immittere templis:
Numina miscebit castrensis flãma Monetæ.
Signa super tusci si ponere tybridis undas:
Hesperios audax ueniam metator in agros.
Tu quoscunq; uoles in planum effundere muros:
His aries actus disperget saxa lacertis:
Illa licet penitus tolli quam iusseris urbem
Roma sit: his cunctæ simul assensere cohortes.
Elatasq; alte quæcunq; ad bella uocaret
Promisere manus. it tantus ad æthera clamor:
Quantus piniferæ boreas: cum thracius ossæ
Rupibus incubuit curuato robore pressæ:
Fit sonus aut rursus redeuntis in æthera siluæ
Cæsar ut acceptum tam prono milite bellum
Fataq; ferre uidet: ne quo langore moretur
Fortunam: sparsas per gallica rura cohortes
Euocat: et romam motis petit undiq; signis.
Deseruere cauo tentoria fixa lemano:
Castraq; quæ Vogesi curuam super ardua ripam
Pugnaces pictis cohibebant Lingones armis.
Ii uada liquerunt isaræ: qui gurgite ductus
Per tam multa suo famæ maioris in amnem
Lapsus ad æquoreas nomen non pertulit undas.
Soluuntur flaui longa statione Rhuteni:
Mitis Atax latias gaudet non ferre carinas:
Finis et hesperiæ promoto milite Varrus.
Quaq; sub herculeo sacratus numine portus
Vrget rupe caua pelagus: non chorus in illum
Ius habet aut zephyrus: solus sua littora turbat
Circius: et tuta prohibet statione Monœci.
Quaq; iacet littus dubium quod terra fretumq;

Vendicat alternis uicibus: cum funditur ingens
Oceanus:uel cum refugis se fluctibus aufert
Ventus:ab extremo pelagus sic axe uolutet
Destituatq; ferens:an sydere mota secundo
Tethyos unda uagæ lunaribus æstuet horis:
Flamiger an Titan ut alentes hauriat undas
Erigat oceanum:fluctusq; ad sydera tollat:
Quærite quos agitat mundi labor.at mihi sẽper
Tu quæcũq; moues tam crebros causa meatus
Vt superi uoluere late.tunc rura Nemœtis
Qui tenet et ripas Satyri qua littore curuo
Molliter admissum claudit Tarbellicus æquor:
Signa mouet:gaudetq; amoto Sanctonus hoste:
Et Biturix:longisq; leues saxones in armis:
Optimus excusso Leucus rhemisq; lacerto:
Optima gens flexis in gyrum Sequana frænis:
Et docilis rector monstrati Belga couini:
Aluerniq; ausi latios se fingere fratres
Sanguine ab iliaco populi:nimiumq; rebellis
Neruius et cæsi pollutus sanguine Cottæ:
Et qui te laxis imitãtur Sarmata brachis
Vagiones:bathauiq; truces:quos ære recuruo
Stridentes acuere tubæ:qua Cinga pererrat
Gurgite qua rhodanus raptum uelocibus undis
In mare fert Ararim:qua montibus ardua sũmis
Gens habitat cana pendentes rupe Gebennas.
Tu quoq; lætatus conuerti prælia treuir:
Et nunc tonse ligur:quondam per colla decora
Crinibus effusis toti prælatæ comatæ.
Et quibus immitis placatur sanguine diro
Teutates:horrensq; feris altaribus Esus:
Et Taranis scythicæ non mitior ara dianæ:
Vos quoq; qui fortes animas belloq; peremptas
Laudibus in longum uates dimittitis æuum
Plurima securi fudistis carmina Bardi.
Et uos barbaricos ritus moremq; sinistrum
Sacrorum druidæ positis repetistis ab armis.
Solis nosse deos et cæli numina uobis

Aut solis nescire datum est: nemora alta remotis
Incolitis lucis. uobis auctoribus umbræ
Non tacitas erebi sedes ditisq; profundi
Pallida regna petunt: regit idem spiritus artus
Orbe alio: longæ canitis si cognita uitæ
Mors media ē: certe populi quos despicit arctos
Felices errore suo: quos ille timorum
Maximus haud urget lethi metus: inde ruendi
In ferrum mens prona uiris: animæq; capaces
Mortis: et ignauū rediture parcere uitæ.
Et uos crinigeros bellis arcere Caicos
Oppositi petitis romam: rheniq; feroces
Deseritis ripas: et apertum gentibus orbē.
Cæsar ut imensæ collecto robore uires
Audendi maiora fidem fecere per omnem
Spargitur italiam. uicinaq; mœnia complet.
Vana quoq; ad ueros accessit fama timores
Irrupitq; animos populi clademq; futuram
Intulit: et uelox properantis nuntia belli
Innumeras soluit falsa in præconia linguas.
Est qui tauriferis ubi se Meuania campis
Explicat: audaces ruere in certamina turmas
Auferat: et qua Nar tyberino illabitur amni
Barbaricas sæui discurrere Cæsaris alas:
Ipsum omnes aquilas collectaq; signa ferentem
Agmine non uno densisq; incedere castris
Nec qualē meminere uident: maiorq; feroxq;
Mentibus occurrit: uictoq; imanior hoste.
Tunc inter rhenum populos alpesq; iacentes:
Finibus arctois patriaq; a sede reuulsos
Pone sequi: iussamq; feris a gentibus urbem
Romano spectante rapi: sic quisq; pauendo
Dat uires famæ: nulloq; auctore malorum
Quæ finxere timent: nec solum uulgus inani
Percussum terrore pauet: sed curia et ipsi
Sedibus exiliere patres: inuisaq; belli
Consulibus fugiens mandat decreta senatus:
Tunc quæ tuta petant: et quæ metuenda relinquāt.

Incerti quo quenq; fugæ tulit impetus urget
Præcipitem populum:serieq; hærentia longa
Agmina prorūpunt.credas aut tecta nefandas
Corripuiſſe faces:aut iam quatiente ruina
Nutantes pendere domos:ſic turba per urbem
Præcipiti lymphata gradu:uelut unica rebus
Spes foret afflictis:patrios excedere muros
Inconſulta ruit qualis cum turbidus auſter
Reppulit a libycis īmenſum ſyrtibus æquor:
Fractaq; ueliferi ſonuerunt pondera mali:
Deſilit in fluctus deſerta puppe magiſter
Nauitaq;:et nōdum ſparſa compage carinæ
Naufragium ſibi quiſq; facit:ſic urbe relicta
In bellum fugitur:nullum iam languidus æuo
Eualuit reuocare parens:coniunx ue maritum
Fletibus:aut patrii dubiæ dum uota ſalutis
Conciperent tenuere lares:nec limine quiſq̃
Exit:et extremo tunc forſitan urbis amatæ
Plenus abit uiſu:ruit irreuocabile uulgus.
O faciles dare ſūma deos eademq; tueri
Difficiles:urbem populis uictiſq; frequentem
Gentibus:et generis coeat ſi turba capacem
Humani:facilem uenturo Cæſare prædam
Ignauæ liquere manus:cum preſſus ab hoſte
Clauditur externis miles romanus in oris
Effugit exiguo nocturna pericula uallo.
Et ſubitus rapti munimine ceſpitis agger
Præbet ſecuros intra tentoria ſomnos.
Tu tantum audito bellorū nomine Roma
Deſereris:nox una tuis non credita muris.
Danda tamen uenia eſt tantorū danda pauorum
Pompeio fugiēte timent.tum nequa futuri
Spem ſaltem trepidas mentes leuet:addita fati
Peioris manifeſta fides:ſuperiq; minaces
Prodigiis terras implerūt:æthera:pontum.
Ignota obſcuræ uiderunt ſydera noctes:
Ardentēq; polum flāmis:cæloq; uolantes
Obliquas perinane faces:crinemq; timendi

Syderis: et terris mutantem regna cometem.
Fulgura fallaci micuerũt crebra sereno
Et uarias ignis denso dedit aere formas
Nunc iaculũ longo nunc sparso lumine lampas
Emicuit cælo tacitum sine nubibus ullis
Fulmen: et arctois rapiens se partibus ignem
Percussit latiale caput: stellæq̃ minores
Per uacuũ solitæ noctis decurrere tempus
In medium uenere diem: cornuq̃ coacto
Iam phœbe toto fratrem cum redderet orbe:
Terrarũ subita percussa expalluit umbra.
Ipse caput medio Titan cum ferret olympo:
Condidit ardentes atra caligine currus:
Inuoluitq̃ orbem tanebris: gentesq̃ coegit
Desperare diem qualẽ fugiente per ortus
Sole thyesteæ noctem duxere mycenæ.
Ora ferox siculæ laxauit Mulciber ætnæ:
Nec tulit in cælum flãmas: sed uertice prono
Ignis in hesperium cecidit latus: atra Carybdis
Sanguineũ fundo torsit mare: flebile sæui
Latrauere canes: uestali raptus ab ara
Ignis: et ostendens confectas flãma latinas
Scinditur in partes: geminoq̃ cacumine surgit:
Thebanos imitata rogos. tum cardine tellus
Subsedit: ueterem iugis nutantibus alpes
Discussere niuem. Tethys maioribus undis
Hesperiam calpem sũmumq̃ impleuit atlanta.
Indigetes fleuisse deos: urbisq̃ laborem
Testatos sudore lares: delapsaq̃ templis
Dona suis: dirasq̃ diem fedasse uolucres
Accipimus: siluisq̃ feras sub nocte relictis
Audaces media posuisse cubilia roma.
Tũc pecudũ faciles humana ad murmura linguæ:
Monstrosiq̃ hominũ partus numeroq̃ modoq̃.
Mẽbrorum: matrẽq̃ suus conterruit infans:
Diraq̃ per populũ cumanæ carmina uatis
Vulgantur: tunc quos sectis bellona lacertis
Sæua mouet cecinere deos: crinẽq̃ rotantes

Sanguineum populis ulularunt tristia galli.
Compositis plenæ gemuerunt ossibus urnæ:
Tunc fragor armorũ:magnæq; per auia uoces:
Auditæ nemorum:et uenientes cominus umbræ:
Quiq; colunt iunctos extremis mœnibus agros
Diffugiunt:ingens urbem cingebat erinnys.
Excutiens pronam fraganti uertice pinum:
Stridentesq; comas:thebanã qualis Agauem
Impulit:aut sæui contorsit tæla Licurgi
Eumenis:aut qualem iussu Iunonis iniquæ
Horruit Alcides uiso iam dite Megæram.
Insonuere tubæ et quanto clamore cohortes
Miscentur:tantũ nox atra silentibus auris
Edidit et medio uisi consurgere campo
Tristia syllani cecinere oracula manes.
Tollentẽq; caput gelidas Anienis ad undas
Agricolæ fracto Marium uidere sepulchro:
Hæc propter placuit tuscos de more uetusto
Acciri uates:quorum qui maximus æuo
Aruns incoluit desertæ mœnia lunæ
Fulminis edoctus motus:uenasq; calentes
Fibrarum:et motus errantis in aere pennæ:
Monstra iubet primum quæ nullo semine discors
Protulerat natura rapi:sterilisq; nefandos
Ex utero fœtus infaustis urere flãmis.
Mox iubet:et totam pauidis a ciuibus urbẽ
Ambiri:et festo purgantes mœnia lustro:
Longa per extremos pomœria cingere fines
Pontifices sacri quibus est permissa potestas:
Turba minor ritu sequitur succincta gabino:
Vestalẽq; chorum ducit uittata sacerdos:
Troianam soli cui fas uidisse Mineruam.
Tunc qui fata deum secretaq; carmina seruant:
Et lotam paruo reuocant Almone Cybellen:
Et doctus uolucres augur seruare sinistras
Septemuirq; epulis festus.titiiq; sodales
Et Salius læto portans ancilia collo:
Attollensq; apicem generoso uertice flamen.

Dumq; illi effusam longis anfractibus urbem
Circūeunt: Aruns dispersos fulminis ignes
Colligit: et terræ mœsto cum murmure condit:
Datq; locis nomen: sacris tunc admouet aris
Electa ceruice marem. iā fundere Bacchum
Cœperat: obliquoq; molas inducere cultro:
Impatiensq; diu non grati uictima sacri
Cornua succincti premerēt cū torua ministri
Deposito uictum præbebat poplite collum.
Nec cruor emicuit solitus: sed uulnere largo
Diffusum rutilo nigrum pro sanguine uirus
Palluit attonitus sacris feralibus Aruns:
Atq; iram superū raptis quæsiuit in extis.
Terruit ipse color uatem: nā pallida tetris
Viscera tincta notis gelidoq; infecta cruore
Plurimus asperso uariabat sanguine liuor.
Cernit tabe iecur madidum uenasq; minaces
Hostili de parte uidet: pulmonis anheli
Fibra latet: paruusq; secat uitalia limes.
Cor iacet: et saniē per hiantes uiscera rimas
Emittūt: produntq; suas omenta latebras:
Quodq; nefas nullis impune apparuit extis:
Ecce uidet capiti fibrarū increscere molem
Alterius capitis: pars ægra et marcida pēdet.
Pars micat: et celeri uenas mouet iproba pulsu
His ubi concepit magnorū fata malorum
Exclamat. uix fas superi quæcūq; mouetis
Prodere me populis: neq; enim tibi sūme litaui
Iupiter hoc sacrum: cæsiq; in uiscera tauri
Inferni uenere dei. non fanda timemus
Sed uenient maiora metu: dii uisa secundent:
Et fibris sit nulla fides: sed conditor artis
Finxerit ista Tages. flexa sic omnia tuscus
Inuoluēns: multaq; tegens ambage canebat.
At Figulus: cui cura deos secretaq; cæli
Nosse fuit: quē non stellarū ægyptia mēphis
Aequaret uisu: numerisq; mouētibus astra:
Aut hic errat ait; ulla sine lege per æuum

Mundus:et incerto discurrunt sydera motu:
Aut si fata mouent urbi generiq; paratur
Humano matura lues:terræ ne dehiscent
Subsidentq; urbes? an tollet feruidus aer
Temperiem? segetes tellus infida negabit?
Omnis an infusis miscebitur unda uenenis?
Quod cladis genus o superi qua peste paratis
Sæuitiam? extremi multorũ tempus in unũ:
Conuenere dies:sũmo si frigida cælo
Stella nocens nigros Saturni accenderet ignes
Deucalioneos fudisset aquarius imbres:
Totaq; diffuso latuisset in æquore tellus.
Si sæuum radiis nemeæum Phœbe leonem
Nunc premeres:toto fluerent incendia mundo:
Succensusq; tuis flagrasset curribus æther.
Hi cessant ignes.tu qui flagrãte minacem
Scorpion incendis cauda:chelasq; peruris:
Quid tantũ gradiue paras? nam mitis in alto
Iuppiter occasu premitur:uenerisq; salubre
Sydus habet:motuq; celer Cyllenius hæret:
Et cælum mars solus habet:cũ signa meatus
Deseruere suos:mundoq; obscura feruntur?
Ensiferi nimium fulget latus Orionis.
Imminet armorũ rabies.ferriq; potestas
Confũdet ius omne manu:scelerisq; nefando
Nomen erit uirtus:multosq; exibit in annos
Hic furor:et superos quid prodest poscere finẽ:
Cum domino pax ista uenit.duc roma malorũ
Continuã seriem clademq; in tempora multa
Extrahe ciuili tantum iam libera bello.
Terruerant satis hæc pauidam præsagia plebẽ:
Sed maiora premunt.nã qualis uertice pindi
Aedonis ogygio decurrit plena lyæo:
Talis et attonitam rapitur matrona per urbẽ:
Vocibus his prodẽs urgentem pectora Phœbũ.
Quo feror o Pæan:qua me super æthera raptã
Constituis terra? uideo pangæa niuosis
Cana iugis:latosq; æmi sub rupe philippos.

Quis furor hic o Phœbe doce:quo tæla manusq;
Romanæ miscent acies? bellūq; sine hoste est.
Quo diuersa feror? primos me ducis in ortus?
Qua mare lagæi mutatur gurgite nili.
Hunc ego fluminea deformis truncus harena
Qui iacet agnosco:dubiā super æquora syrtim
Arentemq; feror libyen quo tristis erinnys
Transtulit emathias acies:nunc desuper alpis
Nubiferæ colles:atq; aeriam pyrenen
Arripimur:patriæ sedes remeamus in urbis:
Impiaq; in medio peraguntur bella senatu.
Consurgūt partes iterū:totumq; per orbem
Rursus eo:noua da mihi cernere littora ponti
Telluremq; nouam:uidi iā Phœbe philippos.
Hæc ait:et lapso iacuit deserta furore.

M. ANNEI LVCANI PHARSALIAE LIBER SECVNDVS.

i AMQVE IRAE PATVERE DE
VM MANIFESTAQVE BELLI
Signa dedit mūdus:legesq; et fœdera rerū
Præscia mōstrifero uertit natura tumultu:
Indixitq; nefas.cur hāc tibi rector olympi
Sollicitis uisum mortalibus addere curam?
Noscant uenturas ut dira per omina clades:
Siue parens rerum cum primū informia regna
Materiamq; rudem flāma cedente recepit:
Fixit in æternum causas:qua cuncta coercet
Se quoq; lege tenens:et sæcula iussa ferentem
Fatorum īmoto diuisit limite mundum:
Siue nihil positum ē:sed fors incerta uagatur
Fertq; refertq; uices:et habēt mortalia casum?
Sit subitum quodcūq; paras:sit cæca futuri
Mens hominū fati:liceat sperare timenti.
Ergo ubi coccipiunt quātis sit cladibus urbi
Constatura fides superū:ferale per urbē
Iustitium latuit:plebeio tectus amictu

Omnis honos: nullos comitata est purpura fasces.
Tunc questus tenuere suos: magnusq; per omnes
Errabat sine uoce dolor. sic funere primo
Attonitæ tacuere domus: cū corpora nōdum
Conclamata iacent: nec mater crine soluto
Exigit ad sæuos famularū brachia planctus.
Sed cū mēbra premit fugiente rigentia uita
Vultusq; exanimes: oculosq; in morte minaces.
Nec dū est ille dolor: sed iā metus incubat amēs
Miraturq; malū: et cultus matrona priores
Deposuit: mœstæq; tenent delubra cateruæ.
Hæ lachrymis sparsere deos. hæ pectora duro
Affixere solo: lacerasq; in limine sacro
Attonitæ fudere comas: uotisq; uocari
Assuetas crebris feriunt ululatibus aures.
Nec cunctæ sūmi templo iacuere tonantis:
Diuisere deos: et nullis defuit aris
Inuidiam factura parens: quarū una madētes
Scissa genas planctu liuentes atra lacertos:
Nunc ait o miseræ contūdite pectora matres:
Nunc laniate comas: ne ue hunc differte dolorē
Et sūmis seruate malis: nunc flere potestas
Dum pendet fortuna ducū: cum uicerit alter
Gaudendū est. his se stimulis dolor ipse lacessit.
Necnon bella uiri diuersaq; castra petentes
Effundūt iustas in numina sæua querelas.
O miseræ sortis quod nō in punica nati
Tempora: cānarum fuimus trebiæq; iuuētus.
Non pacem petimus superi: date gentibus iras
Nunc urbes excite feras: cōiuret in armis
Mundus: Achameniis decurrant medica susis
Agmina: massageten scythicus nō alliget ister.
Fundat ab extremo flauos aquilone sueuos
Albis et idomitū Rheni caput: omnibus hostes
Reddite nos populis: ciuile auertite bellum.
Hinc dacus premat: inde getes: occurrat iberis
Alter: ad eoas hic uertat signa pharetras.
Nulla uacet tibi roma manus: uel perdere nomen

Si placet hesperium superi: collapsus in ignes
Plurimus ad terram per fulmina decidat æther:
Sæue parens utrasq; simul partesq; ducesq;
Dum nōdum meruere feri. tanto ne nouorum
Prouentu scelerū quærunt uter imperet urbis
Vix tanti fuerat ciuilia bella mouere
Vt neuter. tales pietas peritura querelas
Egerit: at miseros angit sua cura parentes:
Oderuntq; grauis uiuacia fata senectæ:
Seruatosq; iterū bellis ciuilibus annos.
Atq; aliquis magno quærens exempla timori
Non alios inquit motus tunc fata parabant:
Cū post teutonicos uictor libycosq; triūphos
Exul limosa Marius caput abdidit ulua.
Stagna auidi texere soli: laxæq; paludes
Depositum fortuna tuum: mox uincula ferri
Exedere senem longusq; in carcere pedor.
Consul et euersa felix moriturus in urbe.
Pœnas ante dabat scelerum. mors ipsa refugit
Sæpe uirum: frustraq; hosti concessa potestas
Sanguinis inuisi: primo qui cædis in ictu
Diriguit: ferrumq; manu torpente remisit.
Viderat imensam tenebroso in carcere lucem:
Terribilesq; deos scelerū Mariumq; futurum:
Audieratq; pauens fas hæc contingere non est
Colla tibi: debet multas hic legibus æui
Ante suam mortes: uanum depone furorem.
Si libet ulcisci deletæ funera gentis.
Hunc cimbri seruate senem: nō ille fauore
Numinis ingenti superum protectus ab ira
Vir ferus: et romam cupienti perdere fato
Sufficiens: idem pelago delatus iniquo
Hostilem in terram uacuisq; mapalibus actus
Nuda triumphati iacuit per regna Iugurthæ:
Et pœnos pressit cineres: solatia fati
Carthago Mariusq; tulit pariterq; iacentes
Ignouere deis: libycas ibi colligit iras.
Vt primū fortuna redit. seruilia soluit

Agmina:conflato ſæuas ergaſtula ferro
Exeruere manus:nulli geſtanda dabantur
Signa ducis:niſi qui ſcelerum iã fecerat uſum:
Attuleratq; in caſtra nefas:.proh fata quis ille
Q uis fuit ille dies:Marius quo mœnia uictor
Corripuit:quãtoq; gradu mors ſæua cucurrit:
Nobilitas cum plebe perit:lateq; uagatur
Enſis:et a nullo reuocatum eſt pectore ferrum.
Stat cruor in templis:multaq; rubentia cæde
Lubrica ſaxa madent:nulli ſua profuit ætas.
Non ſenis extremum piguit uergentibus annis
Præcipitaſſe diem:nec primo in limine uitæ
Infantis miſeri naſcentia rumpere fata.
Crimine quo parui cædem potuere mereri?
Sed ſatis eſt iam poſſe mori:trahit ipſe furoris
Impetus:et uiſum eſt lethi quæſiſſe nocentem.
Innumerum pars magna perit:rapuitq; cruentus
Victor ab ignota uultus ceruice reciſos
Dum uacua pudet ire manu:ſpes una ſalutis
Oſcula pollutæ fixiſſe trementia dextræ.
Mille licet gladii mortis noua ſigna ſequantur
Degener o populus:uix ſæcula longa decorum
Sic meruiſſe uiris:ne dum breue dedecus æui:
Et uitam dum Sylla redit:cui funera uulgi
Flere uacet?uix te ſparſum per uiſcera Bebi
Innumeras inter carpentis membra coronæ
Diſcerpſiſſe manus: aut te præſage malorum
Antoni:cuius laceris pendentia canis
Ora ferens miles feſtæ rorantia menſæ
Impoſuit:truncos lacerauit Fimbria Craſſos.
Sæua tribunitio maduerunt robora tabo.
Te quoq; neglectum uiolatæ Scæuola dextræ
Ante ipſum penetrale deæ ſemperq; calentes
Mactauere focos:parum ſed feſſa ſenectus
Sanguinis effudit iugulo:flãmiſq; pepercit.
Septimus exequitur repetitis faſcibus annus?
Ille fuit uitæ Mario modus omnia paſſo
Q ue peior fortuna poteſt:atq; omnibus uſo

Quæ melior:mēſoꝗ homini quid fata pararēt.
Iam quot apud ſacri cecidere cadauera portū:
Aut collina tulit ſtratas quot porta cateruas
Tunc cum pene caput mundi rerumꝗ poteſtas
Mutauit translata locum:romanaꝗ ſamnis
Vltra caudinas ſperauit uulnera furcas.
Sylla quoꝗ īmenſis acceſſit cladibus ultor:
Ille quod exiguum reſtabat ſanguinis urbi
Hauſit:dumꝗ nimis iam putrida mēbra recidit
Exceſſit medicina modum:nimiūꝗ ſecuta eſt
Qua morbi duxere manus:periere nocentes.
Sed cum iam ſoli poſſent ſupereſſe nocentes.
Tunc data libertas odiis:reſolutaꝗ legum
Frenis ira ruit: non uni cuncta dabantur
Sed fecit ſibi quiſꝗ nefas.ſemel omnia uictor
Iuſſerat infandum domini per uiſcera ferrum
Exegit famulus:nati maduere paterno
Sanguine:certatum eſt cui ceruix cæſa parentis
Cederet:in fratrum ceciderūt præmia fratres.
Buſta repleta fuga:permixtaꝗ uiua ſepulcris
Corpora.nec populum latebræ cepere ferarum.
Hic laqueo fauces eliſaꝗ guttura fregit:
Hic ſe præcipiti iaculatus pondere dura
Diſſiluit percuſſus humo:morteſꝗ cruento
Victori rapuere ſuas:hic robora buſti
Extruit ipſe ſui:nec dū omni ſanguine fuſo
Deſilit in flāmas:et dum licet occupat ignes.
Colla ducum pilo trepidam geſtata per urbem
Et medio congeſta foro:cognoſcitur illic
Quicquid ubiꝗ iacet:ſcelerum nō thracia tātū
Vidit Biſtonii ſtabulis pendere tyrāni:
Poſtibus Antei libye:nec græcia mœrens
Tot laceros artus piſæa fleuit in aula.
Cum iam tabe fluunt confuſaꝗ tempore multo
Amiſere notas:miſerorum dextra parentum
Colligit:et pauido ſubducit cognita furto.
Meꝗ ipſum memini cæſi deformia fratris
Ora rogo cupidum uetitis imponere flāmis

Omina syllanæ lustrasse cadauera pacis:
Perq; omnes truncos cũ qua ceruice recisum
Cõueniat quæsisse caput. quid sanguine manes
Placatos Catuli referam? cum uictima tristis
Inferias Marius forsan nolentibus umbris
Pendit inexpleto non fanda piacula busto:
Cum laceros artus æquataq; uulnera mẽbris.
Vidimus: et toto quãuis in corpore cæso
Nil animæ lethale datum: moremq; nefandæ
Dirum sæuitiæ pereuntis parcere morti.
Auulsæ cecidere manus: exectaq; lingua
Palpitat: et muto uacuum ferit aera motu:
Hic aures: alius spiramina naris aduncæ
Amputat: ille cauis euoluit sedibus orbes:
Vltimaq; effodit spectatis lumina mẽbris.
Vix erat ulla fides: tam sæui criminis unum
Tot pœnas cœpisse caput. sic mole ruinæ
Fracta sub ingenti miscentur pondere mẽbra:
Nec magis informes ueniunt ad littora trunci
Qui medio periere freto: quid perdere fructũ
Iuuit: et ut uilem Marii confundere uultum?
Vt scelus hoc Syllæ cædesq; ostensa placeret
Agnoscendus erat. uidit fortuna colonos
Prænestina suos cũctos simul ense receptos:
Vnius populum pereuntem tempore mortis.
Tunc flos hesperiæ latii iam sola iuuentus
Concidit: et miseræ maculauit ouilia romæ
Tot simul infesto iuuenes occumbere letho?
Sæpe fames pelagiq; furor subitæq; ruinæ:
Aut cæli terræq; lues aut bellica clades:
Nunq̃ pœna fuit densi uix agmina uulgi
Inter et exangues imissa morte cateruas?
Victores mouere manus. uix cæde peracta
Procumbunt. dubiaq; labant ceruice: sed illos
Magna premit strages: peragũtq; cadauera partẽ
Cædis: uiua graues elidunt corpora trunci.
Intrepidus tanti sedit securus ab alto
Spectator sceleris: miseri tot milia uulgi

Non piguit iussisse mori: congesta recepit
Omnia tyrrhenus syllana cadauera gurges:
In fluuium primi cecidere in corpora summi:
Præcipites hæsere rates: et strage cruenta
Interruptus aquis fluxit prior amnis in æquor:
Ad molem stetit unda sequens: nã sanguinis alti
Vis sibi fecit iter: campũq; effusa per omnem
Præcipitiq; ruens tyberina ad flumina riuo
Hærentes adiuuit aquas: nec iam alueus amnem
Nec retinent ripæ: redduntq; cadauera cãpo.
Tandem tyrrhenas uix eluctatus in undas
Sanguine ceruleum torrenti diuidit æquor
His ne salus rerum felix his Sylla uocari
His meruit tumulũ medio sibi tollere campo?
Hæc rursus patienda manẽt. hoc ordine belli
Ibitur. hic stabit ciuilibus exitus armis:
Quãq; agitant grauiora metus: multũq; coitur
Humani generis maiore in prælia damno.
Exulibus Mariis bellorum maxima merces
Roma recepta fuit: nec plus uictoria Syllæ
Præstitit: inuisas penitus q̃ tollere partes.
Hos alio fortuna uocas: olimq; potentes
Concurrunt: neuter ciuilia bella moueret
Contentus quo Sylla fuit sic mœsta senectus
Præteritiq; memor flebat metuensq; futuri.
At non magnanimi percussit pectora Bruti
Terror: et in tanta pauidi formidine motus
Pars populi lugentis erat: sed nocte sopora
Parrhasis obliquos Elice cũ uerteret axes:
Atria cognati pulsat nõ ampla Catonis.
Inuenit insomni uoluentem publica cura
Fata uirum casusq; urbis: cũctisq; timentem
Securũq; sui: fariq; his uocibus orsus.
Omnibus expulsæ terris olimq; fugatæ:
Virtutis iam sola fides: quam turbine nullo
Excutiet fortuna tibi: tu mente labantem
Dirige me dubium: certo tu robore firma.
Nãq; alii Magnũ uel Cæsaris arma sequantur.

Dux Bruto Cato solus erit: pacē ne tueris
Inconcussa tenens dubio uestigia mundo?
An placuit ducibus scelerum populiq̧ furētis
Cladibus imixtū ciuile absoluere bellum?
Quęq̧ suę rapiunt scelerata ī prælia causę:
Hos polluta domus: legesq̧ in pace timendę:
Hos ferro fugienda fames: mundiq̧ ruinę
Permiscenda fides: nullū furor egit in arma:
Castra petunt magna uicti mercede. tibi uni
Per se bella placent. quid tot durasse per ānos
Profuit īmunem corruptis moribus ęui?
Hoc solum lōge pretium uirtutis habebis:
Accipient alios. facient te bella nocentem.
Nec tantum o superi liceat feralibus armis
Has etiā mouisse manus: nec pila lacertis
Missa tuis cęca telorum ī nube ferantur:
Nec tanta incassum uirtus eat: ingeret omnis
Se belli fortuna tibi: quis nolet ab isto
Ense mori quāuis alieno uulnere labens
Et scelus esse tuum? melius tranquilla sine armis
Ocia solus ages: sicut cęlestia semper
Inconcussa suo uoluuntur sydera lapsu:
Fulminibus proprior terrę succenditur aer
Imaq̧ telluris uentos tractusq̧ coruscos
Flāmarum accipiūt: nubes excedit olympus
Lege deum: minimas rerum discordia turbat:
Pacem sūma tenent: q̄ lętę Cęsaris aures
Accipient tantum uenisse in prælia ciuem.
Nam prælata suis nunq̄ diuersa dolebit
Castra ducis magni. nimiū placet ipse Catoni
Si bellum ciuile placet: pars magna senatus
Et duce priuato gesturus prælia consul
Sollicitant proceresq̧ alii: quibus adde Catonē
Sub iuga Pompeii toto iam liber in orbe
Solus Cęsar erit. quod si pro legibus arma
Ferre iuuat patriis: libertatemq̧ tueri:
Nunc neq̧ Pompeii Brutū neq̧ Cęsaris hostem:
Post bellum uictoris habes. sic fatur. at illi

Arcano sacras reddit Cato pectore uoces.
Sũmum posse nefas ciuilia bella fatemur:
Sed quo fata trahunt uirtus secura sequetur:
Crimen erit superis et me fecisse nocentem.
Sydera quis mundũq; uelit spectare cadentẽ
Expers ipse metus? quis cũ ruat arduus æther
Terra labet: mixto coeuntis pondere mundi
Compressas tenuisse manus: gentes ne furorẽ
Hesperium ignotæ romanaq; signa sequentur:
Deductiq; fretis alio sub sydere reges
Ocia solus agam? procul hunc arcete furorem
O superi: motura dacas ut clade getasq;
Securo me roma cadat: ceu morte parentem
Natorũ orbatum longũ producere funus
Ad tumulũ iubet ipse dolor: iuuat ignibus atris
Inseruisse manus: cõstructoq; aggere busti
Ipsum atras tenuisse faces: nõ ante reuellar
Exanimẽ q̃ te complectar Roma: tuũq;
Nomen libertas et inanem persequar umbrã:
Sic eat imites Romana piacula diui
Plena ferant: nullo fraudemus sanguine bellũ.
O utinam cæliq; deis erebiq; liceret
Hoc caput ĩ cunctas dãnatũ exponere pœnas.
Deuotum hostiles Deciũ pressere cateruæ:
Me geminæ figant acies: me barbara tælis
Rheni turba petat: cũctis ego peruius hastis
Excipiam medius totius uulnera belli.
Hic redimat sanguis populos: hac cæde luatur
Quicquid romani meruerũt pendere mores.
Ad iuga cur faciles populi: cur sæua uolentes
Regna pati pereunt? me solũ inuadite ferro:
Me frustra leges et inania iura tuentem:
Hic dabit hic pacẽ iugulus finemq; laborum
Gentibus hesperiis: post me regnare uolenti
Non opus est bello: quin publica signa ducemq;
Pompeium sequimur: nec si fortuna fauebit
Hunc quoq; totius sibi ius promittere mundi
Nõ bene compertũ est: ideo me milite uincat

Ne sibi se uicisse putet.sic fatur:et acres
Irarum mouit stimulos:iuuenisq; calorem
Excitat in nimios belli ciuilis amores:
Interea Phœbo gelidas pellente tenebras
Pulsatæ sonuere fores:quas sancta relicto
Hortensi mœrens irrupit martia busto.
Quondã uirgo toris melioris iuncta mariti:
Mox ubi cõnubii pretiũ:mercesq; soluta est
Tertia iã soboles:alios fœcunda penates
Impletura datur geminas et sanguine matris
Permixtura domos:sed postq̃ condidit urna
Supremos cineres:miserando concita uultu
Effusas laniata comas:cõcussaq; pectus
Verberibus crebris:cineresq; igesta sepulchri
Nõ aliter placitura uiro:sic mœsta profatur.
Dum sanguis inerat dum uis materna.peregi
Iussa Cato:et geminos excepi fœta maritos.
Visceribus lassis partuq; exhausta reuertor:
Iam nulli tradenda uiro.da fœdera prisci
Illibata tori:da tantum nomen inane
Cõnubii:liceat tumulo scripsisse:Catonis
Martia:nec dubiũ longo quæratur in æuo
Mutarim primas expulsa an tradita tædas:
Non me lætorum comitem rebusq; secũdis
Accipis:in curas uenio partemq; laborũ:
Da mihi castra sequi:cur tuta ĩ parte reliquar:
Et sit ciuili propior Cornelia bello?
Hæ flexere uirum uoces:et tempora quãq̃
Sint aliena toris iam fato in bella uocante:
Fœdera sola tamen uanaq; carentia pompa
Iura placent:sacrisq; deos admittere testes.
Festa coronato non pendent limine serta:
Infulaq; in geminos discurrit candida postes:
Legitimæq; faces:gradibusq; accliuis eburnis
Stat torus:et picto uestes discriminat auro:
Turritaq; premens frontẽ matrona corona
Translata uitat contingere limina planta·
Nõ timidũ nuptæ leniter tectura pudorem

Luthea demiſſos uelarunt flãmea uultus:
Baltheus haud fluxos gẽmis aſtrinxit amictus:
Colla monile decens: humeriſq; hærentia primis
Suppara nudatos cingunt anguſta lacertos.
Sic ut erat mœſti ſeruans lugubria cultus:
Quoq; modo natos: hoc eſt amplexa maritum
Obſita funerea cælatur purpura lana.
Non ſoliti luſere ſales: nec more ſabino
Excepit triſtis conuitia feſta maritus.
Pignora nulla domus: nulli coiere propinqui:
Iunguntur taciti contentiq; auſpice Bruto.
Ille nec horrificam ſancto dimouit ab ore
Cæſariem: duroq; admiſit gaudia uultu:
Vt primum tolli feralia uiderat arma:
Intonſos rigidam in frontem deſcendere canos
Paſſus erat: mœſtamq; genis increſcere barbam.
Vni quippe uacat ſtudiis odiisq; carenti
Humanum lugere genus: nec fœdera priſci
Sunt temptata tori: iuſto quoq; robur amori
Reſtitit: hi mores: hæc duri ĩmota Catonis
Secta fuit: ſeruare modum: finemq; tenere:
Naturamq; ſequi: patriæq; impendere uitam:
Nec ſibi: ſed toti genitum ſe credere mundo:
Huic epulæ uiciſſe famem: magniq; penates
Sũmouiſſe hyemem tecto: pretioſaq; ueſtis
Hyrtam mẽbra ſuper romani more quiritis
Induxiſſe togam: ueneriſq; huic maximus uſus
Progenies. urbi pater eſt urbiq; maritus:
Iuſtitiæ cultor: rigidi ſeruator honeſti:
In cõmune bonu: nulloſq; Catonis in actus
Subrepſit: partemq; tulit ſibi nata uoluptas.
Interea trepido diſcedens agmine magnus:
Mœnia dardanii tenuit campana coloni.
Hæc placuit belli ſedes: hinc ſũma mouenti
Hoſtis in occurſum ſparſas extendere partes:
Vmbroſis mediam qua collibus apenninus
Erigit italiam: nullo qua uertice tellus
Altius intumuit propiuſq; acceſſit olympo.

Mons inter geminas medius se porrigit undas
Inferni superiq; maris: collesq; coercet
Hinc tyrrhena uado frangentes æquora pisæ:
Illinc dalmaticis obnoxia fluctibus Ancon.
Fontibus hic uastis imensos concipit amnes:
Fluminaq; in gemini spargit diuortia ponti:
In leuum cecidere latus: ueloxq; metaurus:
Crustumiumq; rapax: et iunctus Sapis isauro:
Sennaq;: et adriacas qui uerberat aufidus undas:
Quoq; magis nullum tellus se soluit in amnē
Eridanus fractas deuoluit in æquora siluas:
Hesperiamq; exhaurit aquis. hunc fabula primū
Populea fluuium ripas umbrasse corona:
Cumq; diem pronum transuerso limite ducens
Succedit Phaeton flagrantibus æthera loris:
Gurgitibus raptis penitus tellure perusta
Hunc habuisse pares phœbeis ignibus undas.
Non minor hic Nilo si non per plana iacentis
Aegypti libycas Nilus stagnaret harenas.
Non minor hic istro: nisi quod dū permeat orbē
Ister: casuros in quælibet æquora fontes
Accipit: et scythicas exit nō solus in undas.
Dexteriora petens montis decliuia tybrim
Vnda facit Rutubāq; cauum: delabitur inde
Vulturnusq; celer: nocturnæq; editor auræ
Sarnus: et umbrosæ lyris per regna maricæ
Vestinis impulsus aquis: radensq; salerni
Culta Siler: nullasq; uado qui macra moratus
Alnos uicinæ procurrit in æquora lunæ.
Longior educto qua surgit in æthera dorso
Gallica rura uidet: deuexasq; aspicit alpes.
Tunc umbris marsisq; ferax domitusq; sabello
Vomere: piniferis amplexus rupibus omnis
Indigenas latii populos non deserit ante
Hesperiam: q̄ cū scyllæis claud tur undis:
Extenditq; suas in templa Lacinia rupes
Longior italia donec confinia pontus
Solueret incumbens: terrasq; repelleret æquor:

At postq̄ gemino tellus elisa profundo est:
Extremi colles siculo cessere peloro.
Cæsar in arma furens nullas nisi sanguine fuso
Gaudet habere uias:quod nō terat hoste uacātes
Hesperiæ fines:uacuosq; irrumpat in agros:
Atq; ipsum non perdat iter:consertaq; bellis
Bella gerat.non tam portas intrare patentes
Quā fregisse iuuat:nec tam patiente colono
Arua premi:q̄ si ferro populetur et igni:
Concessa pudet ire uia:ciuemq; uideri.
Tunc urbes latii dubiæ uarioq; fauore
Ancipites:quāuis primo terrore ruentis
Cessuræ belli:denso tamen aggere firmant
Mœnia:et abrupto circūdant undiq; uallo:
Saxorumq; orbes et quæ super eminus hostem
Tæla petant altis murorum turribus aptant.
Pronior in magnum populus:pugnatq; minaci
Cum terrore fides.ut cum mare possidet auster
Flatibus horrisonis hunc æquora tota sequūtur:
Si rursus tellus pulsu laxata tridentis
Aeolii tumidis immittat fluctibus eurum:
Quāuis icta nouo uentum tenuere priorem
Aequora:nubifero polus concesserit euro:
Vendicat unda notum:facilis sed uertere mentes
Terror erat:dubiamq; fidem fortuna ferebat.
Gens etrusca fuga trepidi nudata Libonis:
Iusq; sui pulso iam perdidit umbria Thermo.
Nec gerit auspiciis ciuilia bella paternis
Cæsaris audito conuersus nomine Sylla.
Varrus ut admotæ pulsarunt Auximon alæ
Per diuersa ruens neglecto mœnia tergo:
Qua siluæ qua saxa fugit:depellitur arce
Lentulus asculea:uictor cedentibus instat
Diuertitq; acies:solusq; ex agmine tanto
Dux fugit:et nullas ducentia signa cohortes.
Tu quoq; cōmissæ nudatam deseris arcem
Scipio luceriæ:quāq̄ fortissima pubes
His sedeat castris iam pridem Cæsaris armis

Parthorum ſeducta metu: qua gallica damna
Suppleuit Magnus: dūq; ipſe ad bella uocaret
Donauit ſocero romani ſanguinis uſum.
At te corfini ualidis circūdata muris
Tecta tenent pugnax Domiti tua claſſica ſeruat
Oppoſitus quondam polluto tyro Miloni.
Vt procul imenſam campo conſurgere nubem:
Ardenteſq; acies percuſſis ſole coruſco
Conſpexit tælis: ſotii decurrite dixit:
Fluminis ad ripas undæq; imergite pontem:
Et tu montanis totus nunc fontibus exi:
Atq; omnes trahe gurges aquas; ut ſpumeus alnos
Diſcuſſa compage feras: hoc limite bellum
Hæreat: hac hoſtis lentus terat ocia ripa:
Præcipitem cohibere ducem: uictoria nobis
Hic primum ſtans Cæſar erit. nec plural ocutus
Euoluit rapidum nequicq̄ mœnibus agmen
Nam prior e campis ut conſpicit amne ſoluto
Rumpi Cæſar iter: calida prolatus ab ira
Non ſatis eſt muris latebras quæſiſſe pauori:
Obſtruitis campos fluuiiſq; arcere paratis?
Ignaui non ſi tumido me gurgite ganges
Sūmoueat: ſtabit iam flumine Cæſar in ullo
Poſt rubiconis aquas: equitū properate cateruæ
Ite ſimul pedites· ruiturum aſcendite pontem.
Hæc ubi dicta: leuis totas accepit habenas
In capmum ſonipes: crebroq; ſimillima nimbo
Trans ripam ualidi torſerunt tæla lacerti.
Ingreditur pulſa fluuium ſtatione uacantem
Cæſar. et ad tutas hoſtis compellitur arces.
Et iam moturas ingentia pondera turres
Erigit: et mediis ſubrepſit uinea muris.
Ecce nefas belli reſeratis agmina portis
Captiuum traxere ducem: ciuiſq; ſuperbi
Conſtitit ante pedes: uultu tamen ante minaci
Nobilitas recta ferrum ceruice popoſcit.
Scit Cæſar pœnamq; peti ueniamq; timeri
Viue licet nolis: et noſtro munere dixit

Cerne diem:uictis iam ſpes bona partibus eſto
Exemplumq; mei:uel ſi libet arma retenta:
Et nihil hac uenia ſi uiceris ipſe paciſcor.
Fatur et aſtrictis laxari uincula palmis
Imperat:heu quantū melius uel cæde peracta
Parcere romano potuit fortuna pudori.
Pœnarum extremum ciui quod caſtra ſecutus
Sit patriæ magnumq; ducem totumq; ſenatum
Ignoſci:premit ille graues interritus iras:
Et ſecum romam ne petes paciſq; receſſus
Degener? in medios belli non ire furores
Iādudum moriture paras? tue certus et omnes
Lucis rumpe moras:et Cæſaris effuge munus.
Neſcius interea capti ducis arma parabat
Magnus:ut imixto firmaret robore partes,
Iamq; ſecuturo iuſſurus claſſica Phœbo:
Temptandaſq; ratuſ moturi militis iras:
Alloquitur tacitas ueneranda uoce cohortes
O ſcelerum ultores melioraq; ſigna ſecuti
O uere romana manus quibus arma ſenatus
Non priuata dedit:uotis depoſcite pugnam.
Ardent heſperii ſæuis populatibus agri.
Gallica per gelidas rabies perfunditur alpes:
Iam tetigit ſanguis pollutos Cæſaris enſes.
Dii melius belli tulimus quod damna priores
Cœperit inde nefas:iam iam me præſide Roma
Supplicium pœnamq; petat:neq; eni iſta uocari
Prælia iuſta decet:patriæ ſed uindicis iram.
Nec magis hoc bellum eſt:ꝙ cū Catilina parauit
Arſuras in tecta faces ſotiuſq; furoris
Lentulus:exertiq; manus ueſana Cethegi.
O rabies miſeranda ducis cum fata Camillis
Te Cæſar magniſq; uelint miſcere Metellis
Ad Cinnas Marioſq; uenis? ſternere profecto
Vt catulo iacuit lepidus noſtraſq; ſecures
Paſſus ſicanio tegitur qui Carbo ſepulchro:
Quiq; feros mouit Sertorius exul iberos:
Quāꝙ ſiqua fides his te quoq; iungere Cæſar

Inuideo:nostrasq; manus quod Roma furenti
Opposuit:parthorum utinam post prælia sospes
Et scythicis Crassus uictor remeasset ab oris:
Vt simili causa caderes:qua Spartacus hostis.
Te quoq; si superi titulis accedere nostris
Iusserunt:ualet in torquendo dextera pilo:
Feruidus hæc iterum circa præcordia sanguis
Incaluit:disces non esse ad bella fugaces
Qui pacem potuere pati:licet ille solutum
Defectumq; uocet:ne uos mea terreat ætas:
Dux sit in his castris senior dum miles in illis.
Quo potuit ciuem populus perducere liber
Ascendi:supraq; nihil nisi regna reliqui:
Non priuata cupit romana quisquis in urbe
Pompeium transire parat.hinc consul uterq;
Hinc acies statura ducum est:Cæsar ne senatus
Victor erit?non tam cæco trahis omnia cursu:
Teq; nihil fortuna pudet:multis ne rebellis
Gallia iam lustris ætasq; impensa labori
Dant animos?rheni gelidis quos fugit ab undis:
Oceanumq; uocans incerti stagna profundi:
Territa quæsitis ostendit terga britannis:
An uanæ tumuere minæ:quod fama furoris
Expulit armatam patriis e sedibus urbem?
Heu demens non te fugiunt:me cuncta sequũtur:
Qui cum signa tuli toto fulgentia ponto:
Ante bis exactum q̃ Cynthia conderet orbem
Omne fretum metuens pelagi pyrata reliquit:
Angustaq; domum terrarum in sede poposcit.
Idem per scythici profugum diuortia ponti
Indomitum regem romanaq; fata morantem:
Ad mortem Sylla felicior ire coegi.
Pars mundi mihi nulla uacat:sed tota tenetur
Terra meis quocunq; iacet sub sole trophæis.
Hinc me uictorem gelidas ad phasidos undas
Arctos habet:calida medius mihi cognitus axis
Aegypto:atq; umbras nusq̃ flectente syene.
Occasus mea iura timet:tethymq; fugacem

Qui ferit hesperius post omnia flumina bethis.
Me domitus cognouit Arabs: me Marte feroces
Aeniochi: notiq; erepto uellere Colchi.
Cappadoces mea signa timent: et dedita sacris
Incerti iudæa dei mollesq; Sophonæ.
Armenios cilicasq; feros taurosq; subegi:
Quid socero bellum præter ciuile reliqui?
Verba ducis nullo partes clamore sequuntur:
Nec matura petunt promissæ classica pugnæ
Sensit et ipse metum Magnus: placuitq; referri
Signa: nec in tantæ discrimina mittere pugnæ
Iam uictum fama non uisi Cæsaris agmen.
Pulsus ut armentis primo certamine taurus
Siluarum secreta petit: uacuosq; per agros
Exul in aduersis explorat cornua truncis:
Nec redit i pastus: nisi cum ceruice recepta
Excussi placuere tori: mox reddita uictor
Quoslibet in saltus comitantibus agmina tauris
Inuicto pastore trahit: sic uiribus impar
Tradidit hesperiam: profugusq; per apula rura
Brundusii tutas conscendit Magnus in arces.
Vrbs est dictæis olim possessa colonis:
Quos profugos creta uexere per æquora puppes
Cecropiæ: uictum mentitis Thesea uelis.
Hanc latus angustum iam se cogentis in arctum
Hesperiæ tenuem producit in æquora linguã
Adriacas flexis claudit quæ cornibus undas:
Nec tamen hoc arctis imissum faucibus æquor
Portus erat: si non uiolentos insula choros
Exciperet saxis: lassasq; refunderet undas.
Hinc illinc montes scopulosæ rupis aperto
Opposuit natura mari: flatusq; remouit:
Vt tremulo starent contentæ fune carinæ:
Hinc late patet omne fretum: seu uela ferantur
In portus corcyra tuos: seu leua petatur
Illyris ionias uergens Epidaurus in undas.
Huc fuga nautarum cum totas adria uires
Mouit et in nubes abiere ceraunia: cumq;

Spumoſo calaber perfunditur æquore Saſon.
Ergo ubi nulla fides rebus poſt terga relictis:
Nec licet ad duros Martem conuertere iberos:
Cum mediæ iaceant imenſis tractibus alpes:
Tunc ſobole e tanta natum cui firmior ætas
Affatur: mundi iubeo tēptare receſſus.
Euphratem nilumq; moue quo nominis uſq;
Noſtri fama uenit: quas eſt uulgata per urbes
Poſt me roma ducem: ſparſos per rura colonos
Redde mari cilicas: pharios hinc concute reges
Tigranemq; meum: nec Pharnacis arma reliquas
Admoneo: nec tu populos utraq; uagantes
Armenia: pontiq; feras per littora gentes:
Rhiphæaſq; manus: et quas tenet æquore denſo
Pigra palus ſcythici patiens mæotica plauſtri.
Sed quid plura moror: totos mea nate per ortus
Bella feres: totoq; urbes agitabis in orbe
Perdomitas: omnes redeant in caſtra triumphi
Et uos qui latio ſignatis nomine faſtos
Primus in epirum boreas agat: inde per arua
Graiorum macedumq; nouas acquirite uires
Dum paci dat tempus hyems. ſic fatur: et omnes
Iuſſa gerunt: ſoluuntq; cauas a littore puppes.
At nunq̃ patiens pacis longæq; quietis
Armorum: nequid fatis mutare liceret:
Aſſequitur generiq; premit ueſtigia Cæſar.
Sufficerent aliis primo tot mœnia curſu
Rapta: tot oppreſſæ depulſis hoſtibus arces:
Ipſa caput mundi bellorum maxima merces
Roma capi facilis: ſed Cæſar in omnia præceps
Nil actum credens cum quid ſupereſſet agendum
Inſtat atrox: et adhuc quāuis poſſederit omnē
Italiam: extremo ſedeat quod littore Magnus
Cōmunem tamen eſſe dolet: nec rurſus aperto
Vult hoſtes errare freto: ſed molibus undas
Obſtruit: et latum deiectis rupibus æquor.
Cedit in imenſum caſſus labor: omnia pontus
Haurit ſaxa uorax: monteſq; imiſcet harenis

Vt maris ægæi medias sic celsus in undas
Depellatur eryx: nullæ tamen æquore rupes
Emineant: uel si conuulso uertice Gaurus
Decidat in fundum penitus stagnantis auerni.
Ergo ubi nulla uado tenuit sua pondera moles:
Tunc placuit cæsis innectere uincula siluis:
Roboraq; imensis late religare cathenis.
Tales fama canit tumidum super æquora Xersem
Construxisse uias multum cum pontibus ausus
Europamq; asiæ sestonq; admouit abydo
Incessitq; fretum rapidi super hellesponti:
Non eurum zephyrumq; timens: cū uela ratesq;
In medium deferret athon: sic ora profundi
Arctantur casu nemorum: tūc aggere multo
Surgit opus: lōgæq; tremūt super æquora turres.
Pompeius tellure noua compressa profundi
Ora uidens curis animū mordacibus angit:
Vt reseret pelagus: spargatq; per æquora bellum.
Sæpe noto plenæ tensisq; rudentibus actæ
Ipsa maris per claustra rates fastigia molis
Discussere salo: spatiumq; dedere carinis:
Tortaq; per tenebras ualidis balista lacertis
Multifidas iaculata faces. ut tempora tandem
Furtiuæ placuere fugæ: ne littora clamor
Nauticus exagitet: neu buccina diuidat horas:
Neu turba per monitos perducat ad æquora nautas
Præcepit sotiis. iam cœperat ultima uirgo
Phœbum laturas ortu præcedere chelas:
Cum taciti soluere rates: non anchora uoces
Mouit dum spissis auellitur uncus harenis:
Dum iuga curuantur mali: dūq; ardua pinus
Erigitur: pauidi classis siluere magistri.
Strictaq; pendentes deducunt carbasa nautæ:
Nec quatiunt ualidos ne sibilet aura rudentes:
Dux etiam uotis hoc te fortuna precatur
Quā retinere uetas liceat sibi perdere saltem
Italiam; uix fata sinunt: nam murmure uasto
Impulsum rostris sonuit mare: fluctuat unda

Totq; carinarum permixtis æquora sulcis.
Ergo hostes portis quas omnes soluerat urbis
Cum fato conuersa fides murisq; recepti:
Præcipiti cursu flexi per cornua portus
Ora petunt: pelagusq; dolent contingere classes.
Heu pudor exigua est fugiens uictoria Magnus.
Angustus puppes mittebat in æquora limes:
Arctior euboica quæ calchida uerberat unda.
Hic hæsere rates geminæ: classiq; paratas
Excepere manus: tractoq; ad littora bello
Hic primum rubuit ciuili sanguine Nereus:
Cætera classis abit sũmis spoliata carinis
Vt pegasea ratis peteret cum phasidos undas:
Cyaneas tellus emisit in æquora cautes:
Rapta puppe minor subducta est montibus argo:
Vanaq; percussit pontum Symplegas inanem:
Et statura redit. iam phœbum urgere monebat
Non idem eoi color ætheris: albaq; nondum
Lux rubet: et flãmas propioribus eripit astris:
Et iam Pleias habet: flexi iam plaustra bootæ
In faciem puri redeunt languentia cæli:
Maioresq; latent stellæ: calidumq; refugit
Lucifer ipse diem: pelagus iam Magne tenebas
Non ea fata ferens: quæ cum super æquora tota
Prædonem sequerere maris: lassata triumphis
Destituit fortuna tuis: cum coniuge pulsus
Et natis: totosq; trahens in bella penates:
Vadis adhuc ingens populis comitantibus exul.
Quæritur indignæ sedes longinqua ruinæ.
Non quia te superi patrio priuare sepulchro
Maluerint: pharię busto damnantur harenæ:
Parcitur hesperiæ· procul hoc et in orbe remoto
Abscondat fortuna nefas: romanaq; tellus
Immaculata sui seruetur sanguine Magni.

M. ANNEI LVCANI PHARSALIAE
LIBER TERTIVS

ROPVLIT VT CLASSEM VELIS
CEDENTIBVS AVSTER
Incũbẽs:mediũq; rates tenuere profũdũ
Omĩs i ionios spectabat nauita fluctus:
Solus ab hesperia nõ flexit lumina terra
Magnus dum patrios portus dum littora nunq̃
Ad uisus reditura suos:tectumq; cacumen
Nubibus:et dubios cernit uanescere montes.
Inde soporifero cesserunt languida somno
Mẽbra ducis:diri tum plena horroris imago,
Visa caput mœstum per hiantes Iulia terras
Tollere:et accenso furialis stare sepulchro.
Sedibus elysiis campoq; expulsa piorum:
Ad stygias inquit tenebras manesq; nocentes
Post bellum ciuile trahor.uidi ipsa tenentes
Eumenidas quaterent quas uestris lampadas armis.
Præparat innumeras puppes Acherontis adusti
Portitor:in multas laxantur tartara pœnas.
Vix operi cunctæ dextra properante sorores
Sufficiunt:lassant rumpentes stamina parcas.
Coniuge me lætos duxisti Magne triumphos:
Fortuna est mutata toris:semperq; potentes
Detrahere in cladem fato damnata maritos
En nupsit tepido pellex Cornelia busto.
Hæreat illa tuis per bella per æquora signis:
Dum non securos liceat mihi rumpere somnos
Et nullum uestro uacuum sit tempus amori:
Sed teneat Cæsarq; dies et iulia noctes.
Me non lethææ coniunx obliuia ripæ
Immemorem fecere tui:regesq; silentum
Permisere sequi:ueniam te bella gerente
In medias acies:nunq̃ tibi Magne per umbras
Perq; meos manes generum non esse licebit.
Abscindis frustra ferro tua pignora:bellum
Te faciet ciuile meum.sic fata refugit
Vmbra per amplexus trepidi delapsa mariti.
Ille dei quãuis cladem manesq; minentur
Maior in arma ruit certa cum mente malorum.

Et quid ait uani terremur imagine uisus?
Aut nihil est sensus animis a morte relictum:
Aut mors ipsa nihil: Titan iam pronus in undas
Ibat: et igniferi tantum demerserat orbis:
Q uãtum deesse solet lunæ: seu plena futura est:
Seu iam plena fuit: tunc obtulit hospita tellus
Puppibus accessus faciles: legere rudentes
Et posito remis petierunt littora malo.
Cæsar ut emissas uenti rapuere carinas:
Abscondit fretum classes: et littore solus
Dux stetit hesperio: non illum gloria pulsi
Lætificat magni: queritur quod tuta per æquor
Terga ferant hostes: neq enim iam sufficit ulla
Præcipiti fortuna uiro: nec uincere tanti
Vt bellum differret erat: tunc pectore curas
Expulit armorum: paciq intentus agebat:
Q uoq modo uanos populi conciret amores
Gnarus et irarum causas et sũma fauoris
Annona momenta trahi: nãq asserit urbes
Sola fames: emiturq metus cum segne potentes
Vulgus alunt: nescit plæbes ieiuna timere.
Curio sicanias transcendere iussus in urbes:
Q ua mare tellurem subitis aut obruit undis:
Aut scidit: et medias fecit sibi littora terras.
Vis illic ingens pelagi: semperq laborant
Aequora ne rupti repetant confinia montes.
Bellaq sardoas etiam sparguntur in oras.
Vtraq frugiferis est insula nobilis aruis:
Nec plus hesperiam longinquis messibus ullæ
Nec romana magis complerunt horrea terræ.
Vbere uix glebæ superat cessantibus austris:
Cum medium nubes borea cogente sub axem
Effusis magnum libye tulit imbribus annum.
Hæc ubi sunt prouisa duci: tunc agmina uictor
Non armata trahẽs: sed pacis habentia uultum:
Tecta petit patriæ: proh si remeasset in urbem:
Gallorum tantum populis arctoq subacta:
Q uam seriem rerum longa præmittere pompa:

Quas potuit belli facies: ut uincula rheno
Oceanoq; daret: celsos ut gallia currus
Nobilis et flauis sequeretur mixta britannis:
Perdidit o qualem uincendo plura triamphū.
Non illum lætis uadentem cœtibus urbes
Sed tacitæ uidere metu: non constitit usq;
Obuia turba duci: gaudet tamen esse timori
Tam magno populis: et se non malet amari.
Iamq; et præcipites superauerat anxuris arces.
Et qua pontinas uia diuidit uda paludes:
Qua sublime nemus scythicæ qua regna dianæ
Quaq; iter est latiis ad sūmam fascibus albam
Excelsa de rupe procul iam conspicit urbem:
Arctoi toto non uisam tempore belli:
Miratusq; suæ sic fatur mœnia romæ:
Tene deum sedes non ullo marte coacti
Deseruere uiri? pro qua pugnabitur urbe?
Dii melius quod non latias eous in oras
Nunc furor incubuit: nec iuncto sarmata uelox
Pannonio: dacisq; getes admixtus: habenti
Tam pauidum tibi roma ducem: fortuna pepercit
Quod bellum ciuile fuit. sic fatur et urbem
Attonitam terrore subit. nāq; ignibus atris
Creditur ut captæ rapturus mœnia romæ
Sparsurusq; deos: fuit hæc mensura timoris:
Velle putant quodcūq; potest: non omnia festa
Non fictas læto uoces simulare tumultu
Vix odisse uacat: phœbea palatia complet
Turba patrum: nullo cogendi iure senatus
E latebris educta suis: non consule sacræ
Fulserunt sedes: non proxima lege potestas
Prætor adest: uacuæq; loco cessere Curules:
Omnia Cæsar erat: priuatæ curia uocis
Testis adest: sedere patres censere parati
Si regnum si templa sibi iugulumq; senatus
Exiliumq; petat: melius quod plura iubere
Erubuit q̄ roma pati: tamen exit in iram
Viribus an possent obsistere iura per unum

Libertas experta uirum:pugnaxꝗ Metellus
Vt uidet ingenti ſaturnia templa reuelli
Mole:rapit greſſus et Cæſaris agmina rumpens:
Ante fores nondum reſeratæ conſtitit ædis.
Vſꝗ adeo ſolus ferrum mortemꝗ timere
Auri neſcit amor:pereunt diſcrimine nullo
Amiſſæ leges:ſed pars uiliſſima rerum
Certamen mouiſtis opes:prohibenſꝗ rapina
Victorem clara teſtatur uoce tribunus
Non niſi per noſtrum uobis percuſſa patebunt
Templa latus:nullaſꝗ feres niſi ſaugnine ſacro
Sparſas raptor opes:certe uiolata poteſtas
Inuenit iſta deos:Craſſumꝗ in bella ſecutæ
Sæua tribunitiæ uouerunt prælia diræ.
Detege iā ferrū:neꝗ enī eſt tibi turba uerenda
Spectatrix ſcelerum:deſerta ſtamus in urbe.
Non feret e noſtro ſceleratus præmia miles:
Sunt quos proſternas populi:quæ mœnia dones.
Pacis ad exhauſtæ ſpolium non cogit egeſtas:
Bellum Cæſar habes.his magnam uictor in iram
Vocibus accenſus:uanam ſpem mortiſ honeſtæ
Concipis:haud inquit iugulo ſe polluet iſto
Noſtra Metelle manus:dignum te Cæſaris ira
Nullus honos faciet.te uindice tuta relicta eſt
Libertas! non uſꝗ adeo permiſcuit imis
Longus ſūma dies.ut non ſi uoce Metelli
Seruentur leges malint a Cæſare tolli.
Dixerat et nondum foribus cedente tribuno
Acrior ira ſubit:ſæuos circūſpicit enſes
Oblitus ſimulare togam.tum Cotta Metellum
Compulit audaci nimium deſiſtere cepto.
Libertas inquit populi:quem regna coercent
Libertate perit:cuius ſeruaueris umbram
Si quicquid iubeare uelis:tot rebus iniquis
Paruimus uicti:uenia eſt hæc ſola pudoris
Degeneriſꝗ metus nil iam potuiſſe negari:
Ocyus auertat diri mala ſemina belli:
Damna mouent populos ſi quos ſua iura tuentur:

Non sibi sed domino grauis est quæ seruit egestas.
Protinus abducto patuerunt templa Metello
Tunc rupes tarpeia sonat: magnoq; reclusas
Testatur stridore fores: tunc conditus imo
Eruitur templo multis non tactus ab annis
Romani census populi: quem punica bella
Quem dederat Perses: quẽ uicti præda Philippi:
Quod tibi roma fuga Pyrrhus trepidãte reliquit:
Quo te Fabritius regi non uendidit auro:
Quicquid parcorum mores seruastis auorum:
Quod dites asiæ populi misere tributum:
Victoriq; dedit minoia creta Metello:
Quod Cato longinqua uexit super æquora cypro.
Tunc orientis opes: captorũq; ultima regum
Quæ pompeianis prælata est gaza triumphis:
Eruitur: tristi spoliantur templa rapina:
Pauperiorq; fuit tunc primum Cæsare Roma.
Interea totum Magni fortuna per orbem
Secum casuras in prælia mouerat urbes.
Proxima uicino uires dat græcia bello:
Phocaicas amphisa manus: scopulosaq; cirrha
Parnasusq; iugo misit desertus utroq;.
Boeti coiere duces: quos impiger ambit
Fatidica Cephisos aqua: cadmeaq; Dirce:
Pisææq; manus: populisq; per æquora mittens
Sicanius Alpheus aquas: tunc mænala liquit
Arcas: et herculeam miles trachinius œthem.
Thesproti Dryopesq; ruunt: quercusq; silentes
Chaonio ueteres liquerunt uertice Sellæ.
Exhausit quãuis totas delectus athenas:
Exiguæ pyræa tenent naualia puppes.
Tresq; petunt ueram credi Salamina carinæ.
Iam dilecta ioui centenis uenit in arma
Creta uetus populis: gnosasq; agitare pharetras
Docta nec eois peior cortyna sagittis.
Tunc qui dardaniam tenet Oricon: et uagus altis
Dispersus siluis athamas: et nomine prisco
Enchelïæ uersi testantes funera Cadmi,

Colchis et adriacas ſpumans Abſyrtos in undas:
Penei qui rura colunt: quorumq; labore
Theſſalus æmoniam uomer proſcindit iolcon.
Inde laceſſitum primo mare: cum rudis Argo
Miſcuit ignotas temerato littore gentes:
Primaq; cum uentis pelagiq; furentibus undis
Compoſuit mortale genus: fatiſq; per illam
Acceſſit mors una ratem. tunc linquitur æmus
Thracius: et populum pholoe mentita biformem.
Deſeritur ſtrymon tepido cõmittere nilo
Biſtonias conſuetus aues: et barbara Cone
Sarmaticas ubi perdit aquas: ſparſamq; profundo
Multifidi peucen unum caput abluit iſtri.
Mœſiaq; et gelido tellus perfuſa Caico
Idalis: et nimium glebis exilis Ariſbe.
Quiq; colunt Pitanen: et quæ tua munera Pallas
Lugent damnatæ Phœbo uictore celenæ:
Qua celer et rectis deſcendens Marſya ripis:
Errantem mæandron adit mixtuſq; refertur.
Paſſaq; ab auriferis tellus exire metallis
Pactolon qua culta ſecat non uilior hermus:
Iliacæ quoq; ſigna manus perituraq; caſtra
Ominibus petiere ſuis: nec fabula troiæ
Continuit phrygiiq; ferens ſe Cæſar Iuli.
Accedunt ſyriæ populi: deſertus Orontes
Et felix ſic fama Ninos: uentoſa Damaſcus
Gazaq;: et arbuſto palmarum diues idume:
Et tyros in ſtabilis pretioſaq; murice Sidon:
Has ad bella rates non flexo limite ponti:
Certior haud ullis duxit cynoſura carinis.
Phœnices primi famæ ſi creditur auſi
Manſuram rudibus uocem ſignare figuris.
Nondum flumineas memphis contexere biblos
Nouerat: et ſaxis tantum uolucreſq; feræq;
Sculptaq; ſeruabant magicas animalia linguas.
Deſeritur tauriq; nemus: perſæaq; tarſos
Coryciumq; patens exeſis rupibus antrum:
Mallos et extremæ reſonant naualibus ægæ:

Itq; cilix iusta iam non pyrata carina.
Mouit et eoos bellorum fama recessus
Qua colitur ganges: toto qui solus in orbe
Hostia nascenti contraria soluere Phœbo
Audet: et aduersum fluctus impellit in eurum:
Hic ubi Pellæus post tethyos æquora ductor
Constitit: et magno uinci se fassus ab orbe est.
Quaq; ferens rapidum diuiso gurgite fontem
Vastis indus aquis mixtum non sentit hydaspen:
Quiq; bibunt tenera dulces ab arundine sucos:
Et qui tingentes croceo medicamine crinem
Fluxa coloratis astringunt carbasa gemmis.
Quiq; suas struxere pyras: uiuiq; calentes
Conscendere rogos. proh quãta est gloria genti
Iniecisse manum fatis: uitaq; repletos
Quod superest donasse deis. uenere feroces
Cappadoces duri populus non cultor Amanni:
Armeniusq; tenens uoluentem saxa niphatem:
Aethera tangentes siluas liquere Coastræ.
Ignotum uobis Arabes uenistis in orbem:
Vmbras mirati nemorum non ire sinistras.
Tum furor extremos mouit romanus Orestas:
Carmanosq; duces: quorum iam flexus in austrum
Aether: non totam mergi tamen aspicit arcton:
Lucet et exigua uelox ibi nocte Bootes.
Aethiopumq; solum: quod non premeretur ab ulla
Signiferi regione poli: nisi poplite lapso
Vltima curuati procederet ungula tauri.
Quaq; caput rapido tollit cum tigride magnus
Euphrates: quos non diuersis fontibus edit
Persis: et incertum tellus si misceat amnes
Quod potius sit nomen aquis: sed sparsus ĩ agros
Fertilis euphrates pharię uice fungitur undæ.
At tigrim subito tellus absorbet hiatu
Occultosq; tegit cursus: rursusq; renatum
Fonte nouo flumen pelagi non abnegat undis:
Inter cæsareas acies diuersaq; signa
Pugnaces dubium parthi tenuere fauorem

Contenti fecisse duos.tinxere sagittas
Errantes scythiæ populi:quos gurgite bactros
Includit gelido uastisq; hyrcania siluis.
Hinc lacedæmonii moto gens aspera fræno
Oenochii:sæuisq; affinis sarmata moschis:
Colchorum qua rura secat ditissima phasis:
Qua Crœso fatalis halys:qua uertice lapsus
Riphæo tanais diuersi nomina mnudi
Imposuit ripis:asiæq; et terminus idem
Europæ:mediæ dirimens confinia terræ
Nunc hunc nunc illum qua flectitur ampliat orbẽ.
Quaq; fretum torrens mæotidos egerit undas
Pontus:et herculeis aufertur gloria metis:
Oceanumq; negat solas admittere gades.
Hinc et sidoniæ gentes:auroq; ligatas
Substrigens Arimaspe comas:hinc fortis Arius
Longaq; sarmatici soluens ieiunia belli
Massageres quo fugit equo:uolacresq; geloni.
Non cũ memnoniis deducens agmina regnis
Cyrus:et effusis numerato milite tælis
Descendit Xerses:fraterniq; ultor amoris
Aequora cum tantis percussit classibus:unum
Tot reges habuere ducem:coiere nec unq̃
Tam uariæ cultu gentes:tam dissona uulgi
Ora:tot imensæ comites missura ruinæ.
Exciuit populos et dignas funere magni
Exequias fortuna dedit:nõ corniger Ammon
Mittere marmaricas cessauit in arma cateruas:
Quicquid ab occiduis libye patet arida mauris:
Vsq; pharetonias eoa ad littora syrtes:
Acciperet felix ne nõ semel omnia Cæsar:
Vincendum pariter pharsalia præstitit orbem:
Ille ubi deseruit trepidantis mœnia Romæ
Agmine nubiferam rapto supereuolat alpem.
Cumq; alii famæ populi terrore pauerent:
Phocais in dubiis ausa est seruare iuuentus
Non graia leuitate fidem:signataq; iura
Et causas non fata sequi:tamen ante furorem

Indomitum: duramq; uiri deflectere mentem
Pacifero sermone parant: hostemq; propiquum
Orant cecropiæ prælata fronde Mineruæ.
Semper in externis populo cōmunia uestro
Massiliam bellis testatur fata tulisse
Compræhensa est latiis quæcūq; annalibus ætas:
Et nunc ignoto si quos petis orbe triumphos
Accipe deuotas externa in prælia dextras:
At si funestas acies si dira paratis
Prælia discordes: lachrymas ciuilibus armis
Secretumq; damus: tractentur uulnera nulla
Sacra manu: si cælicolis furor arma dedisset:
Aut si terrigenæ temptarent astra gigantes
Non tamen auderet pietas humana: uel armis
Vel uotis prodesse ioui: sortisq; deorum
Ignarum mortale genus: per fulmina tantum
Sciret adhuc cælo solum regnare tonantem.
Adde quod innumeræ concurrunt undiq; gentes
Nec sic horret iners scelerum contagia mundus
Vt gladiis egeant ciuilia bella coactis.
Sit mens ista quidem cunctis: ut uestra recusent
Fata: nec hæc alius cōmittat prælia miles:
Cui non cōspecto languebit dextra parente?
Tælaq; diuersi prohibebunt spargere fratres?
Finis adest rerum si non cōmittimus illis
Arma quibus fas est: nobis hæc sūma precandi
Terribiles aquilas infestaq; signa relinquas
Vrbe procul: nostrisq; uelis te credere muris:
Excludiq; sinas admisso Cæsare bellum.
Sit locus exceptus sceleri magnoq; tibiq;
Tutus: ut inuictæ fatum si consulat urbi
Fœdera si placeant: sit quo ueniatis inermes.
Vel cum tanta uocent discrimina Martis iberi
Quid rapidum deflectis iter? non pondera rerum
Nec momenta sumus. nunq̄ felicibus armis
Vsa manus patriæ primis a sedibus exul:
Et post translatas exustæ phocidos arces:
Mœnibus exiguis alieno In littore tuti

Illustrat quos sola fides. si claudere muros
Obsidione paras et ui perfringere portas:
Excepisse faces tectis et tæla parati
Vndarum raptos auersis fontibus haustus
Quærere: et effossam sitientes lambere terram:
Et desit si larga Ceres: tunc horrida cerui
Fœdaq; contingi maculato attingere morsu.
Nec pauet hic populus pro libertate subire
Obsessum pœno gessit quod Marte saguntum.
Pectoribus rapti matrum frustraq; trahẽtes
Vbera sicca fame medios mittentur in ignes:
Vxor et a charo poscet sibi fata marito:
Vulnera miscebunt fratres: bellumq; coacti
Hoc potius ciuile gerent. sic graia iuuentus
Finierat: cum turbato iam prodita uultu
Ira ducis tandem testata est uoce dolorem.
Vana mouet graios nostri fiducia cursus:
Quãuis hesperium mundi properemus in axem:
Massiliam delere uacat: gaudete cohortes
Obuia præbentur fatorum munere bella.
Ventus ut amittit uires nisi robore densæ
Occurrant siluæ spatio diffusus inani:
Vtq; perit magnus nullis obstantibus ignis:
Sic hostes mihi deesse nocet: damnumq; putamus
Armorũ nisi qui uinci potuere rebellent.
Sed si solus eam dimissis degener armis
Tunc mihi tecta patent: iam nõ excludere tantũ
Inclusisse uolunt: at enim contagia belli
Dira fugant: dabitis pœnas pro pace petita:
Et nihil esse meo disceris tutius æuo
Quã duce me bellum. sic postq̃ fatus ad urbem
Haud trepidam conuertit iter: tũc mœnia clausa
Conspicit: et densa iuuenum uallata corona.
Haud procul a muris tumulus surgentis i altum
Telluris: paruum diffuso uertice campum
Explicat: hæc patiens longo munimine cingi
Visa duci rupes: tutisq; aptissima castris:
Proxima pars urbis celsam consurgit in arcem

Par tumulo:mediisq; sedent conuallibus arua.
Tunc res imenso placuit statura labore:
Aggere diuersos uasto cōmittere colles.
Sed prius ut totam qua terra cingitur urbem
Clauderet.a sūmis perduxit ad æquora castris
Longum Cæsar opus:fontesq; et pabula campi
Amplexus fossa densas tollentia pinnas
Cespitibus crudaq; extruxit brachia terra.
Iam satis hoc graiæ memorandum contigit urbi
Aeterni numq; decus:quod non impulsa nec ipso
Strata metu:tenuit flagrantis in omnia belli
Præcipitem cursum:raptisq; a Cæsare cūctis
Vincitur una mora.quantum ē quod fata tenētur:
Quodq; uirum toti properans imponere mundo
Hos perdit fortuna dies.tunc omnia late
Procumbunt nemora:et spoliantur robore siluæ:
Vt cum terra leuis mediam uirgultaq; molem
Suspendant:structa laterum compage ligatam
Arctet humum:pressus ne cedat turribus agger
Lucus erat longo nunq̄ uiolatus ab æuo
Obscurum cingens cōnexis aera ramis
Et gelidas alte submotis solibus umbras:
Hunc non ruricolæ panes nemorumq; potentes
Siluani nymphæq; tenent:sed barbara ritu
Sacra deum:structæ diris altaribus aræ.
Omnisq; humanis lustrata cruoribus arbos:
Siqua fidem meruit superos mirata uetustas:
Illis et uolucres metuunt insistere ramis
Et lustris recubare feræ:nec uentus in illas
Incubuit siluas:excussaq; nubibus atris
Fulgura non ullis frondem præbentibus auris:
Arboribus suus horror inest:tum plurima nigris
Fontibus unda cadit:simulacraq; mœsta deorum
Arte carent:cæsisq; extant informia truncis.
Ipse situs putriq; facit iam robore pallor
Attonitos:non uulgatis sacrata figuris
Numina sic metuunt:tantum terroribus addit
Quos metuant non nosce deos.iam fama ferebat

Sæpe cauas motu terræ mugire cauernas:
Et procumbentes iterum consurgere taxos:
Et non ardentis fulgere incendia siluæ:
Roboraq; amplexos circũfluxisse dracones.
Non illum cultu populi propiore frequentant
Sed cessere deis: medio cum Phœbuss in axe est
Aut cælum nox atra tenet: pauet ipse sacerdos
Accessus: dominumq; timet depræhendere luci.
Hanc iubet imisso siluam procumbere ferro:
Nam uicina operi belloq; intacta priori
Inter nudatos stabat densissima montes:
Sed fortes tremuere manus: motiq; uerenda
Maiestate loci. si robora sacra ferirent:
In sua credebant redituras membra secures.
Implicitas magno Cæsar torpore cohortes
Vt uidit: primus raptam uibrare bipennem
Ausus: et æthercam ferro proscindere quercũ
Effatur merso uiolata in robora ferro.
Iam ne quis uestrum dubitet subuertere siluam:
Credite me fecisse nefas. tunc paruit omnis
Imperiis non sublato secura pauore
Turba: sed expensa superorum et Cæsaris ira.
Procumbunt orni: nodosa impellitur ilex:
Siluaq; Dodones: et fluctibus aptior alnus:
Et non plæbeios luctus testata cupressus:
Tunc primum posuere comas: et fronde carentes
Admisere diem: propulsaq; robore denso
Sustinuit se silua cadens. gemuere uidentes
Gallorum populi muris sed clausa iuuentus
Exultat: quis enim læsos impune putaret
Esse deos: seruat multos fortuna nocentes:
Et tantum miseris irasci numina possunt.
Vtq; satis cæsi est nemoris: quæsita per agros
Plaustra ferunt: curuoq; soli cessantis aratro
Agricolæ raptis annum fleuere iuuencis.
Dux tamen impatiens hæsuri ad mœnia Martis
Versus ad hispanas acies extremaq; mundi
Iussit bella geri. stellatis axibus agger

Erigitur:geminasq; æquantes mœnia turres
Accipit:hæ nullo fixerunt robore terram:
Sed per iter longum causa repsere latenti:
Cum tantum nutaret onus:telluris inanes
Concussisse sinus quærentem erumpere uentum
Credidit:et muros mirata est stare iuuentus.
Illinc tæla cadunt excelsas urbis in arces:
Sed maior graio Romana in corpora ferro
Vis inerat:neq; enim solis excussa lacertis
Lancea:sed tenso balistæ turbine rapta
Haud unum contenta latus transire quiescit:
Sed pandens perq; arma uiam perq; ossa relicta
Morte fugit:superest tælo post uulnera cursus.
At saxum quotiens ingenti uerberis ictu
Excutitur:qualis rupes quam uertice montis
Abscidit impulsu uentorum adiuta uetustas
Frangit cũcta ruens.nec tantum corpora pressa
Exanimat:totos cum sanguine dissipat artus.
Vt tamen hostiles densa testudine muros
Tecta subit uirtus:armisq;:innexa priores
Arma ferunt:galeamq; extensus protegit umbo:
Quæ prius ex longo nocuerunt missa recessu:
Iam post terga cadunt:nec graiis flectere iactum
Aut facilis labor est longinqua ad tæla parati
Tormenti mutare modum.sed pondere solo
Contenti nudis euoluunt saxa lacertis.
Dum fuit armorum series:ut grandine tecta
Innocua percussa sonant:sic omnia tæla
Respuit:at postq; uirtus incẽsa uirorum
Perpetuam rupit defesso milite cratem:
Singula continuis cesserunt ictibus arma.
Tunc adoperta leui procedit uinea terra:
Sub cuius pluteis et tecta fronte latentes:
Moliri nunc ima parant et uertere ferro
Mœnia:nunc aries suspenso fortior ictu
Incussus densi compagem soluere muri
Temptat:et impositis imum subducere saxis.
Sed super et flãmis et magnæ fragmine molis

Et sudibus crebris et adusti roboris ictu
Percussæ cedunt crates:frustraq; labore
Exhausto fessus repetit tentoria miles:
Sūma fuit graiis starent ut mœnia uoti:
Vltro acies inferre parant:armisq; coruscas
Nocturni texere faces:audaxq; iuuentus
Erupit:non hasta uiris non lethifer arcus:
Telum flāma fuit:rapiensq; incendia uentus
Per romana tulit celeri munimina cursu.
Nec quāuis uiridi luctetur robore lentas
Ignis agit uires:tæda sed raptus ab omni
Consequitur nigri spatiosa uolumina fumi:
Nec solum siluas sed saxa ingentia soluit:
Et crudæ:putri fluxerunt puluere cautes:
Procubuit:maiorq; iacens apparuit agger.
Spes uictis telluris abit:placuitq; profundo
Fortunam temptare mari:non robore picto
Ornatas decuit fulgens tutela carinas:
Sed rudis et qualis procumbit montibus arbor
Conseritur:stabilis naualibus area bellis.
Et iam turrigeram Bruti comitata carinam
Venerat in fluctus rhodani cum gurgite classis
Stochados arua tenens:necnon et graia iuuentus
Omne suum fatis uoluit cōmittere robur:
Grandæuosq; senes mixtis armauit ephæbis.
Accepit non sola uiros quæ stabat in undis
Classis:et emeritas repetit naualibus alnos.
Vt matutinos spargens super æquora Phœbus
Fregit aquis radios:et liber nubibus æther
Et posito borea pacemq; tenentibus austris
Seruatum bello iacuit mare:mouit ab omni
Quisq; suam statione ratem.paribusq; lacertis
Cæsaris hinc puppes hinc graio remige classis
Tollitur:impulsæ tonsis tremuere carinæ
Crebraq; sublimes conuellunt uerbera puppes:
Cornua romanæ classis ualidæq; triremes:
Quasq; quater surgens extructi remigis ordo
Cōmouet:et plures quæ mergunt æquora pinus

Multiplices cinxere rates: hoc robur aperto
Oppositum pelago: lunata classe recedunt
Ordine contentæ gemino creuisse liburnæ.
Celsior at cũctis Bruti prætoria puppis
Verberibus senis agitur: molemq; profundo
Inuehit: et sũmis longe petit æquora remis.
Vt tantum medii fuerat maris: utraq; classis
Quod semel excussis possit transcurrere tonsis:
Innumeræ uasto miscentur in æthere uoces:
Remorumq; sonus premitur clamore: nec ullæ
Audiri potuere tubæ: tunc cerula uerrunt:
Atq; in transtra cadunt: et remis pectora pulsant.
Vt primum rostris crepuerunt obuia rostra.
In puppim rediere rates: emissaq; tæla
Aera texerunt uacuumq; cadentia pontum:
Et iam diductis extendunt cornua proris:
Diuersæq; rates laxata classe receptæ.
Vt quotiens æstus zephiris eurisq; repugnant:
Huc abeunt fluctus: illuc mare: sic ubi puppes
Sulcato uarios duxerunt gurgite tractus:
Quod tulit illa ratis remis: hoc reppulit æquor.
Sed graiis habiles pugnamq; lacessere pinus:
Et temptare fugam: nec longo frangere gyro
Cursum: nec tarde flectenti cedere clauo.
At romana ratis stabilem præbere carinam
Certior: et terræ similem bellantibus usum.
Tunc in signifera residenti puppe magistro
Brutus ait: pateris ne acies errare profundo
Artibus et certas pelagi iam confere bellum:
Phocaicis medias rostris oppone carinas.
Paruit: obliquas et præbuit hostibus alnos.
Tunc quæcunq; ratis temprauit robora Bruti:
Ictu uicta suo percussa et capta cohæsit.
Ast alias manicæq; ligant teretesq; cathenæ:
Seq; tenent remis: tecto stetit æquore bellum.
Iam non excussis torquentur tæla lacertis:
Nec longinqua cadunt iaculato uulnera ferro:
Miscenturq; manus: nauali plurima bello

Ensis agit: stat quisque suæ de robore puppis
Pronus in aduersos ictus: multique perempti
In ratibus cecidere suis: cruor altus in undas
Spumat: et obducti concreto sanguine fluctus.
Et quas imissi traxerunt uincula ferri:
Has prohibent iungi conserta cadauera puppes:
Semianimes alii uastum subiere profundum:
Hauseruntque suo permixtum sanguine pontum:
Hi luctantem animam lenta cum morte trahẽtes
Fractarum subita ratium periere ruina.
Irrita tæla suas peragunt in gurgite cædes:
Et quodcunque cadit frustrato pondere ferrum:
Exceptum mediis inuenit uulnus in undis.
Phocaicis romana ratis uallata carinis:
Robore deducto dextrum leuumque tuetur
Aequo marte latus: cuius dum pugnat ab altã
Puppe Tagus: graiumque audax aplustre retentat:
Terga simul pariter missis et pectora tælis
Transfigitur: medio concurrit pectore ferrum:
Et stetit incertus flueret quo uulnere sanguis:
Donec utrasque simul largus cruor expulit hastas:
Diuisitque animam: sparsitque in uulnera lethum.
Dirigit huc puppem miseri quoque dextra Telonis
Qua nullæ melius pelago turbante carinæ
Audiuere manum: nec lux est notior ulli
Crastina: seu phœbum uideat seu cornua lunæ
Semper uenturis componere carbasa uentis.
Hic latiæ rostro compagem ruperat alni:
Pila sed in medium uenere trementia pectus:
Auertitque ratem morientis dextra magistri.
Dum cupit in sotiam Giareus erũpere puppim:
Excipit imissum suspensa per ilia ferrum:
Affixusque rati tælo retinente pependit.
Stant gemini fratres fœcundæ gloria matris:
Quos eadem uariis genuerunt uiscera fatis:
Discreuit mors sæua uiros: unumque relictum
Agnorunt miseri sublato errore parentes:
Aeternis causam lachrymis tenet ille dolorem

Semper:et amissum fratrem lugentibus offert.
Quorum alter mixtis obliquo pectore remis
Ausus romanæ graia de puppe carinæ
Iniectare manum:sed eam grauis insuper ictus
Amputat:illa tamen nixu quo præhenderat hæsit:
Diriguitq; tenens strictis iam mortua neruis.
Creuit in aduersis uirtus: plus nobilis iræ
Truncus habet:fortiq; instaurat prælia leua:
Rapturusq; suam procumbit in æquora dextram:
Hæc quoq; cum toto manus ē abscissa lacerto.
Iam clypeo telisq; carens:non conditus ima
Puppe:sed expositus fraternaq; pectore nudo
Arma tegens:crebra confixus cuspide perstat:
Telaq; multorum letho casura suorum
Emerita iam morte tenet.tum uulnere multo
Effugientem animam lassos collegit in artus:
Membraq; contendit toto quæcūq; tenebat
Sanguine:et hostilem defectis robore membris
Insiluit solo nociturus pondere puppim.
Strage uirum cumulata ratis multoq; cruore
Plena:per obliquum crebros latus accipit ictus:
At postq̄ ruptis pelagus compagibus hausit.
Ad sūmos repleta foros descendit in undas:
Vicinum inuolnens contorto uertice pontum.
Aequora discedunt mersa diducta carina
Inq; locum puppis cecidit mare:multaq; ponto
Præbuit illa dies uarii miracula fati.
Ferrea dum puppis rapidos manus inserit uncos
Affixit licydam:mersus foret ille profundo
Sed prohibent socii:suspensaq; crura retentant:
Scinditur auulsus nec sic ut uulnere sanguis
Emicuit lentus:ruptis cadit undiq; uenis:
Discursusq; animæ diuersa in membra meantis
Interceptus aquis:nullius uita perempti
Est tanta demissa uia:pars ultima trunci
Tradidit in lethum uacuos uitalibus artus:
At tumidus qua pulmo iacet:qua uiscera feruent:
Hæserunt ibi fata diu;luctataq; multum

Hæc cum parte uiri uix omnia membra tulerunt:
Dum nimium pugnax unius turba carinæ
Incumbit prono lateri:uacuamq́ reliquit
Qua caret hoste ratem:congesto pondere puppis
Versa caua texit pelagus nautasq́ carina:
Brachia nec licuit uasto iactare profundo:
Sed clauso periere mari.tunc unica diri
Conspecta est lethi facies:cum forte natantem
Diuersæ rostris iuuenem fixere carinæ:
Discessit medium tam uastos pectus ad ictus:
Nec prohibere ualent obtritis ossibus artus
Quo minus æra sonent:eliso uentre per ora
Eiectat saniem permixtus uiscere sanguis.
Postq́ inhibent remis puppes ac rostra recedunt:
Deiectum in pelagus perfosso pectore corpus
Vulneribus transmisit aquas.pars maxima turbæ
Naufraga iactatis morti obluctata lacertis:
Puppis ad auxilium sotiæ concurrit.at illi
Robora cum uetitis præhensarent altius ulnis:
Nutaretq́ ratis populo peritura recepto.
Impia turba super medios ferit ense lacertos
Brachia linquentes graia pendentia puppe:
A manibus cecidere suis:non amplius undæ
Sustinuere graues in summo gurgite truncos.
Iāq́ omni fusis nudato milite tælis:
Inuenit arma furor:remum contorsit in hostem
Alter:at hi totum ualidis aplustre lacertis:
Auulsasq́ rotant excusso remige sedes:
In pugnam fregere rates:sidentia pessum
Corpora cæsa tenent:spoliantq́ cadauera ferro.
Multi inopes tæli iaculum lethale reuulsum
Vulneribus traxere suis:et uiscera leua
Oppressere manu ualidos dum præbeat ictus
Sanguis:et hostilem cum torserit exeat hastam.
Nulla tamen plures hoc edidit æquore clades:
Quam pelago diuersa lues:nam pinguibus ignis
Affixus tælis et tecto sulphure uiuax
Spargitur:ac faciles præbere alimenta carinæ

Nunc pice nunc liquida rapuere incendia cæra
Nec flãmas superant undæ: sparsisq́ per æquor
Iam ratibus fragmenta ferus sibi uendicat ignis:
Hic recipit fluctus: extinguat ut æquore flãmas
Hi ne mergantur tabulis ardentibus hærent
Mille modos inter lethi: mors una timori est
Qua cœpere mori: nec cessat naufraga uirtus:
Tæla legunt deiecta mari: ratibusq́ ministrant:
Incertasq́ manus ictu languente per undas
Exercent: nunc rara datur si copia ferri
Vtuntur pelago: sæuus complectitur hostem
Hostis: et implicitis gaudent subsidere membris:
Mergentesq́ mori. pugna fuit unus in illa
Eximius Phoceus animam seruare sub undis:
Scrutariq́ fretum: si quid mersisset harenis:
Et nimis affixos unci conuellere morsus:
Adductum quotiens non senserat anchora funem:
Hic ubi compressum penitus deduxerat hostem
Victor: et incolumis sũmas remeabat in undas:
Sed se per uacuos credit dum surgere fluctus:
Puppibus occurrit: tandemq́ sub æquore mansit.
Hi super hostiles iecerunt brachia remos:
Et ratium tenuere fugam: non perdere lethum
Maxima cura fuit: multus sua uulnera puppi
Affixit moriens: et rostris abstulit ictus.
Stantem sublimi Tyrrhenum culmine proræ
Lygdamus excussæ balearis tortor habenæ
Glande petens: solido fregit caua tempora plũbo.
Sedibus expulsi: postq̃ cruor omnia rupit
Vincula: procurrunt oculi: stat lumine rapto
Attonitus: mortisq́ illas putat esse tenebras.
At postq̃ membris sensit constare uigorem:
Vos ait o socii sicut tormenta soletis:
Me quoq́ mittendis rectum componite tælis.
Egere quod superest animæ Tyrrhene per omnes
Bellorum casus: ingentem militis usum
Hoc habet ex magna defunctum parte cadauer:
Viuentis feriere loco. sic fatus in hostem

Cæca tæla manu sed non tamen irrita mittit
Excipit hæc iuuenis generosi sanguinis Argus:
Qua iam non medius descendit in ilia uenter:
Adiuuitq; suo procumbens pectore ferrum.
Stabat diuersa uictæ iam parte carinæ
Infelix argi genitor: non ille iuuentæ
Tempore phocaicis ulli cessurus in armis:
Victum æuo robur cecidit: fessusq; senecta
Exemplum non miles erat: qui funere uiso
Sæpe cadens longæ senior per transtra carinæ:
Peruenit ad puppim: spirantesq; inuenit artus.
Non lachrymæ cecidere genis: non pectora tūdit:
Distentis toto riguit sed corpore palmis:
Nox subit: atq; oculos uastæ obduxere tenebræ:
Et miserum cernens agnoscere desinit Argon.
Ille caput labens et iam languentia colla
Viso patre leuat: uox fauces nulla solutas
Prosequitur: tacito tantum petit oscula uultu:
Inuitatq; patris claudenda ad lumina dextram.
Vt torpore senex caruit: uiresq; cruentus
Cœpit habere dolor: non perdā tempora dixit
A sæuis permissa deis: iugulumq; senilem
Confodiam: ueniam misero concede parenti
Arge quod amplexus extrema quod oscula fugi:
Nondum destituit calidus tua uulnera sanguis:
Semianimisq; iaces: et adhuc potes esse superstes.
Sic fatus quāuis capulum per uiscera missi
Polluerat gladii: tamen alta sub æquora tendit.
Præcipiti saltu: lethum præcedere nati
Festinantem animam morti non credidit uni.
Inclināt iam fata ducum: nec iam amplius anceps
Belli casus erat: graiæ pars maxima classis
Mergitur: ast aliæ mutato remige puppes
Victores uexere suos: naualia paucæ
Præcipiti tenuere fuga: quis in urbe parentum
Fletus erat: quanti matrum per littora planctus:
Cōiunx sæpe sui confusis uultibus unda
Credidit ora uiri romanum amplexa cadauer:

Accensisq; rogis miseri de corpore trunco
Certauere patres. at Brutus in æquore uictor
Primus cæsareis pelagi decus addidit armis

M. ANNEI LVCANI PHARSALIAE LIBER QVARTVS

T PROCVL EXTREMIS TERRARVM CAESAR IN ORIS
Martem sæuus agit non multa
cæde nocentem:
Maxima sed fati ducibus mo
menta daturum:
Iure pari rector castris Affranius illis
Ac Petreius erat: concordia duxit in æquas
Imperium cõmune uices: tutelaq; ualli
Peruigil alterno paret custodia signo.
His præter latias acies erat impiger Austur
Vectonesq; leues: profugiq; a gente uetusta
Gallorum celtæ miscentes nomen iberis.
Colle tumet modico: leniq; excreuit in altum
Pingue solum tumulo: super hũc fundata uetusta
Surgit ilerda manu: placidis prælabitur undis
Hesperios inter Sicoris non ultimus amnes:
Saxeus ingenti quem pons amplectitur arcu
Hybernas passurus aquas: at proxima rupes
Signa tenet Magni: nec Cæsar colle minore
Castra leuat: medius dirimit tentoria gurges.
Explicat hinc tellus campos effusa patentes
Vix oculo præhendente modum: cãposq; coercet
Cinga rapax: uetitus fluctus et littora cursu
Oceani pepulisse suo: nam gurgite mixto
Qui præstat terris affert tibi nomen iberus.
Prima dies belli cessauit marte cruento:
Spectandasq; ducum uires numerosaq; signa
Exposuit: piguit sceleris: pudor arma furentum
Continuit: patriæq; et ruptis legibus unum
Donauere diem. prono tum Cæsar olympo

In noctem ſubita circūdedit agmina foſſa:
Dum primæ præſtant acies:hoſtemq̨ fefellit
Et prope conſertis obtexit caſtra maniplis.
Luce noua collem ſubito conſcendere curſu
Qui medius tutam caſtris dirimebat ilerdam
Imperat:huc hoſtem pariter terrorq̨ pudorq̨
Impulit:et rapto tumulum prior agmine cepit:
His uirtus ferrumq̨ locum promittit:at illis
Ipſe locus:miles rupes oneratus in altas
Nititur:aduerſoq̨ acies in monte ſupina
Hæret:et in tergum caſura umbone ſequentis
Erigitur:nulli tælum uibrare uacabat:
Dum labat et fixo firmat ueſtigia pilo:
Dum ſcopulos ſtirpeſq̨ tenent:atq̨ hoſte relicto
Cædunt enſe uiam:uidit lapſura ruina
Agmina dux:equitemq̨ iubet ſuccedere bello:
Munitumq̨ latus leuo producere gyro.
Sic pedes ex facili nulloq̨ urgente receptus:
Irritus et uictor ſubducto marte pependit.
Hactenus armorum diſcrimina:cætera bello
Pigro bruma gelu ſicciſq̨ aquilonibus hærens:
Aethere conſtricto pluuias in nube tenebat:
Vrebant montana niues:campoſq̨ iacentes
Non duraturæ conſpecto ſole pruinæ:
Atq̨ omnis propior mergenti ſydera cælo
Aruerat tellus hyberno dura ſereno.
Sed poſtq̄ uernus calidum Titana recepit:
Sydera reſpiciens delapſæ portitor Helles:
Atq̨ iterum æquatis ad iuſtæ pondera libræ
Temporibus uicere dies:tunc ſole relicto
Cynthia quo primum cornu dubitanda refulſit:
Excluſit boream:flāmaſq̨ accepit ab euro:
Ille ſuo nubes quaſcunq̨ inuenit in axe
Torſit in occiduum nabatheis flatibus orbem:
Et quas ſentit Arabs:et quas gangetica tellus
Exhalat nebulas:quicquid concreſcere primus
Sol patitur:quicquid cæli fuſcator eoi
Intulerat chorus:quicquid defenderat indos:

Incendere diem nubes oriente remotæ:
Nec medio potuere graues incumbere mundo:
Sed nimbos rapuere fuga: uacuat imbribus arctos
Et notus in solam calpen fluit humidus aer:
Hic ubi iam zephyri fines: et sũmus olympi
Cardo tenet tethyn: uetitæ transcurrere densos
Inuoluere globos: congestumq; aeris atri
Vix recipit spatium quod separat æthere terram.
Iamq; polo pressæ largos densantur in imbres
Spissatæq; fluunt: nec seruant fulmina flãmas
Q uãuis crebra micent: moriuntur fulgura nĩbis.
Hinc imperfecto complectitur aera gyro
Arcus uix ulla uariatus luce colorem.
Oceanumq; bibit: raptosq; ad nubila fluctus
Pertulit: et cælo diffusum reddidit æquor.
Iamq; pyreneæ quas nunq̃ soluere Titan
Eualuit fluxere niues: fractoq; madescunt
Saxa gelu: tum quæ solitis e fontibus exit
Non habet unda uias: tam largas alueus omnis
A ripis accepit aquas. iam naufraga campo
Cæsaris arma natant: impulsaq; gurgite multo
Castra labant: alto restagnant flumina uallo.
Non pecorum raptus faciles: nõ pabula mersi
Vlla ferunt sulci: tectarum errore uiarum
Fallitur occultos sparsus populator in agros:
Iamq; comes semper magnorum prima malorũ
Sæua fames aderat: nulloq; obsessus ab hoste
Miles eget: toto censu non prodigus emit
Exiguam cererem. proh lucri pallida tabes
Non deest prolato ieiunus uenditor auro.
Iam tumuli collesq; latent: iam flumina cuncta
Condidit una palus: uastaq; uoragine mersit:
Absorpsit penitus rupes: ac tecta ferarum
Detulit: atq; ipsas hausit: subitisq; frementes
Vorticibus contorsit equos: et reppulit æstus
Fortior Oceani: nec Phœbum surgere sentit
Nox subiecta polo: rerum discrimina miscet
Deformis cæli facies iũctæq; tenebræ.

Sic mundi pars ima iacet: quam zona niualis
Perpetuæq; premunt hyemes: nō sydera cælo
Vlla uidet: sterili non quicq̄ frigore gignit:
Sed glacie medios signorum temperat ignes.
Sic o sūme pater mundi: sic sorte secunda
Aequorei rector facias Neptune tridentis:
At tu perpetuis impedas aera nimbis:
Tu remeare uetes quoscū q; emiseris æstus:
Non habeant amnes decliuem ad littora cursum:
Sed pelagi referantur aquis: concussaq; tellus
Laxet iter fluuiis: hos campos rhenus inundet
Hos rhodanus: uastos obliquent flumina fontes
Rhiphæas huc solue niues: huc stagna lacusq;
Et pigras ubicunq; iacent effunde paludes:
Et miseras bellis ciuilibus eripe terras.
Sed paruo fortuna uiri contenta pauore
Plena redit: solitoq; magis fauere secundi
Et ueniam meruere dei. iam rarior aer
Et par Phœbus aquis densas in uellera nubes
Sparserat: et noctes uentura luce rubebāt
Seruatoq; loco rerum discessit ab astris
Humor: et ima petit quicquid pendebat aquarum.
Tollere silua comas: stagnis emergere colles
Incipiunt: uisoq; die durescere ualles.
Vtq; habuit ripas sicoris camposq; reliquit:
Primum cana salix madefacto robore paruam
Texitur in puppim: cæsoq; induta iuuenco
Vectoris patiens tumidum super emicat amnē.
Sic uenetus stagnante pado: fusoq; britannus
Nauigat oceano: sic cum tenet omnia Nilus
Conseritur bibula memphitis cimba papyro.
His ratibus traiecta manus festinat utriq;
Succisum curuare nemus: fluuiiq; ferocis
Incrementa timens: non primis robora ripis
Imposuit: medios pontem distendit in agros.
Ac nequid Sicoris repetitis audeat undis
Spargitur in sulcos: et scisso gurgite riuis
Dat pœnas maioris aquæ. postq̄ omnia fatis

Cæſaris ire uidet celſam Petreius ilerdam
Deſerit:et noti diffiſus uiribus orbis
Indomitos quærit populos:et ſemper in arma
Martis amore feros:et tendit in ultima mundi.
Nudatos Cæſar colles deſertaq; caſtra
Conſpiciens:capere arma iubet:nec quærere põtē
Nec uada:ſed duris fluuium ſuperare lacertis.
Paretur:rapuitq; ruens in prælia miles
Quod fugiens timuiſſet iter:mox uda receptis
Membra fouent armis:gelidoſq; a gurgite curſu
Reſtituunt artus:donec decreſceret umbra
In medium ſurgente die:iamq; agmina ſũma
Carpit eques:dubiiq; fugæ pugnæq; tenentur.
Attolluut campo geminæ iuga ſaxea rupes
Valle caua media:tellus hinc ardua celſos
Continuat colles:tutæ quos inter opaco
Anfractu latuere uiæ:quibus hoſte potito
Faucibus:emitti terrarum in deuia Martem
Inq; feras gentes Cæſar uidet.ite ſine ullo
Ordine ait:raptumq; fuga conuerite bellum:
Et faciem pugnæ uultuſq; inferte minaces:
Nec liceat pauidis ignaua occumbere morte:
Excipiant recto fugientes pectore ferrum:
Dixit:et ad montes tendentem præuenit hoſtem,
Illic exiguo paulum diſtantia uallo
Mutua conſpicuos habuerunt lumina uultus:
Et fratres natoſq; ſuos uidere patreſq;.
Depræhenſum eſt ciuile nefas: renuere parũper
Ora metu:tantum nutu motoq; ſalutant
Enſe ſuos:mox ut ſtimulis maioribus ardens
Rupit amor leges:audet tranſcendere uallum:
Miles in amplexus effuſas tendere palmas:
Hoſpitis ille ciet nomen uocat ille propinqui:
Admouet hunc ſtudiis conſors puerilibus ætas:
Nec romanus erat qui non agnouerat hoſtem.
Arma rigant lachrymis: ſingultibus oſcula rũpũt:
Et quãuis nullo maculatus ſanguine miles
Quæ potuit feciſſe timet.quid pectora pulſas:

Quid ueſane gemis? fletus quid fundis inanes:
Nec te ſponte tua ſceleri parere fateris?
Vſqueadeo ne times quē tu facis ipſe timendum?
Claſſica dent bellum: ſæuos tu neglige cantus
Signa ferant: ceſſa: iam iam ciuilis Erinnys
Concidet: et Cæſar generum priuatus amabit.
Nunc ades æterno complectens omnia nexu
O rerum mixtiq; ſalus concordia mundi:
Et ſacer orbis amor: magnum nunc ſæcula noſtra
Venturi diſcrimen habent: periere latebræ
Tot ſcelerum: populo uenia eſt erepta nocēti:
Agnouere ſuos. proh numine fata ſiniſtro
Exigua requie tantas augentia clades
Pax erat: et miles caſtris permixtus utriſq;
Errabat: duro concordes ceſpite menſas
Inſtituunt: et permixto libamina Baccho:
Graminei luxere foci: iunctoq; cubili
Extrahit inſomnes bellorum fabula noctes:
Quo primum ſteterint campo: qua lancea dextra
Exierit. dum quæ geſſerunt fortia iactant:
Et dum multa negant: quod ſolum fata petebant
Eſt miſeris renouata fides: atq; omne futurum
Creuit amore nefas: nam poſtq̄ fœdera pacis
Cognita Petreio: ſeq; et ſua tradita uænum
Caſtra uidet: famulas ſcelerata ad prælia dextras
Excitat: atq; hoſtes turba ſtipatus inermes
Præcipitat caſtris. iunctoſq; amplexibus enſe
Separat: et multo diſturbat ſanguine pacem.
Addidit ira ferox moturas prælia uoces.
Immemor o patriæ ſignorum oblite tuorum
Non potes hoc cauſæ miles præſtare ſenatus
Aſſertor uicto redeas ut Ceſare? certe
Vt uincare potes: dum ferrum incertaq; fata
Cuiq; fluat: multo non deerit uulnere ſanguis.
Ibitis ad dominum damnataq; ſigna feretis:
Vtq; habeat famulos nullo diſcrimine Cæſar
Exorandus erit? ducibus quoq; uita petenda eſt?
Nunq̄ noſtra ſalus pretium merceſq; nefandæ

Proditionis erit:non hoc ciuilia bella
Vt uiuamus agunt:trahimur sub nomine pacis.
Non chalybem gentes penitus fugiente metallo
Eruerent:nulli uallarent oppida muri:
Non sonipes in bella ferox:non iret in æquor
Turrigeras classis pelago sparsura carinas:
Si bene libertas unq̃ pro pace daretur.
Hostes nempe meos sceleri iurata nefando
Sacramenta tenent:at uobis uilior hoc est
Vestra fides:quod pro causa pugnantibus æqua
Et ueniam sperare licet.proh dira pudoris
Fœdera:nunc toto fatorum ignarus in orbe
Magne paras acies:mundiq; extrema tenentes
Sollicitas reges:cum forsan fœdere nostro
Iam tibi sit promissa salus.sic fatur:et omnes
Concussit mentes:scelerumq; reduxit amorem.
Sic ubi desuetæ siluis in carcere clauso
Mansueuere feræ:et uultus posuere minaces
Atq; hominem didicere pati:si torrida paruus
Venit in ora cruor:redeunt rabiesq; furorq;:
Admonitæq; tument gustato sanguine fauces:
Feruet:et a trepido uix abstinet ora magistro.
Itur in omne nefas:et quæ fortuna deorum
Inuidia cæca bellorum in nocte tulisset
Fecit monstra fides:inter mensasq; torosq;
Quæ modo complexu fouerunt pectora cædunt.
Et quãuis primo ferrum strinxere gementes:
Vt dextræ iusti gladius dissuasor adhæsit:
Dum feriunt odere suos:animosq; labantes
Confirmant ictu:feruent iam castra tumultu:
Et scelerum turba rapiuntur colla parentum:
Ac uelut occultum pereat scelus:omnia mõstra
In faciem posuere ducum:iuuat esse nocentes.
Tu Cæsar quãuis spoliatus milite multo
Agnoscis superos:neq; enim tibi maior in aruis
Emathiis fortuna fuit:nec phocidos undis
Massiliæ:phario nec tantum est æquore gestum:
Hoc siquidem solo ciuilis crimine belli

Dux causæ melioris eris. polluta nefanda
Agmina cæde duces: iunctis cōmittere castris
Non audent: altæq; ad mœnia rursus ilerdæ
Intendere fugam: campos eques obuius omnes
Abstulit: et siccis inclusit collibus hostem.
Tunc inopes undæ præerupta cingere fossa
Cæsar auet: nec castra pati contingere ripas:
Aut circū largos curuari brachia fontes.
Vt lethi uidere uiam: conuersus in iram
Præcipitem timor est: miles non utile clausis
Auxilium mactauit equos: tandemq; coactus
Spe posita damnare fugam: casurus in hostes
Fertur: ut effuso Cæsar decurrere passu
Vidit: et ad certam deuotos tendere mortem:
Tæla tene iam miles ait: ferrumq; ruenti
Subtrahe: non ullo constet mihi sanguine bellum:
Vincitur haud gratis iugulo qui prouocat hostē:
En sibi uilis adest inuisa luce iuuentus
Iam damno peritura meo: non sentiet ictus:
Incumbet gladiis: gaudebit sanguine fuso.
Deserat hic feruor mentes. cadat impetus omnis.
Perdant uelle mori. sic deflagrare minaces
Incassum: et uetito passus lāguescere bello:
Sustinuit merso dum nox sua lumina phœbo.
Inde ubi nulla data est miscēdi copia martis:
Paulatim cadit ira ferox: mentesq; tepescunt:
Sautia maiores animos ut pectora gestant:
Dum dolor est ictusq; recens: et mobile neruis
Conamen calidus præbet cruor: ossaq; nondum
Adduxere cutem: si conscius ensis adacti
Stat uictor: tenuitq; manus: tum frigidus artus
Alligat atq; animum subducto robore torpor
Postq̄ sicca rigens astrinxit uulnera sanguis.
Iāq; inopes undæ primum tellure refossa
Occultos latices abstrusaq; flumina quærunt.
Nec solum rastris durisq; ligonibus arua
Sed gladiis fodere suis. puteusq; cauari
Montis ad irrigui premitur fastigia campi.

Non se tam penitus tam longe luce relicta
Merserit assyrii scrutator pallidus auri.
Non tamen aut tectis sonuerunt cursibus amnes:
Aut micuere noui percusso pumice fontes:
Antra neq; exiguo stillant sudantia rore.
Aut impulsa leui turbatur glarea uena.
Sic exhausta super multo sudore iuuentus
Extrahitur: duris silicum lassata metallis:
Quoq; minus possent siccos tolerare uapores
Quæsitæ infecistis aquæ: nec languida fessi
Corpora sustentant epulis: mensasq; perosi
Auxilium fecere famem. si mollius aurum
Prodidit humorem pingues manus utraq; glebas
Exprimit ora super: nigro si turbida limo
Colluuies imota iacet. cadit omnis in haustus
Certatim obscœnos miles: moriensq; recepit
Quas nolet uicturus aquas: rituq; ferarum
Distentas siccant pecudes: et lacte negato
Sordidus exhausto sorbetur ab ubere sanguis.
Tunc hærbas frondesq; terunt: et rore madētes
Distringunt ramos: et si quos palmite crudo
Arboris aut tenera succos pressere medulla,
O fortunati fugiens quos barbarus hostis
Fontibus imixto strauit per rura ueneno.
Hos licet in fluuios saniem tabemq; ferarum
Pallida dictæis Cæsar nascentia saxis
Infundas aconita palam: romana iuuentus
Non decepta bibet: torrentur uiscera flāma:
Oraq; sicca rigent squamosis aspera linguis.
Iam marcent uenæ: nulloq; humore rigatus
Aeris alternos angustat pulmo meatus:
Rescissoq; nocent suspiria longa palato.
Pandunt ora siti: nocturnumq; aera captant:
Expectant imbres: quorū modo cuncta natabāt
Impulsu: et siccis uultus in nubibus hærent
Quoq; magis miseros undæ ieiunia soluant:
Non super arentem Meroen cancriq; sub axem
Qua nudi Garamantes arant sedere: sed inter

Stagnantē Sicorim et rapidū deprǽhēsus iberū
Spectat uicinos sitiens exercitus amnes.
Iam domiti cessere duces: pacisq; petendæ
Auctor damnatis supplex Affranius armis:
Semianimes in castra trahens hostilia turmas
Victoris stetit ante pedes: seruata precanti
Maiestas non fracta malis: interq; priorem
Fortunam casusq; nouos gerit omnia uicti
Sed ducis: et ueniam securo pectore poscit.
Si me degeneri strauissent fata sub hoste:
Non deerat fortis rapiendo dextera letho:
At nunc causa mihi est orandæ magna salutis:
Dignum donanda Cæsar te credere uita:
Non partis studiis agimur: nec sumpsimus arma
Consiliis inimica tuis: nos deniq; bellum
Inuenit ciuile duces: causæq; priori
Dum potuit seruata fides: nil fata moramur:
Tradimus hesperias gentes: aperimus eoas:
Securumq; orbis patimur post terga relicti:
Nec cruor effusus campis tibi bella peregit:
Nec ferrum lassæq; manus: hoc hostibus unum
Quod uincas ignosce tuis: nec magna petūtur:
Ocia des fessis: uitam patiaris inermes
Ducere quam tribuis: campis prostrata iacere
Agmina nostra putes: nec enim felicibus armis
Misceri damnata decet: partemq; triumphi
Captos ferre tui: turba hæc sua fata peregit:
Hoc petimus: uictos ne tecum uincere cogas.
Dixerat. At Cæsar facilis uultuq; serenus
Flectitur: atq; usum belli pœnamq; remittit.
Vt primum iustæ placuerunt fœdera pacis:
Incustoditos decurrit miles ad amnes:
Incumbit ripis: permissaq; flumina turbat.
Continuus multis subitarū tractus aquarum
Aera non passus uacuis discurrere uenis:
Arctauit clausitq; animam: nec feruida pestis
Cedit adhuc: sed morbus egens iā gurgite plenis
Visceribus sibi poscit aquas: mox robora neruis:

Et uires redire uiris. O prodiga rerum
Luxuries nunq̃ paruo contenta paratu
Et quæsitorum terra pelagoq; ciborum
Ambitiosa fames et lautæ gloria mensæ
Discite q̃ paruo liceat producere uitam
Et quantum natura petat: non erigit ægros
Nobilis ignoto diffusus consule Bacchus:
Non auro myrrhaq; bibunt: sed gurgite puro
Vita redit: satis est populis fluuiusq; ceresq;
Heu miseri qui bella gerunt: tunc arma relinquẽs
Victori miles spoliato pectore tutus
Innocuusq; suas curarum liber in urbes
Spargitur: o quantum donata pace potitos
Excussis unq̃ ferrum uibrasse lacertis
Pœnituit tolerasse sitim: frustraq; rogasse
Prospera bella deos: nempe usis Marte secundo
Tot dubiæ restant acies: tot in orbe labores:
Vt nunq̃ fortuna labet successibus anceps
Vincendum totiens: terras fundendus in omnes
Est cruor: et Cæsar per tot sua fata sequendus.
Felix qui potuit mundi nutante ruina
Quo iaceat iam scire loco: non prælia fessos
Vlla uocant: certos nõ rumpunt classica somnos
Iam coniunx natiq; rudes et sordida tecta
Et non deductos recipit sua terra colonos.
Hoc quoq; securis oneris fortuna remisit:
Sollicitus menti quod abest fauor: ille salutis
Est auctor: dux ille fuit. sic prælia soli
Felices nullo spectant ciuilia uoto.
Non eadem belli totum fortuna per orbem
Constitit: in partes aliquid sed Cæsaris ausa est:
Qua maris hadriaci longas ferit unda Salonas:
Et tepidum in molles zephyros excurrit Iader.
Illic bellaci confisus gente curetum:
Quos alit hadriaco tellus circũflua ponto:
Clauditur extrema residens Antonius ora:
Cautus ab incursu belli: si sola recedat
Expugnat quæ tuta fames: non pabula tellus

Pascendis submittit equis: non proferit ullam
Flaua ceres segetem: spoliabat gramine campum
Miles: et attonso miseris iam dentibus aruo
Castrorum siccas de cespite uulserat hærbas.
Vt primum aduersæ sotios in littore terræ
Et Basilum uidere ducem: noua furta per æquor
Exquisita fugæ: neq; enim de more carinas
Extendunt puppesq; leuant: sed firma gerendis
Molibus insolito contexunt robora ductu.
Nāq; ratem uacuæ sustentant undiq; cuppæ:
Quarum porrectis series constricta cathenis:
Ordinibus geminis obliquas excipit alnos:
Nec gerit expositum tælis in fronte patenti
Remigium: sed quod trabibus circūdedit æquor
Hoc ferit: et taciti præbet miracula cursus
Quod nec uela ferat: nec apertas uerberet undas
Tunc freta seruantur dum se decliuibus undis
Aestus agat: refluoq; mari nudentur harenæ.
Iāq; relabenti crescebant littora ponto:
Missa ratis prono defertur lapsa profundo
Et geminæ comites: cūctas super ardua turris
Eminet: et tremulis tabulata minantia pinnis.
Noluit illyricæ custos Octauius undæ
Confestim temptare ratem: celeresq; carinas
Continuit: cursu crescat dum præda secundo:
Et temere ingressos repetendum inuitat ad æquor
Pace maris: sic dum pauidos formidine ceruos
Claudat odoratæ metuentes aera pennæ:
Aut dum dispositis attollat retia uaris
Venator: tenet ora leuis clamosa molossi:
Spartanos cretasq; ligat: nec creditur ulli
Silua cani: nisi qui presso uestigia rostro
Colligit: et præda nescit latrare reperta
Contentus tremulo monstrasse cubilia loro
Nec mora complentur moles auidæq; petitis
Insula deseritur ratibus: quo tempore primas
Impedit ad noctem iam lux extrema tenebras
At pompeianus fraudes inectere ponto

Antiqua parat arte cilix:passusq; uacare
Sũma freti medio sususpendit uincul ponto
Et laxe fluitare sinit:religatq; cathenas
Rupis ab illyricæ scopulis: nec prima nec illa
Quæ sequitur tardata ratis:sed tertia moles
Hæsit:et ad cautes adducto fune secuta est.
Impendent caua saxa mari:ruituraq; semper
Stat mirum moles:et siluis æquor inumbrat:
Huc fractas aquilone rates:submersaq; pontus
Corpora sæpe tulit cæcisq; abscondit in antris
Restituit raptus tectum mare:cumq; cauernæ
Euomuere fretum:contorti uerticis undæ
Taurominitanam uincunt feruore charybdim
Hic opiterginis moles onerata colonis
Constitit:hanc omni puppes statione solutæ
Circũeunt:alii rupes ac littora complent.
Vulteius tacitas sensit sub gurgite fraudes:
Dux erat ille ratis:frustra qui uincula ferri
Rumpere conatus.poscit spe prælia nulla
Incertus qua terga daret qua pectora bello.
Hoc tamen in casu quantum depræhẽsa ualebat
Effecit uirtus inter tot milia captæ
Circũfusa rati:et plenam uix inde cohortem
Pugna fuit nõ longa quidem:nam condidit umbra
Nox lucem dubiam:pacemq; habuere tenebræ.
Tunc sic attonitam uenturaq; fata pauentem
Rexit magnanima Vulteius uoce cohortem:
Libera non ultra parua q̃ nocte iuuentus
Consulite extremis angusto tempore rebus:
Vita breuis nulli superest:qui tempus in illa
Quærendæ sibi mortis habet:nec gloria lethi
Inferior iuuenes admoto occurrere fato.
Omnibus incerto uenturæ tempore uitæ
Par animi laus est:et quos speraueris annos
Perdere:et extremæ momentum abrũpere lucis.
Arcessas dum fata manu:non cogitur ullus
Velle mori:fuga nulla patet:stant undiq; nostris
Intenti ciues iugulis:decernite lethum

Et metus omnis abest: cupias quodcūq; necesse est.
Non tamen in cæca bellorum nube cadendū est
Vt cum permixtis acies sua tæla tenebris
Inuoluūt: conserta iacent cū corpora campo
In medium mors omnis abit: perit obruta uirtus:
Nos in conspicua sotiis hostiq; carina
Constituere dei: præbebunt æquora testes:
Præbebunt terræ: sūmis dabit insula saxis:
Spectabunt geminæ diuerso e littore partes.
Nescio quod nostris magnum et memorabile factis
Exemplum fortuna paras: quæcūq; per æuum
Exhibuit monumenta fides: seruataq; ferro
Militiæ pietas transibit nostra iuuentus.
Nāq; suis pro te gladiis incumbere Cæsar
Esse parum scimus: sed non maiora supersunt
Obsessis: tanti quæ pignora demus amoris.
Abscindit nostræ multum sors inuida laudi:
Quod non cum senibus capti natisq; tenemur.
Indomitos sciat esse uiros: timeatq; furentes.
Et morti faciles animos: et gaudeat hostis
Non plures hæsisse rates: temptare parabunt
Fœderibus: tupiq; uolent corrumpere uita.
O utinam quo plus habeat mors unica famæ
Promittant ueniam: iubeant sperare salutem:
Ne nos cum calido fodiemus uiscera ferro
Desperasse putent magna uirtute merendum ē:
Cæsar ut amissis inter tot milia paucis
Hoc damnum clademq; uocet: dent fata recessum
Emittantq; licet uitare instantia nolim.
Proieci uitam comites: totusq; futuræ
Mortis agor stimulis: furor est agnoscere solis
Permissum ē quos iam tangit uicinia mortis:
Victurosq; dei celant ut uiuere durent:
Felix esse mori. sic cūctas sustulit ardor
Nobilium mentes iuuenum: cum sydera cæli
Ante ducis uoces oculis humentibus omnes
Aspicerent: flexoq; ursæ temone pauerent:
Iidem cum fortes animos præcepta subissent

Optauere diem: nec segnis mergere ponto
Tunc erat astra polus: nam sol ledæa tenebat
Sydera uicino cum lux altissima cancro est:
Nox cum thessalicas urgebat parua sagittas.
Detegit orta dies stantes in rupibus istros:
Pugnacesq; mari graia cum classe liburnos
Temptauere prius suspenso uincere bello
Fœderibus: fieret captis si dulcior ipsa
Mortis uita mora: stabat deuota iuuentus
Damnata iam luce ferox: securaq; pugnæ
Promisso sibi fine manu: nulliq; tumultus
Excussere uiris mentes ad sũma paratas:
Innumerasq; simul pauci terraq; mariq;
Sustinuere manus: tanta est fiducia mortis:
Vtq; satis bello uisum est fluxisse cruoris:
Versus ab hoste furor: primus dux ipse carinæ
Vlterius iugulo poscens iam fata retecto:
En quis ait iuuenum est: cuius sit dextra cruore
Digna meo: certaq; fide per uulnera nostra
Testatur se uelle mori. nec plura locuto
Viscera non unus iã dudum transigit ensis.
Collaudat cũctos: sed eum cui uulnera prima
Debebat grato moriens interficit ictu.
Concurrunt alii: totumq; in partibus unis
Bellorum fecere nefas. sic semine Cadmi
Emicuit dircæa cohors: ceciditq; suorum
Vulneribus: dirum thebanis fratribus omen:
Phasidos et campis insomni dente creati
Terrigenæ: missa magicis e cantibus ira
Cognato tantos implerunt sanguine sulcos:
Ipsaq; inexpertis quod primum fecerat herbis
Expauit Medea nefas. sic mutua pacti
Fata cadunt iuuenes: nimiumq; in morte uirorũ
Mors uirtutis habet: pariter sternũtq; cadũtq;
Vulnere lethali: nec quenq̃ dextra fefellit
Cum feriat moriente manu: nec uulnus adactis
Debetur gladiis: percussum est pectore ferrum
Et iugulis pressere manum: cum forte cruenta

Fratribus incurrunt fratres:natuſq; parenti.
Haud trepidāte tamē toto cū pondere dextra
Exegere enſes:pietas ferientibus una
Non repetiſſe fuit iam latis uiſcera lapſa
Semianimes traxere foris:multumq; cruoris
Infudere mari:deſpectam cernere lucem:
Victoreſq; ſuos uultu ſpectare ſuperbo:
Et mortem ſentire iuuat.iam ſtrage cruenta
Conſpicitur cumulata ratis:buſtiſq; remittunt
Corpora uictores:ducibus mirantibus ulli
Eſſe ducem tanti:nullam maiore locuta eſt
Ore ratem totum diſcurrens fama per orbem.
Non tamen ignauæ poſt hæc exempla uirorum
Percipient gentes:q̄ ſit non ardua uirtus
Seruitium fugiſſe manu:ſed regna timentur
Ob ferrum:et ſæuis libertas utitur armis:
Ignoratq; datos ne quiſq; ſeruiat enſes.
Mors utinam pauidos uitæ ſubducere noles
Sed uirtus te ſola daret.non ſegnior illo
Marte fuit:qui tunc libycis exarſit in aruis.
Nāq; rates audax lilybeo littore ſoluit
Curio:nec forti uelis aquilone recepto
Inter ſemirutas magnæ carthaginis arces
Et clepeam tenuit ſtationis littora notæ:
Primaq; caſtra locat cano procul æquore:qua ſe
Bagrada lentus agit ſiccæ ſulcator harenæ.
Inde petit tumulos exeſaſq; undiq; rupes:
Antei quæ regna uocat non uana uetuſtas.
Nominis antiqui cupientem noſcere cauſas:
Cognita per multos docuit rudis incola patres:
Nondum poſt genitos tellus effœta gigantes
Terribilem libycis partum concepit in antris:
Nec tam iuſta fuit terrarum gloria Typhon.
Aut Tityos Briareuſq; ferox:celoq; pepercit
Quod non Phlegræis Anteum ſuſtulit aruis.
Hoc quoq; tam uaſtas cumulauit munere uires
Terra ſui fœtus:quod cum tetigere parentem
Iam defecta uigent renouato robore membra.

 361

Hæc illi ſpelunca domus:latuiſſe ſub alta
Rupe ferunt:epulas raptos habuiſſe leones.
Ad ſomnos non terga feræ præbere cubile
Aſſuerunt non ſilua torum:uireſq; reſumit
In nuda tellure iacens:periere coloni
Aruorum libyes:pereunt quos appulit æquor:
Auxilioq; diu uirtus non uſa cadendi
Terræ ſpernit opes:inuictis robore cũctis
Quãuis ſtaret erat:tandem uulgata cruenti
Fama mali terras monſtris æquorq; leuantem
Magnanimum Alcidem libycas exciuit in oras.
Ille cleonæi proiecit terga leonis:
Anteus libyci:profudit membra liquore
Hoſpes olympiacæ ſeruato more paleſtræ:
Ille parum fidens pedibus contingere matrem:
Auxilium membris calidas infudit harenas.
Conſeruere manus et multo brachia nexu:
Colla diu grauibus fruſtra temptata lacertis:
Immotumq; caput fixa cum fronte tenetur:
Miranturq; habuiſſe parem:nec uiribus uti
Alcides primo uoluit certamine totis:
Exhauſitq; uirum:quod creber anhelitus illi
Prodidit:et gelidus feſſo de corpore ſudor.
Tunc ceruix laſſata quati:tunc pectore pectus
Vrgeri:tunc obliqua percuſſa labare
Crura manu:iam terga uiri cedentia uictor
Alligat:et medium compreſſis ilibus arctat:
Inguinaq; inſertis pedibus diſtendit:et omnem
Explicuit per membra uirum:rapit arida tellus
Sudorem:calido complentur ſanguine uenæ:
Intumuere tori:totoſq; induruit artus:
Herculeoſq; nouo laxauit corpore nodos.
Conſtitit Alcides ſtupefactus robore tanto:
Nec ſic inachiis quãuis rudis eſſet in undis:
Deſectam timuit reparatis anguibus hydram.
Conflixere pares:telluris uiribus ille
Ille ſuis:nunq̃ ſæuæ ſperare nouercæ
Plus licuit.uidet exhauſtos ſudoribus artus:

Ceruicemq uiri ſiccam: qua ferret olympum:
Vtq iterum feſſis iniecit brachia membris:
Non expectatis Anteus uiribus hoſtis
Sponte cadit: maiorq accepto robore ſurgit:
Quiſquis ineſt terris in feſſos ſpiritus artus
Erigitur: telluſq uiro luctante laborat.
Vt tandem auxilium tactæ prodeſſe parentis
Alcides ſenſit: ſtandum eſt tibi dixit: et ultra
Non credere ſolo: ſterniq uetabere terra:
Hærebis preſſis inter mea pectora membris:
Huc Antee cades. ſic fatus ſuſtulit alte
Nitentem in terras iuuenem: morientis in artus
Non potuit nati tellus permittere uires:
Alcides medium tenuit: iam pectora pigro
Stricta gelu: terriſq diu non credidit hoſtem.
Hinc æui ueteris cuſtos famoſa uetuſtas
Mirattrixq ſui ſignauit nomine terras.
Sed maiora dedit cognomina collibus iſtis:
Pœnum qui latiis reuocauit ab arcibus hoſtem
Scipio: nam ſedes libyca tellure potito
Hæc fuit: en ueteris cernis ueſtigia ualli:
Romana hos primum tenuit uictoria campos.
Curio lætatus tanq fortuna locorum
Bella gerat: ſeruetq ducum ſibi fata priorum:
Felici non fauſta loco tentoria ponens
Incluſit caſtris: et collibus abſtulit omen.
Sollicitatq feros non æquis uiribus hoſtes.
Omnis romanis quæ ceſſerat aphrica ſignis:
Tunc Varri ſub iure fuit: qui robore quãq
Confiſus latio: regis tamen undiq uires
Exciuit libycæ gentis extremaq mundi
Signa ſuum comitata Iubam. non fuſcior ulli
Terra fuit domino: quã ſunt longiſſima regna
Cardine ab occiduo uicinus gadibus atlas
Terminat a medio confinis ſyrtibus Ammon:
At qua lata iacet uaſti plaga feruida regni
Detinet oceanum: zonæq exuſta calentis
Sufficiunt ſpatio: populi tot caſtra ſequuntur

Aut dolopes numidæq; uagi: semperq; paratus
Inculto getulus equo: tum concolor indo
Maurus inops Nasamon mixti Garamãte perusto
Marmaridæ uolucres: æquaturusq; sagittas
Medorum tremulũ cum torsit missile Marax
Et gens quæ nudo residens massylia dorso
Ora leui flectit frænorum nescia uirga:
Et solitus uacuis errare mapalibus Apher
Venator: ferriq; simul fiducia non est
Vestibus iratos laxis operire leones.
Nec solum studiis ciuilibus arma parabat:
Priuatæ sed bella dabat Iuba concitus iræ.
Hunc quoq; quo superos humanaq; polluit anno:
Lege tribunitia solio depellere auorum
Curio temptarat libyamq; auferre tyramno:
Dum regnum te roma facit. memor ille doloris
Hoc bellum sceptri fructum putat esse retenti.
Hac igitur regis trepidat iam Curio fama:
Et quod cæsareis nunq̃ deuota iuuentus
Illa nouis castris: nec rheni miles in undis
Exploratus erat corfini captus in arce:
Infidusq; nouis ducibus. dubiusq; priori
Fas utrunq; putat. sed postq̃ languida segni
Cernit cuncta metu: nocturnaq; munia ualli
Desolata fuga: trepida sic mente profatur
Audendo magnus tegitur timor: arma capessam
Ipse prior: campum miles descendat in æquum
Dum meus est: uariam semper dant ocia mentẽ.
Eripe consilium pugnæ: cum dira uoluntas
Ense subit presso galeæ texere pudorem.
Quis conferre duces meminit? quis pẽdere causas?
Qua stetit inde fauet. ueluti fatalis harenæ
Muneribus non ira uetus concurrere cogit:
Productos odere pares. sic fatus apertis
Instruxit campis acies: quem blanda futuris
Deceptura malis belli fortuna recepit:
Nam pepulit Varrum campo: nudataq; fœda
Terga fuga donec uetuerunt castra cecidit.

Triſtia ſed poſtq̃ ſuperati prælia Varri
Sunt audita Iubæ:lætus quod gloria belli
Sit rebus ſeruata ſuis:rapit agmina furtim:
Obſcuratq; ſuam per iuſſa ſilentia famam:
Hoc ſolum metuens incauto ab hoſte timeri.
Mittitur exigua qui prælia prima laceſſat
Eliciatq; manu numidis a rege ſecundus
Vt ſibi cõmiſſi ſimulator Sabbura belli:
Ipſe caua regni uires in ualle retentat.
Aſpidas ut Pharias cauda ſolertior hoſtis
Ludit:et iratas incerta prouocat umbra:
Obliquanſq; caput uanas ſerpentis in auras
Effuſæ tuto compræhẽdit guttura morſu
Lethiferam citra ſaniem:tunc irrita peſtis
Exprimitur:fauceſq; fluunt pereunte ueneno.
Fraudibus euentum dederat fortuna:feroxq;
Non exploratis occulti uiribus hoſtis:
Curio nocturnum caſtris erumpere cogit:
Ignotiſq; equitem late decurrere campis.
Ipſe ſub auroræ primos excedere motus
Signa iubet caſtris:multum fruſtraq; rogatus
Vt libycas metuat fraudes:infectaq; ſemper
Punica bella dolis.lethi fortuna propinqui
Tradiderat fatis iuuenem:bellumq; trahebat
Auctorem ciuile ſuum:ſuper ardua ducit
Saxa ſuper cautes abrupto milite ſigna:
Cum procul e ſũmis conſpecti collibus hoſtes
Fraude ſua ceſſere parum:dum colle relicto
Effuſam patulis aciem cõmitteret aruis:
Ille fugam credens:ſimulatæ neſcius artis:
Vt uictor medios aciem proiecit in agros:
Tunc primum patuere doli:numidæq; fugaces
Vndiq; completis clauſerunt montibus agmen:
Obſtupuit dux ipſe ſimul perituraq; turba:
Non timidi petiere fugam:non prælia fortes:
Quippe ubi non ſonipes motus clangore tubarũ
Saxa quatit pulſu:rigidos uexantia frænos
Ora terens:ſpargitq; iubas et ſurrigit aures:

Incertoq; pedum pugnāt non stare tumultu.
Fessa iacet ceruix :fumant sudoribus artus:
Oraq; proiecta squalent arentia lingua:
Pectora rauca gemūt:quæ creber anhelitus urget:
Et defecta grauis longe trahit ilia pulsus:
Siccaq; sanguineis durescit spuma lupatis.
Iāq; gradum neq; uerberibus stimulisq; coacti
Nec quāuis crebris iussi calcaribus addunt:
Vulneribus coguntur equi: nec profuit ulli
Cornipedis rupisse moras:neq; eni impetus illis
Incursusq; fuit: tantū profertur ad hostes.
Et spatium iaculis oblato uulnere donat.
At uagus Apher equos ut primū emisit in agmen:
Tunc campi tremuere sono terraq; soluta
Quantus bistonio torquetur turbine puluis:
Aera nube sua texit traxitq; tenebras.
Vt uero in pedites fatum miserabile belli
Incubuit:nullo dubii discrimine Martis,
Ancipites steterant casus: sed tempora pugnæ
Mors tenuit:neq; enim licuit procurrere cōtra
Et miscere manus:sic undiq; scepta iuuentus
Cominus obliquis et rectis eminus hastis
Obruitur:non uulneribus nec sanguine solum
Tælorum nimbo peritura et pondere ferri.
Ergo acies tantæ paruum spissantur in orbem:
Ac si quis metuens medium correpsit in agmen
Vix impune suos inter conuertitur enses.
Densaturq; globus quantum pede prima relato
Constrinxit gyros acies:non arma mouendi
Iam locus est pressis:stipataq; mēbra teruntur:
Frangitur armatum colliso pectore pectus:
Non tam læta tulit uictor spectacula Maurus
Quā fortuna dabat:fluuios non ille cruoris
Membrorūq; uidet lapsum et ferientia terram
Corpora.compressum turba stetit omne cadauer.
Excitet inuisas diræ carthaginis umbras
Inferis fortuna nouis:ferat ista cruentus
Hanibal et pœni tam dira piacula manes:

Romanam superi libyca tellure ruinam
Pompeio prodesse nefas uotisq; senatus
Aphrica nos potius uincat sibi Curio fusas
Vt uidit campis acies: et cernere tantas
Permisit clades compressus sanguine puluis:
Non tulit afflictis animam producere rebus
Aut sperare fugam: ceciditq; in strage suorum
Impiger ad lethum: et fortis uirtute coacta.
Quid nunc rostra tibi prosunt turbata forumq;?
Vnde tribunicia plæbeius signifer arte
Arma dabas populis? quid prodita iura senatus:
Et gener atq; socer bello concurrere iussi?
Ante iaces q̃ dira duces pharsalia confert:
Spectandumq; tibi bellum ciuile negatum est.
Has urbi miseræ uestro de sanguine pœnas
Ferre datis: luitis iugulo sic arma potentes.
Felix roma quidem: ciuesq; habitura beatos:
Si libertatis superis tam cura placeret:
Quã uindicta placet: libycas en nobile corpus
Pascit aues nullo contectus Curio busto.
At tibi nos quando non proderit ista silere:
A quibus omne æui senium sua fama repellit:
Digna damus iuuenis meritæ præconia uitæ.
Haud alium tanta ciuem tulit indole roma:
Aut cui plus leges deberent recta sequenti:
Perdita tunc urbi nocuerunt sæcula. postq̃
Ambitus et luxus et opum metuenda facultas
Transuerso mentem dubiam torrente tulerunt:
Momentumq; fuit mutatus Curio rerum:
Gallorum captus spoliis et Cæsaris auro.
Ius licet in iugulos nostros sibi fecerit ense
Sylla potens Mariusq; ferox et Cinna cruentus
Cæsareæq; domus series: cui tanta potestas
Concessa est omnes emere? ast hic uendidit urbẽ.

M. ANNEI LVCANI PHARSALIAE LIBER QVINTVS.

IC ALTERNA DVCES BELLO
RVM VVLNERA PASSOS

In macedũ terras miſcẽs aduerſa ſecũdis
Seruauit fortuna pares.iã ſparſerat æmo
Bruma niues:gelidoq̧ cadẽs Atlantis olympo:
Inſtabatq̧ dies qui dat noua nomina faſtis:
Quiq̧ colit primus ducentem tẽpora Ianum.
Dum tamen emeriti remanet pars ultima iuris
Conſul uterq̧ uagos per belli munia patres
Elicit epirum.peregrina ac ſordida ſedes
Romanos cepit proceres:ſecretaq̧ rerum
Hoſpes in externis audiuit curia tectis:
Nam quis caſtra uocet tot ſtrictas iure ſecures?
Tot faſces? docuit populos uenerabilis ordo:
Non magni partes:ſed magnum ĩ partibus eſſe.
Vt primum mœſtum tenuere ſilentia cœtum:
Lentulus e celſa ſublimis ſede profatur.
Indole ſi dignum latia ſi ſanguine priſco
Robur ineſt animis:non qua tellure coacti:
Quãq̧ procul tectis captæ ſedeamus ab urbis
Cernite:ſed ueſtræ faciem cognoſcite turbæ:
Cunctaq̧ iuſſuri primum hoc decernite patres:
Quod regnis populiſq̧ liquet nos eſſe ſenatum.
Nam uel hyperboreæ plauſtrũ glaciale ſub urſæ
Vel plaga qua torrens clauſuſq̧ uaporibus axis:
Nec patitur noctes nec iniquos creſcere ſoles:
Si fortuna ferat:rerum nos ſũma ſequetur
Imperiumq̧ comes.tarpeia ſede peruſta
Gallorum facibus:Veioſq̧ habitante Camillo
Illic roma fuit: non unq̃ perdidit ordo
Mutato ſua iura ſolo:mœrentia tecta
Cæſar habet:uacuaſq̧ domos legeſq̧ ſilentes:
Clauſaq̧ iuſtitio triſti fora.curia ſolos
Illa uidet patres plena quos urbe fugauit
Ordine de tanto quiſquis non exulat hic eſt.
Ignaros ſcelerum longaq̧ in pace quietos
Bellorum primus ſparſit furor:omnia rurſus
Membra loco redeunt:en totis uiribus orbis

Hesperiam pensant superi: iacet hostis in undis
Obrutus illyricis: libyes squalentibus aruis
Curio cesareæ cecidit pars magna senatus.
Tollite signa duces: fatorum impellite cursum:
Spem uestram præstate deis: fortunaq; tantos
Det nobis animos: quātos fugientibus hostem
Causa dabat: nostrū exhausto ius clauditur āno:
Vos quorum finem nō est sensura potestas
Consulite in medium patres: magnumq; iubete
Esse ducem læto nomen clamore senatus
Excipit: et Magno fatum patriæq; suumq;
Imposuit: tunc in reges populosq; merentes
Sparsus honos: pelagiq; potens phœbeia donis
Exornata rhodos: gelidiq; inculta iuuentus
Taygeti. fama ueteres laudantur athenæ.
Massiliæq; suæ donatur libera phocis.
Tunc sadalem fortemq; cotyn fidumq; per arma
Deiotarum: et gelidæ dominum Rhasipolin oræ
Collaudant: libyamq; iubent auctore senatu
Sceptrifero parere iubæ: proh tristia fata
Et tibi non fidæ gentis dignissime regno
Fortunæ Ptolomæe pudor crimenq; deorum:
Cingere Pellæo pressos diademate crines
Permissum est: sæuum in populos puer accipis ensē:
Atq; utinam in populos: donata est regia Lagi:
Accessit Magni iugulus: regnumq; sorori
Ereptum est soceroq; nefas: iam turba soluto
Arma petit cœtu: quæ cum populiq; ducesq;
Casibus incertis et cæca sorte pararent:
Solus in ancipites metuit descendere Martis
Appius euentus: finemq; expromere rerum
Sollicitat superos: multosq; obducta per annos
Delphica fatidici reserat penetralia phœbi:
Hesperio tantum quantum submotus eoo
Cardine parnasus gemino petit æthera colle:
Mons Phœbo Bromioq; sacer: cui numine mixto
Delphica thebanæ referūt triaterica Bacchæ.
Hoc solum fluctu terras mergente cacumen

Eminuit:pontoq; fuit discrimen et astris.
Tu quoq; uix súmam seductus ab æquore rupem
Extuleras:unoq; iugo parnase latebas.
Vltor ibi expulsæ premeret cum uiscera partus
Matris adhuc rudibus Pæan Phytona sagittis
Explicuit:cum regna Themis tripodasq; teneret.
Vt uidit Pæan uastos telluris hiatus
Diuinam spirare fidem:uentosq; loquaces
Exhalare solum:sacris se condidit antris:
Incubuitq; adyto:uates ibi fatus Apollo.
Quis latet hic superū:quod numē ab æthere pressū
Dignatur cæcas inclusum habitare cauernas:
Quis terram cæli patitur deus:omnia cursus
Aeterni secreta tenens mundiq; futuri.
Conscius:ac populis sese proferre paratus:
Contactumq; ferens hominum·magnusq; potēsq;
Siue canit fatum:seu quod iubet ille canēdo
Fit fatum:forsan terris inserta gerendis
Aere libratum uacuo quæ sustinet orbem
Totius pars magna iouis Cyrrhea per antra
Exit:et æthereo trahitur cōnexa tonanti
Hoc ubi uirgineo conceptū est pectore numē:
Humanam feriens animā sonat:oraq; uatis
Soluit:ceu siculas flāmis urgentibus ætnam
Vndat apex:campana fremens ceu saxa uaporat
Conditus Inarimes æterna mole Typhœus.
Hoc tamen expositum cūctis nulliq; negatum
Numen:ab humani solum se labe furoris
Vendicat:haud illic tacito mala uota susurro
Concipiunt:nam fixa canens mutandaq; nulli
Mortales optare uetat:iustiq; benignus
Sæpe dedit sedem totas mutantibus urbes:
Vt tyriis dedit ille minas impellere belli:
Vt salaminiacum meminit mare: sustulit iras
Telluris sterilis monstrato fine:resoluit
Aera tabificum:non ullo sæcula dono
Nostra carent maiore deum q̄ delphica sedes
Quod siluit postq̄ reges timuere futura

Et ſuperos uetuere loqui:nec uoce negata
Cyrrhææ mœrent uates:templiq; fruuntur
Iuſtitio:nam ſiqua deus ſub pectora uenit:
Numinis aut pœna eſt mors imatura recepti:
Aut pretium:quippe ſtimulo fluctuq; furoris
Compages humana labat:pulſuſq; deorum
Concutiunt fragiles animas.ſic tempore longo
Immotos tripodas:uaſtæq; ſilentia rupis
Appius heſperii ſcrutator ad ultima fati
Sollicitat.iuſſus ſedes laxare uerendas
Antiſtes:pauidamq; deis imittere uatem:
Caſtalios circum latices nemorumq; receſſus
Phœmonoen errore uagam curiſq; uacantem
Corripuit:cogitq; fores irrumpere templi.
Limine terrifico metuens conſiſtere phœbas:
Abſterrere ducem noſcendi ardore futura
Caſſa fraude parat. quid ſpes ait improba ueri
Te romane trahit? multo parnaſus hiatu
Conticuit preſſitq; deum:ſeu ſpiritus iſtas
Deſtituit fauces:mundiq; in deuia uerſum
Duxit iter: ſeu barbarica cum lampade Phyton
Arſit in imenſas cineres abiere cauernas
Et Phœbi tenuere uiam.ſeu ſponte deorum
Cyrrha ſilet:fatiq; ſat eſt arcana futuri
Carmina longææ uobis cōmiſſa Sibyllæ:
Seu Pæan ſolitus templis arcere nocentes:
Ora quibus ſoluat noſtro non inuenit æuo.
Virginei patuere doli:fecitq; negatis
Numinibus metus ipſe fidem.tum torta priores
Stringit uitta comas crineſq; in terga ſolutos
Candida phocaica complectitur infula lauro.
Hærentem dubiamq; premens in templa ſacerdos
Impulit:illa pauens adyti penetrale remoti
Fatidicum:prima templorum in parte reſiſtit:
Atq; deum ſimulans ſub pectore ficta quieto
Verba refert:nullo confuſæ murmure uocis
Intactam ſacro mentem teſtata furore:
Haud æque læſura ducem cui falſa canebat:

Quã tripodas phœbiq̃ fidem:non rupta trementi
Verba sono:nec uox antri complere capacis
Sufficiens spatium:nulloq̃ horrore comarum
Excussæ laurus:imotaq̃ culmina templi:
Securumq̃ nemus:ueritam se credere Phœbo
Prodiderant.sensit tripodas cessare:furensq̃
Appius:et nobis meritas dabis impia pœnas:
Et superis quos fingis ait nisi mergeris antris:
Deq̃ orbis trepidi tanto consulta tumultu
Desinis ipsa loqui.tandem conterrita uirgo
Confugit ad tripodas:uastisq̃ adducta cauernis
Hæsit:et insueto concepit pectore numen:
Quod non exhaustæ per tot iam sæcula rupis
Spiritus ingessit uati:tandemq̃ potitus
Pectore cyrrhæo nonunq̃ plenior artus
Phœbados irrupit Pæan: mentemq̃ priorem
Expulit:atq̃ hominem toto sibi cedere iussit
Pectore:bacchatur demens aliena per antrum
Colla ferens:uittasq̃ dei Phœbeaq̃ serta
Erectis discussa comis:per inania templi
Ancipiti ceruice rotat:spargitq̃ uaganti
Obstantes tripodas:magnoq̃ exæstuat igne
Iratum te phœbe ferens:nec uerbere solo
Vteris et stimulis:flãmasq̃ in uiscera mergis:
Accipit et frænos:nec tantum prodere uati
Quantũ scire licet:uenit ætas omnis in unam
Congeriem:miserumq̃ premunt tot sæcula pectus:
Tanta patet rerum series:atq̃ omne futurum
Nititur in lucem:uocemq̃ petentia fata
Luctantur:non prima dies non ultima mundi:
Non modus oceani numerus non deerat harenæ:
Talis in euboico uates cumana recessu
Indignata suum multis seruire furorem:
Gentibus ex tanta fatorum strage superba
Excerpsit romana manu:sic plena laborat
Phœmonoe Phœbo:dum te consultor operti
Castalia tellure dei uix inuenit Appi
Inter fata diu quærens tam magna latentem.

Spumea tunc primum rabies uesana per ora
Effluit: et gemitus et anhelo clara meatu
Murmura: tunc mœstus uastis ululatus in antris
Extremæq; sonant domita iam uirgine uoces.
Effugis ingentes tanti discriminis expers
Bellorum romane minas: solusq; quietem
Euboici uasta lateris conualle tenebis.
Cætera suppressit: fauces obstruxit Apollo.
Custodes tripodes fatorum arcanaq; mundi:
Tuq; potens ueri Pæan nullumq; futuri
A superis celare diem: suprema ruentis
Imperii cæsosq; duces et funera regum:
Et tot in hesperio collapsas sanguine gentes
Cur aperire times? an nōdum numina tantum
Decreuere nefas: et adhuc dubitantibus astris
Pompeii damnare caput tot fata tenentur:
Vindicis an gladii facinus pœnasq; furorum:
Regnaq; ad ultores iterum redeuntia Brutos
Vt peragat fortuna taces? tunc pectore uatis
Impactæ cessere fores· exclusaq; templis
Prosiluit: perstat rabies: nec cūcta locuta:
Quē non emisit superest deus: illa feroces
Torquet adhuc oculos totoq; uagantia cælo
Lumina: nunc uultu pauido nunc torua minaci:
Stat nunq̄ facies: rubor igneus inficit ora
Liuentesq; genas: nec qui solet esse timenti
Terribilis sed pallor inest: nec fessa quiescunt
Corda: sed ut tumidus boreæ post flamina pōtus
Rauca gemit: sic multa leuant suspiria uatem:
Dumq; a luce sacra qua uidit fata refertur
Ad uulgare iubar: mediæ uenere tenebræ:
Immisit stygiam Pæan in uiscera lethen:
Quæ raperet secreta deum. tum pectore uerum
Fugit: et ad Phœbi tripodas rediere futura:
Vixq; refecta cadit: nec te uicinia lethi
Territat ambiguis frustratum sortibus Appi:
Iure sed incerto mundi subsidere regnum:
Chalcidos euboicæ uana spe rapte parabas?

Heu demens nullum belli ſentire fragorem:
Tot mundi caruiſſe malis præſtare deorum
Excepta quis morte poteſt? ſecreta tenebis
Littoris euboici memorando condite buſto:
Qua maris anguſtat fauces ſaxoſa Caryſtos:
Et tumidis infeſta colit qua numina Rhãnis:
Arctatus rapido feruet qua gurgite pontus:
Euripuſq; trahit curſum mutantibus undis:
Chalcidicas puppes ad iniquam claſſibus aulim
Interea domitis Cæſar remeabat iberis
Victrices aquilas alium laturus in orbem:
Cum prope fatorum tantos perproſpera curſus
Auertere dei: nullo nam Marte ſubactus
Intra caſtrorum timuit tentoria ductor
Perdere ſucceſſus ſcelerum: cum pœne fideles
Per tot bella manus ſatiatæ ſanguine tanden
Deſtituere ducem: ſeu mœſto claſſica paulum
Intermiſſa ſono clauſuſq; et frigidus enſis
Expulerat belli furias: ſeu præmia miles
Dum maiora petit damnat cauſãq; ducemq;
Et ſcelere imbutos etiã nunc uendicat enſes.
Haud magis expertus diſcrimine Cæſar in ullo eſt:
Quã non e ſtabili tremulo ſed culmine cuncta
Deſpiceret: ſtaretq; ſuper titubantia fultus:
Tot raptis truncus manibus gladioq; relictus
Pœne ſuo: qui tot gentes in bella trahebat
Scit non eſſe ducis: ſtrictos ſed militis enſes.
Non pauidũ iam murmur erat: nec pectore tecto
Ira latens: nam quæ dubias conſtringere mentes
Cauſa ſolet: dum quiſq; pauet quibus ipſe timori ẽ:
Seq; putat ſolum regnorum iniuſta grauari
Haud retinet: quippe ipſa metus exoluerat audax
Turba ſuos. quicquid multis peccatur inultum ẽ
Effudere minas. liceat diſcedere Cæſar
A rabie ſcelerum: quæris terraq; mariq;
His ferrum iugulis: animaſq; effundere uiles
Quolibet hoſte paras: partem tibi gallia noſtri
Eripuit: partem duris hiſpania bellis;

Pars iacet hesperia:totoq; exercitus orbe
Te uincente perit:terris fudisse cruorem
Quid iuuat arctois rhodano rhenoq; subactis?
Tot mihi pro bellis bellum ciuile dedisti.
Cepimus expulso patriæ cum tecta senatu:
Quos hominũ uel quos licuit spoliare deorum?
Imus in omne nefas manibus ferroq; nocentes
Paupertate pii:finis quis quæritur armis?
Quid satis est si roma parũ est:iam respice canos
Inualidasq; manus et inanes cerne lacertos:
Vsus abit uitæ bellis consumpsimus æuum:
Ad mortem dimitte senes.en improba uota
Non duro liceat morientia cespite membra
Ponere:non anima galeam fugiente ferire:
Atq; oculos morti clausuram quærere dextram:
Coniugis illabi lachrymis uniq; paratum
Scire rogum.liceat morbis finire senectam:
Sit præter gladios aliquod sub Cæsare fatum:
Quid uelut ignaros ad quæ portenta paremur
Spe trahis?usqueadeo soli ciuilibus armis
Nescimus cuius sceleris sit maxima merces?
Nil actum est bellis:si nondũ comperit istas
Omnia posse manus:nec fas nec uincula iuris
Hoc audere uetant?rheni mihi Cæsar in undis
Dux erat hic socius:facinus quos inquinat æquat.
Adde quod ingrato meritorum iudice uirtus
Nostra perit:quicquid gerimus fortuna uocatur
Nos fatum sciat esse suum:licet omne deorum
Obsequium speres irato milite Cæsar
Pax erit:hæc fatus totis discurrere castris
Cœperat:infestoq; ducem deposcere uultu.
Sic eat o superi:quando pietasq; fidesq;
Destituunt:moresq; malos sperare relictũ est:
Finem ciuili faciat discordia bello.
Quẽ non ille ducem potuit terrere tumultus?
Fata sed in præceps solitus dimittere Cæsar:
Fortunãq; suam per sũma pericula gaudens
Exercere uenit:nec dum desæuiat ira

Expectat: medios properat temptare furores.
Non illis urbes spoliandaq; templa negasset
Tarpeiamq; iouis sedem, matresq; senatus
Passurasq; infanda nurus; uult omnia Cæsar
A se sæua peti, uult præmia Martis amari;
Militis indomiti tantum mens sana timetur.
Non pudet heu Cæsar soli tibi bella placere
Iam manibus damnata suis: hos ante pigebit
Sanguinis his ferri graue ius erit: ipse per omne
Fasq; nefasq; rues: laxare et disce sine armis
Posse pati: liceat scelerum tibi ponere finem.
Sæue quid insequeris: quid iam nolentibus instas:
Bellum te ciuile fugit: stetit aggere fulti
Cespitis intrepidus uultu: meruitq; timeri
Non metuens: atq; hoc ira dictante profatur.
Qui modo in absentem uultu dextraq; furebas
Miles: habes nudum promptūq; ad unlnera pectus:
Hinc fuge si belli finis placet ense relicto.
Detegit imbelles animos nil fortiter ausa
Seditio: tantumq; fugam meditata iuuentus:
Ac ducis inuicti rebus lassata secundis.
Vadite: meq; meis ad bella relinquite fatis:
Inuenient hæc arma manus: uobisq; repulsis
Tot reddet fortuna uiros quot tæla uacabunt:
An ne fugam Magni tanta cum classe sequentur
Hesperiæ gentes: nobis uictoria turbam
Non dabit: impulsi tantum quæ præmia belli
Auferet: et uestri rapta mercede laboris
Lauriferos nullo comitetur uulnere currus.
Vos despecta senes exhaustaq; sanguine turba:
Cernetis nostros iam plæbs romana triumphos.
Cæsaris an cursus uestræ sentire putatis
Damnum posse fugæ: ueluti si cūcta minentur
Flumina quos miscent pelago subducere fontes.
Non magis ablatis unq̃ descenderet æquor
Quā nunc crescit aquis. an uos momēta putatis
Vlla dedisse mihi: nunq̃ sic cura deorum
Se premit: ut uestræ morti uestræq; saluti

Fata uacent:procerũ motus hæc cũcta sequũtur:
Humanum paucis uiuit genus:orbis iberi
Horror et arctoi nostro sub nomine miles:
Pompeio certe fugeres duce. fortis in armis
Cæsareis Labienus erat: nunc transfuga uilis
Cum duce prælato terras atq; æquora lustrat.
Nec melior mihi uestra fides:si bella nec hoste:
Nec duce me geritis:quisquis mea signa relinquit
Nec pompeianis tradit sua partibus arma:
Hic nunq̃ uult esse meus:sunt ista profecto
Curæ castra deis:qui me cõmittere tantis
Non nisi mutato uoluerunt milite bellis.
Heu quantũ fortuna humeris iam põdere fessis
Amollitur onus:sperantes omnia dextras
Exarmare datur:quibus hic nõ sufficit orbis
Iam certe mihi bella geram.discedite castris:
Tradite uestra uiris ignaui signa quirites.
At paucos quibus hæc rabies auctoribus arsit
Non Cæsar sed pœna tenet .procumbite terra
Infidumq; caput:feriendaq; tendite colla.
Et tu quo solo stabunt iam robore castra
Tyro rudis:specta pœnas et disce ferire:
Disce mori·tremuit sæua sub uoce minantis
Vulgus iners:unũq; caput iam magna iuuẽtus
Priuatum factura timet:uelut ensibus ipsis
Imperet inuito moturus milite ferrum.
Ipse pauet ne tæla sibi dextræq; negentur
Ad scelus hoc Cæsar:uicit patientia sæui
Spem ducis:et iugulos non tantum præstitit enses
Nil magis assuetas sceleri q̃ perdere mentes
Atq; perire timet.tam diri fœderis ictu
Parta quies:pœnaq; redit placata iuuentus
Brundusium decimis iubet hanc attingere castris:
Et cũctas reuocare rates:quas auius Hydrus
Antiquusq; Taras:secretaq; littora Leucæ:
Quas recipit Salapina palus:et subdita Sipus
Montibus:ausoniam qua torquẽs frugifer oram
Dalmatico boreæ calabroq; obnoxius austro

Appulus hadriacas exit Garganus in undas:
Ipse petit trepidam tutus sine milite romam
Iam doctam seruire togæ: populoq́ precanti
Scilicet indulgens sũmum dictator honorem
Contigit: et lætos fecit se consule fastos.
Nãq́ omnes uoces per quas iam tempore tanto
Mentimur dominis: hæc primum repperit ætas:
Qua sibi ne ferri ius ullum Cæsar abesset:
Ausonias uoluit gladiis miscere secures:
Addidit et fasces aquilis: et nomen inane
Imperii rapiens: signauit tempora digna
Mœsta nota. nam quo melius pharsalicus annus
Consule notus erit: fingit solẽnia campus:
Et non admissæ dirimit suffragia plebis:
Decantatq́ tribus: et uana uersat in urna:
Nec cælum seruare licet: tonat augure surdo
Et lætæ iurantur aues bubone sinistro.
Inde perit primum quondã ueneranda potestas
Iuris inops: careat tantum ne nomine tempus
Menstruus in fastos distinguit sæcula consul.
Necnon iliacæ numen quod præsidet albæ
Haud meritum latio solẽnia sacra subacto:
Vidit flãmiferas confectas nocte latinas.
Inde rapit cursus: et quæ piger appulus arua
Deseruit rastris et inerti tradidit herbæ:
Ocyor et cæli flãmis et tigride fœta
Transcurrit: curuiq́ tenet minoia tecta
Brundusii: clausas uentis brumalibus undas
Inuenit: et pauidas hyberno sydere classes.
Turpe duci uisum est rapiendi tempora belli
In segnes exisse moras: portuq́ teneri:
Dum pateat tutum uel non felicibus æquor.
Expertes animos pelagi sic robore complet
Fortius hyberni flatus cælumq́ fretumq́
Cum cepere tenent: q̃ quos incũbere certos
Perfida nubiferi uetat incõstantia ueris.
Nec maris anfractus lustrandaq́ littora nobis:
Sed recti fluctus soloq́ aquilone secandi.

Hic utinam sũmi curuet carchesia mali:
Incumbatq̃ furens: et graia ad mœnia perflet:
Nec pompeiani phæacum e littore toto
Languida iactatis compræhẽdant carbasa remis.
Rumpite: quæ retinent felices uincula proras.
Iãdudum nubes: et sæuas perdimus undas.
Sydera prima soli Phœbo labente sub undas
Exierant: et luna suas iam fecerat umbras
Cum pariter soluere rates: totosq̃ rudentes
Laxauere sinus. et flexo nauita cornu
Obliquat leuo pede carbasa: sũmaq̃ pandens
Suppara uelorum perituras colligit auras.
Vt primum leuior propellere lynthea uentus
Incipit: exiguumq̃ timent: mox reddita malo
In mediam cecidere ratem: terraq̃ relicta
Non ualet ipsa sequi puppes quæ uexerat aura.
Aequora lenta iacent alto torpore ligata:
Pigrius imotis hæsere paludibus undæ.
Sic stat iners scythicas astrigẽs bosphorus undas:
Cum glacie retinente fretum non ipulit ister:
Immensumq̃ gelu tegitur mare comprimit unda
Depræhẽdit quascũq̃ rates: nec peruia uelis
Aequora frangit eques: fluctuq̃ latente sonantẽ
Orbita migrantis scindit mæotica Bessi.
Sæua quies pelagi: mœstoq̃ ignaua profundo
Stagna iacentis aquæ: ueluti deserta rigente
Aequora natura cessant: pontusq̃ uetustas
Oblitus seruare uices non cõmeat æstu:
Non horrore tremit. nõ solis imagine uibrat.
Casibus innumeris fixæ patuere carinæ.
Illic infestæ classes et inertia tonsis
Aequora moturæ: grauis hinc langore profundi
Obsessis uentura fames: noua uota timori
Sunt inuenta nouo: fluctus nimiasq̃ precari
Ventorum uires: dum se torpẽtibus unda
Excutiat stagnis. et sit mare: nubila nusq̃
Vndarumq̃ minæ: cælo languente fretoq̃
Naufragii spes omnis abit: sed nocte fugata

Læsum nube diem iubar extulit:imaq; sensim
Concussit pelagi: mouitq; ceraunia nautis:
Inde rapi cœpere rates atq; æquora classem
Curua sequi:quæ iam uento fluctuq; secundo
Lapsa palestinas uncis confixit harenas.
Prima duces uidit iūctis consistere castris
Tellus:quam uolucer genusus:quā mollior apsus
Circuerint ripis:apso gestare carinam
Causa palus:leni quam fallens egerit unda.
At genusum nunc sole niues nunc imbre solutæ
Præcipitant :neuter longo se gurgite lassat:
Sed minimum terræ uicino littore nouit.
Hoc fortuna loco tantæ duo nomina famæ
Composuit:miseriq; fuit spes irrita mundi
Posse duces parua campi statione direptos
Admotum damnare nefas: nam cernere uultus
Et uoces audire datur:multosq; per annos
Dilectus tibi magne socer:post pignora tanta
Sanguinis infausti sobolem mortemq; nepotis
Te nisi niliaca propius non uidit harena
Cæsaris attonitam miscenda ad prælia mentem
Ferre moras scelerum partes iussere relictæ.
Ductor erat cunctis audax Antonius armis:
Iam tunc ciuili meditatus leucada bello:
Illum sæpe minis Cæsar precibusq; morantem
Euocat: o mundi tantorum causa malorum:
Quid superos et fata tenes? sunt cætera cursu
Acta meo:sūmam rapti per prospera belli
Te poscit fortuna manum:num rupta uadosis
Syrtibus incerto libye non diuidit æstu?
Nunquid inexperto tua credimus arma profundo?
Inq; nouos traheris casus? ignaue uenire
Te Cæsar non ire iubet prior ipse per hostes
Percussi medias alieni iuris harenas.
Tu mea castra times pereuntia tempora fati
Conqueror:in uentos impendo uota fretumq;.
Ne retine dubium cupientes ire per æquor:
Si bene nota mihi est ad Cæsaris arma iuuētus

Naufragio ueniſſe uolet: iam uoce doloris
Vtendum eſt: non ex æquo diuiſimus orbem
Epirum Cæſarq; tenet totusq; ſenatus:
Auſoniam tu ſolus habes. his terq; quaterq;
Vocibus excitum poſtq̃ ceſſare uidebat:
Dum ſe deeſſe deis ac non ſibi numina credit
Sponte per incautas audet temptare latebras
Q uod iuſſi timuere fretum: temeraria prono
Expertus ceſſiſſe deo: fluctuſq; uerendos
Claſſibus exigua ſperat ſuperare carina.
Soluerat armorum feſſas nox languida curas
Parua quies miſeris: in quorũ pectora ſomno
Dat uires fortuna minor. iam caſtra ſilebant
Tertia iam uigiles cõmouerat hora ſecundos
Cæſar ſollicito per uaſta ſilentia greſſu
Vix famulis audenda parat: cũctiſq; relictis
Sola placet fortuna comes: tentoria poſtq̃
Egreſſus uigilum ſomno cedentia membra
Tranſilit: queſtus tacite quod fallere poſſet:
Littora curua legit: primiſq; inuenit in undis
Rupibus exeſis hærentem fune carinam.
Rectorem dominumq; ratis ſecura tenebat
Haud procul inde domus non ullo robore fulta:
Sed ſterili iunco cannaq; intexta paluſtri:
Et latus inuerſa nudum munita phaſello.
Hæc Cæſar bis terq; manu quaſſantia tectum
Limina cõmouit: molli conſurgit Amyclas
Q uẽ dabat alga toro: quiſnã mea naufragus ĩquit
Tecta petit? aut quẽ noſtræ fortuna coegit
Auxilium ſperare caſæ? ſic fatus ab alto
Aggere iam tepidæ ſublato fune fauillæ
Scintillam tenuem cõmotos pauit in ignes:
Securus belli prædam ciuilibus armis
Scit non eſſe caſam. o uitæ tuta facultas
Pauperis anguſtiq; lares: o munera nondum
Intellecta deum: quibus hoc contingere tẽplis
Aut potuit muris? nullo trepidare tumultu
Cæſarea pulſante manu. tunc poſte recluſo

Dux ait. expecta uotis maiora modestis:
Spesq; tuas laxa iuuenis: si iussa secutus:
Me uehis hesperiam: nō ultra cūcta carinæ
Debebis. manibusq; inopem duxisse senectam.
Ne cessa præbere deo tua uota uolenti:
Angustos opibus subitis implere penates.
Sic fatur: quãq̃ plæbeio tectus amictu:
Indocilis priuata loqui. tunc pauper Amyclas
Multa quidē prohibent nocturno credere pōto:
Nam sol non rutilas deduxit in æquora nubes
Concordesq; tulit radios: noton altera Phœbi
Altera pars boream deducta luce uocabat:
Orbe quoq; exhaustus medio languēsq; recessit:
Spectantes oculos infirmo lumine passus:
Lunaq; non gracili surrexit lucida cornu:
Aut orbis medii puros exesa recessus:
Nec duxit recto tenuata cacumina cornu:
Ventorumq; nota rubuit: tum lurida pallens
Ora tulit uultu sub nubem tristis ituro:
Sed mihi nec motus nemorū nec littoris ictus:
Nec placet incertus qui prouocat æquora delphin:
Aut siccum quod mergus amat: quodq; ausa uolare
Ardea sublimis pennæ confisa natanti:
Quodq; caput spargens undis uelut occupet ibrē:
Instabili gressu metitur littora cornix.
Sed si magnarum poscunt discrimina rerum:
Haud dubitem præbere manus: uel littora tangā
Iussa: uel hoc potius pelagus flatusq; negabunt.
Hæc fatus: soluensq; ratem dat carbasa uentis:
Ad quorum motus nō solum lapsa per altum
Aera dispersos traxere cadentia sulcos
Sydera: sed sūmis et iam quæ fixa tenentur
Astra polis sunt uisa quati: niger inficit horror
Terga maris: longo per multa uolumina tractu
Aestuat unda minax: flatusq; incerta futuri
Turbida testantur cōceptos æquora uentos
Tunc rector trepidæ fatur ratis. aspice sæuum
Quanta paret pelagus: zephyros itēdat an euros

Incertum est:puppim dubius ferit undiq; pontus:
Nubibus et cælo notus est:si murmura ponti
Consulimus chori uenient mare:gurgite tanto
Nec ratis hesperias tanget nec naufragus oras.
Desperare uiam:et uetitos conuertere cursus
Sola salus:liceat uexata littora puppe
Præhendere:ne longe nimium sit proxima tellus.
Fisus cũcta sibi cessura pericula Cæsar
Sperne minas inquit pelagi:uentoq; furenti
Trade sinum:italiam si cælo auctore recusas
Me pete:sola tibi causa est hæc iustaq; timoris
Vectorem non esse tuum quẽ numina nunq̃
Destituunt:de quo male tunc fortuna meretur
Cum post uota uenit:medias perrũpe procellas
Tutela secure mea:cæli iste fretiq;
Non puppis nostræ labor est:hanc Cæsare pressam
A fluctu defendet onus:nec longa furori
Ventorum sæuo dabitur mora:proderit undis
Ista ratis:nec flecte manus fuge proxima uelis
Littora:tunc calabro portu te crede potitum
Cum iam non poterit puppi nostræq; saluti
Altera terra dari:quid tanta strage paretur
Ignoras:quærit pelagi cæliq; tumultu
Quid præstet fortuna mihi.nõ plura locuto
Auulsit laceros percussa puppe rudentes
Turbo rapax:fragilemq; super uolitantia malũ
Vela tulit:sonuit uictis compagibus alnus.
Inde ruunt toto concita pericula mundo.
Primus ab oceano caput exeris atlanteo
Chore mouens æstus:iam te tollente furebat
Pontus:et in scopulos totas erexerat undas.
Occurrit gelidus boreas:pelagusq; retundit:
Et dubium pendet uento cui concidat æquor:
Sed scythici uicit rabies aquilonis et undas
Torsit:et abstrusas penitus uada fecit harenas:
Nec perfert pontum boreas ad saxa:suumq;
In fluctus chori frangit mare: motaq; possunt
Aequora subductis etiam concurrere uentis:

Non euri cessasse minas non imbribus atrum
Aeolii iacuisse notum sub carcere,saxi
Crediderim cũctos solita de parte ruentes
Defendisse suas uiolento turbine terras:
Sic pelagus mansisse loco:nam parua procellis
Aequora rapta ferunt:ægæas transit in undas
Tyrrhenum:sonat ionio uagus adria ponto.
Ah quotiens frustra pulsatos æquore montes
Obruit illa dies:ꝗ͂ celsa cacumina pessum
Tellus uicta dedit:non ullo littore surgunt
Tam ualidi fluctus:alioꝗ ex orbe uoluti
A magno uenere mari:mundumꝗ cohercens
Monstriferos agit unda sinus.sic rector olympi
Cuspide fraterna lassatum in secula fulmen
Adiuuit:regnoꝗ accessit terra secundo:
Cum mare conuoluit gentes:cũ littora Tethys
Noluit ulla pati cælo contenta teneri.
Tunc quoꝗ tanta maris moles creuisset in astra:
Ni superum rector pressisset nubibus undas.
Non cæli nox illa fuit:latet obsitus aer
Infernæ pallore domus:nimbisꝗ grauatus
Deprimitur:fluctusꝗ in nubibus accipit imbrem:
Lux etiãꝗ metuenda perit:nec fulgura currunt
Clara:sed obscurum nimbosus dissilit aer.
Tunc superum cõuexa tremunt:atꝗ arduus axis
Insonuit:motaꝗ poli compage laborant.
Extimuit natura chaos:rupisse uidentur
Concordes elementa moras:rursusꝗ redire
Nox manes mixtura deis:spes una salutis
Quod tanta mundi nõdum periere ruina.
Quantum leucadio placidus de uertice pontus
Despicitur:tantum nautæ uidere trementes
Fluctibus a sũmis præceps mare:cũꝗ tumentes
Rursus hiant undæ:uix eminet æquore malus:
Nubila tanguntur uelis et terra carina:
Nam pelagus qua parte sedet non celat harenam
Exhaustum i tumulos: omnisꝗ in fluctibus unda ẽ:
Artis opem uicere metus:nescitꝗ magister

Q uam frangat cui cedat aquæ: discordia ponti
Succurrit miseris: fluctusq; euertere puppem
Non ualet in fluctus: uictum latus unda repellens
Erigit: atq; omni surgit raptis ardua uento.
Non humilem saxosa uadis: non littora curuæ
Thessaliæ saxosa pauent: oræq; malignos
Ambraciæ portus: scopulosa Ceraunia nautæ
Summa timēt: credit iam digna pericula Cæsar
Fatis esse suis: tantus ne euertere dixit
Me superis labor est: parua quem puppe sedentē
Tam magno petiere mari: si gloria lethi
Est pelago donata mei bellisq; negamur:
Intrepidus quācūq; datis mihi numina mortem
Accipiam: licet ingentes abrupit actus
Festinata dies fatis: sat magna peregi.
Arctoas domui gentes: inimica subegi.
Arma metu: uidit magnū mihi roma secūdum:
Iussa plæbe tuli fasces per bella negatos:
Nulla meis aberit titulis romana potestas:
Nesciet hoc quisq̄ nisi tu quæ sola meorum
Conscia uotorum es: me q̄uis plenus honorum
Et dictator eam stygias et consul ad umbras:
Priuatum fortuna mori. mihi funere nullo
Est opus o superi: lacerum retinere cadauer
Fluctibus in mediis: desint mihi busta rogusq;:
Dum metuar sēper terraq; expecter abomni:
Hæc fatum decimus dictu mirabile fluctus
Inualida cum puppe leuat: nec rursus ab alto
Aggere deiecit pelagi: sed pertulit unda:
Scruposisq; angusta uacant ubi littora saxis
Imposuit terræ. pariter tot regna tot urbes
Fortunamq; suam tacta tellure recepit.
Sed non tam remeās Cæsar iam luce propiqua
Q uam tacita sua castra fuga comitesq; fefellit:
Circūfusa duci fleuit gemitusq; suorum
Et non igratis icessit turba querelis:
Q uo te dure tulit uirtus temeraria Cæsar:
Aut quæ nos uiles animas in fata relinquens

Inuitis ſpargenda dabas tua membra procellis.
Cum tot in hac anima populorum uita ſaluſq;
Pendeat: et tantus caput hoc ſibi fecerit orbis.
Sæuitia eſt uoluiſſe mori: nullus ne tuorum
Emeruit comitum fatis non poſſe ſuperſtes
Eſſe tuis: cum te raperet mare: corpora ſegnis
Noſtra ſopor tenuit: pudet heu tibi cauſa perēdæ
Hæc fuit heſperiæ: uiſum eſt cōmittere quenq;
Tam ſæuo crudele mari: ſors ultima rerum
In dubios caſus et prona pericula mortis
Præcipitare ſolet: mundi iam ſūma tenentem
Permiſiſſe mari. tantum quid numina laſſas:
Sufficit ad fatum belli fauor iſte laborq;
Fortunæ: quod te noſtris impegit harenis.
Hi ne uſus placuere deum non rector ut orbis
Nec dominus rerum: ſed felix naufragus eſſes:
Talia iactantes diſcuſſa nocte ſerenus
Oppreſſit cum ſole dies: feſſumq; tumētes
Compoſuit pelagus uentis patientibus undas.
Necnō heſperii laſſatum fluctibus æquor
Vt uidere duces: purumq; inſurgere cælo
Fracturū pelagus borean: ſoluere carinas
Quas uentus doctæq; pari moderamine dextræ
Permixtas habuere diu: latumq; per æquor
Vt terreſtre coit conſertis puppibus agmen:
Sed nox ſæua modum uentiueliq; tenorem
Eripuit nautis: excuſſitq; ordine puppes.
Strymona ſic gelidum bruma pellente relinquūt
Poturæ te Nile grues: primoq; uolatu
Effingunt uarias caſu monſtrante figuras
Mox ubi percuſſit tenſas notus altior alas:
Confuſos temere imixtæ glomerantur in orbes:
Et turbata perit diſperſis littera pēnis:
Cum redeunte die primum uiolentior aer
Puppibus incubuit phœbeo cōcitus ortu.
Prætereunt fruſtra temptati littora Liſſi
Nympheumq; tenent: nudas aquilonibus undas
Succedēs Boreæ iam portum fecerat auſter.

Vndiq collatis in robur Cæsaris armis
Sũma uidens diri Magnus discrimina Martis
Iam castris instare suis: seponere tutum
Coniugii decreuit onus: lesboq remota
Te procul a sæui strepitu Cornelia belli
Occulere: heu quãtum mentes dominatur in æquas
Iusta uenus: dubiũ trepidũq ad prælia Magne
Te quoq fecit amor: quod noles stare sub ictu
Fortunæ quo mundus erat: romanaq fata
Coniunx sola fuit. mentem iam uerba paratam
Destituũt: blandæq iuuat uentura trahẽtem
Indulgere moræ: tempus subducere fatis.
Nocte sub extrema pulso torpore quietis
Dum fouet amplexu grauidum Cornelia curis
Pectus: et aduersi petit oscula grata mariti
Humentes mirata genas. percussaq cæco
Vulnere: non audet flentem depræhẽdere magnũ.
Ille gemens non nunc uita mihi dulcior ĩquit.
Cum tædet uitæ. læto sed tempore coniunx.
Venit mœsta dies: et quam nimiumq parumq
Distulimus. iam totus adest in prælia Cæsar:
Cedendum ẽ bellis: quorum tibi tuta latebra
Lesbos erit: desiste preces temptare negaui
Iam mihi: non longos a me patiere recessus.
Præcipites aderunt casus: properante ruina
Summa cadent: satis ẽ audisse pericula Magni:
Meq tuus decepit amor ciuilia bella
Si spectare potes nam iam me marte parato
Securos cepisse pudet cum cõiuge somnos:
E q tuo quatiunt miserum cum classica mũdum
Surrexisse sinu: uereor ciuilibus armis
Pompeium nullo tristem committere damno.
Tutior interea populis et tutior omni
Rege late. positamq procul fortuna mariti
Non tota te mole premat: si numina nostras
Impulerint acies. maneat pars optima magni:
Sitq mihi si fata premant uictorq cruentus
Quo fugisse uelim: uix tantum infirma dolorem

Cœpit: et attonito cesserunt pectore sensus.
Tandem uix mœstas potuit proferre querelas:
Nil mihi de fatis thalami superisq; relictum est
Magne queri: nostros non rupit funus amores:
Nec diri fax sūma rogi: sed sorte frequenti
Plæbeiaq; nimis careo demissa marito.
Hostis ad aduentum rumpamus fœdera tædæ
Placemus socerum: sic est tibi cognita Magne
Nostra fides: credis ne aliquid mihi tutius esse
Quā tibi: non olim casu pendemus ab uno:
Fulminibus me sæue iubes tantæq; ruinæ
Absentem præstare caput: secura uidetur
Sors tibi cum facias etiam nunc uota perisse
Vt nolim seruire malis: sed morte parata
Te sequar ad manes: feriat dum mœsta remotas
Fama procul terras: uiuam tibi nempe superstes.
Adde quod assuescis fatis: tantumq; dolorem
Crudelis me ferre doces: ignosce fatenti
Posse pati timeo: quod si sunt uota: deisq;
Audior: euentus rerum sciet ultima coniunx.
Sollicitam rupes iam te uictore tenebunt:
Et puppim quæ fata ferat tam læta timebo:
Nec soluent audita metus mihi prospera belli:
Cum uacuis proiecta locis a Cæsare possim
Vel fugiente capi: notescent littora clari
Nominis exilio: positaq; ibi coniuge Magni
Quis mitylenæas poterit nescire latebras:
Hoc precor extremum: si nil tibi uicta relinquent
Tutius arma fuga: cum te cōmiseris undæ:
Quolibet infaustam potius deflecte carinam:
Littoribus quærere meis. sic fata relictis
Exiliit stratis amens tormentaq; nulla
Vult differre mora: non mœsti pectora Magni
Sustinet amplexu dulci non colla tenere:
Extremusq; perit tam longi fluctus amoris:
Præcipitantq; suos luctus neuterq; recedens
Sustinuit dixisse uale: uitamq; per omnem
Nulla fuit tam mœsta dies: nam cætera damna

Durata iam mente malis firmaq; tulerunt.
Labitur infelix: manibusq; excepta suorum
Fertur ad æquoreas ac se prosternit harenas
Littoraq; ipsa tenet: tandemq; illata carinæ est.
Non sic infelix patriam portusq; reliquit
Hesperios: sæui premerent cum Cæsaris arma:
Fida comes Magni uadit duce sola relicto:
Pompeiumq; fugit. quæ nox sibi proxima uenit
Insomnis uiduo tum primum frigida lecto
Atq; insueta quies uni: nudumq; marito
Non hærente latus. somno quam sæpe grauata
Deceptis uacuum manibus complexa cubile est:
Atq; oblita fugæ quæsiuit nocte maritum:
Nam quãuis flãma tectas urgente medullas:
Non iuuat in toto corpus iactare cubili:
Seruatur pars illa tori: caruisse timebat
Pompeio: sed non superi tam læta parabant:
Instabat miseræ magnum quæ redderet hora.

M. ANNEI LVCANI PHARSALIAE LIBER SEXTVS.

P OSTQVAM CASTRA DVCES PV
gnæ iam mente propinqui
Imposuere iugis: admotaq; cominus arma
Parq; suum uidere dei: capere omia Cæsar
Mœnia graiorũ spernit Martẽq; secundũ
Iam nisi de genero fatis debere recusat.
Funestam mundo uotis petit omnibus horam
Incassum quæ cũcta ferat: placet alea fati
Alterutrum mersura caput ter collibus omnes
Explicuit turmas et signa minantia pugnam:
Testatus nunq̃ latiæ se deesse ruinæ.
Vt uidet ad nullos exciri posse tumultus
In pugnam generum: sed clauso fidere uallo:
Signa mouet: tectusq; uia dumosa per arua
Dyrachii præceps rapiendas tendit ad arces.
Hoc iter æquoreo præcepit littore Magnus

Q uẽq; uocat collem Taulantius incola petrã
Insedit castris: epireaq; mœnia seruat
Defendens tutam uel solis turribus urbem.
Nõ opus hanc ueterũ: nec moles structa tuetur
Humanusq; labor facilis licet ardua tollat
Cedere uel bellis: uel cũcta mouentibus annis:
Sed munimen habet nullo quassabile ferro
Naturam sedemq; loci: nam clausa profundo
Vndiq; præcipiti scopulisq; mouẽtibus æquor
Exiguo debet quod non est insula colli.
Terribiles ratibus sustentant mœnia cautes:
Ioniumq; furens rabido cum tollitur austro
Tẽpla domosq; quatit: spumatq; in culmina põtus.
Huc auidam belli rapuit spes improba mentem
Cæsaris ut uastis diffusum collibus hostem
Cingeret ignarum ducto procul aggere ualli.
Metitur terras oculis: nec cespite tantum
Contentus fragili: subitos attollere muros
Ingentes cautes auulsaq; saxa metallis:
Graiorumq; domos diruptaq; mœnia transfert:
Extruitur quod non aries impellere sæuus:
Q uod non ulla queat uiolenti machina belli.
Franguntur montes: planumq; per ardua Cæsar
Ducit opus: pandit fossas turritaq; sũmis
Disponit castella iugis: magnoq; recessu
Amplexus fines: saltus nemorosaq; tesqua
Et siluas: uastaq; feras indagine claudit.
Non desunt campi: nõ desunt pabula magno:
Castraq; cæsareo circũdatus aggere mutat
Flumina tot cursus illic exorta fatigant
Illic mersa suos: operumq; ut sũma reuisat
Defessus Cæsar mediis intermanet agris.
Nunc uetus iliacos attollat fabula muros
Ascribetq; deis: fragili circũdata testa
Mœnia mirentur refugi babylonia parthi.
En quantum tigris: quantũ celer ambit orontes:
Assyriis quantum populis telluris eoæ
Sufficit in regnum: subitum belliq; tumultu

Raptum clausit opus:tanti periere labores
Tot potuere manus adiungere seston abydo:
Ingestoq; solo phryxeum elidere pontum:
Aut Pelopis latis ephyren abrumpere regnis:
Et ratibus longæ flexus donare malææ:
Aut aliquem mundi quãuis natura negasset
In melius mutare locum.coit area belli:
Hic alitur sanguis terras fluxurus in omnes.
Hic et thessalicæ clades libycæq; tenentur:
Aestuat angusta rabies ciuilis harena.
Prima quidẽ surgens operum structura fefellit
Pompeium ueluti mediæ qui tutus in aruis
Sicaniæ rapidum nescit latrare pelorum
Aut uaga cum Tethys rutupinaq; littora feruent
Vnda caledonios fallit turbata britannos.
Vt primum terras septas uidet aggere uasto:
Ipse quoq; a tuta deducens agmina petra
Diuersis spargit tumulis:ut Cæsaris arma
Laxet:et effuso claudentem milite tendat:
Ac tantum septi uallo sibi uendicat agri:
Parua mycenææ quantum sacrata dianæ
Distat ab excelsa nemoralis aritia roma:
Quoq; modo romæ prælapsus mœnia tybris
In mare descendit si nusq̃ torqueat amnem
Classica nulla sonant iniussaq; tæla uagantur:
Et fit sæpe nefas iaculum temptãte lacerto.
Maior cura ducis miscendis abstrahit armis
Pompeium exhaustæ præbenda ad pabula terræ:
Quæ currens obtriuit eques:gradibusq; citatis
Vngula frondentem discussit cornea campum.
Belliger attonsis sonipes defessus in aruis:
Aduectos cum plena ferant præsepia culmos:
Ore nouas poscens moribuudus labitur herbas:
Et tremulo medios abrumpit poplite gyros.
Corpora tum soluit tabes:et digerit artus:
Traxit iners cælum fluuidæ contagia pestis
Obscuram in nubem:tali spiramine Nessus
Emittit stygium nebulosis aera saxis:

Antraq; lethiferi rabiem Typhonis anhelant.
Inde labant populi:cæloq; paratior unda
Omne pati uirus durauit uiscera cœno.
Iam riget atra cutis:distentaq; lumina rūpit:
Igneaq; in uultus et sacro feruida morbo
Pestis abit:fessumq; caput se ferre recusat.
Iam magis atq; magis præceps agit omnia fatum:
Nec medii dirimunt morbi uitamq; necemq;:
Sed langor cum morte uenit:turbaq; cadentum
Aucta lues:dum mixta manent incōdita uiuis
Corpora:nam miseros ultra tentoria ciues
Spargere funus erat:tamē hos minuere labores
A tergo pelagus pulsusq; aquilonibus aer.
Littoraq; et plenæ peregrina messe carinæ.
At liber terræ spatiosis collibus hostis
Aere non pigro nec inertibus angitur undis:
Sed patitur sæuam ueluti circūdatus arcta
Obsidione famem:nundum surgentibus altam
In segetem culmis:cernit miserabile uulgus
In pecudum cecidisse cibos:et carpere dumos:
Et morsu spoliare nemus:lethumq; minantes
Vellere ab ignotis dubias radicibus hærbas:
Quæ mollire queunt flāma:quæ frangere morsu
Quæq; per abrasas utero demittere fauces:
Plurimaq; humanis ante hæc incognita mensis
Diripiens miles:saturum tamen obsidet hostem
Vt primum libuit ruptis euadere castris
Pompeio:cūctasq; sibi promittere terras:
Non obscura petit latebrosæ tempora noctis:
Et raptum furto soceri cessantibus armis
Dedignatur iter:latis exire ruinis
Quærit:et impulso turres confringere uallo:
Perq; omnes gladios et qua uia cæde paranda est:
Opportuna tamen ualli pars uisa propinqui:
Quā numici castella uocant:et confraga dēsis
Arboribus dumeta tegunt:huc puluere nullo
Proditus agmen agit:subitusq; ad mœnia uenit.
Tot simul e campis latiæ fulsere uolucres:

Tot cecinere tubæ:ne quid uictoria ferro
Deberet:pauor attonitos confecerat hostes:
Quod solum ualuit uirtus iacuere perempti
Debuerant quo stare loco:qui uulnera ferrent
Iam deerant:nimbusq; ferens tot tæla peribat:
Tum piceos uoluunt imissæ lampadis ignes:
Tum quassæ nutant turres:lapsumq; minantur:
Roboris impacti crebros gemit agger ad ictus.
Iam pompeianæ celsi super ardua ualli
Exierant aquilæ:iam mundi iura patebant.
Quem non mille simul turmis nec Cæsare toto
Auferret fortuna locum:uictoribus unus
Eripuit uetuitq; capi:seq; arma tenente
Ac nõdum strato magnum uicisse negauit.
Scæua uiro nomen:castrorum in plæbe merebat
Ante feras rhodani gentes:ibi sanguine multo
Promotus latiam longo gerit ordine uitem
Pronus ad omne nefas:et qui nesciret in armis
Quam magnum uirtus crimẽ ciuilibus esset
Hic ubi quærentes sotios iam Marte relicto
Tuta fugæ cernit:quo uos pauor inquit abegit
Impius:et cũctis ignotus Cæsaris armis:
Terga datis morti:cumulo uos deesse uirorum
Non pudet et bustis interq; cadauera quæri:
Non ira saltem iuuenes pietate remota
Stabitis:e cũctis per quos erumperet hostis
Nos sumus electi:non paruo sanguine magni
Ista dies ierit.peterem felicior umbras
Cæsaris in uultu:testem hunc fortuna negauit:
Pompeio laudante cadam:confringite tæla
Pectoris incursu:iugulisq; retundite ferrum.
Iam longinqua petit puluis:sonitusq; ruinæ:
Securasq; fragor concussit Cæsaris aures
Vincimus o sotii:ueniet qui uendicet arces
Dum morimur.mouit tantum uox illa furorem:
Quantum non primo succendũt classica cantu:
Mirantesq; uirum atq; auidi spectare sequuntur
Scituri iuuenes:numero depræhẽsa locoq;

An plus q̃ mortem uirtus daret ille ruenti.
Aggere consistit:primumq; cadauera plenis
Turribus euoluit:subeuntesq; obruit hostes
Corporibus:totæq; uiro dant tæla ruinæ
Roboraq; et moles:hosti seq; ipse minatur.
Nunc sude nunc duro cõtraria pectora conto
Detrudit muris:et ualli sũma tenentes
Amputat ense manus:caput obterit ossaq; saxo
Ac male defensum fragili compage cerebrum
Dissipat:alterius flãma crinesq; genasq;
Succendit:stridunt oculis ardentibus ignes.
Vt primũ cumulo crescente cadauera murum
Admouere solo:non segnior extulit illum
Saltus:et in medias iecit super arma cateruas:
Quã per sũma rapit celerem uenabula pardum:
Tunc densos inter cuneos compressus:et omni
Vallatus bello uincit quem respicit hostem.
Iãq; hebes et crasso non asper sanguine mucro:
Percussum Scæuæ frangit non uulnerat hostem:
Perdidit ensis opus:frangit sine uulnere mẽbra.
Illum tota premit moles:illum omnia tæla:
Nulla fuit non certa manus:non lancea felix
Parq; nouum fortuna uidet concurrere bellum
Atq; uirum: fortis crebris sonat ictibus umbo:
Et galeæ fragmenta cauæ compressa perurunt
Tempora:nec quicq̃ nudis uitalibus obstat
Iam præter stantes in summis ossibus hastas.
Quid nunc uesani iaculis leuibusq; sagittis
Perditis hæsuros nunq̃ uitalibus ictus?
Hunc aut tortilibus uibrata phalarica neruis
Obruat: aut uasti muralia pondera saxi:
Hunc aries ferro:balistaq; limine portæ
Promoueat:stat non fragilis pro Cæsare murus
Pompeiumq; tenet.iam pectora nõ tegit armis.
Ac ueritus credi clypeo læuaq; uacasse:
Aut culpa uixisse sua:tot uulnera belli
Solus obit: densamq; ferens ĩ pectore siluam
Iam gradibus fessis in quem cadat eligit hostem.

Par pelagi monſtris:libycæ ſic belua terræ.
Sic libycus denſis elephas oppreſſus ab armis
Omne repercuſſum ſqualenti miſſile tergo
Frangit:et hærentes mota cute diſcutit haſtas.
Viſcera tuta latent penitus:citraq; cruorem
Confixæ ſtant tæla feræ:tot facta ſagittis
Tot iaculis unam non explent uulnera mortem.
Dictæa procul ecce manu cortynis harundo
Tenditur in Scæuam:quæ uoto certior omni:
In caput atq; oculi leuum deſcendit in orbem.
Ille moras ferri neruorum et uincula rumpit:
Affixam uellens oculo pendente ſagittam:
Intrepidus:tælumq; ſuo cum lumine calcat.
Pannonis haud aliter poſt ictum ſæuior urſa:
Cum iaculum parua libys amentauit habena:
Se rotat in uulnus:tælumq; irata receptum
Impetit:et ſecum fugientem circuit haſtam.
Perdiderat uultum rabies:ſtetit imbre cruento
Informis facies:lætus fragor æthera pulſat
Victorum:maiora uiris e ſanguine paruo
Gaudia non faceret cōſpectum in Cæſare uulnus.
Ille tegens alta ſuppreſſum mente furorem
Mitis:et a uultu penitus uirtute remota:
Parcite ait ciues:procul hinc auertite ferrum:
Collatura meæ nil ſunt iam uulnera morti:
Non eget ingeſtis ſed uulſis pectore tælis:
Tollite:et in magni uiuentem ponite caſtris:
Hoc ueſtro præſtate duci:ſit Scæua relicti
Cæſaris exemplum potius q̄ mortis honeſtæ.
Credidit infelix ſimulatis uocibus Aulus:
Nec uidit recto gladium mucrone tenentem:
Membraq; captiui pariter laturus et arma:
Fulmineum mediis excepit faucibus enſem.
Incaluit uirtus:atq; una cæde refectus
Soluat ait pœnas Scæuā quicūq; ſubactum
Sperauit:pacem gladio ſi quærit ab iſto
Magnus adorato ſubmittat Cæſare ſigna.
An ſimilem ueſtri ſegnemq; ad fata putatis?

Pompeii uobis minor est causæq; senatus
Quã mihi mortis amor. simul hæc effatus: et altus
Cæsareas puluis testatur adesse cohortes.
Dedecus hic belli Magno crimenq; remisit:
Ne solum totæ fugerent te Scæua cateruæ:
Subducto qui marte ruis: nam sanguine fuso
Vires pugna dabat: labentem turba suorum
Excipit: atq; humeris defectum īponere gaudet:
Ac ueluti inclusum perfosso in pectore numen:
Et uiuam magnæ speciem uirtutis adorant:
Tælaq; confixis certant euellere membris:
Exornantq; deos ac nudum pectore Martem
Armis Scæua tuis: felix hoc nomine famæ:
Si tibi durus iber: aut si tibi terga dedisset
Cantaber exiguis aut longis teutonus armis.
Non tu bellorum spoliis ornare tonantis
Templa potes: non tu lætis ululare triumphis:
Infelix quanta dominum uirtute parasti.
Nec magis hac Magnus castrorũ parte repulsus.
Intra claustra piger dilato Marte quieuit:
Quã mare lassatur cum se tollentibus euris
Frangentem fluctus scopulũ ferit: aut latus alti
Montis adest: seramq; sibi parat unda ruinam.
Hinc uicina petens placido castella profundo
Incursu gemini Martis rapit: armaq; late
Spargit: et effuso laxat tentoria campo:
Mutandæq; iuuat permissa licentia terræ.
Sic pleno padus ore tumens super aggere tutas
Excurrit ripas: et totos concutit agros:
Succubuit si qua tellus cumulumq; furentem
Vndarũ non passa ruit: tum flumine toto
Transit: et ignotos aperit sibi gurgite campos:
Illos terra fugit dominos his rura colonis
Accendunt donante pado. uix prælia Cæsar
Senserat: elatus specula quæ prodidit ignis.
Inuenit impulsos presso iam puluere muros:
Frigidaq; ut ueteris depræhendit signa ruinæ,
Accendit pax ipsa loci: mouitq; furorem

Pompeiana quies.et uicto Cæsare somnus:
Ire uel in clades properat:dum gaudia turbet.
Torquato ruit inde minax:qui Cæsaris arma
Segnius aut uidit:q̃ malo nauta tremente
Omnia subducit circææ uela procellæ:
Agminaq; interius muro breuiore recepit:
Densius ut parua disponeret arma corona.
Transierat primi Cæsar munimina ualli:
Cum super e totis emisit collibus agmen:
Effuditq; acies obseptum Magnus in hostem:
Non sic ætnæis habitans in uallibus horret
Encheladum spirante noto:cũ tota cauernas
Egerit:et torrens in campos defluit ætna:
Cæsaris ut miles glomerato puluere uictus
Ante aciem:cæci trepidus sub nube timoris
Hostibus occurrit fugiens:inq; ipsa pauendo
Fata ruit:totus mitti ciuilibus armis
Vsq; uel in pacem potuit cruor:ipse furentes
Dux tenuit gladios.felix ac libera legum
Roma fores iurisq; tui:uicisset in illo
Si tibi Sylla loco:dolet heu semperq; dolebit:
Quod scelerum Cæsar prodest tibi sũma tuorũ
Cum genero pugnasse pio.proh tristia fata:
Non utice libyæ clades:hispania mundæ
Flesset:et infando pollutus sanguine nilus
Nobilius phario gestasset rege cadauer:
Nec Iuba marmaricas nudus pressisset harenas:
Pœnorumq; umbras placasset sanguine fuso
Scipio:nec sancto caruisset uita Catone.
Vltimus esse dies potuit tibi roma malorum:
Exire e mediis potuit pharsalia fatis.
Deserit aduerso possessam numine sedem
Cæsar:et emathias lacero petit agmine terras.
Arma secuturum soceri quacũq; fugasset
Temptauere suo comites deuertere magnum
Hortatu:patrias sedes atq; hoste carentem
Ausoniam peteret.nunq̃ me Cæsaris inquit
Exemplo reddam patriæ:nunquã q; uidebit

Me nisi dimisso redeuntem milite roma.
Hesperiam potui motu surgente tenere:
Si uellem patriis aciem cōmittere templis:
Ac medio pugnare foro.dum bella relegem
Extremum scythici transcendam frigoris orbem:
Ardentesq; plagas:uictor tibi roma quietem
Eripiam? qui ne premerent te prælia fugi.
Ac potius nequid bello patiaris in isto:
Te Cæsar putet esse suam.sic fatus in ortus
Phœbeos coruertit iter:terræq; secutus
Deuia:qua uastos aperit candauia saltus
Contigit emathiam:bello quā fata parabant.
Thessaliam qua parte diem brumalibus horis
Attollit Titan rupes ossæa cohercet.
Cum per sūma poli phœbū trahit altior æstas:
Pelion opponit radiis nascentibus umbras:
At medios ignes cæli rabidiq; leonis
Solstitiale caput nemorosus submouet othrys
Excipit aduersos zephyros:et iapiga pindus
Et maturato præcidit uespere lucem:
Nec metuens imi borean habitator olympi
Lucentem totis ignorat noctibus arcton:
Hos inter montes media qui ualle premuntur
Perpetuis quondam latuere paludibus agri:
Flumina dum campi retinent:nec peruia tēpe
Dant aditus pelagi:stagnūq; implentibus unū
Crescere cursus erat postq̄ discessit olympo
Herculea grauis ossa manu:subitæq; ruinam
Sensit aquæ nereus:melius mansura sub undis
Emathis æquorei regnum pharsalos Achillis
Eminet:et prima rheteia littora pinu
Quæ tetigit phylace:teleosq; et dorion ira
Flebile pieridum:trachin pretioq; nefandæ
Lampados herculeis fortis Melibæa pharetris:
Atq; olim larissa potens:ubi nobile quondam
Nunc super argos arant:ueteres ubi fabula thebas
Mōstrat Echionias:ubi quondā Pentheos exul:
Colla caputq; ferens supremo tradidit igni:

Q uesta quod hoc solum nato rapuisset Agaue.
Ergo abrupta palus multos discesit in amnes:
Purus in occasus parui sed gurgitis æas
Ionio fluit inde mari: nec fortior undis
Labitur euectæ pater isidis: et tuus Oeneu
Pene gener crassis oblimat echinadas undis:
Et Meleagream maculatus sanguine Nessi
Eunæos calydona secat: ferit amne citato
Maliacas sperchios aquas: et flumine puro
Irrigat amphrisos famulantis pascua Phœbi:
Q uiq; nec humentes nebulas: nec rore madentem
Aera nec tenues uentos suspirat anauros:
Et quisquis pelago per se non cognitus amnis
Peneo donauit aquas: it gurgite rapto
Apidanos: nunquamq; celer nisi mixtus enipheus.
Accipit asopos cursus phœnixq; melasq;.
Solus i alterius nomen cum uenerit undæ
Defendit titaresus aquas: lapsusq; superne
Gurgite penei pro siccis utitur aruis.
Hunc fama ē stygiis manere paludibus amnem:
Et capitis memorem fluuii contagia uilis
Nole pati: superumq; sibi seruare timorem:
Vt primum emissis patuerunt amnibus arua:
Pinguis bebrytio discessit uomere sulcus
Mox lelegum dextra pressum descendit aratrum.
Aeolidæ dolopesq; solum fregere coloni:
Et magnetes equis minyæ gens cognita remis:
Illic semiferos ixionidas centauros:
Fœta pelectroniis nubes effudit i antris.
Aspera te pholoes frangentem Monyche saxa:
Teq; sub ætnæo torquentem uertice uulsas
Rœte ferox quas uix boreas iuerteret ornos:
Hospes et alcidæ magni phole: teq; per amnem
Improbe lerneas uector passure sagittas:
Teq; senex Chiron gelido qui sidere fulgens:
Impetis æmonio maiorem scorpion arcu.
Hac tellure feri micuerunt semina Martis:
Primus ab æquorea percussis cuspide saxis

Thessalicus sonipes bellis feralibus omen
Exiliit: primus chalybem frænosq momordit:
Spumauitq nouis laphytæ domitoris habenis.
Prima fretum scindens pagasæo littore pinus:
Terrenũq nouas hominẽ proiecit in undas.
Primus thessalicæ rector telluris Ionos:
In formam calidæ percussit pondera massæ:
Fudit et argentum flãmis: aurumq moneta
Fregit: et imensis coxit fornacibus æra.
Illic quod populos scelerata impegit in arma
Diuitias numerare datum est. hinc maxima serpẽs
Descendit phyton: cyrrheaq fluxit in antra:
Vnde et thessalicæ ueniunt ad phythia laurus.
Impius hinc prolem superis imisit alœus
Inseruit celsis prope tunc cum pelion astris:
Syderibusq uias incumbens abstulit ossa.
Hac ubi damnata fatis tellure locarunt
Castra duces: cunctos belli præsaga futuri
Mens agitat: sũmiq grauem discriminis horam
Aduentare palam est. propius iam fata moueri
Degeneres trepidant animi: peioraq uersant:
Ad dubios pauci præsũpto robore casus
Spemq metumq ferunt. turbæ sed mixtus inerti
Sextus erat: magno proles indigna parente.
Qui mox scylleis exul crassatus in undis:
Polluit æquoreos siculus pirata triumphos:
Qui stimulante metu fati prænoscere cursus:
Impatiensq moræ uenturisq omnibus æger:
Non tripodas deli: non phythia consulit antra:
Nec quæsisse libet primis quid frugibus altrix
Ore iouis dodona sonet: quis noscere fibra
Fata queat: quis prodat aues: quis fulgura cæli
Seruet: et assyria scrutetur sydera cura:
Aut si quid tacitum sed fas erat: ille supernis
Detestanda deis sæuorum arcana magorum
Nouerat: et tristes sacris feralibus aras:
Vmbrarũ Ditisq fidem: miseroq liquebat
Scire parum superos: uanum sæuumq furorem

Adiuuat ipſe locus:uicinaq; mœnia caſtris
Aemonidum:ficti quas nulla licentia monſtri
Tranſierat:quarũ quicquid non creditur ars eſt.
Theſſala quin etiam tellus hærbaſq; nocentes
Rupibus ingenuit:ſenſuraq; ſaxa canentes
Arcanum ferale magos:ibi plurima ſurgunt
Vim factura deis:et terris hoſpita colchis
Legit in æmoniis quas non aduexerat hærbas.
Impia tot populis tot ſurdas gentibus aures
Cælicolum:diræ conuertunt carmina gentis.
Vna per æthereos exit uox illa receſſus:
Verbaq; ad inuitum perfer cogentia numen:
Quod non cura poli cæliq; uolubilis unquam
Aduocat:infandum tetigit cũ ſydera murmur.
Tunc babylon Perſea licet ſecretaq; memphis
Omne uetuſtorum ſoluat penetrale magorum:
Adducit ſuperos alienis theſſalis aris.
Carmine theſſalidum dura in præcordia fluxit
Non fatis adductus amor:flãmiſq; ſeueri
Illicitis arſere ſenes:nec noxia tantum
Pocula proficiunt:aut cum turgentia ſucco
Frontis amaturæ ſubducunt pignora fœtæ:
Mens hauſti nulla ſanie polluta ueneni
Excantata perit.quos non concordia mixti
Alligat ulla tori:blandæq; potentia formæ:
Traxerunt torti magica uertigine fili.
Ceſſauere uices rerum:dilataq; longa
Hæſit nocte dies:legi non paruit æther:
Torpuit et præceps audito carmine mundus:
Axibus et rapidis impulſos iuppiter urgens
Miratur non ire polos.nunc omnia complent
Imbribus:et calido producunt nubila Phœbo:
Et tonat ignaro cælum ioue:uocibus hiſdem
Humentes late nebulas:nimboſq; ſolutis
Excuſſere comis:uentis ceſſantibus æquor
Intumuit:rurſus uetitum ſentire procellas
Conticuit turbante noto:puppimq; ferentes
In uentum tumuere ſinus:de rupe pependit

Abſciſſa fixus torrens:amniſq; cucurrit
Non qua pronus erat:nilum nõ expulit æſtas:
Mæander direxit aquas.rhodanumq; morantẽ
Præcipitauit arar:ſubmiſſo uertice montes
Explicuere iugum:nubes ſuſpexit olympus:
Solibus et nullis ſcythicæ cum bruma rigeret
Dimaduere niues:impulſam ſydere Tethyn
Reppulit æmonidum defenſo littore carmen.
Terra quoq; imoti concuſſit ponderis axem:
Et medium uergens titubauit uiſus in orbem:
Tantæ molis onus percuſſum uoce receſſit:
Proſpectumq; dedit circũlabentis olympi.
Omne potens animal lethi genitumq; nocere:
Et pauet æmonias et mortibus inſtruit artes:
Has auidæ tigres et nobilis ira leonum
Ore fouet blando:gelidos iis explicat orbes
Inq; pruinoſo coluber diſtenditur aruo.
Viperei coeunt abrupto corpore nodi:
Humanoq; cadit ſerpens afflata ueneno.
Quis labor hic ſuperis cantus hærbaſq; ſequẽdi
Spernendiq; timor?cuius cõmertia pacti
Obſtrictos habuere deos?parere neceſſe eſt
An iuuat?ignota tantum pietate merentur
An tacitis ualuere minis?hoc iuris in omnes
Eſt illis ſuperos.an habent hæc carmina certum
Imperioſa deum?qui mũdum cogere quicquid
Cogitur ipſe poteſt.illis et ſydera primum
Præcipiti deducta polo:phœbeq; ſerena
Non aliter diris uerborum obſeſſa uenenis
Palluit:et nigris terreniſq; ignibus arſit:
Quam ſi fraterna prohiberet imagine tellus:
Inſereretq; ſuas flãmis cæleſtibus umbras:
Et patitur tantos cantu depreſſa labores:
Donec ſuppoſitas propior deſpumet in hærbas.
Hos ſcelerum ritus hæc diræ carmina gentis:
Effera damnarat nimiæ pietatis Erichtho:
Inq; nouos ritus pollutam duxerat artem.
Illi nãq; nefas urbis ſubmittere tecto:

Aut laribus ferale caput: desertaq; busta
Incolit: et tumulos expulsis obtinet umbris:
Grata deis erebi: cœtus audire silentum:
Nosse domos stygias: arcanaq; Ditis operti:
Non superi non uita uetat: tenet ora profanæ:
Fœda situ macies cæloq; ignota sereno:
Terribilis stygio facies pallore grauatur;
Impexis onerata comis. si nimbus et atræ
Sydera subducunt nubes: tunc thessala nudis
Egreditur bustis: nocturnaq; fulgura captat.
Semina fœcundæ segetis calcata perussit:
Et non lethiferas spirando perdidit auras:
Nec superos orat: nec cantu supplice numen
Auxiliare uocat nec fibras illa litantis:
Nouit: funereas aris imponere flãmas
Gaudet: et accenso rapuit quæ tura sepulchro.
Omne nefas superi prima iam uoce precantis
Concedunt: carmenq; timent audire secundum:
Viuentes animas et adhuc sua mẽbra regentes
Infodit busto: fatis debentibus annos
Mors inuita subit: peruersa funera pompa
Detulit a tumulis: fugere cadauera lethum:
Fumantes iuuenum cineres ardentiaq; ossa
E mediis rapit ipsa rogis: ipsamq; parentes
Quam tenuere facem: nigroq; uolantia fumo
Feralis fragmenta tori: uestesq; fluentes
Colligit in cineres: et olentes mẽbra fauillas.
Ast ubi seruantur saxis quibus intimus humor
Ducitur: et tracta durescunt tabe medullæ
Corpora: tunc omnes auide desæuit in artus:
Immersitq; manus oculis: gaudetq; gelatos
Effodisse orbes: et siccæ pallida rodit
Excrementa manus: laqueum nodosq; nocẽtes
Ore suo rupit: pendentia corpora carpsit:
Abrasitq; cruces: percussaq; uiscera nimbis
Vulsit: et incoctas admisso sole medullas.
Insertum manibus chalybem: nigrãq; per artus:
Stillantis tabi saniem: uirusq; coactum

Suſtulit:et neruo morſus retinente pependit:
Et quodcũq; iacet nuda tellure cadauer:
Ante feras uolucreſq; ſedet:nec carpere mẽbra
Vult ferro manibuſq; ſuis:morſuſq; luporum
Expectat ſiccis raptura a faucibus artus.
Nec ceſſant a cæde manus ſi ſanguine uiuo
Eſt opus:erumpat iugulo qui primus aperto.
Nec refugit cædes:uiuum ſi ſacra cruorem
Extaq; funereæ poſcunt trepidantia menſæ.
Vulnere ſi uentris non qua natura uocabat
Extrahitur partus calidis ponendus in aris.
Et quotiens ſæuis opus eſt ac fortibus umbris
Ipſa facit manes:hominũ mors omnis in uſu eſt.
Illa genæ florem primæuo corpore uulſit:
Illa comam leua morienti abſcidit ephebo:
Sæpe etiã charis cognato in funere dira
Theſſalis incubuit mẽbris:atq; oſcula figens
Truncauitq; caput:compreſſaq; dentibus ora
Laxauit:ſiccoq; hærentem gutture linguam
Præmordens gelidis infudit murmura labris:
Arcanumq; nefas ſtygias mandauit ad umbras:
Hanc ut fama loci Pompeio prodidit alta
Nocte poli:Titan medium quo tempore ducit
Sub noſtra tellure diem:deſerta per arua.
Carpit iter:fidi ſcelerum ſuetiq; miniſtri
Effractos circũ tumulos:ac buſta uagati
Conſpexere procul prærupta in caute ſedentem:
Qua iuga deuexus pharſalica porrigit æmus
Illa magis magiciſq; deis incognita uerba
Temptabat:carmenq; nouos fingebat in uſus:
Nãq; timens ne Mars alium uagus iret in orbem:
Aemathis et tellus tam multa cæde careret:
Pollutos cantu diriſq; uenefica ſuccis:
Conſperſos uetuit tranſmittere bella philippos
Tot mortes habitura ſuas:uſuraq; mundi
Sanguine:cæſorum truncare cadauera regum
Sperat:et heſperiæ cineres aduertere gentis
Oſſaq; nobilium:tantos acquirere manes.

Hic ardor solusq; labor quid corpore Magni
Proiecto rapiat: quos Cæsaris inuolet artus
Quã prior affatur Pompeii ignaua propago.
O decus æmonidum populis quæ pandere fata:
Quæq; suo uentura potes deuertere cursu:
Te precor ut certum liceat mihi noscere finem:
Quẽ belli fortuna parat: nõ ultima turba
Pars ego romanæ: Magni clarissima proles.
Vel dominus rerum uel tanti funeris hæres.
Mens dubiis percussa pauet: rursusq; parata est
Certos ferre metus: hoc casibus eripe iuris:
Ne subiti cæciq; ruant: uel numina torque:
Vel tu parce deis: et manibus exprime uerum:
Elysias resera sedes: ipsamq; uocatam
Quos petat e nobis mortem tibi coge fateri.
Non humilis labor est: dignũ quod quærere cures:
Vel tibi quo tanti præponderet alea fati.
Impia lætatur uulgatæ nomine famæ
Thessalis et contra si fata minora moueres
Pronum erat o iuuenis quos uelles inquit i actus
Inuitos præbere deos: conceditur arti
Vnam cum radiis presserunt sydera mortem
Inseruisse moras: et quãuis fecerit omnis
Stella senem. medios hærbis abrumpimus annos.
At simul a prima descendit origine mundi
Causarum series: atq; omnia fata laborant
Si quicq̃ mutare uelis: unoq; sub ictu
Stat genus humanum tunc thessala turba fatemur
Plus fortuna potest: sed si prænoscere casus
Contentus facilisq; aditus multiq; patebunt
Ad uerum: tellus nobis ætherq; chaosq;
Aequoraq; et campi rhodopæiaq; saxa loquẽtur.
Sed pronum cũ tanta nouæ sit copia mortis:
Emathiis unum campis attollere corpus.
Vt modo defuncti tepidiq; cadaueris ora
Plena uoce sonent: ne mẽbris sole perustis
Auribus incertum feralis strideat umbra.
Dixerat et noctis geminatis arte tenebris:

Mœstum tecta caput: squalenti nube pererrat:
Corpora cæsorum tumulis proiecta negatis:
Continuo fugere lupi: fugere reuulsis
Vnguibus impastæ uolucres: dū thessala uatem
Eligit: et gelidas letho scrutata medullas.
Pulmonis rigidi stantes sine uulnere fibras
Inuenit: et uocem defuncto in corpore quærit.
Fata peremptorum pendent iam multa uirorum
Quē superis reuocasse uelit: si tollere totas
Temptasset campis acies et reddere bello:
Cessissēt leges erebi: monstroq; potenti
Extractus stygio populus pugnasset auerno:
Electum tandem traiecto gutture corpus
Ducit: et inserto laqueis feralibus unco
Per scopulos miserum trahitur per saxa cadauer
Victurū: montisq; caui quē tristis Erichtho
Damnarat sacris alta sub rupe locatur:
Haud procul a Ditis cæcis depressa cauernis
In præceps subsedit humus: quā pallida pronis
Vrget silua comis: et nullo uertice cælum
Suspiciens: Phœbo nō peruia taxus opacat.
Marcentes intus tenebræ: pallensq; sub antro
Longa nocte situs: nunq̄ nisi carmine factum:
Lumen habet: non tænareis sic faucibus aer
Sedit iners mœstum mundi confine latentis
Ac nostri: quo non metuunt emittere manes
Tartarei reges: nam quāuis thessala uates
Vim faciat fatis: dubiū est quod traxerit illuc
Aspiciat stygias an quod descenderit umbras.
Discolor et uario furialis cultus amictu
Induitur: uultusq; aperitur crine soluto:
Et coma uipereis substringitur horrida sertis.
Vt pauidos iuuenis comites: ipsumq; tremētem
Conspicit exanimi defixum lumina uultu:
Ponite ait trepida conceptos mēte timores:
Iam noua iam uera reddetur uita figura:
Vt quāuis pauidi possint audire loquentem

Si uero ſtygioſq; lacus ripamq; ſonantem
Ignibus oſtendam: ſi me præſente uideri
Eumenides poſſent: uilloſaq; colla colubris
Cerbarus excutiens: et uincti terga gigantes:
Quis timor ignaui metuentes cernere manes?
Pectora tunc primum feruenti ſanguine supplet
Vulneribus laxata nouis: taboq; medullas
Abluit: et uirus large lunare miniſtrat.
Huc quicquid fœtu genuit natura ſiniſtro
Miſcetur: non ſpuma canum quibus unda timori ẽ:
Viſcera non lyncis: non duræ nodus hyænæ
Defuit: et cerui paſti ſerpente medulla.
Non puppem retinens euro tendente rudẽtes
In mediis echinus aquis. oculiq; draconum:
Quæq; ſonant fœta tepefacta ſub alite ſaxa.
Non arabum uolucer ſerpens: innataq; rubris
Aequoribus cuſtos pretioſæ uipera conchæ
Aut uiuentis adhuc libycæ mẽbrana ceraſtæ:
Aut cinis eoa poſiti phœnicis in ara.
Quo poſtq̃ uiles et habentes nomina peſtes
Contulit infando ſaturatas carmine frondes:
Et quibus hoc dirum naſcẽtibus inſpuit hærbas
Addidit et quicquid mundo dedit ipſa ueneni.
Tunc uox letheos cũctis pollentior hærbis
Excantare deos: confundit murmura primum
Diſſona: et humanæ multum diſcordia linguæ:
Latratus habet illa canum: gemituſq; luporum.
Quod trepiduſ bubo quod ſtryx nocturna querũtur
Quod ſtridẽt ululãtq; feræ: quod ſibilat ãguis:
Exprimit et planctus illiſæ cautibus undæ.
Siluarũq; ſonum: fractæq; tonitrua nubis.
Tot rerum uox una fuit: mox cætera cantu
Explicat æmonio: penetratq; in tartara linguas
Eumenides ſtygiumq; nefas pœnæq; nocentum:
Et chaos innumeros auidum confundere mũdos:
Et rector terræ quem longa in ſæcula torquet
Mors illata deum ſtyx et quos nulla meretur
Theſſalis elyſii: cælum matremq; peroſa

Persephone nostræq Hecate pars ultima per quã
Manibus et mihi sunt tacitæ cõmertia linguæ:
Ianitor et sedis laxæ:qui uiscera sæuo
Spargis nostra cani:repetitaq fila sorores
Tracturæ:tuq o flagrantis portitor undæ
Iam lassate senex ad me redeuntibus umbris
Exauditæ preces:si uos satis ore nefando
Pollutoq uoco:si nunq hæc carmina fibris
Humanis ieiuna cano:si pectora plena
Sæpe dedi:et laui calido prosecta cerebro:
Si quis qui uestris caput extaq lancibus infans
Imposuit uicturus erat parete precanti.
Non in tartareo latitantem poscimus antro
Assuetamq diu tenebris modo luce fugata
Descendentem animã:primo pallentis hiatu
Hæret adhuc orci:licet has exaudiat hærbas
Ad manes uentura semel:ducis omnia nato
Pompeiana canat nostri modo militis umbra:
Si bene de uobis ciuilia bella merentur.
Hæc ubi fata caput spumantiaq ora leuauit:
Aspicit astantem proiecti corporis umbram:
Exanimes artus inuisaq claustra timentem
Carceris antiqui:pauet ire in pectus apertũ:
Visceraq et ruptas lethali uulnere fibras.
Ah miser extremum cui mortis munus iniquæ
Eripitur non posse mori:miratur Erichtho
Has fatis licuisse moras:irataq morti
Verberat imotum uiuo serpente cadauer:
Perq cauas terræ quas egit carmine rimas
Manibus illatrat:regniq silentia rupit.
Tessiphone uocisq meæ secura Megæra
Non agitis sæuis erebi perinane flagellis
Infelicem animam?iam uos ego nomine uero
Eliciam:stygiasq canes in luce superna
Destituam:per busta sequar per funera custos:
Expellam tumulis abigam uos omnibus urnis:
Teq deis ad quos alio procedere uultu
Ficta soles Hecate pallenti tabida forma

Ostendam:faciemq̃ erebi mutare uetabo:
Eloquar imenso terræ sub pondere:quæ te
Contineant ætnæa dapes:quo fœdere mœstum
Regem noctis ames:quæ te contagia passam
Noluerit reuocare Ceres tibi pessime mundi
Arbiter imittam ruptis Titana cauernis:
Et subito feriere die. Paretis? an ille
Compellendus erit:quo nunq̃ terra uocato
Nõ excussa tremit:qui Gorgona cernit apertã:
Verberibusq̃ suis trepidã castigat Erinnym:
Indespecta tenet uobis qui tartara. cuius
Vos estis superi stygias qui peierat undas.
Protinus astrictus caluit cruor:atraq̃ fouit
Vulnera:et in uenas extremaq̃ mẽbra cucurrit.
Percussæ gelido trepidant sub pectore fibræ.
Et noua desuetis subrepens uita medullis
Miscetur morti. tunc omnis palpitat artus:
Tenduntur nerui:nec se tellure cadauer
Paulatim per mẽbra leuat:terraq̃ repulsũ est
Erectumq̃ semel:distento lumina rictu
Nudantur nundum facies uiuentis in illo
Iam morientis erat:remanet pallorq̃ rigorq̃:
Et stupet illatus mundo:sed murmure nullo
Ora astricta sonant:uox illi linguaq̃ tantum
Responsura datur. dic inquit thessala magna
Quod iubeo mercede mihi:nã uera locutum
Immunem toto mundi præstabimus æuo
Artibus æmoniis:tali tua mẽbra sepulchro
Talibus exuram stygio cum carmine siluis:
Vt nullos cantata magos exaudiat umbra.
Sit tanti uixisse iterum:nec uerba nec herbæ
Audebunt longæ somnum tibi soluere lethes:
A me morte data. tripodas uatesq̃ deorum
Sors obscura tenet:certus discedat ab umbris
Quisquis uera petit:duræq̃ oracula mortis
Fortis adiit:ne parce precor:da nomina rebus
Da loca:da uocem:qua mecum fata loquantur
Addidit et carmen quo quicquid cõsulit umbram

Scire dedit: mœstum fletu manante cadauer:
Tristia non equidem parcarum stamina dixit
Aspexi: tacitæ reuocatus ab aggere ripæ.
Quod tamē e cūctis mihi noscere cōtigit umbris:
Effera romanos agitat discordia manes:
Impiaq; infernam ruperunt arma quietem:
Elysias alii sedes ac tartara mœsta
Diuersi liquere duces: quid fata pararent
Ii fecere palam tristis felicibus umbris
Vultus erat: uidi Decios natumq; patremq;
Lustrales bellis animas flentemq; camillum:
Et Curios: Syllam de te fortuna querentem:
Deplorat libycis perituram Scipio terris
Infaustam sobolem maior carthaginis hostis:
Non seruituri mœret Cato fata nepotis.
Solum te consul depulsis prime tyrānis
Brute pias inter gaudentem uidimus umbras.
Abruptis Catilina minax fractisq; cathenis
Exultat: Mariiq; truces nudiq; Cethegi.
Vidi ego lætantes popularia nomina Drusos.
Legibus imodicos: ausosq; ingentia Gracchos.
Aeternis chalybum nodis et carcere ditis
Constrictæ plausere manus: camposq; piorum
Poscit turba nocens: regni possessor inertis
Pallentes aperit sedes: abruptaq; saxa
Asperat: et durum uinclis adamanta: paratq;
Pœnam uictori: refert hæc solatia tecum
O iuuenis: placido manes patremq; domumq;
Expectare sinu: regniq; in parte serena
Pompeio seruare locum: nec gloria paruæ
Sollicitet uitæ: ueniet quæ misceat omnes
Hora duces: properate mori: magnoq; superbi
Quāuis o paruis animo descendite bustis.
Et romanorum manes calcate deorum
Quem tumulum nili: quē tybridis abluat unda
Quæritur: et ducibus tantū de funere pugna est.
Tu fatum ne quære tuum cognoscere: parcæ
Me reticente dabunt: tibi certior omnia uates

Ipſe canet ſiculis genitor Pompeius in aruis.
Ille quoq; incertus quo te uocet: unde repellat:
Quas iubeat uitare plagas: quæ ſydera mundi.
Europam miſeri libyamq; aſiamq; timete:
Diſtribuit tumulos ueſtris fortuna triumphis.
O miſeranda domus: toto nil orbe uidebis
Tutius emathia: ſic poſtq̄ fata peregit:
Stat uultu mœſtus tacito: mortemq; repoſcit.
Carminibus magicis opuſ eſt: hærbiſq; cadauer
Vt cadat: et nequeunt animam ſibi demere fata
Conſumpto iam iure ſemel, tum robore multo
Extruit illa rogum: uadit defunctus ad ignes.
Accenſa iuuenē poſitum ſtrue: linquit Erichtho:
Tandem paſſa mori: Sextoq; ad caſtra parentis
It comes: et cælo lucis ducente colorem:
Dum ferrent tutos intra tentoria greſſus
Iuſſa tenere diem denſas nox præſtitit umbras.

M. ANNEI LVCANI PHARSALIAE LIBER SEPTIMVS.

s EGNIOR OCEANO QVAM LEX AETERNA VOCABAT:
Luctificus Titā nūq̄ magis æthera cōtra
Egit equos: currūq; polo rapiēte retorſit:
Defectuſq; pati uoluit: raptæq; labores
Lucis: et attraxit nubes non papula flāmis:
Sed ne theſſalico purus luceret in orbe.
At nox felicis magni pars ultima uitæ.
Sollicitos uana decepit imagine ſomnos
Nam pompeiani uiſus ſibi ſede theatri
Innumeram effigiem romanæ cernere plæbis:
Attolliq; ſuum lætis ad ſydera nomen
Vocibus: et plauſu cuneos certare ſonantes:
Qualis erat populi facies clamorq; fauentis:
Olim cum iuuenis primiq; ætate triumphi:
Poſt domitas gentes quas torrens ambit iberus:
Et quæcunq; fugax Sertorius impulit arma:

Vespere pacato:pura uenerabilis æque
Quam currus ornante toga plaudente senatu:
Sedit adhuc romanus eques:seu fine bonorum
Anxia uenturis ad tempora læta refugit:
Siue per ambages solitas contraria uisis
Vaticinata quies.magni tulit omina planctus:
Seu uetito patrias ultra tibi cernere sedes
Sic romam fortuna dedit.ne rumpite somnos
Castrorum uigiles:nullas tuba uerberet aures:
Crastina dira quies et imagine mœsta diurna:
Vndiq; funestas acies feret undiq; bellum:
Vnde pares somnos populi noctemq; beatam?
O felix si te uel sic tua roma uideret.
Donassent utinam superi patriæq; tibiq;
Vnum Magne diem:quo fati certus uterq;
Extremum tanti fructum caperetis amoris:
Tu uelut ausonia uadis moriturus in urbe
Illa rati semper de te sibi conscia uoti:
Hoc scelus haud unq̃ fatis hærere putauit.
Sic se dilecti tumulum quoq; perdere Magni
Te mixto flesset luctu iuuenisq; senexq;
Iniussusq; puer:lacerasset crine soluto
Pectora fœmineum ceu Bruti funere uulgus.
Nunc quoq; tæla licet paueant uictoris iniqui:
Nunciet ipse licet Cæsar tua funera flebunt.
Sed dum tura ferunt dum laurea serta tonanti:
O miseri quorum gemitus edere dolorem.
Qui te non pleno pariter planxere theatro.
Vicerat astra iubar cum mixto murmure turba:
Castrorum fremuit:fatisq; trahentibus orbem
Signa petit pugnæ:miseri pars maxima uulgi
Non totum uisura diem temptoria circum
Ipsa ducis queritur:magnoq; accensa tumultu
Mortis uicinæ properantes admouet horas.
Dira subit rabies:sua quisq; ac publica fata
Præcipitare cupit segnis pauidusq; uocatur
Ac nimium patiens soceri Ponpeius:et orbis
Indulgens regno:qui tot simul undiq; gentes

Iuris habere sui uellet pacemq; timeret.
Necnon et reges populiq; queruntur eoi
Bella trahi:patriaq; procul tellure teneri.
Hoc placet o superi cum uobis uertere cuncta
Propositum nostris erroribus addere crimen!
Cladibus irruimus:nocituraq; poscimus arma:
In pompeianis uotum est pharsalia castris
Cũctorum uoces romani maximus auctor
Tullius eloquii:cuius sub iure togaq;
Pacificas tremuit sæuus Catilina secures:
Pertulit iratus bellis cum rostra forumq;
Optaret:passus tam longa silentia miles:
Addidit inualidæ robur facundia causæ.
Hoc pro tot meritis solum te magne precatur
Vti se fortuna uelis:proceresq; tuorum
Castrorum:regesq; tui cũ supplice mundo
Affusi:uinci socerum patiare rogamus.
Humani generis tam longo tempore bellum
Cæsar erit! merito Pompeium uincere lente
Gentibus indignum est a transcurrente subactis.
Quo tibi feruor abit! aut quo fiducia fati!
De superis ingrate timens causamq; senatus
Credere diis dubitas! ipsæ tua signa reuellent
Prosilientq; acies:pudeat uicisse coactum.
Si duce te iusso si tantum bella geruntur
Sit iuris quocũq; uelim concurrere campo:
Quid mundi gladios a sanguine Cæsaris arces!
Vibrant tæla manus:uix signa morantia quisq;
Expectat:propera ne te tua classica linquant:
Scire senatus auet:miles te Magne sequatur
An comes.ingemuit rector sensitq; deorum
Esse dolos:et fata suæ contraria menti.
Si placet hoc inquit cũctis:si milite magno
Non duce tempus eget:nil ultra fata morabor.
Inuoluat populos una fortuna ruina:
Sitq; hominũ magnæ lux ista nouissima parti.
Testor roma tamen Magnũ quo cũcta periret
Accepisse diem:potuit tibi uulnere nullo

Stare labor belli:potuit sine cæde subactum
Captiuumq; ducem uiolatæ tradere paci:
Quis furor o cæci scelerum! ciuilia bella
Gesturi metuunt ne nõ cum sanguine uincãt!
Abstulimus terras exclusimus æquore toto:
Ad præmaturas segetum ieiuna rapinas
Agmina compulimus:uotũq; effecimus hosti
Vt mallet sterni gladiis:mortemq; suorum
Permiscere meis:belli pars magna peracta est
His quibus effectum est ne pugna tyro paueret.
Si modo uirtutis stimulis iræq; calore
Signa petunt:multos in sũma pericula misit
Venturi timor ipse mali:fortissimus ille est.
Qui promptus metuenda pati si cominus instent
Et differre potest.placet hæc tam prospera rerũ
Tradere fortunæ! gladio permittere mundi
Discrimen! pugnare ducem q̃ uincere malunt.
Res mihi romanas dederas fortuna regendas
Accipe maiores:et cæco in Marte tuere:
Pompeii nec crimen erit nec gloria bellum:
Vincis apud superos uotis me Cæsar iniquis
Pugnatur:quãtũ scelerum quantũq; malorũ
In populos lux ista feret:quod regna iacebunt
Sanguine romano:q̃ turbidus ibit enipheus.
Prima uelim caput hoc funesti lancea belli:
Si sine momento rerum partisq; ruina
Casurum ẽ feriat:neq; eni uictoria Magno
Lætior:aut populis inuisum hac clade peracta:
Aut hodie Pompeius erit miserabile nomen:
Omne malum uicti quod sors foret ultima rerũ:
Omne nefas uictoris erit.sic fatur:et arma
Permittit populis:frænosq; furentibus ira
Laxat:et ut uictus uiolento nauita choro
Dat regimen uentis:ignauumq; arte relicta
Puppis onus trahitur:trepido confusa tumultũ
Castra fremunt:animiq; truces sua pectora pulsãt
Ictibus incertis:multorum pallor in ore
Mortis uenturæ est faciesq; simillima fato.

Aduenisse diem qui fatum rebus in æuum
Conderet humanis: et quæri roma quid esset
Illo marte palam est: sua quisq; pericula nescit
Attonitus maiore metu. quis littora ponto
Obruta quis sūmis cernens in montibus æquor:
Aetheraq; in terras deiecto sole cadentem:
Tot rerum finem timeat sibi: nō uacat ullos
Pro se ferre metus: urbi Magnoq; timetur.
Nec gladiis habuere fidem: nisi cautibus asper
Exarsit mucro: tunc omnis lancea saxo
Erigitur: tendunt neruis melioribus arcus:
Cura fuit lectis pharetras implere sagittis:
Auget eques stimulos: frænorūq; aptat habenas.
Si liceat superis hominū conferre labores:
Non alit phlegra rapidos tollente gigantes
Martius incaluit siculis incudibus ensis:
Erubuit flāmis iterum neptunia cuspis:
Spiculaq; extincto Pæan Phytone recoxit:
Pallas gorgoneos diffudit in egida crines.
Pallenæa ioui mutauit fulmina cyclops.
Non tamen abstinuit uenturos prodere casus
Per uarias fortuna notas: nam thessala rura
Cum peterent: totus uenientibus obstitit æther:
Inq; oculis hominū fregerunt fulmina nubes:
Aduersasq; faces imensoq; igne colūnas:
Et trabibus mixtis auidos phytonas aquarum
Detulit: atq; oculos ingesto fulgure clausit:
Excussit cristas galeis: capulosq; solutis
Perfudit gladiis: ereptaq; pila liquauit:
Aethereoq; nocens fumauit sulphure ferrum.
Necnon innumero cooperta examine signa
Vixq; reuulsa solo: maiori pondere pressum
Signiferi mersere caput: rorantia fletu
Vsq; ad thessaliam romana et publica signa.
Admotus superis discussa fugit ad ara
Taurus: et emathios se præceps iecit in agros:
Nullaq; funestis inuenta est uictima sacris.
At tu quos scelerum superos: quas rite uocasti

Eumenidas Cæsar stygii quæ numina regni:
Infernumq; nefas: et mersos nocte furores:
Impia tam sæue gesturus bella litasti:
Iam dubium monstris ne deum nimio ue pauori
Crediderint: multis concurrere uisus olympo
Pindus: et abruptis mergi conuallibus æmus:
Edere nocturnas belli pharsalia uoces:
Ire per ossæam rapidus boetida sanguis:
Inq; uicem uultus tenebris mirantur opertos:
Et pallere diem: galeisq; incumbere noctem:
Defunctosq; patres et cũctas sanguinis umbras
Ante oculos uolitare suos: sed mẽtibus unum
Hoc solamen erat: quod uoti turba nefandi
Conscia: quæ patrũ iugulos quæ pectora fratrũ
Sperabat: gaudet mõstris mentisq; tumultu:
Atq; omen scelerum subito: putat esse furores.
Quid mirum populos quos lux extrema manebat
Lymphato trepidasse metu: præsaga malorum
Si data mens homini est tyriis qui gadibus hospes
Adiacet: armeniũq; bibit romanus araxem:
Sub quocũq; die quocũq; est sydere mundi
Mœret: et ignorat causas animũq; dolentem
Corripit: emathiis quid perdat nescit in aruis.
Euganeo si uera fides memorãtibus augur
Colle sedens aponus terris ubi fumifer exit:
Atq; antenorei dispergitur unda timaui:
Venit sũma dies: geritur res maxima dixit:
Impia concurrunt Pompeii et Cesaris arma:
Seu tonitrus ac tæla iouis præsaga notauit:
Aethera seu totum discordi obsistere cælo
Prospexitq; polos: seu numen in æthere mœstũ:
Solis in obscuro aut pugnã pallore notauit:
Dissimilem certe cunctis quos explicat egit
Thessalicum natura diem: si cũcta perito
Augure mens hominum cæli noua signa notasset:
Spectari e toto potuit pharsalia mundo:
O sũmos hominũ quorũ fortuna per orbem
Signa dedit: quorum fatis cælum omne uacauit:

Hæc et apud seras gentes populosq; nepotum:
Siue sua tantum uenient in sæcula fama:
Siue aliquid magnis nostri quoq; cura laboris
Nominibus prodesse potest cum bella legentur:
Spesq; metusq; simul perituraq; uota mouebūt:
Attonitiq; omnes ueluti uenientia fata
Nō trāsmissa legent: et adhuc tibi magne fauebūt:
Miles ut aduerso Phœbi radiatus ab ictu
Descendens totos perfudit lumine colles:
Non temere immissus campis: stetit ordine certo
Infelix acies: cornus tibi cura sinistri
Lentule cum prima quæ tum fuit optima bello
Et quarta legione datur: tibi numine pugnax
Aduerso Domiti dextri frons tradita Martis:
At medii robur belli fortissima densant
Agmina quæ cilicum terris deducta tenebat
Scipio: miles in hoc: libyco dux primus in orbe:
At iuxta fluuios et stagna undātis eniphei:
Cappadocum mōtana cohors: et largus habenis
Ponticus ibat eques: sicci sed plurima campi
Tetrarchæ regesq; tenent magniq; tyrāni:
Atq; omnis latio quæ seruit purpura ferro.
Illuc et libye numidas: et creta cydonas
Misit: ithyreis cursus fuit inde sagittis:
Inde truces galli solitum prodistis in hostem:
Illic pugnaces cōmouit iberia celtas.
Eripe uictori gentes et sanguine mundi
Fuso: Magne semel totos consume triumphos.
Illo forte die Cæsar statione relicta:
Ad segetum raptus moturus signa: repente
Conspicit in planos hostem descendere cāpos:
Oblatumq; uidet uotis sibi mille petitum
Tempus in extremos quo mitteret omnia casus:
Aeger quippe moræ: flagransq; cupidine regni:
Cœperat exiguo tractu ciuilia bella
Vt lentum damnare nefas: discrimina postq̄
Aduentare ducum: supremaq; prælia uidit:
Casuram fatis sensit nutare ruinam.

Illa quoq; in ferrum rabies promptissima paulum
Languit: et casus audax spondere secundos
Mens stetit in dubio. quam nec sua fata timere
Nec Magni sperare sinunt: formidine mersa
Prosilit hortando melior fiducia uulgo.
O domitor mundi rerum fortuna mearum
Miles: adest totiens optatæ copia pugnæ:
Nil opus est uotis iam fatum accersite ferro:
In manibus uestris quantus sit Cæsar habetis.
Hæc est illa dies mihi quam rubiconis ad undas
Promissam memini: cuius spe mouimus arma:
In quam distulimus uetitos remeare triumphos.
Hæc eadem est hodie quæ pignora quæq; penates
Reddat: et emeritos faciat uos marte colonos.
Hæc fato quæ teste probet quis iustius arma
Sumpserit: hæc acies uictum factura nocēte est.
Si pro me patriam ferro flāmisq; petistis:
Nunc pugnate truces gladiosq; exoluite culpa:
Nulla manus belli mutato iudice pura est.
Non mihi res agitur: sed uos ut libera sitis
Turba precor: gentes ut ius habeatis in omnes:
Ipse ego priuatæ cupidus me reddere uitæ
Plæbeiaq; toga modicum componere ciuem:
Omnia dum uobis liceant: nihil esse recuso.
Inuidia regnante mea: nec sanguine multo
Spem mundi petitis: grauis delecta iuuentus
Gymnasiis aderit studioq; ignara palestræ:
Et uix arma ferens: et mixtæ dissona turbæ
Barbaries: non illa tubas non agmine moto
Clamorem latura suum: ciuilia paucæ
Bella manus facient: pugnæ pars magna leuabit
His orbem populis: romanumq; obteret hostem
Ite per ignauas gentes famosaq; regna:
Et primo ferri motu prosternite mundum:
Sitq; palam quas tot duxit Pompeius in urbem
Curribus: unius gentes non esse triumphi.
Armenios ne mouet romana potentia cuius
Sit ducis: aut emptum nimio uult sāguine quisq;

Barbarus hesperiis Magnum præponere rebus:
Romanos odere omnes dominosq; grauantur
Quos nouere magis: sed me fortuna meorum
Permisit manibus: quarum me gallia testem
Tot fecit bellis: cuius non militis ensem
Agnoscam: cælumq; tremens cum lancea transit
Dicere non fallar quo sit uibrata lacerto.
Quod si signa ducem nunq̃ fallentia uestrum:
Conspicio: faciesq; truces oculosq; minaces
Vicistis: uideor fluuios spectare cruoris:
Calcatosq; simul reges sparsumq; senatus
Corpus: et imensa populos in cæde natantes.
Sed mea fata moror qui uos in bella furentes
Vocibus his teneo: ueniam date bella trahenti
Spe trepido: haud unq̃ uidi tam magna daturos
Tam prope me superos camporũ limite paruo
Absumus a uotis: ego sum cui marte peracto
Quæ populi regesq; tenent donare licebit.
Quo ne poli motu: quo cæli sydere uerso
Thessalicæ tantum superi promittitis oræ:
Aut merces hodie bellorum aut pœna paratur.
Cæsareas spectare cruces spectare cathenas:
Et caput oppositum rostris effusaq; membra:
Septorumq; nefas et clausi prælia campi:
Cum duce syllano gerimus ciuilia bella.
Vestri cura mouet: nam me secura manebit
Sors quæsita manu: fodientem uiscera cernet
Me mea qui nondũ uictum respexerit hostem:
Dii quorum curas abduxit ab æthere tellus
Romanusq; labor uincat quicũq; necesse
Non putat in uictos sæuum distringere ferrum
Quiq; suos ciues quod signa aduersa tulerunt
Non credit fecisse nefas. Pompeius in arcto
Agmina uestra loco solita uirtute moueri
Cum tenuit: quãto satiauit sanguine ferrum:
Vos tamen hoc oro iuuenes: ne cedere quisq̃
Hostis terga uelit: ciuis qui fugerit esto.
Sed dum tæla micant non uos pietatis imago

Vlla: nec aduerſa conſpecti fronte parẽtes
Cõmoueant. uultus gladio turbate uerendos.
Siue quis infeſto cognata in pectora ferro
Ibit: ſeu nullum uiolabit uulnere pignus:
Ignoti iugulum tanꝙ̃ ſcelus imputet hoſtis.
Sternite iam uallum: foſſaſq; implete ruina:
Exeat ut plenis acies non ſparſa maniplis
Parcite ne caſtris uallo tendetis in illo
Vnde acies peritura uenit. uix cũcta locuto
Cæſare quẽq; ſuum munus rapit: armaq; raptim
Sũpta Cereſq; uiris: capiunt præſagia belli:
Calcatiſq; ruunt caſtris: ſtant ordine nullo
Arte ducis nulla: permittũt omnia fatis.
Si totidem magni ſoceros totidemq; petentes
Vrbis regna ſuæ funeſto in marte locaſſet:
Non tam præcipiti ruerent in prælia curſu
Vidit ut hoſtiles in rectum exire cateruas
Pompeius: nullaſq; moras permittere bello:
Sed ſuperis placuiſſe diem: ſtat corde gelato
Attonitus: tantoq; duci ſic arma timere
Omen erat: premit inde metus totumq; per agmen
Sublimi prouectus equo: quẽ flagitat inquit
Veſtra dies uirtus finis ciuilibus armis
Quẽ quæſiſtis adeſt: totas effundite uires:
Extremum ferri ſupereſt opus: unaq; gẽtes
Hora trahit: quiſquis patriam charoſq; penates
Qui ſobolẽ ac thalamos deſertaq; pignora quærit
Enſe petat: medio poſuit deus omnia campo.
Cauſa iubet melior ſuperos ſperare ſecundos:
Ipſi tæla regent per uiſcera Cæſaris: ipſi
Romanas ſancire uolent hoc ſanguine leges.
Si ſocero dare regna meo mundumq; pararent:
Præcipitare meam fatis potuere ſenectam:
Non iratorum populis urbiq; deorum eſt
Pompeium ſeruare ducem: quæ uincere poſſent
Omnia contulimus: ſubiere pericula clari
Sponte uiri: ſacraq; antiquus imagine miles.
Si Curios his fata darent reduceſq; camillos

Temporibus:Deciosq; caput fatale uouentes
Hinc starent:primo gentes oriente coactæ
Innumeræq; urbes:quantas in prælia nusq;
Exciuere manus:toto simul utimur orbe.
Quicquid signiferi compressum limite cæli
Sub notō et borean hominū sumus arma mouemus
Nonne superfusis collectum cornibus hostem
In medium dabimus? paucas uictoria dextras
Exigit:at plures tantum clamore cæteruæ
Bella gerēt:Cæsar nostris non sufficit armis:
Credite pendentes e sūmis mœnibus urbis
Crinibus effusis hortari in prælia matres.
Credite grandæuum uetitūq; ætate senatum
Arma sequi:sacros pedibus prosternere canos:
Atq; ipsam domini metuentem occurrere romam:
Credite qui nunc est populū populūq; futurū
Permixtas afferre preces:hæc libera nasci
Hæc uult turba mori:si quis post pignora tanta
Pompeio locus est cum prole et cōiuge supplex:
Imperii salua si maiestate liceret
Voluerer ante pedes:Magnus nisi uincitis exul
Ludibrium soceri uester pudor:ultima fata
Deprecor:ac turpes extremi cardinis annos:
Ne discam seruire senex tam mœsta locuti
Voce ducis flagrant animi:romanaq; uirtus
Erigitur:placuitq; mori si uera timerent.
Ergo utrinq; pari concurrunt agmina motu:
Irarum metus hos:regni spes excitat illos.
Hæ facient dextræ quicquid nō expleat ætas
Vlla:nec humanum reparet genus omnibus ānis
Vt uacet a ferro:gentes mars iste futuras
Obruet:et populos æui uenientis in orbem
Erepto natale feret.tunc omne latinum
Fabula nomen erit:gabios ueiosq; coramq;
Rus uacuū:quod non habitet nisi nocte coacta
Inuitus questusq; Numam iussisse senatus·
Puluere uix tectæ poterunt mōstrare ruinæ
Albanosq; lares laurentinosq; penates.

6 [illegible]

Non ætas hec carpsit edax momentaq; rerum
Putrida destituit: crimen ciuile uidemus:
Tot uacuas urbes: generis quo turba redacta est
Humani: toto populi qui nascimur orbe:
Nec muros iplere uiris nec possumus agros:
Vrbs nos una capit: uicto fossore coluntur
Hesperiæ segetes: stat tectis putris auitis
In nullos ruitura domus: nulloq; frequentem
Ciue suo romam: sed mundi fæce repletam.
Cladis eo dedimus ne tanto in tempore bellum
Iam posset ciuile geri: pharsalia tanti
Causa mali: cedant feralia nomina cannæ:
Et damnata diu romanis alia fastis
Tempora signauit leuiorum roma malorum:
Hunc uoluit nescire diem. proh tristia fata
Aera pestiferum tractu morbosq; fluentes:
Insanamq; famem: permissasq; ignibus urbes:
Mœniaq; in præceps laturos plena timores
Hi possunt explere uiri: quos undiq; traxit
In miseram fortuna necem: dum munera longi
Explicat eripiens æui: populosq; ducesq;
Constituit campis: per quos tibi roma ruenti
Ostendat q̃ magna cadas: quæ latius orbem
Possedit citius per prospera fata cucurrit.
Omne tibi bellum gentes dedit omnibus annis:
Te geminum Titan procedere uidit in axem.
Haud multũ terræ spatium restabat eoæ:
Vt tibi nox tibi tota dies tibi curreret æther:
Omniaq; errantes stellæ romana uiderent.
Sed retro tua fata tulit par omnibus annis
Emathiæ funesta dies: hac luce cruenta
Effectum: ut latios non horreat india fasces:
Nec uetitos errare dacas in mœnia ducat:
Sarmaticũq; premat succinctus cõsul aratrũ.
Quod sẽper sæuas debet tibi parthia pœnas:
Quod fugiens ciuile nefas: redituraq; nunq̃
Libertas ultra tigrim rhenumq; recessit:
Ac totiens nobis iugulo quæsita uagatur:

Germanum scythicūq; bonum: nec respicit ultra
Ausoniam: uellem populis incognita nostris:
Vulturisur primū leuo fundata uolatu
Romulus infami compleuit mœnia luco:
Vsq; ad thessalicas seruisses roma ruinas.
De brutis fortuna queror. quid tempora legū
Egimus: aut annos a consule nomen habētes?
Felices arabes mediq; eoaq; tellus:
Quā sub perpetuis tenuerūt fata tyrānis:
Ex populis qui regna ferunt sors ultima nostra est:
Quos seruire pudet. sunt nobis nulla profecto
Numina cum cæco rapiantur sæcula cursu
Mentimur regnare iouem: spectabit ab alto
Aethere thessalicas teneat cū fulmina cædes?
Scilicet ipse petet pholoen. petet ignibus œthen:
Immeritæq; nemus rodopes: pinusq; minātes
Casus: hoc potius feriet caput: astra Thyestæ
Intulit: et subitis damnauit noctibus argos:
Tot similes fratrum gladios patrumq; gerenti
Thessaliæ dabit ille diem? mortalia nulli
Sunt curata deo: cladis tamen huius habemus
Vindictam. quantā terris dare numina fas est:
Bella pares superis facient ciuilia diuos:
Fulminibus manes radiisq; ornabit et astris:
Inq; deum templis iurabit roma per umbras.
Vt rapido cursu fati suprema morantem
Consumpsere locum: parua tellure dirempti:
Quo sua pila cadant: aut quā sibi fata minentur
Inde manum spectant: tempus quo noscere possent
Facturi quæ monstra forent: uidere parentes
Frontibus aduersis: fraternaq; cominus arma:
Nec libuit mutare locum: tantū omnia torpor
Pectora constrinxit: gelidusq; in uiscera sanguis
Percussa pietate coit: totæq; cohortes
Pila parata diu tensis tenuere lacertis:
Dii tibi non mortem quæ cūctis pœna paratur:
Sed sensum post fata tuæ dent Crastine morti:
Cuius torta manu cōmisit lancea bellum:

Primaq; thessaliam romano sanguine tinxit.
O præceps rabies cum Cæsar tæla teneret
Inuenta est prior ulla manus: tunc stridulus aer
Elisus lituis: conceptaq; classica cornu:
Tunc ausæ dare signa tubæ: tunc æthera tēdit
Extremiq; fragor conuexa irrupit olympi:
Vnde procul nubes quo nulla tonitrua durant:
Excepit resonis clamorem uallibus æmus:
Peliacisq; dedit rursus geminare cauernis:
Pindus agit fremitus pangæaq; saxa resultant:
Ossææq; gemunt rupes: uocesq; furoris
Expauere sui tota tellure relatas.
Spargitur innumerum diuersis missile uotis.
Vulnera pars optat: pars terræ figere tæla:
Ac puras seruare manus: rapit omnia casus:
Atq; incerta facit quos uult fortuna nocentes.
Sed quota pars cladis iaculis ferroq; uolanti
Exacta est odiis solus ciuilibus ensis
Sufficit: et dextras romana in uiscera ducit.
Pompeii densis acies stipata cateruis:
Iunxerat in seriem nexis umbonibus arma:
Vixq; habitura locum dextras ac tæla mouendi
Constiterat: gladiosq; suos compressa tenebat
Præcipiti cursu uesanum Cæsaris agmen
In densos agitur cuneos: perq; arma per hostem
Quærit iter: qua torra graues lorica cathenas
Opponit: tutoq; latet sub tegmine pectus:
Hac quoq; peruentū est ad uiscera: totq; per arma
Extremum est quod quisq; ferit: ciuilia bella
Vna acies patitur: gerit altera: frigidus inde
Stat gladius: calet omne nocens a Cæsare ferrum:
Nec fortuna diu rerum tot pondera uertens:
Abstulit ingentes fato torrente ruinas.
Vt primum toto diduxit cornua campo
Pompeianus eques: belliq; per ultima fudit:
Sparsa per extremos leuis armatura maniplos
Insequitur: sæuasq; manus imittit in hostem.
Illic quæq; suo miscet gens prælia tælo:

Romanus cũctis petitur cruor: inde sagittæ
Inde faces et saxa uolant: spatioq́ solutæ
Aeris: et calido liquefactæ pondere glandes.
Tunc et ithyræi mediq́ arabesq́ soluto
Arcu turba minax: nusq́ texere sagittas:
Sed petitur solus qui campis imminet aer:
Inde cadunt mortes: sceleris sed crimine nullo
Externũ maculant chalybem: stetit omne coactũ
Circa pila nefas: ferro subtexitur aer:
Noxq́ super campos tælis conserta pependit.
Tum Cæsar metuens ne frons sibi prima labaret
In cursu: tenet obliquas post signa cohortes:
Inq́ latus belli qua se uagus hostis agebat
Immittit subitum non motis cornibus agmen.
Immemores pugnæ nulloq́ pudore timendi
Præcipites fecere palam: ciuilia bella
Non bene barbaricis unq́ cõmissa cateruis.
Vt primum sonipes transfixus pectora tælo
In caput effusi calcauit membra regentis:
Omnis eques cessit campis. glomerataq́ pubes
In sua conuersis præceps ruit agmina frænis:
Perdidit inde modum cædes: ac nulla secuta est
Pugna: sed hinc iugulis hinc ferro bella gerũtur.
Nec ualet hæc acies tantum prosternere: quãtum
Inde perire potest. utinam pharsalia campis
Sufficiat cruor iste tuis: quem barbara fundunt
Pectora: non alio mutentur sanguine fontes:
Hic numerus totos tibi uestiat ossibus agros:
Aut si romano compleri sanguine mauis
Istis parce precor: uiuant galatæq́ syriq́
Cappadoces galliq́ extremiq́ orbis iberi
Armenii cilices: nam post ciuilia bella
Hic populus romanus erit: semel ortus in omnes
It timor: et fatis datus est pro Cæsare cursus.
Ventum erat ad robur Magni mediasq́ cateruas:
Quod totos errore uago perfuderat agros:
Constitit hic bellum: fortunaq́ Cæsaris hæsit:
Illic non regum auxiliis collecta iuuentus

Bella gerit: ferrumq́ manus mouere togatæ:
Ille locus fratres habuit: locus ille parentes:
Hic furor hic rabies hic sunt tua crimina Cæsar
Hanc fuge mens partē belli: tenebrisq́ relinque:
Nullaq́ tantorum discat me uate malorum:
Quā multum bellis liceat ciuilibus ætas.
Ah potius pereant lachrymæ: pereantq́ querelæ
Quicquid in hac acie gessisti roma tacebo.
Hic Cæsar rabies populi stimulusq́ furorum
Nequa parte sui pereat scelus: agmina circū
It uagus atq́ ignes animis flagrantibus addit:
Conspicit et gladios qui toti sanguine madent:
Qui niteant primo tantū mucrone cruēti:
Quæ presso tremat ense manus: quis lāguida tæla
Quis contēta ferat: quis præstet bella iubenti:
Quem pugnare iuuet: quis uultum ciue perēpto
Mutet: obit latis proiecta cadauera campis:
Vulnera multorum totū fusura cruorem
Opposita premit ipse manu: quacūq́ uagatur:
Sanguineum ueluti quatiens Bellona flagellum:
Bistonas aut Mauors agitans: si uerbere sæuo
Palladia stimulat turbatos ægide currus.
Nox ingens scelerum et cædes oriuntur: et instat
Immensæ uocis gemitus: et pondere lapsi
Pectoris arma sonant: confractiq́ ensibus enses.
Ipse manu subicit gladios ac tæla ministrat:
Aduersosq́ iubet ferro confundere uultus:
Promouet ipse acies: impellit terga suorum:
Verbere conuersæ cessantes excitat hastæ:
In plæbem uetat ire manus. mōstratq́ senatum.
Scit cruor imperii quis sit: quæ uiscera regum:
Vnde petat romam libertas ultima mundi
Quo steterit ferienda loco: permixta secūdo
Ordine nobilitas: uenerandaq́ corpora ferro
Vrgentur: cædūt Lepidos cædūtq́ Metellos:
Coruinosq́ simul: Torquataq́ nomina regum:
Sæpe duces sūmosq́ hominū te Magne remotos
Illic plæbeia contectus casside uultus:

Ignotusq; hosti:quod ferrum Brute tenebas.
O decus imperii:o spes suprema senatus:
Extremum tanti generis per sæcula nomen:
Ne rue per medios nimium temerarius hostes:
Nec tibi fatales admoueris ante philippos
Thessalia periture tua:nil proficis istic
Cæsaris intentus iugulo:nondũ:attigit arcem
Iuris:ethumanum culmẽ quo cũcta premũtur:
Egressus meruit fatis tam nobile lethum.
Viuat:et ut Bruti procũbat uictima regnet.
Hic patriæ perit omne decus:iacet aggere magno
Patricium campis cõmixta plæbe cadauer:
Mors tamen eminuit clarorũ in strage uirorum
Pugnacis Domiti:quẽ clades fata per omnes
Ducebant.nusq̃ Magni fortuna sine illo
Succubuit:uictus totiens a Cæsare salua
Libertate perit:tunc mille in uulnera lætus
Labitur:ac uenia gaudet caruisse secunda.
Viderat in crasso uoluentẽ sanguine membra
Cæsar:et increpitans iam Magni deseris arma
Successor Domiti:sine te iam bella geruntur.
Dixerat:ast illi suffecit pectora pulsans
Spiritus in uocem:morientiaq; ora resoluit.
Non te funesta scelerũ mercede potitum
Sed dubium fati Cæsar generoq; minorem
Aspiciens:stygias magno duce liber ad umbras
Et securus eo:te sæuo Marte subactum
Pompeioq; graues pœnas nobisq; daturum
Cum morior sperare licet.nõ plura locutum
Vita fugit:densæq; oculos pressere tenebræ.
Impendisse pudet lachrymas in funere mundi
Mortibus innumeris:ac singula fata sequentem
Quærere lethiferum per cuius uiscera uulnus
Exierit:quis fusa loco uitalia calcet:
Ore quis aduerso demisso faucibus ense
Expulerit moriens animã:quis corruat ictu:
Quis steterit dũ mẽbra cadunt:quis pectore tæla
Transmittat:uel quos campis affixerit hasta:

Quis cruor emissus perruperit aera uenis:
Inque hostis cadat arma sui: quis pectora fratris
Cædat: et ut notum possit spoliare cadauer
Abscissum longe mittat caput: ora parentis
Quis laceret: nimiaque probet spectantibus ira
Quē iugulat non esse patrem: mors nulla querela
Digna sua est: nullosque hominū lugere uacamus:
Non istas habuit pugnæ pharsalia partes
Quas aliæ clades: illic per fata uirorum:
Per populos hic roma perit: quod militis illic
Mors hic gentis erat: sanguis ibi fluxit achæus
Ponticus assyrius: cūctos hærere cruores
Romanus campisque uetat consistere torrens:
Maius ab hac acie q̃ quod sua sæcula ferrent
Vulnus habent populi: plus est q̃ uita salusque
Quod perit: in totum mundi prosternimur æuū:
Vincitur his gladiis omnis quæ seruiet ætas:
Proxima quid soboles aut quid meruere nepotes
In regnum nasci: pauidi num gessimus arma:
Teximus aut iugulos: alieni pœna timoris
In nostra ceruice sedet: post prælia natis
Si dominum fortuna dabas et bella dedisses.
Iam Magnus transisse deos: romanaque fata
Senserat infelix: tota uix clade coactus est
Fortunam damnare suam: stetit aggere campi
Eminus: unde omnes sparsas per thessala rura
Aspiceret clades: quæ bello obstante latebant.
Tot telis sua fata peti: tot corpora fusa
Ac se tam multo pereuntem sanguine uidit.
Nec sicut mos est miseris trahere omnia secum
Mersa iuuat: gentesque suæ miscere ruinæ:
Vt latiæ post se uiuat pars maxima turbæ:
Sustinuit dignos etiā nunc credere uotis
Cælicolas: uoluitque sui solatia casus.
Parcite ait superi cūctas prosternere gentes:
Stante potest mundo romaque superstite Magnus
Esse miser. si plura iuuant mea uulnera: cōiunx
Est mihi: sunt nati: dedimus tot pignora fatis.

Ciuili ne parum est bello si meq; meosq;
Obruet? exiguæ clades sumus orbe remoto?
Omnia quid laceras? quid perdere cũcta laboras?
Iam nihil est fortuna meum. sic fatur: et arma
Signaq; et afflictas omni iam morte cateruas
Circuit: et reuocat matura in fata ruentes:
Seq; negat tanti: nec deerat robur in enses
Ire duci iuguloq; pati uel pectore lethum.
Sed timuit strato miles ne corpore Magni
Non fugeret: supraq; ducem procũberet orbis?
Cæsaris aut oculis uoluit subducere mortem
Nequicq̃ infelix: socero spectare uolenti
Præstandũ est ubicũq; caput: sed tu quoq; cõiunx
Causa fugæ uultusq; tui: fatisq; negatum
Te præsente mori. tũ Magnũ concitus aufert
A bello sonipes non tergo tæla pauentem:
Ingentesq; animos extrema in fata ferentem:
Non gemitus nõ fletus erat: saluaq; uerendus
Maiestate dolor: qualẽ te Magne decebat
Romanis præstare malis: non impare uultu
Aspicis emathiam: nec te uidere superbum
Prospera bellorum: nec fractũ aduersa uidebunt:
Quãq; fuit læto per tres infida triumphos
Tam misero fortuna minor. iam pondere fati
Deposito securus abis: nunc tempora læta
Respexisse uacat: spes nunq̃ implenda recessit:
Quid fueris nunc scire licet: fuge prælia dira
Ac testare deos nullum qui perstet in armis
Iam tibi Magne mori: ceu flebilis africa dãnis:
Et ceu munda nocẽs pharioq; a gurgite clades:
Sic et thessalicæ post te pars maxima pugnæ:
Non iam Pompeii nomen populare per orbem:
Nec studium belli: sed par quod semper habemus
Libertas et Cæsar erunt: teq; inde fugato
Ostendet moriens sibi se pugnasse senatus.
Nonne iuuat pulsum bellis cessisse: nec istud
Prospectare nefas spumantes cæde cateruas?
Respice turbatos incursu sanguinis amnes:

Et soceri miserere tui: quo pectore romam
Intrabit factus campis felicior istis?
Quicquid in ignotis solus regionibus exul:
Quicquid sub phario positus patiare tyrãno:
Crede deis longo fatorum crede fauori:
Vincere peius erat: prohibe lamẽta sonare:
Flere ueta populos lachrymas luctusq; remitte:
Tam mala Põpeii q̃ prospera mũdus adoret.
Aspice securus uultu non supplice reges:
Aspice possessas urbes donataq; regna:
Aegyptũ libyamq; et terras elige morti.
Vidit prima tuæ tristis larissa ruinæ
Nobile nec uictum fatis caput: omnibus illã
Ciuibus effudit totas per mœnia uires
Obuia ceu læto: promittunt munera flentes:
Pandunt templa domos: sotios se cladibus optãt:
Scilicet immenso superest ex nomine multũ:
Teq; minor solo cunctas impellere gentes
Rursus in arma potes: rursusq; in fata redire.
Sed quid opus uicto populis aut urbibus inquit?
Victori præstare fidem: tu Cæsar in alto
Cædis adhuc cumulo patriæ per uiscera uadis:
At tibi iam populos donat gener: et uehit inde
Pompeiũ sonipes: gemitus lachrymæq; secuntur
Plurimaq; in sæuos populi conuitia diuos.
Nunc tibi uera fides quæsiti Magne fauoris
Contigit ac fructus felix se nescit amari.
Cæsar ut hesperio uidit satis arma natare
Sanguine: parcendum ferro manibusq; suorũ
Iam ratus: ut uiles animas perituraq; frustra
Agmina permisit uitæ: sed castra fugatos
Ne reuocent: pellatq; quies nocturna pauorem
Protinus hostili statuit succedere uallo:
Dum fortuna ualet: dũ conficit omnia terror:
Nec ueritus graue ne fessis ac marte subactis
Hoc foret imperiũ: nõ magno hortamine miles
In prædam ducẽdus erat. uictoria nobis
Pœna uiri dixit: superest pro sanguine merces:

Quã mõstrare meũ est:nec enĩ donare uocabo
Quod sibi quisq; dabit:cũctis en plena metallis
Castra patent.raptũ hesperiis e gentibus aurũ
Hic iacet:eoasq; premunt tentoria gazas:
Tot regũ fortuna simul Magniq; coacta
Expectat dominos:propera præcedere miles
Quos sequeris:quascũq; tuas pharsalia fecit
A uictis rapiãtur opes.sic milite iusso
Impulit amentes auriq; cupidine cæcos
Ire super gladios:supraq; cadauera patrum:
Et cæsos calcare duces:quæ fossa quis ager
Sustineat pretiũ belli scelerumq; petentes?
Scire uolunt quãta fuerint mercede nocẽtes.
Inuenere quidẽ spoliato plurima mundo:
Bellorum in sũptus congestæ põdera massæ:
Sed nõ impleuit cupientes omnia mentes:
Quicquid fodit iber :quicquid tagus expulit auri:
Quod legit diues sũmis Amarispus harenis.
Vt rapiant paruo scelus hoc uænisse putabũt.
Cum sibi tarpeias uictor despõderit arces.
Cũ spe romanæ promiserit omnia prædæ:
Decipitur quod castra rapit:capit ĩproba plæbes
Cespite patricio sõnos:uacuumq; cubile
Regibus infandus miles premit:inq; parẽtũ
Inq; toris fratrum posuerũt mẽbra nocentes:
Quos agitat uesana quies:sõniq; furentes
Thessalicã miseri uersant ĩ pectore pugnã:
Inuigilat cũctis sæuũ scelus:armaq; tota
Mente agitãt:capuloq; manus absẽte mouẽtur:
Ingemuisse putes cãpos:terrãq; nocentẽ.
Inspirasse animas:infestũq; aera totũ
Manibus:et superã stygia formidine noctẽ.
Exigit a meritis tristes uictoria pœnas:
Sibilaq; et flãmas infert sopor:umbra perẽpti
Ciuis adest:sua quẽq; premit terroris imago.
Ille senũ uultus:iuuenũ uidet ille figuras:
Hunc agitant totis fraterna cadauera sõnis:
Pectore ĩ hoc pater est:oẽs in Cæsare manes.

Haud alios nondũ ſcythica purgatus in ara
Eumenidũ uidit uultus pelopeius Horeſtes:
Nec magis attonitos animi ſẽſere tumultus:
Cũ fureret Pentheus: aut cũ deſciſſet Agaue.
Hunc omnes gladii quos aut pharſalia uidit:
Aut ultrix uiſura dies ſtringẽre ſenatu
Illa nocte premunt: hũc infera mõſtra flagellãt
Et quãtum miſero pœnæ mẽs conſcia donat:
Quod ſtyga quod manes ĩgeſtaꝗ tartara ſõnis
Pompeio uiuẽte uidet: tamen omnia paſſo
Poſtꝗ̃ clara dies pharſalia dãna retexit:
Nulla loci facies reuocat feralibus aruis
Hærentes oculos: cernit propulſa cruore
Flumina: et excelſos cumulis æquantia colles
Corpora: ſidentes in tabem ſpectat aceruos:
Et magni numerat populos: epuliſꝗ paratur
Ille locus: uultus ex quo facieſꝗ iacentum
Agnoſcat: iuuat emathiã non cernere terram:
Et luſtrare oculis campos ſub clade latentes:
Fortunam ſuperoſꝗ ſuos in ſanguine cernit:
Ac ne læta furens ſcelerũ ſpectacula perdat:
Inuidet igne rogi miſeris cæloꝗ nocenti
Ingerit emathiã: nõ illum pœnus humator
Conſulis: et libyca ſuccenſæ lãpade cannæ
Compellunt: hominũ ritus ut ſeruet in hoſtẽ:
Sed meminit nondũ ſatiata cædibus ira
Ciues eſſe ſuos: petimus nõ ſingula buſta
Diſcretoſꝗ rogos: unũ da gentibus ignem.
Non interpoſitis urantur corpora flãmis:
Aut generi ſi pœna iuuat: nemus extrue pindi
Erige congeſtas œthæo robore ſiluas:
Theſſalicã ut uideat Põpeius ab æquore flãmã.
Nil agis hac ira: tabes ne cadauera ſoluat
An rogus haud refert: placido natura receptat
Cuncta ſinu: finẽꝗ ſui ſibi corpora debent:
Hos Cæſar populos ſi nũc nõ uſſerit ignis
Vret cũ terris: uret cum gurgite ponti:
Cõmunis mundo ſupereſt rogus: oſſibus aſtra

Mixturus:quocũq; tuam fortuna uocabit
Hæ quoq; erunt animæ:nõ altius ibis in auras
Nõ meliore loco:stygia sub nocte iacebis:
Libera fortuna mors est:capit omnia tellus
Quæ genuit:cælo tegitur qui nõ habet urnã.
Tu cui dant pœnas inhumato funere gentes:
Quid fugis hanc cladẽ? quid olẽtes deseris agros?
Has trahe Cæsar aquas:uel si potes utere cælo:
Sed tibi tabentes populi pharsalia rura
Eripiunt:cãposq; tenent uictore fugato.
Non solum æmonii funesta ad pabula belli
Bistonii uenere lupi:tabemq; cruentæ
Cædis odorati pholoen liquere leones:
Tunc ursi latebras obscœni tecta domosq;
Deseruere canes:et quicquid nare sagaci
Aera non sanũ motũq; cadauere sensit.
Iãq; diu uolucres ciuilia castra secutæ
Cõueniunt:uos quæ nilo mutare soletis
Trheicias hyemes:ad mollẽ segnius austrum
Istris aues:nunq̃ se tanto uulture cælum
Induit:aut plures presserunt aera pẽnæ:
Omne nemus misit uolucres:omnisq; cruẽtã
Alite sanguineis stillauit roribus arbor:
Sæpe super uultus uictoris et impia signa
Aut cruor:aut alto defluxit ab æthere tabes:
Mẽbraq; deiecit iam lassis unguibus ales.
Sic quoq; non omnis populus peruenit ad ossa
Inq; feras discerptus abit:nõ intima curant
Viscera:nec totas auidæ sorbere medullas
Degustãtq; artus:latiæ pars maxima turbæ
Fastidita iacet:quã sol nimbiq; diesq;
Longior emathiis resolutã miscuit aruis.
Thessalia infelix quo tanto crimine tellus
Læsisti superos:ut te tot mortibus unam
Tot scelerũ fatis premerent? quod sufficit æuũ
Immemor ut demet belli tibi dãna uetustas?
Quæ seges infecta surget nõ decolor hærba?
Quo nõ romanos uiolabis uomere manes?

Ante noxæ uenient acies: scelerique secundo
Præstabis nōdum siccos hoc sanguine campos.
Omnia maiorū uertamus busta licebit:
Et stantes tumulos: et qui radice uetusta
Effudere suas uictis compagibus urnas:
Plus cinerū æmoniæ sulcis telluris aratri:
Pluraque ruricolis feriuntur dentibus ossa:
Nullus ab emathio religasset littore funem
Nauita: nec terrā quisquā mouisset arator:
Romani bustū populi fugerentque coloni
Vmbrarū campos: gregibus dumeta carerent:
Nullusque auderet pecori permittere pastor.
Vellere surgentē de nostris ossibus hærbam:
Ac uelut impatiens hominū: uel solis iniqui
Limite uel glacie nuda atque ignota iaceres:
Si nō prima nefas belli sed sola tulisses.
O superi liceat terras odisse nocentes:
Quid totū premitis: quid totū absoluitis orbē?
Hesperiæ clades et flebilis unda pachyni:
Et mutina et leucas puros fecere philippos.

M. ANNEI LVCANI PHARSALIAE LIBER OCTAVVS

i AM SVPER HERCVLEAS FAVCES NEMOROSAQVE TEMPE
Aemoniæ deserta petēs dispēdia siluæ:
Cornipedē exhaustū cursu stimulisque negātē
Magnus agens: incerta fugæ uestigia turbat:
Implicitasque errore uias: pauet ille fragorem
Motorū uentis nemorū: comitūque suorū
Qui post terga redit trepidū lateriqque timentē
Exanimat quāuis sūmo de culmine lapsus
Nondū uile sui precium scit sanguinis esse:
Seque memor fati tantæ mercedis habere
Credit adhuc iugulū: quātū pro Cæsaris ipse
Auulsa ceruice daret: deserta sequentem
Non patitur tutis fatum celare latebris

Clara uiri facies: multi pharsalica castra
Cum peterent nondũ fama prodente ruinas:
Occursu stupuere ducis: uertigine rerum
Attoniti: cladisq̧ suæ uix ipse fidelis
Auctor erat: grauis est magno quicũq̧ malorũ
Testis adest: cũctis ignotus gẽtibus esse
Mallet: et obscuro tutus transire per urbes
Nomine: sed lõgi pœnas fortuna fauoris
Exigit a misero: quæ tanto põdere famæ
Res premit aduersas: fatisq̧ prioribus urget.
Nunc festinatos nimium sibi sentit honores:
Actaq̧ lauriferæ dãnat syllana iuuentæ:
Nũc et corytias classes et pontica signa
Deiectũ meminisse pudet: sic longius æuum
Destruit ingẽtes animos: et uita superstes
Imperio: nisi sũma dies cũ fine bonorum
Affuit: et celeri præuertat tristia letho:
Dedecori est fortuna prior: quisq̃ ne secũdis
Tradere se fatis audet nisi morte parata:
Littora cõtigerat per quæ peneius amnis
Emathia iam clade rubẽs exibat in æquor:
Inde ratis trepidũ uentis et fluctibus impar:
Flumineis uix tuta uadis euexit in altum:
Cuius adhuc remis quatitur corcyra: sinusq̧
Leucadii: cilicum dominus terræq̧ liburnæ:
Exiguã rector pauidus correpsit in alnum.
Conscia curarũ secreta in littora lesbi:
Flectere uela iubet: qua tũ tellure latebas
Mœstior in mediis q̃ si Cornelia campis
Emathiæ stares: tristes præsagia curas
Exagitant: trepida quatitur formidine sõnus:
Thessaliã nox omnis habet: tenebrisq̧ remotis
Rupis in abruptæ scopulos extremaq̧ curris
Littora perspiciens fluctus: nutantia longe
Semper prima uidens ueniẽtis uela carinæ:
Quærere nec quicq̃ de fato coniugis audes.
En ratis ad uestros quæ tendit carbasa portus
Quid ferat ignoras: sed nũc tibi sũma pauoris

Nuntius armorũ tristis:rumorq; sinister
Victus adest coniunx:quid perdis tẽpora luctus?
Cũ possis iam flere times.tunc puppe propinqua
Prosiluit:crimenq; deum crudele notauit
Deformẽ pallore ducẽ:uultusq; premẽrem
Caniciẽ:atq; atro squalentes puluere uestes
Obuia nox miseræ cælum lucẽq; tenebris
Abstulit:atq; animũ clausit dolor:oĩa neruis
Mẽbra relicta labant:riguerunt corda:diuq;
Spe mortis decepta iacet.iam fune ligato
Littoribus lustrat uacuas Pompeius harenas:
Quẽ postq̃ propius famulæ uidere fideles:
Non ultra gemitus tacitos incessere fatum
Permisere sibi:frustraq; attollere terra
Semianimẽ conantur herã:quã pectore Magnus
Ambit:et astrictos refouet cõplexibus artus.
Cœperat in sũmum reuocato sanguine corpus
Pompeii sentire manus:mœstamq; mariti
Posse pati faciem:prohibet succũbere fatis
Magnus:et imodicos castigat uoce dolores.
Nobile cur robur fortunæ uulnere primo
Fœmina tantorũ titulis insignis auorum
Frangis:habes aditũ mansuræ in sæcula famæ:
Laudis in hoc sexu nõ legum iura nec arma
Vnica materia est coniunx miser:erige mentẽ
Et tua cũ fatis pietas decertet:et ipsum
Quod sum uictus ama nũc sum tibi gloria maior.
A me quod fasces et quod pia turba senatus:
Tantaq; discessit regũ manus:incipe magnũ
Sola sequi:deformis adhuc uiuẽte marito
Sũmus et augeri uetitus dolor:ultima debet
Esse fides lugere uirum.tu nulla tulisti
Bello dãna meo:uiuit post prælia Magnus:
Sed fortuna perit:quod defles illud amasti.
Vocibus his correpta uiri uix ægra leuauit
Mẽbra solo:tales gemitu rũpente querelas.
O utinam in thalamos inuisi Cæsaris issem
Infelix coniunx et nulli læta marito:

Bis nocui mundo:me pronuba duxit erinnys:
Crassorũq; umbræ:deuotaq; manibus illis
Assyrios in castra tuli ciuilia casus:
Præcipitesq; dedi populos:cũctosq; fugaui
A causa meliore deos:o maxime coniunx
O thalamis indigne meis:hoc iuris habebat
In tantum fortuna caput:cur impia nupsi
Si miserũ factura fui? nunc accipe pœnas
Sed quas sponte luam:quo sit tibi mollius æquor
Certa fides regum totusq; paratior orbis:
Sparge mari comitẽ:mallẽ felicibus armis
Dependisse caput:nunc clades denıq; lustra
Magne tuas ubicũq; iaces ciuilibus armis:
Nostros ulta toros ades huc atq; exige pœnas
Iulia crudelis:placataq; pellice cæsa
Magno parce tuo.sic fata iterũq; refusa
Coniugis in gremiũ cũctorũ lumina soluit
In lachrymas:duri flectuntur pectora Magni:
Siccaq; thessaliæ cõfundit lumina lesbos.
Tunc mitylenæũ iam pleno littore uulgus
Affatur magnũ.Si maxima gloria nobis
Semper erit pignus tanti seruasse mariti:
Tu quoq; deuotos sacro tibi fœdere muros
Oramus sociosq; lares dignare uel una
Nocte tua:fac Magne locũ quẽ cũcta reuisent
Sæcula:quẽ ueniens hospes romanus adoret:
Nulla tibi subeunda magis sunt mœnia uicto:
Omnia uictoris possunt sperare fauorem:
Hæc iã crimẽ habẽt.quid quod iacet insula põto
Cæsar eget ratibus? procerũ pars magna coibit
Certa loci:noto reparandũ est littore fatũ.
Accipe tẽplorum cultus:aurumq; deorũ
Accipe:si terris si puppibus ista iuuentus
Aptior ẽ:tota quantum ualet utere lesbo?
Hoc crimẽ solũ meritæ bene detrahe terræ:
Ne nostram uideare fidem felixq; secutus
Et damnasse miser.tali pietate uirorũ
Lætus in aduersis:et mundi nomine gaudẽs

Esse fidem: nullum toto mihi dixit in orbe
Gratius esse solũ: nõ paruo pignore uobis
Ostendi: tenuit nostros hac obside lesbos
Affectus: hic sacra domus chariq; penates
Hic mihi roma fuit: nõ ullo in littore puppim
Ante dedi fugiens: sæui cũ Cæsaris iram
Iam seriẽ meritã seruata coniuge lesbon:
Non ueritus tantã ueniæ cõmittere uobis
Materiã: sed iam satis est fecisse nocentes:
Fata mihi totũ mea sunt agitanda per orbẽ:
Heu nimium felix æterno nomine lesbos:
Siue doces populos regesq; admittere Magnũ:
Seu præstas mihi sola fidem; nã quærere certũ est
Fas quibus in terris ubi sit scelus accipe numen
Si quod adhuc mecũ est uotorũ extrema meorũ
Da similes lesbo populos: qui Marte subactũ
Non intrare suos infesto Cæsare portus
Non exire uetent: dixit: mœstamq; carinæ
Imposuit comitẽ: cunctos mutare putares
Tellurẽ patriæq; solum: sic littore toto
Plangitur: infestæ tendũtur i æthera dextræ:
Pompeiũq; minus cuius fortuna dolorem
Mouerat: ast illã quam toto tẽpore belli
Vt ciuẽ uidere suam: discedere cernens
Ingemuit populus: quã uix si castra mariti
Victoris peteret: siccis dimittere matres
Iam poterãt oculis: tanto deuinxit amore
Hos pudor hos probitas castiq; modestia uultus
Quod submissa nimis nulli grauis hospita turbæ:
Stantis adhuc fati uixit quasi cõiuge uicto.
Iam pelago medios Titan demissus ad ignes:
Nec quibus abscõdit: nec si quibus exerit orbem
Totus erat: uigiles Pompeii pectore curæ:
Nunc socias adeũt romani fœderis urbes:
Et uarias regũ mentes: nũc inuia mundi
Arua super nimios soles austrumq; iacẽtem:
Sæpe labor mœstus curarũ: odiũq; futuri
Proiecit fessos incerti pectoris æstus:

Rectorē q; ratis de cūctis consulit astris:
Vnde notet terras: quæ sit mensura secandi
Aequoris in cælo: syriam quo sydere seruet
Aut quotus in plaustro libyā bene dirigat ignis.
Doctus ad hæc fatur taciti seruator olympi.
Signifero quæcūq; fluunt labentia cælo
Nunq̄ stante polo miseros fallentia nautas
Sydera non sequimur: sed qui nō mergitur undis
Axis inocciduus gemina clarissimus arcto:
Ille regit puppes: hic cū mihi semper ī altum
Surget: et instabit sūmis minor ursa cheruscis:
Bosphoron et scythiæ curuātem littora pōtū
Spectamus: quicquid descēdet ab arbore sūma
Arctophylax: propiorq; mari Cynosura feretur:
In syriæ portus tendit ratis: inde canopos
Excipit australi cælo contenta uagari
Stella timens borean illa quoq; perge sinistra
Trans pharon in medio tāget ratis æquore syrtes.
Sed quo uela dari quo nūc pede carbasa tēdi
Nostra iubes? dubio cōtra cui pectore Magnus
Hoc solū toto respōdit in æquore serua:
Vt sit ab emathiis semper tua longius oris
Puppis: et hesperiam pelago cæloq; relinquas:
Cætera da uentis: comitē pignusq; recepi
Depositum: tūc certus erā quæ littora uellē.
Nunc portū fortuna dabit. sic fatur: at ille
Iusto uela modo pēdentia cornibus æquis
Torsit: et in leuū puppim dedit: utq; secaret
Quas asine cautes: et quas chios asperat undas:
Hos dedit in prorā: tenet hos ī puppe rudētes.
Aequora senserunt motus: aliterq; secante
Iam pelagus rostro: nec idē spectāte carina
Mutauere sonū. nō sic moderator equorū
Dexteriore rota: leuū cum circuit axem:
Cogit inoffensæ currus accedere metæ.
Ostendit terras Titan: et sydera texit.
Sparsus ab emathia fugit quicūq; procella
Assequitur Magnū: primusq; a littore lesbi

Occurrit natus:procerũ mox turba fidelis:
Nam neq; deiecto fatis acieq; fugato
Abstulerat Magno reges fortuna ministros:
Terrarũ dominos et sceptra eoa tenentes:
Exul habet comites.iubet ire in deuia mundi
Deiotarum:qui sparsa ducis uestigia legit.
Quãdo ait emathiis amissus cladibus orbis
Qua romanus erat.superest fidissime regum
Eoam temptare fidem:populosq; bibẽtes
Euphraten:et adhuc securũ a Cæsare tigrim:
Ne pigeat magno quærentẽ fata remotas
Medorũ penetrare domos scythicosq; recessus
Et totum mutare diem:uocesq; superbo
Arsacidæ perferre meas:si fœdera nobis
Prisca manẽt:mihi per latium iurata tonantẽ:
Per uestros astricta magos:implete pharetras
Armeniosq; arcus gethicis intendite neruis.
Si uos o parthi peterẽ cum caspia regna
Et sequerer duros æterni Martis alanos
Passus achemeniis late discurrere susis
In tutam trepidos nunq̃ babylona coegi:
Arua super Cyri chaldæiq; ultima regni:
Qua rapidus ganges et qua nysæus hydaspes
Accedunt pelago Phœbi surgẽtis ab igne
Iam propior q̃ persis erã:tamen omnia uincẽs
Sustinui nostris uos tantũ deesse triũphis:
Solusq; e numero regũ telluris eoæ
Ex æquo me parthus adit:nec munere magni
Stant semel Arsacidæ:quis enĩ post uulnera cladis
Assyriæ iustas latii compescuit iras?
Tot meritis obstricta meis nũc parthia ruptis
Excedat claustris uetitam per sæcula ripam
Zeumaq; pellæum:Pompeio uincite parthi:
Vinci roma uolet:regem parere iubenti
Ardua nõ piguit:positisq; insignibus aulæ
Egreditur famuli raptos indutus amictus.
In dubiis tutum est inopẽ simulare tyrãno:
Quãto igitur mũdi dominis securius æuum

Verus pauper agit dimiſſo in littore rege
Ipſe per icariæ ſcopulo: epheſūq; relinquēs
Et placidi colophona maris: ſpumātia paruæ
Radit ſaxa ſami: ſpirat de littore coo
Aura fluens: gnidon inde fugit clarāq; relinquit
Sole rhodon: magnoſq; ſinus telmeſidos undæ
Compenſat: medio pelagi pamphylia puppi
Occurrit tellus: nec ſe cōmittere muris
Auſus adhuc ullis: te primū parua phaſelis
Magnus adit: nā te metui uetat incola rarus:
Exhauſtæq; domus populis: maiorq; carinæ
Quā tua turba fuit: tendēs hinc carbaſa rurſus
Iam taurū: tauroq; uidet dipſanta cadētē.
Crederet hoc Magnus pacē cū præſtitit undis:
Et ſibi conſultū: cilicū per littora tutus
Parua puppe fugit: ſequitur pars magna ſenatus
Ad profugū collecta ducē paruiſq; ſilenis:
Quo portu mittiq; rates: recipitq; ſilenis:
In procerū cœtu tandē mœſta ore reſoluit
Vocibus his Magnus comites belliq; fugæq;
Atq; inſtar patriæ quāuis in littore nudo
In cilicum terra nullis circūdatus armis
Conſultē. rebuſq; meis exordia quæram:
Ingentes præſtate animos: nō omnis in aruis
Emathiis cecidi: nec ſic mea fata premuntur
Vt nequeā releuare caput: cladeſq; receptas
Excutere: an libycæ Marium potuere ruinæ
Erigere i faſces: plenis et reddere faſtis:
Me pulſum leuiore manu fortuna negabit?
Mille meæ graio uoluuntur in æquore puppes
Mille duces: ſparſit potius pharſalia noſtras
Quā ſubuertit opes: ſed me uel ſola tueri
Fama poteſt rerum toto quas geſſimus orbe:
Et nomen quod mūdus amat: uos pēdite regna
Viribus atq; fide: libyen parthoſq; pharonq;
Quæ nā romanis deceat ſuccurrere rebus.
Aſt ego curarū proceres arcana mearum
Expromam; mētiſq; meæ quo pōdera uergāt:

Aetas niliaci nobis suspecta tyrāni est:
Ardua quippe fides robustos exigit annos:
Hinc anceps dubii terret solertia mauri:
Nāq; memor generis carthaginis ipia proles
Imminet hesperiæ: multusq; i pectore uano ē
Hānibal: obliquo maculat qui sanguine regnū:
Et numidas contingit auos: iā supplice Varro
Intumuit: uiditq; loco romana secundo.
Quare agite eoum comites properemus i orbē:
Diuidit euphrates ingentem gurgite mundū:
Caspiaq; imensos seducūt claustra recessus:
Et polus assyrias alter noctesq; diesq;
Vertit: et abruptū ē nostro mare discolor unda
Oceanusq; suus: regnādi sola uoluntas:
Celsior in cāpis sonipes: et fortior arcus:
Nec puer aut senior lethales tendere neruos
Segnis: et a nulla mors est incerta sagitta.
Primi pellæas arcu fregere sarissas:
Bactraq; medorū sedem. murisq; superbā
Assyrias babylona domos: nec pila timētur
Nostra nimis parthis: audētq; in bella uenire:
Experti scythicas Crasso pereūte pharetras.
Spicula nec solo spargūt fidentia ferro
Stridula: sed multo saturantur tæla ueneno:
Vulnera parua nocent: fatūq; i sanguine sūmo est
O utinam non tanta mihi fiducia sæuis
Esset in Arsacidis: fatis nimis æmula iuris
Fata mouent medos: multūq; in gēte deorum est.
Effundam populos alia tellure reuulsos:
Excitosq; suis immittam sedibus ortus.
Quod si nos eoa fides et barbara fallunt
Fœdera: uulgati supra commertia mundi
Naufragium fortuna ferat: nō regna precabor
Quæ feci: sed magna feram solatia mortis
Orbe iacens alio: nil hæc i mēbra cruente
Nil socerū fecisse pie: sed cūcta reuoluens
Vitæ fata meæ: semper uenerabilis illa
Orbis parte fui: quātus mæotida supra

Quantus apud tanaim toto cōspectus i ortu
Quas magis in terras nostrū felicibus actis
Nomen abit. aut unde redit maiore triūpho?
Roma faue ceptis: quid eni tibi lætius unq̄
Præstiterint superi: q̄ si ciuilia partho
Milite bella geras: tantas cōsumere gentes
Et nostris miscere malis: cū Cæsaris arma
Concurrent medis: aut me fortuna necesse est
Vindicet aut Crassum. sic fatus murmure sensit
Consilium damnasse uiros: quos Lentulus oēs
Virtutis stimulis et nobilitate dolendi
Præcessit: dignasq; tulit modo consule uoces:
Siccine thessalicæ mentē fregere ruinæ:
Vna dies mundi dānauit fata? secundum
Emathiam lis tanta datur? iacet omne cruēti
Vulneris auxilium? solos tibi magne reliquit
Parthorū fortuna pedes? quid trāsfuga mūdi
Terrarū totos tractus cælūq; perosus
Aduersosq; polos alienaq; sydera quæris?
Chaldæos culture deos et barbara sacra:
Parthorū famulus: quid causæ obtēditur armis?
Libertatis amor: miserū quid decipis orbē
Si seruire potes? te quem romana gerentē
Horruit auditu: quē captos ducere reges
Vidit ab hyrcanis indoq; a littore siluis.
Deiectum fatis humilē fractūq; uidebit?
Extolletq; animos latium uesanus in orbem?
Se simul et romā Pompeio supplice mēsus.
Nil animis fatisq; tuis effabere dignum.
Exiget ignorans latiæ cōmertia linguæ
Vt lachrymis se magne roges. patimur ne pudoris
Hoc uulnus: clades ut parthia uindicet ante
Hesperias q̄ roma suas? ciuilibus armis
Elegit te nempe ducē: quid uulnera nostra
In scythicos spargis populos cladesq; latātes?
Quid parthos transire doces? solatia tanti
Perdit roma mali: nullos admittere reges:
Sed ciui seruire suo. iuuat ire per orbem

Ducentē sæuas romana in mœnia gentes?
Signaq; ab euphrate cū Crassis capta sequētē:
Qui solus regum fato celante fauorem
Defuit emathiæ: nūc tantas illa lacesset
Auditi uictoris opes: aut iungere fata
Tecum Magne uolet: non hæc fiducia genti.
Omnis ī arctois populus quicūq; pruinis
Nascitur indomitus bellis et mortis amator:
Quicquid ad eoos tractus mundiq; teporē
Labitur: emollit gentes clæmentia cæli.
Illic et laxas uestes et fluxa uirorum
Velamēta uides: parthus per medica rura
Sarmaticos inter cāpos effusaq; plano
Tigridis arua solo nulli superabilis hosti
Libertate fugæ: sed non ubi terra tumebit
Aspera conscēdet montis iuga: nec per opacas
Bella geret tenebras incerto debilis arcu:
Nec franget nando uiolenti uerticis amnem:
Nec tota in pugna perfusus sanguine mēbra:
Exiget æstiuum calido sub puluere solem:
Nō aries illis nō ulla est machina belli:
Aut fossas implere ualent: parthoq; sequēti
Murus erit quodcūq; potest obstare sagittæ
Pugna leuis bellumq; fugax turmæq; uagantes:
Et melior cessisse loco quā pellere miles.
Illita tæla dolis nec Martē cominus unquam
Ausa pati uirtus: sed longe tendere neruos
Et quo ferre uelint permittere uulnera uentis:
Ensis habet uires: et gens quæcūq; uirorum
Bella gerit gladiis: nā medos prælia prima
Exarmant uacuæq; iubent remeare pharetræ:
Nulla manus illis fiducia: tota ueneni est.
Credis magne uiros quos in discrimina belli
Cum ferro uenisse parū est temptare pudēdum
Auxilium tanti est toto diuisus ut orbe
A terra moriare tua: tibi barbara tellus
Incumbat te parua tegant ac uilia busta
Inuidiosa tamen Crasso quærēte sepulchrū.

Sed tua sors melior quoniã mors ultima pœna est
Nõ metuenda uiris: at non Cornelia lethum
Infando sub rege timet: num barbara uobis
Est ignota uenus? quæ ritu cæca ferarum
Polluit innumeris leges et fœdera tædæ
Coniugibus: thalamiq; patet secreta nefandi.
Inter mille nurus epulis uesana meroq;
Regia: nõ ullis exceptos legibus horret
Concubitus: tot fœmineis cõplexibus unum
Nõ laxat nox tota marem: iacuere sorores
In fratrum thalamis sacrataq; pignora matris
Damnat apud gentes sceleris nõ spõte peracti
Oedipodionias infelix fabula thebas.
Parthorũ dominus quotiẽs sic sanguine mixto
Nascitur Arsacides: cui fas implere parentẽ
Quid reat esse nefas? proles tã clara Metelli
Stabit barbarico coniunx millesima lecto?
Quãq; nõ ulli plus regia magne uacabit
Sæuitia stimulante uenus titulisq; uirorum.
Nam quo plura iuuent parthũ portẽta? fuisse
Hanc sciet et Crassi ceu pridẽ debita fatis
Assyriis: trahitur cladis captiua uetustæ.
Hæreat eoæ uulnus miserabile sortis:
Non solũ auxiliũ funesto a rege petisse:
Sed gessisse prius bellũ ciuile pudebit.
Nã quod apud populos crimen soceriq; tuũq;
Maius erit? q; quod uobis miscẽtibus arma
Crassorũ uindicta perit: incurrere cũcti
Debuerant in bactra duces: et nequa uacarẽt
Arma uel arctoum dacis rheniq; cateruis
Imperii nudare latus: dũ perfida fusis
In tumulos prolapsa ducũ babylonq; iaceret.
Assyriæ paci finẽ fortuna precamur:
Et si thessalia bellum ciuile peractũ est
Ad parthos qui uicit eat: gens unica mundi est
De qua cæsareis possem gaudere triũphis.
Nũ tibi cum primũ gelidũ transibis araxem:
Vmbra senis mœsti scythicis cõfixa lacertis

Ingeret has uoces tu quē post funera nostra
Vltorem cinerū nudæ sperauimus umbræ:
Ad fœdus pacēq; uenis? tunc plurima cladis
Occurrent monumēta tibi: quæ mœnia trunci
Lustrarunt ceruice duces ubi nomina tanta
Obruit euphrates: et nostra cadauera tigris
Detulit in terras ac reddidit: ire per ista
Si potes in media socerū quoq; Magne sedētem
Thessalia placare potes. quin respicis orbem
Romanum si regna times proiecta sub austro
Infidumq; iubam? petimus pharon aruaq; Lagi.
Syrtibus hinc libycis tuta est ægyptus: at inde
Gurgite septeno rapidus mare submouet amnis:
Terra suis contēta bonis non indiga mercis
Aut iouis: in solo tanta est fiducia nilo.
Sceptra puer Ptolomeus habet tibi debita Magne
Tutelæ cōmissa tuæ: quis nominis umbrā
Horreat? innocua est ætas: nec iura fidemq;
Respectumq; deum ueteris speraueris aulæ:
Nil pudet assuetos sceptris: mitissima sors est
Regnorū sub rege nouo. nō plura locutus
Impulit huc animos: quantū spes ultima rerum
Libertatis habet: uicta est sentētia Magni.
Tunc cilicum liquere solū: cyproq; citatas
Immisere rates: nullas cui prætulit aras
Vndæ diua memor pahpiæ. si numina nasci
Credimus: aut quēq; fas est cœpisse deorum.
Hæc ubi deseruit Pompeius littora: totos
Emensus cypri scopulos: quibus exit in austrū
Inde maris uasti transuerso uertitur æstu:
Nec tenuit gratum nocturno lumine montē:
Infimaq; ægypti pugnaci littora uelo
Vix tetigit: qua diuidui pars maxima nili
In uada decurrit pelusia septimus amnis.
Tempus erat quo libra pares examinat horas
Nō uno plus æqua die noctiq; rependit:
Lux minor hybernæ uerni solatia damni.
Comperit ut regem casio se monte tenere

Flectit iter:nec phœbus adhuc nec carbasa lāguēt.
Iam rapido speculator eques per littora cursu
Hospitis aduentu pauidam compleuerat aulam.
Consilii uix tempus erat:tamen omnia monstra
Pellææ coiere domus:quos inter A choreus
Iam placidus senior:fractisq; modestior annis:
Hunc genuit custos nili cresentis in arua
Memphis uana sacris:illo cultore deorum
Lustra suæ phœbes non unus uexerat Apis:
Consilii uox prima fuit:meritumq; fidemq;
Sacraq; defuncti iactauit pignora patris:
Sed melior suadere malis et nosse tyrānos.
Ausus Pompeium letho damnare Photinus.
Ius et fas multos faciunt Ptolomæe nocentes:
Dat pœnas laudata fides cum sustinet inquit
Quos fortuna premit:fatis accede deisq;
Et cole felices miseros fuge:sydera terra
Vt distant et flāma mari sic utile recto:
Sceptrorum uis tota perit:si pendere iusta
Incipit euertitq; arces respectus honesti.
Libertas scelerum est quæ regna inuisa tuetur:
Sublatusq; modus gladiis:facere omnia sæue
Non impune licet nisi cum facis:exeat aula
Qui uult esse pius:uirtus et summa potestas
Non coeunt: sēper metuet quē sæua pudebunt
Non impene tuos Magnus contempserit ānos:
Qui te nec uictos arcere a littore nostro
Posse putat:neu te sceptris priuauerit hospes
Pignora sunt propiora tibi nilonq; pharonq;
Si regnare piget damnatæ redde sorori.
Aegyptum certe latiis tueamur ab armis:
Quicquit non fuerat Magni dum bella geruntur
Nec uictoris erit.toto iam pulsus ab orbe
Postq̄ nulla manet rerum fiducia: quærit
Cum qua gente cadat:rapitur ciuilibus armis:
Nec soceri tatum arma fugit:fugit ora senatus
Cuius thessalicas saturat pars magna uolucres:
Et metuit gentes quas uno in sanguine mixtas

Deseruit: regesq; timet quorũ agmina mersit:
Thessaliæq; reus nulla tellure receptus:
Sollicitat nostrum quem nondũ perdidit orbẽ.
Iustior in Magnum nobis Ptolomæe querelæ
Causa data est. quid sepositã semperq; quietã
Crimine bellorũ maculas pharon? aruaq; nostra
Victori suspecta facis? cur sola cadenti
Hæc placuit tellus in quã pharsalica fata
Cõferres pœnasq; tuas: iam crimen habemus
Purgandũ gladio: quod nobis sceptra senatus
Te suadẽte dedit: uotis tua fouimus arma
Hoc ferrũ quod fata iubent proferre paraui:
Non tibi sed uicto: feriam tua uiscera Magne
Malueram soceri: rapimur quo cũcta ferũtur.
Te ne mihi dubitas an sit uiolare necesse:
Cum liceat: quæ te nostri fiducia regni
Huc agit infelix: populum nõ cernis inermem
Aruaq; uix refugo fodientem mollia nilo.
Metiri sua regna decet uiresq; fateri.
Tu Ptolomæe potes magni fulcire ruinam:
Sub qua roma iacet? bustũ cineresq; mouere
Thessalicos audes? tu bellum in regna uocare?
Ante aciem emathiam nullis accessimus armis:
Pompeii nũc castra placent quæ deserit orbis?
Nunc uictoris opes et cognita fata lacessis?
Aduersis nõ deesse decet sed læta secutos:
Nulla fides unq̃ miseros elegit amicos.
Assensere omnes sceleri: lætatur honore
Rex puer insueto: quod iam sibi tanta licere
Permittant famuli sceleri delectus Achillas:
Perfida qua tellus casus excurrit harenis:
Et uada testantur iunctas ægyptia syrtes:
Exiguam sotiis monstri gladiisq; carinam
Instruit o superi nilus ne et barbara mẽphis:
Et pelusiaci tam mollis turba canopi
Hos animos? sic fata premũt ciuilia mũdum?
Sic romana iacent? ullus ne in cladibus istis
Est locus ægypto: phariusq; admittitur ensis?

Hanc certe seruare fidē ciuilia bella
Cognatas præstare manus:externaq; monstra
Pellite:si meruit tam claro nomine magnus
Cæsaris esse nefas:tanti Ptolomæe ruina
Nominis haud metuis cæloq; tonāte profanas
Inseruisse manus impure ac semiuir audes?
Non domitor mūdi:nec ter capitolia curru
Inuectus regumq; potens uindexq; senatus:
Victorisq; gener:phario satis esse tyrāno
Quod poterat romanus erat.quid uiscera nostra
Scrutaris gladio? nescis puer improbe nescis
Quo tua sit fortuna loco:iam iure sine ullo
Nili sceptra tenes:cecidit ciuilibus armis
Qui tibi regna dedit.iam uēto uela negarat
Magnus:et auxilio remorū infanda petebat
Littora:quē cōtra non longa uecta biremi
Appulerat scelerata manus:Magnoq; patere
Fingens regna phari:celsæ de puppe carinæ
In paruam iubet ire ratem littusq; malignū
Incusat:bimarēq; uadis frangentibus æstum
Qui uetat externas terris appellere classes.
Quod nisi fatorum leges intentaq; iussu
Ordinis æterni miseræ uicinia mortis:
Dānatum letho traherēt ad littora Magnū:
Nō ulli comitū sceleris præsagia deerant:
Quippe fides si pura foret:si regia magno
Sceptrorū auctori uera pietate pateret:
Venturū tota phariū cū classe tyrānum:
Sed cessit fatis:sociosq; relinquere iussus
Obsequitur:lethumq; iuuat præferre timori.
Ibat in hostilē præceps Cornelia puppem.
Hoc magis impatiens egresso deesse marito
Quod metuit clades:remane temeraria coniunx:
Et tu nate precor longeq; a littore casus
Expectate meos:sed in hac ceruice tyrāni
Explorate fidē.dixitq; et surda uetanti
Tendebat geminas amēs Cornelia palmas.
Quo sine me crudelis abis? iterū ne relinquor

Thessalicis submota malis: nunq̃ omine læto
Distrahimur miseri: poteras nõ flectere puppim
Cũ fugeres alio: latebrisq̃ relinquere lesbi:
Omnibus a terris si nos arcere parabas.
An tãtũ in fluctus placeo comes? hæc ubi frustra
Effudit: prima pẽdet tamen anxia puppe:
Attonitoq̃ metu nec quoq̃ auertere uisus.
Nec Magnũ spectare potest: stetit anxia classis
Ad ducis euentũ metuens nõ arma nefasq̃:
Sed ne submissis precibus Pompeius adoret
Sceptra sua donata manu. transire parantẽ
Romanus pharia miles de puppe salutat
Septimius: qui pro superũ pudor ante satelles
Regia portabat posito deformia pilo:
Immanis uiolentus atrox. nullaq̃ ferarum
Mitior in cædes. quis nõ fortuna putasset
Parcere te populis: quod bello hæc dextra uacasset
Thessaliaq̃ procul tã noxia tæla fugasses?
Disponis gladios: ne quo nõ fiat in orbe
Heu facinus ciuile tibi: uictoribus ipsis
Dedecus et nunq̃ superũ caritura pudore
Fabulæ: romanus regi sic paruit ensis:
Pellæusq̃ puer gladio tibi colla recidit
Magne tuo: qua posteritas in secula mittet
Septimium fama? scelus hoc quo nomine dicẽt
Qui bruti dixere nefas? iam uenerat horæ
Terminus extremæ phariãq̃ ablatus in alnum
Perdiderat iam iura sui: tũc stringere ferrum
Regia mõstra parant. ut uidit cominus enses:
Inuoluit uultus: atq̃ indignatus apertum
Fortunæ præbere caput: tũc lumina pressit
Continuitq̃ animã: ne quas effundere uoces
Posset: et æternã fletu corrumpere famam:
At postq̃ mucrone latus funestus Achillas
Perfodit: nullo gemitu consensit ad ictum:
Despexitq̃ nefas: seruatq̃ imobile corpus:
Seq̃ probat moriens: atq̃ hæc in pectore uoluit.
Sæcula romanos nunq̃ tacitura labores

Attendunt: sæuumq; sequens speculatur ab omni
Orbe ratem phariamq; fidem: nunc cõsule famæ:
Fata tibi longæ fluxerunt prospera uitæ:
Ignorant populi si non in morte probaris:
An scieris aduersa pati: ne cede pudori:
Auctoremq; dole fati: quacũq; feriris
Crede manum soceri: spargant lacerẽtq; licebit
Sum tamẽ o superi felix nulliq; potestas
Hoc auferre deo: mutantur prospera uita.
Non sum morte miser: uidet hanc Cornelia cædẽ
Pompeiusq; meus: tanto patientius oro
Claude dolor gemitus: natus coniunxq; perẽptum
Si mirantur amant. talis custodia Magno
Mentis erat. ius hoc animi moriẽtis habebat.
At non tam patiens Cornelia cernere sæuum
Quam perferre nefas: miserandis æthera complet
Vocibus. o coniunx ego te scelerata peremi
Lethiferæ tibi causa moræ: fuit auia lesbos
Et prior in nili peruenit littora Cæsar:
Nam cui ius alii sceleris? sed quisquis in istud
A superis immisse caput: uel Cæsaris iræ
Vel tibi prospitiens nescis crudelis ubi ipsa
Viscera sint Magni properas atq; ingeris ictus
Qua uotũ est uicto pœnas non morte minores
Pẽdat: et ãte meum uideat caput: haud ego culpa
Libera bellorum. quæ matrum sola per ũdas
Et per castra comes: nullis absterrita fatis
Victum quod reges etiam timuere recepi
Hoc merui coniunx in tuta puppe reliqui?
Perfide parcebas te fata extrema petentem
Vita digna fui? moriar nec munere regis.
Aut mihi præcipitem nautæ permittite saltum:
Aut laqueum collo tortosq; aptate rudentes:
Aut aliquis dignus Magno comes exigat ensem:
Pompeio præstare potest quod Cæsaris armis
Imputet. o sæui properantem in fata teneris?
Viuis adhuc coniunx et iam Cornelia non est
Iuris Magne sui? prohibent accersere mortem:

Seruor uictori:sic fata:interq; suorum
Lapsa manus:rapitur trepida fugiente carina.
At Magni cũ terga sonent et pectora ferro
Permansisse decus sacræ uenerabile formæ
Iratamq; deis faciem:nihil ultima mortis
Ex habitu uultuq; uiri mutasse fatentur
Qui lacerum uidere caput:nam sæuus in ipso
Septimius sceleris maius scelus inuenit actu:
Ac retegit sacros scisso uelamine crines
Semianimis Magni:spirantiaq; occupat ora:
Collaq; in obliquo ponit languẽtia transtro:
Tunc neruos uenasq; secat:nodosaq; frangit
Ossa diu:nondũ artis erat caput ense rotare.
At postq̃ trunco ceruix abscissa recessit:
Vendicat hoc pharius dextra gestãte satelles.
Degener atq; operæ miles romane secundæ:
Pompeii diro sacrum caput ense recidis
Vt non ipse feras! o sũmi fata pudoris
Impius ut Magnum nosset puer:illa uerenda
Regibus hirta coma et generosa fronte decora
Cæsaries compressa manu est:pharioq; ueruto
Dũ uiuunt uultus atq; os in murmura pulsant
Singultus animæ:dũ lumina nuda rigescunt
Suffixum caput est:quo nunq̃ bella iubente
Pax fuit:hoc leges campũq; et rostra mouebat:
Hac facie fortuna tibi romana placebas.
Nec satis infando fuit hoc uidisse tyrãno:
Vult sceleris superesse fidem:tũc arte nefanda
Submota est tabes capiti:raptoq; cerebro
Exiccata cutis:putrisq; effluxit ab alto
Humor:et infuso facies solidata ueneno est.
Vltima lagææ stirpis perituraq; proles
Degener:incestæ sceptris cessure sororis:
Cum tibi sacrato macedon seruetur in antro:
Et regum cineres extructo in mõte quiescant:
Cũ Ptolemæorum:manes seriemq; pudẽdam
Pyramides claudant indignaq; mausolæa:
Littora Pompeiũ feriunt:truncusq; uadosis

Huc illuc iactatur aquis:adeo ne molesta
Totũ cura fuit socero seruare cadauer:
Hac fortuna fide Magni tam prospera fata
Pertulit:hac illũ sũmo de culmine rerum
Morte petit:cladesq; omnes exegit in uno
Sæua die:quibus imunes tot præstitit annos:
Pompeiusq; fuit:qui nunq̃ mixta uideret
Læta malis:felix nullo turbante deorum:
Et nullo parcente miser:semel impulit illum
Dilata fortuna manu:pulsatur harenis
Carpitur in scopulis:hausto per uulnera fluctu
Ludibrium pelagi:nullaq; manente figura
Vna nota est Magno capitis iactura reuulsi
Ante tamen pharias uictor q̃ tangat harenas:
Pompeio raptim tumulũ fortuna parauit:
Ne iaceat nullo uel ne meliore sepulchro
E latebris pauidus decurrit ad æquora Codrus
Quæstor ab icario cinyrææ littore cypri:
Infaustus Magni fuerat comes:ille per umbras
Ausus ferre gradum uictũ pietate timorem
Compulit:ut mediis quæsitũ corpus in undis
Duceret ad terrã:traheretq; ad littora Magnũ
Lucis mœsta parum per densas Cynthia nubes
Præbebat.cano sed discolor æquore truncus
Conspicitur:tenet ille ducem cõplexibus arctis
Eripiente mari:nũc uictus pondere magno
Expectat fluctus:pelagoq; iuuante cadauer
Impellit:postq̃ sicco iam littore sedit:
Incubuit Magno:lachrymasq; effudit in omne
Vulnus:et ad superos obscuraq; sydera fatur.
Non preciosa petit cumulato thure sepulchra
Pompeius fortuna tuus:nõ pinguis ad astra
Vt ferat e mẽbris eoos fumus odores:
Vt romana suum gestent pia colla parentẽ:
Præferat ut ueteres feralis pompa triũphos:
Vt resonent cantu tristi fora:totus ut ignem
Proiectis mœrens exercitus ambiat armis.
Da uilem Magno plæbeii funeris arcam:

Quæ lacerū corpus ſiccos effundat in ignes:
Robora nō deſint miſero nec ſordidus uſtor.
Sit ſatis o ſuperi quod nō Cornelia fuſo
Crine iacet:ſubiciꝗ facem complexa maritum
Imperat:extremo ſed abeſt a funere buſti
Infelix coniunx nec adhuc a littore longe eſt.
Sic fatus paruos iuuenis procul aſpicit ignes:
Corpus uile ſuis nullo cuſtode cremātes
Inde rapit flāmas:ſemuſtaꝗ robora mēbris
Subducēs:quæcūꝗ es ait neglecta nec ulli
Chara tuo:ſed Pompeio felicior umbra:
Quod iam cōpoſitū uiolat manus ultima buſtū
Da ueniā:ſi quid ſenſus poſt fata relictum eſt.
Cedis et ipſa rogo pateriſꝗ hæc dāna ſepulchri?
Teꝗ pudet ſparſis Pompeii manibus uri
Sic fatur.plenuſꝗ ſinus ardente fauilla
Peruolat ad truncum:qui fluctu pene relatus
Littore pendebat:ſūmas dimouit harenas:
Et collecta procul laceræ fragmenta carinæ
Exigua trepidus poſuit ſcrobe:nobile corpus
Robora nulla premūt:nulla ſtrue mēbra recūbūt:
Admotus Magnū nō ſubditus accipit ignis.
Ille ſedens iuxta flāmas o maxime dixit
Ductor et heſperii maieſtas nominis una:
Si tibi iactatu pelagi ſi funere nullo
Triſtior iſte rogus:manes animāꝗ potērem
Officiis auerte meis:iniuria fati
Hoc fas eſſe iubet:ne ponti belua quicꝗ̄
Ne fera ne uolucres:ne ſæui Cæſaris ira
Audeat:exiguā quat um potes accipe flāmā:
Romana ſuccenſe manu.fortuna recurſus
Si det in heſperiam:nō hac in ſede quieſcēt
Tam ſacri cineres:ſed te Cornelia Magne
Accipiet:noſtraꝗ manu tranſfundet in urnam.
Interea paruo ſignemus littora ſaxo:
Vt nota ſit buſto ſi quis placare peremptū
Forte uolet:plenos et reddere mortis honores:
Inueniet trunci cineres.et norit harenas:
Ad quas Magne tuū referat caput·hæc ubi fatus

Excitat inualidas admoto fomite flămas.
Carpitur et lentŭ magnus distillat in ignem
Tabe fouens bustum: sed iă percusserat astra
Auroræ præmissa dies: ille ordine rupto
Funeris attonitus latebras in littore quærit.
Quă metuis demens isto pro crimine pœnam:
Quo te fama loquax omnes accepit in annos:
Condita laudabit Magni socer impius ossa.
I modo securus ueniæ: fassusq; sepulchrum
Posce caput: cogit pietas imponere finem
Officio: semusta rapit resolutaq; nondŭ
Ossa satis neruis et inustis plena medullis
Aequora restringuit aqua: cŏgestaq; in unum
Parua clausit humo: tŭc ne leuis aura retectos
Auferret cineres saxo compressit harenam:
Nautaq; ne bustum religato fune moueret:
Inscripsit sacrum semusto stipite nomen.
Hic situs ē Magnus. placet hoc fortuna sepulchrŭ
Dicere Pompeii: quo condi maluit illum:
Quă terra caruisse socer: temeraria dextra
Cur obicis Magno tumulŭ: manesq; uagătes
Includis? situs ē qua terra extrema refuso
Pendet in oceano: romanŭ nomen: et omne
Imperium Magno ē tumuli modus: obrue saxa
Crimine plena deŭ. si tota ē Herculis œthe:
Et iuga tota uacant Bromio nysæia: quare
Vnus in ægypto Magni lapis? omnia lagi
Rura tenere potest: si nullo cespite nomen
Hæserit: erremus populi cinerumq; tuorum
Magne metu nullas nili calcemus harenas.
Quod si tam sacro dignaris nomine saxum:
Adde actus tantos: monumĕtaq; maxima rerum:
Adde truces Lepidi motus alpinaq; bella:
Armaq; Sertorii reuocato consule uicta:
Et currus quos egit eques: cŏmertia tuta
Gentibus: et pauidos cilicas maris: adde subactă
Barbariĕ gentesq; uagas: et quicquid in euro
Regnorŭ boreaq; iacet. dic semper ab armis
Ciuilem repetisse togă ter curribus actis

Contentũ patriæ multos donasse triumphos.
Quis capit hæc tumulus? surgit miserabile bustũ
Non ullis plenũ titulis: nõ ordine tanto
Fastorum: solitumq; legi super alta deorum
Culmina: et extructos spoliis hostilibus arcus.
Haud procul est ima Pompeii nomẽ harena
Depressum tumulo: quod nõ legat aduena rectus.
Quod nisi mõstratum romanus trãseat hospes.
Noxia ciuili tellus ægyptia fato:
Haud equidem immerito cumanæ carmine uatis
Cautum: ne nili pelusia tangeret ora
Hesperius miles: ripasq; æstate tumentes.
Quid tibi sæua precer pro tanto crimine tellus?
Vertat aquas nilus quo nascitur orbe retentus:
Et steriles egeant hybernis imbribus agri:
Totaq; in æthiopũ putres soluaris harenas
Nos in templa tuam romanã recepimus isin
Semideosq; canes: et sistra iubentia luctus:
Et quẽ tu plangẽs hominẽ testaris Osirim:
Tu nostros ægypte tenes in puluere manes:
Tu quoq; cũ sæuo dederis iã templa tyrãno
Nondũ Pompeii cineres o Roma petisti
Exul adhuc iacet umbra ducis: si sæcula prisca
Victoris timuere minas: nũc excipe saltem
Ossa tui Magni: si nõdum subruta fluctu
Inuisa tellure sedent: quis busta timebit?
Quis sacris dignã mouisse uerebitur urnam?
Imperet hoc nobis utinã scelus: et uelit uti:
Nostro roma sinu: satis o nimiũq; beatus
Si mihi cõtingat manes transferre reuulsos
Ausoniam: si tale ducis uiolare sepulchrum.
Forsitan aut sulco sterili cum poscere finem
A superis: aut roma uolet feralibus austris
Ignibus et nimiis: aut terræ tecta mouenti:
Consilio iussuq; deũ aransibis in urbem
Magne tuã: sũmusq; feret tua busta sacerdos.
Nam quis ad exustam cancro torrente syenen
Ibit? et imbrifera siccas sub pleiade thebas
Spectator nili: quis rubri stagna profundi:

Aut arabum portus mercis mutator eoæ
Magne petet: quē non tumuli uenerabile saxū.
Et cinis in sūmis forsan turbatus harenis
Auertat: manesq; tuos placare licebit:
Et casio præferre ioui. nil ista nocebunt
Famæ busta tuæ: templis auroq; sepultus
Vilior umbra fores: nunc es pro numine sūmo
Hoc tumulo fortuna iacens: augustius aris
Victoris libyco pulsatur in æquore saxum.
Tarpeiis qui sæpe deis sua thura negarant:
Inclusum tusco uenerantur cespite fulmen:
Proderit hoc olim quod nō mansura futuris
Ardua marmoreo surrexit pondere moles.
Pulueris exigui sparget nō longa uetustas
Congeriē bustumq; cadet: mortisq; peribūt
Argumēta tuæ: ueniet felicior ætas:
Qua sit nulla fides saxū monstrātibus illud
Atq; erit ægyptus populis fortasse nepotum
Tam mēdax Magni tumulo q̄ creta tonātis.

.M. ANNEI LVCANI PHARSALIAE LIBER NONVS

a T NON IN PHARIA MANES IACVERE FAVILLA
Nec cinis exiguus tātā cōpescuit umbrā:
Prosiluit busto semustaq; mēbra relinquēs
Degeneremq; rogū: sequitur cōuexa tonātis:
Qua niger astriferis cōnectitur axibus aer:
Quodq; patet terras inter lunæq; meatus
Semidei manes habitant: quos ignea uirtus
Innocuos uita patientes ætheris imi
Fecit: et æternos animā collegit in orbes.
Non illuc auro positi nec thure sepulti
Perueniunt: illic postq̄ se lumine uero
Impleuit: stellasq; uagas miratur et astra
Fixa polis: uidit quāta sub nocte iaceret
Nostra dies: risitq; sui ludibria trunci.
Hinc super emathiæ cāpos et signa cruenti

Cæſaris ac ſparſas uolitauit in æquore claſſes:
Et ſcelerum uindex in ſancto pectore Bruti
Sedit:et inuicti poſuit ſe mente Catonis.
Ille ubi pendebant caſus: dubiūq; manebat
Quē mundi dominum facerent ciuilia bella.
Oderat et Magnum quãuis comes iſſet in arma
Auſpitiis raptus patriæ ductuq; ſenatus.
At poſt theſſalicas clades iam pectore toto
Pompeianus erat:patriã tutore carentē
Excepit:populi trepidantia mēbra refouit.
Ignauis manibus proiectos reddidit enſes.
Nec regnum cupiens geſſit ciuilia bella:
Nec ſeruire timens:nil cauſa fecit in armis
Ipſe ſua:totæ poſt Magni funera partes
Libertatis erant:quas ne per littora fuſas
Colligeret rapido uictoria Cæſaris actu:
Corcyræ ſecreta petit:ac mille carinis
Abſtulit emathiæ ſecum fragmēta ruinæ.
Quis ratibus tantis fugientia crederet ire
Agmina? quis pelagus uictas arctaſſe carinas?
Dorica tunc malean et apertã tænaron umbris:
Inde cythera petit:boreaq; urgēte carinas?
Græca fugit dictæa legit cedētibus undis
Littora:tunc auſum claſſi præcludere portus
Impulit:ac ſæuas meritũ phiconta rapinas
Sparſit.et hinc placidis alto delabitur auris
In littus Palinure tuum:neq; eni æquore tantũ
Auſonio monumēta tenes:portuſq; quietos.
Teſtatur libyæ phrygio placuiſſe magiſtro
Cum procul ex alto tendentes uela carinæ
Ancipites tenuere animos:ſotios ne malorum
An ueherent hoſtes:præceps facit omne timēdũ
Victor:et in nulla nõ creditur eſſe carina.
Aſt illæ puppes luctus plãctuſq; ferebant:
Et mala uel duri lachrymas motura Catonis:
Nã poſtq̃ fruſtra precibus Cornelia nautas
Priuigniq; fugam tenuit:ne forte repulſus
Littoribus phariis remearet i æquora truncus:
Oſtēditq; rogũ non iuſti flãma ſepulchri:

Ergo indigna fui dixit fortuna marito
Accendisse rogũ:gelidosq; effusa per artus
Incubuisse uiro: laceros exurere crines:
Mẽbraq; dispersi pelago cõponere Magni:
Vulneribus cũctis largos infundere fletus
Ossibus:et tepida uestes implere fauilla
Quicquid ab extintto licuisset tollere busto
In templis sparsura deũ:sine funeris ullo
Ardet honore rogus:manus hoc ægyptia forsan
Obtulit officiũ graue manibus.o bene nudi
Crassorũ cineres:Pompeio cõtigit ignis
Inuidia maiore deũ similis ne malorum
Sors mihi semper erit: nunq̃ dare busta licebit
Cõiugibus: nunq̃ plenas plangemus ad urnas.
Quid porro tumulis opus est: aut ulla requiris
Instrumenta dolor: nõ toto pectore portas
Impia Pompeium: nõ imis hæret imago
Visceribus: quærat cineres uictura superstes.
Non tamẽ hic longe qui fulget luce maligna
Ignis:adhuc aliquid phario de littore surgens
Ostendit mihi Magne tui.iam flãma resedit
Pompeiumq; ferens uanescit solis ad ortus
Fumus:et inuisi tendũt mihi carbasa uenti.
Nõ mihi nunc tellus Pompeii siqua triũphos
Victa dedit:nõ alta terens capitolia currus
Gratior:elapsus felix de pectore Magnus:
Hunc uolumus quẽ nilus habet.terræq; nocẽri
Non hærere queror:crimẽ cõmendat harenas
Linquere siqua fides pelusia littora nolo.
Tu pete bellorũ casus et signa per orbem
Sexte paterna moue:nãq; hæc mãdata reliquit
Pompeius nobis in nostra condita cura.
Me cum fatalis letho damnauerit hora:
Excipite o nati bellum ciuile:nec unq̃
Dum terris aliquis nostra de stirpe manebit
Cæsaribus regnare uacet:uel sceptra uel urbes
Libertate sua ualidas impellite fama
Nominis:has uobis partes hæc arma relinquo:
Inueniet classes quisquis Pompeius in undas

Venerit:et noſter nullis non gentibus hæres
Bella dabit: tãtũ indomitos memoresq́ paterni
Iuris habere animos:uni parere decebit
Si faciet partes pro libertate Catoni.
Exolui tibi Magne fidem: mandata peregi:
Inſidiæ ualuere tuæ:deceptaq́ uixi
Ne mihi commiſſas auferrem perfida uoces.
Iam nunc te per inane chaos per tartara coniunx
Si ſunt ulla ſequar:quam longo tradita letho
Incertum ẽ:pœnas animæ uiuacis ab ipſa
Anteferam:potui cernens tua uulnera Magne
Non fugere in mortem.planctu concuſſa peribit
Effluet in lachrymas:nunq́ ueniemus ad enſes
Aut laqueos aut præcipites per inania iactus:
Turpe mori poſt te ſolo non poſſe dolore:
Sic ubi fata caput ferali obduxit amictu:
Decreuitq́ pati tenebras: puppiſq́ cauernis
Delituit: ſæuumq́ arcte compreſſa dolorem
Perfruitur lachrymis:et amat pro coniuge luctũ.
Illam non fluctus ſtridenſq́ rudentibus eurus
Mouit:et exurgens ad ſumma pericula clamor
Votaq́ ſollicitis faciens contraria nautis:
Compoſita in mortem iacuit fauitq́ procellis.
Prima ratem cypros ſpumantibus accipit undis:
Inde tenens pelagus ſed iam moderatior eurus:
In libycas egit ſedes et caſtra Catonis:
Triſtis ut in multo mens eſt præſaga timore:
Aſpexit patrios comites a littore Magnus
Et fratrem:medias præceps tunc fertur in undas:
Dic ubi ſit germane parens:ſtat ſumma caputq́
Orbis:an occidimus? romanaq́ Magnus ad umbras
Abſtulit? hæc fatur quem contra talia frater:
O felix quẽ ſors alias diſperſit in oras:
Quiq́ nefas audis oculos germane nocentes
Spectato genitore fero:non Cæſaris armis
Occubuit:dignoq́ perit auctore ruinæ:
Rege ſub impuro nilotica regna tenenti:
Hoſpitiis fretus ſuperis et munere tanto
In proauos:cecidit donati uictima regni.

Vidi ego magnanimi lacerantes pectora patris:
Nec credens phariū tantū potuisse tyrānum:
Littore niliaco socerum iam stare putaui
Sed me nec sanguis nec tantū uulnera patris
Affecere senis:quantū gestata per urbem
Ora ducis:quæ transfixo sublimia pilo
Vidimus:hæc fama ē oculis uictoris iniqui
Seruari:scelerisq; fidem quæsisse tyrānum.
Nam corpus phariæ ne canes auidæq; uolucres
Distulerint:aut furtiuus quem uidimus ignis
Soluerit ignoro quæcūq; iniuria fati
Abstulit hos artus:superis hæc crimina dono:
Seruata de parte queror.cū talia Magnus
Audisset:nō in gemitus lachrymasq; dolorem
Effudit:iustaq; furens pietate profatur.
Præcipitate rates a sicco littore nautæ:
Classis in aduersos erumpat remige uentos:
Ite duces mecū:nunq̄ ciuilibus armis
Tanta fuit merces:inhumatos cōdere manes:
Sanguine semiuiri Magnum satiare tyrāni
Non ego pellæas arces adytisq; retectum
Corpus Alexandri pigra mareotide mergā?
Non mihi pyramidū tumulis euulsus Amasis:
Atq; alii reges nilo torrente natabunt?
Omnia dent pœnas:nudo tibi Magne sepulchra
Euoluam busto iam numen gētibus isin:
Et tectum lino spargam per uulgus Osirim:
Et sacer in Magni cineres mactabitur Apis:
Suppositisq; deis uestra caput.has mihi pœnas
Terra dabit:linquā uacuos cultoribus agros:
Nec nilus cui crescat erit:solusq; tenebit
Aegyptum populis genitor superisq; fugatis.
Dixerat:et classem sæuas rapiebat ad undas:
Sed Cato laudatam iuuenis cōpescuit iram.
Interea totis audito funere Magni
Littoribus sonuit percussus plāctibus æther:
Exemploq; carens et nulli cognitus æuo
Luctus erat:mortē populos perflere potēris.
Sed magis ut uisa ē lachrymis exhausta:solutas

In uultus effusa comas Cornelia puppe
Egrediẽs:rursus geminato uerbere plangũt.
Vt primũ in sotiæ peruenit littora terræ:
Collegit uestes miseriq; insignia Magni
Armaq;:et impressas auro quas gesserat olim
Exuuias:pictasq; togas uelamina sũmo
Ter conspecta ioui:funestoq; intulit igni:
Ille fuit miseræ Magni cinis:accipit omnis
Exemplũ pietas:et toto littore busta
Surgunt thessalicis reddentia manibus ignem:
Sic ubi depastis submittere gramina campis:
Et renouare parans hybernas appulus hærbas:
Igne fouet terras:simul et garganus et arua
Vulturis:et calidi lucent bucceta matini.
Non tamẽ ad magni peruenit gratius umbras:
Omne quod in superos audet cõuitia uulgus:
Pompeiũq; deis obicit:quã pauca Catonis
Verba:sed a pleno uenientia pectore ueri.
Ciuis obit inquit multo maioribus impar
Nosse modum iuris:sed in hoc tamen utilis æuo:
Cui nõ ulla fuit iusti reuerentia:salua
Libertate potens:et solus plæbe parata
Priuatus seruire sibi:rectorq; senatus
Sed regnantis erat:nil belli iure poposcit:
Quæq; dari uoluit:uoluit sibi posse negari.
Immodicas possedit opes:sed plura retentis
Intulit:inuasit ferrum sed ponere norat:
Prætulit arma togæ:sed pacẽ armatus amauit:
Iuuit sũpta ducem iuuit demissa potestas.
Casta domus luxuq; carens corruptaq; nunq;
Fortuna domini:clarũ et uenerabile nomen
Gentibus:et multũ nostræ quod proderit urbi.
Olim uera fides Sylla Marioq; receptis
Libertatis obit:Pompeio rebus adempto
Nũc et ficta perit:nõ iam regnare pudebit
Nec color imperii:nec frons erit ulla senatus.
O felix cui sũma dies fuit obuia uicto:
Et cui quærẽdos pharii scelus obtulit enses:

Forsitan in soceri potuisses uiuere regno:
Scire mori sors prima uiris sed proxima cogi:
Et mihi si fatis aliena in iura uenimus:
Fac talem fortuna iubam: nõ deprecor hosti
Seruari dum me seruet ceruice recisa:
Vocibus his maior q̃ si romana sonarent
Rostra ducis laudes. generosam uenit ad umbram
Mortis honos. fremit interea discordia uulgi:
Castrorum belliq; piget post funera Magni:
Cum Tarchon motus linquẽdi signa Catonis
Sustulit: hunc rapta fugientem classe secutus
Littus in extremũ tali Cato uoce notauit:
O nunq̃ pacate cilix iterum ne rapinas
Tendis in æquoreas? Magnũ fortuna remouit:
Iam pelago pirata redis: tũ respicit omnes
In cœtu motuq; uiros: quorũ unus aperta
Mente fugæ tali cõpellat uoce tegentem.
Nos Cato da ueniam Pompeii duxit ad arma
Nõ belli ciuilis amor: partesq; fauore
Fecimus: ille iacet quẽ paci prætulit orbis:
Causaq; nostra perit: patrios permitte penates
Desertãq; domum dulcesq; reuisere natos.
Nã quis erit finis: si nec pharsalia pugnæ
Nec Pompeius erit: perierũt tempora uitæ:
Mors eat in tutũ: iustas sibi nostra senectus
Prospiciat flãmas: bellum ciuile sepulchra
Vix ducibus præstare potest. nõ barbara uictos
Regna manent: nõ armeniũ mihi sæua minatur:
Aut scythicum fortuna iugũ: sub iura togati
Ciuis eo: quisquis Magno uiuente secundus
Hic mihi primus erit: sacris præstabitur umbris
Sũmus honor: dominũ quẽ clades cogit habebo:
Nullum Magne ducẽ te solum in bella secutus:
Post te fata sequar: neq; enĩ sperare secunda
Fas mihi nec liceat: fortuna cũcta tenentur
Cæsaris: emathium sparsit uictoria ferrum:
Clausa fides miseris: et toto solus in orbe est
Qui uelit ac possit uictis præstare salutẽ.

Pompeio scelus est bellum ciuile perempto:
Quo fuerat uiuente fides. si publca iura
Si semper patriam sequeris Cato: signa petamus
Romanus quæ consul habet. sic ille profatus
Insiluit puppi iuuenum comitante tumultu.
Erupere ducis sacro de pectore uoces.
Ergo pari uoto gessisti bella iuuentus
Tu quoq; pro dominis: et pompeiana fuisti
Non romana manus? quod nõ in regna laboras:
Quod tibi nõ ducibus uiuis: morieris q; quod orbẽ
Acquiris nulli: quod iam tibi uiuere tutũ est.
Bella fugis quæris q; iugũ ceruice uacanti:
Et nescis sine rege pati: nunc causa pericli
Digna uiris: uestro potuit Pompeius abuti
Sanguine: nunc patriæ iugulos ensesq; negatis?
Cum prope libertas unũ fortuna reliquit
Iam tribus e dominis; pudeat plus regia nili
Contulit in leges: et parthi militis arcus.
Ite o degeneres Ptolemæi munus et arma
Spernite: quis uestras ulla putet esse nocẽtes
Cæde manus? credet faciles sibi terga dedisse:
Credet ab emathiis primos fugisse philippis.
Vadite securi: meruistis iudice uitam
Cæsare: non armis nõ obsidione subacti.
O famuli turpes domini post fata prioris
Itis ad hæredem: cur nõ maiora mereri
Quã uitam ueniãq; libet? rapiatur in undas
Infelix coniunx Magni prolesq; Metelli:
Ducite Pompeios: Ptolemæi uincite munus:
Nostra quoq; inuiso quisquis feret ora tyrãno
Non parua mercede dabit: sciet ista iuuentus
Ceruicis pretio bene se mea signa secutam.
Quin agite et magna meritũ cũ cæde parate:
Ignauũ scelus est tantũ fuga. dixit: et omnes
Haud aliter medio reuocauit ab æquore puppes;
Quã simul effœtas linquũt examina ceras.
Atq; oblita faui non miscẽt nexibus alas
Sed sibi quæq; uolat: nec iam degustat amarũ

Desidiosa thymum phrygii sonus increpat æris:
Attonitæ posuere fugam: studiumq; laboris
Florigeri repetunt: et sacri mellis amorem:
Gaudet in hybleo securus gramine pastor
Diuitias seruasse casæ: sic uoce catonis
Inculcata uiris iusti patientia Martis.
Iãq; actu belli non doctas ferre quietem
Cõstituit mentes: seriemq; agitare laborum:
Primũ littoreis miles lassatur harenis:
Proximus in muros et mœnia cyrenarum
Est labor: exclusus nulla se uendicat ira:
Pœnaq; de uictis sola est uicisse Catonis.
Inde peti placuit libycis contermina mauris
Regna iubæ: sed iter mediis natura uetabat
Syrtibus: has audax sperat sibi cedere uirtus:
Syrtes uel primam mundo natura figuram
Cũ daret: in dubio pelagi terræq; reliquit:
Nã neq; subsedit penitus quo stagna profundi
Acciperet: nec se defendit ab æquore tellus:
Ambigua sed lege loci iacet inuia sedes:
Aequora fracta uadis: abruptaq; terra profũdo:
Et post multa tonant proiecti littora fluctus:
Sic male deseruit: nullosq; exegit in usus
Hanc partẽ natura sui: uel plenior alto
Olim syrtis erat pelago penitusq; natabat:
Sed rapidus Titan ponto sua lumina pascens
Aequora subduxit zonæ uicina perustæ.
Et nũc pontus adhuc Phœbo siccãte repugnat:
Mox ubi dãnosum radios admouerit æuum
Tellus syrtis erit: nã iam breuis unda superne
Innatat: et late peiturũ deficit æquor.
Vt primũ remis actũ mare protulit omne
Classis onus: densis fremuit niger imbribus auster
In sua regna furens temptatũ classibus æquor
Turbine defendit: longeq; a syrtibus undas
Egit: et illato confregit littore pontum.
Tum quarũ recto depræhẽdit carbasa malo
Eripuit nautis: frustraq; rudẽtibus ausis

Vela negare noto spatium uicere carinæ:
Atq; ultra proram tumuit sinus: omnia siquis
Prouidus antemnæ suffixit linthea summæ
Vincitur: et nudis auertitur armamētis.
Sors melior classi quæ fluctibus incidit altis:
Et certo iactata mari: quæcūq; leuatæ
Arboribus cæsis flatum effudere frementē.
Abstulit has uentis liber contraria uoluens
Aestus. et obnixum uictor detrusit in austrum:
Has uada destituunt: atq; interrupta profūdo
Terra ferit puppes: dubioq; obnoxia fato
Pars sedet una ratis: pars altera pendet in undis.
Tunc magis impactis breuius mare: terraq; sæpe
Obuia consurgens: quāuis elisus ab austro
Sæpe tamē cumulos fluctus nō uicit harenæ.
Eminet in tergo pelagi: procul omnibus aruis
Inuiolatus aqua sicci iam pulueris agger.
Stant miseri nautæ: terræq; hærente carina
Littora nulla uident: sic partē intercipit æquor.
Pars ratium maior regimen clauīq; secuta est
Tuta fuga: nautasq; loci sortita peritos:
Torpentē tritonos adit illæsa paludem.
Hanc ut fama deus quē toto littore pontus
Audit uentosa perflantem murmura concha
Hanc et Pallas amat. patrioq; e uertice nata
Terrarū libyen primā: nam proxima cælo est
Vt probat ipse calor tetigit: stagniq; quieta
Vultus uidit aqua: posuitq; in margine plātas:
Et se dilecta Tritonida dixit ab unda:
Iuxta quā lethes tacitus prælabitur amnis.
Infernis ut fama trahens obliuia uenis:
Atq; insopiti quondā tutela draconis
Hesperidū pauper spoliatis frōdibus hortus:
Inuidus annoso qui famā derogat æuo:
Qui uates ad uera uocat fuit aurea silua
Diuitiisq; graues et fuluo germine rami:
Virgineusq; chorus nitidi custodia luci:
Et nunq̄ somno damnatus lumina serpens:

Robora cōplexus rutilo curuata metallo.
Abstulit arboribus pretiū nemorisq; laborē
Alcides: passusq; inopes sine pondere ramos:
Rettulit argolico fulgētia poma tyrāno:
His igitur depulsa locis eiectaq; classis
Syrtibus: haud ultra garamātidas attigit undas:
Sed duce Pompeio libyæ melioris in oris
Mansit: at impatiens uirtus hærere Catonis:
Audet in ignotas agmen cōmittere gentes
Armorū fidens: et terra cingere syrtim:
Hæc eadem suadebat hyems quæ clauserat æquor
Et spes imber erat nimios metuētibus ignes:
Vt neq; sole uiam nec diro frigore sæuam:
Inde polo libyes hinc bruma tēperat annus:
Atq; ingressurus steriles sic fatur harenas.
O quibus una salus placuit mea signa secutis
Indomita ceruice mori: cōponite mentes
Ad magnū uirtutis opus sūmosq; labores:
Vadimus in cāpos steriles exustaq; mundi:
Quaq; minus Titan: et raræ in fontibus undæ:
Siccaq; lethiferis squalent serpentibus arua.
Durū iter ad leges patriæq; ruentis amorē.
Per mediā libyen ueniant: atq; inuia temptēt:
Si quibus in nullo positū est euadere uoto:
Si quibus ire sat est: neq; enī mihi fallere quēq;
Est animus: tectoq; metu perducere uulgus:
Ii mihi sint comites, quos ipsa pericula ducent.
Qui me teste pati uel quæ tristissima pulchrū
Romanūq; putant: at qui sponsore salutis
Miles eget: capiturq; animæ dulcedine: uadat
Ad dominū meliore uia: dū primus harenas
Ingrediar. primusq; gradus in puluere ponam.
Me calor æthereus feriat: mihi plena ueneno
Occurrat serpens: fatoq; pericula uestra
Prætemptate meo: sitiat quicūq; bibentē
Viderit: aut umbras nemorū quicūq; petentē
Aestuet: aut equitē peditū præcedere turmas
Deficiat: si quo fuerit discrimine notum

Dux an miles eam: serpens sitis ardor harenæ
Dulcia uirtuti: gaudet patientia duris.
Lætius est quotiens magno sibi constat honestũ:
Sola potest libye turbã præstare malorum:
Vt deceat fugisse uiros. sic ille pauentes
Incendit uirtute animos et amore laborum:
Irreducemq; uiã deserto limite carpit:
Et sacrum paruo nomẽ clausura sepulchro:
Inuasit libye securi fata Catonis.
Tertia pars rerũ libye: si credere famæ
Cuncta uelis: at si uentos cælumq; sequaris
Pars erit europæ: nec enĩ pluſ littora nili
Q uã scythicus tanais primis a gadibus absunt:
Vnda europa fugit libyen: et littora flexo
Oceano fecere locum: sed maior in unam
Orbis abit asiam: nã cum cõmuniter istæ
Effundant zephyrum: boreæ latus illa sinistrũ
Contingens dextrũq; noti descendit in ortus
Eurum sola tenens: libye quod fertile terræ est
Vergit in occasus: sed et hæc non fontibus ullis
Soluitur: arctoos raris aquilonibus imbres
Accipit: et nostris reficit sua rura serenis.
In nullas uitiatur opes: non ære nec auro
Excoquitur: nullo glebarũ crimine pura:
Sed penitus terra est: tantũ maurusia genti
Robora diuitiæ: quarũ non nouerat usum:
Sed citri contenta comis uiuebat et umbra.
In nemus ignotum nostræ uenere secures:
Extremoq; epulas mensasq; petimus ab orbe
At quæcũq; uagam syrtim cõplectitur ora:
Sub nimio proiecta die uicina perusti
Aetheris: exurit messes et puluere Bacchum
Enecat: et nulla putris radice tenetur:
Temperies uitalis abest: et nulla sub illa
Cura iouis terra est: natura deside torpet
Orbis: et ĩmotis annum non sentit harenis.
Hoc tã segne solum rarus tantũ exerit herbas:
Q uas nasamon gẽs dura legit: qui proxima põto

Nudus rura tenet: quē mundi barbara dānis
Syrtis alit: nam littoreis populator harenis
Imminet. et nulla portus tangente carina
Nouit opes: sic cum toto cōmertia mundo
Naufragiis nasamones habent. hac ire Catonē
Dura iubet uirtus: illic secura iuuentus
Ventorum: nullasq; timens sentire procellas:
Aequoreos est passa metus: nam littore sicco
Quā pelago syrtis uiolētius accipit austrum:
Et terrae magis ille nocens: nō montibus illum
Aduersis frangit libye scopulisq; repulsum
Dissipat: et liquidas se turbine soluit in auras:
Nec ruit in siluas annosaq; robora torquens
Lassatur: patet omne solum liberq; meatu
Aeoliam rabiem totis exercet harenis:
Et non imbriferam cōtorto puluere nubē
Inflexum uiolentus agit: pars plurima terrae
Tollitur: et nunq̄ resoluto uertice pendet.
Regna uidet pauper nasamon errantia uento
Discussasq; domos: uolitantq; a culmine raptae
Detecto garamāte casae. non altius ignis
Rapta uehit: quantūq; licet cōsurgere fumo
Et uiolare diem: tantū tenet aera puluis.
Tum quoq; romanum solito uiolētius agmē
Aggreditur: nullusq; potest cōsistere miles:
Instabilis raptis etiā quas calcat harenis.
Concuteret terras: orbēq; a sede moueret.
Si solida libye compage et pondere duro
Clauderet exesis austrum scopulosa cauernis:
Sed quia mobilibus facilis turbatur harenis:
Nunq̄ luctando stabilis manet. imaq; tellus
Stat: quia sūma fugit. galeas et scuta uirorum
Pilaq; contorsit uiolento spiritus actu:
Intentusq; tulit magni per inania caeli.
Illud in extrema forsan longeq; remota
Prodigium tellure fuit: delapsaq; caelo
Arma timent gentes: hominūq; exēpta lacertis
A superis demissa putant: sic illa profecto
Sacrifico cecidere Numae. quae laeta iuuentus

Patricia ceruice mouet: spoliauerat auster
Aut boreas populos ancylia nostra ferentes.
Sic orbē torquente noto romana iuuentus
Procubuit: timuitq; rapi: cōstruxit amictus
Inseruitq; manus terræ: nec pondere solo
Sed nixu iacuit: uix sic imobilis austro:
Qui super ingentes tumulos inuoluit harenæ:
Atq; operit tellure uiros: uix tollere miles
Mēbra ualet: multo cōgestu pulueris hærēs:
Alligat et stantes effusæ magnus harenæ
Agger: et imoti terra surgente tenentur.
Saxa tulit penitus discussis proruta muris:
Effuditq; procul miranda sorte malorum:
Qui nullas uidere domos: uidere ruinas.
Iāq; iter omne latet: nec sunt discrimina terræ
Vlla: nec ætheræ medio uelut æquore flāmæ:
Syderibus nouere uiam: nec sydera tota
Ostendit libycæ finitor circulus oræ:
Multaq; deuexo terrarum margine celat.
Vtq; calor soluit quē torserat aera uentus
Incensusq; dies: manant sudoribus artus:
Arent ora siti: conspecta est parua maligna
Vnda procul uena: quā uix e puluere miles
Sustulit: et galeæ cōuexum infudit in orbem
Porrexitq; duci: squalebant puluere fauces
Cūctorum: minimūq; tenens dux ille liquoris
Inuidiosus erat: me ne inquit degener unum
Miles in hac turba nacuū uirtute putasti?
Vsqueadeo mollis primisq; coloribus impar
Sum uisus? quāto pœna tu dignior ista
Qui populo sitiente bibas: sic concitus ira
Excussit galeam: suffecitq; omnibus unda.
Ventū erat ad tēplū libycis quod gentibus unū
Inculti garamātes habēt: stat corniger illic
Iuppiter ut memorāt: sed nō aut fulmina uibrās
Aut similis nostro: sed tortis cornibus Ammon.
Non illic libycæ posuerūt ditia gentes
Templa: nec eois splendēt donaria gēmis
Quāuis ethiopū populis arabūq; beatis

Gentibus ac indis unus sit iuppiter Ammon:
Pauper adhuc deus est: nullis uiolata per æuũ
Diuitiis delubra tenens: morũq; priorum
Numen romano templum defendit ab auro.
Esse locis superos restatur silua per omnem
Sola uirens libyen: nã quicquid puluere sicco
Separat ardẽtem tepida brenitida lepti
Ignorat frondes: solus nemus abstulit Ammon:
Siluarum fons causa loco: qui putria terræ
Alligat: et domitas unda cõnectit harenas.
Hic quoq; nil obstat Phœbo cũ cardine sũmo
Stat librata dies: truncum uix protegit arbor:
Tã breuis in mediũ radiis compellitur umbra.
Depræhẽsum est hunc esse locũ: qua circulus alti
Solstitii medium signorũ percutit orbẽ.
Non obliqua meant: nec tauro scorpius exit
Rectior: aut aries donat sua tempora libræ:
Aut Astræa iubet lentos descendere pisces:
Par geminis Chiron: et idẽ quod carcinus ardẽs
Humidus ægoceros: nec plus leo tollitur urna.
At tibi quæcũq; es libyco gens igne dirempta:
In noton umbra cadit quæ nobis exit in arcton:
Et segnis cynosura subit: tu sicca profundo
Mergi plaustra putas: nullũq; in uertice sũmo
Sydus habes imune maris: procul axis uterq; est:
Et fuga signorũ medio rapit omnia cælo.
Stabant ante fores populi quos miserat eos:
Cornigeriq; iouis monitu noua fata petebant:
Sed latio cessere duci: comitesq; Catonem
Orant: exploret libycũ memorata per orbẽ
Numina: de fama tam longi iudicet æui.
Maximus hortator scrutandi uoce deorum
Euentus Labienus erat: fors obtulit inquit
Et fortuna uix tam magni numinis ora
Consiliũq; dei tanto duce possumus uti
Per syrtes: belliq; datos cognoscere casus:
Nam cui crediderim superos arcana daturos
Dicturosq; magis q̃ sancto uera Catoni.
Certe uita tibi semper directa supernas

Ad leges ſequeriſꝗ deum:datur ecce loquendi
Cum ioue libertas:inquire in fata nefandi
Cæſaris:et patriæ uenturos excute mores:
Iure ſuo populis uti legumꝗ licebit:
An bellum ciuile perit:tua pectora ſacra
Voce reple:duræ ſaltem uirtutis amator
Quære quid eſt uirtus:et poſce exēplar honeſti.
Ille deo plenus tacita quē uoce gerebat:
Effudit dignas adytis a pectore uoces.
Quid quæri Labiene iubes? an liber in armis
Occubuiſſe uelim potius ꝙ regna uidere?
An ſit uita nihil uel longa? an differat ætas?
An noceat uis ulla bono? fortunaꝗ perdat
Oppoſita uirtute minas? laudandaꝗ uelle
Sit ſatis:et nunꝙ ſucceſſu creſcat honeſtū?
Scimus et hoc nobis nō altius inſeret Ammon.
Hæremus cūcti ſuperis:temploꝗ tacente
Nil agimus niſi ſponte dei:nō uocibus ullis
Numen eget:dixitꝗ ſemel naſcentibus auctor
Quicquid ſcire licet:ſteriles nec legit harenas
Vt caneret paucis:merſitꝗ hoc puluere uerū:
Eſtꝗ dei ſedes ubi terra et pontus et aer
Et cælū et uirtus:ſuperos quid quærimus ultra?
Iuppiter eſt quodcūꝗ uides quodcūꝗ moueris:
Sortilegis egeant dubii ſemperꝗ futuris
Caſibus ancipites:me non oracula certū
Sed mors certa facit:pauido fortiꝗ cadēdū eſt:
Hoc ſatis eſt dixiſſe iouem.ſic ille profatus
Seruataꝗ fide templi diſceſſit ab aris:
Non exploratum populis Ammona reliquit.
Ipſe manu ſua pila gerens præcedit anheli
Militis ora pedes:monſtrat tolerare labores
Non iubet:et nulla uehitur ceruice ſupinus
Carpentoꝗ ſedens:ſōni parciſſimus ipſe eſt:
Vltimus hauſtor aquæ.cū tandē fonte reperto
Indiga cogatur latices potare iuuentus:
Stat dum lixa bibat.ſi ueris magna paratur
Fama bonis:et ſi ſucceſſu nuda remoto
Inſpicitur uirtus:quicquid laudamus in ullo

Maiorum fortuna fuit. quis Marte secundo
Quis tantũ meruit populorũ sanguine nomẽ?
Hunc ego per syrtes libyæq; extrema triumphũ
Ducere maluerim: q̃ ter capitolia curru
Scandere Pompeii: q̃ frangere colla iugurthæ.
Ecce parens uerus patriæ: dignissimus aris
Roma tuis: per quẽ nunq̃ iurare pudebit:
Et quẽ si steteris unq̃ ceruice soluta
Nunc olim factura deum. iam spissior ignis
Et plaga quã nullam superi mortalibus ultra
A medio fecere die: calcatur et unda
Rarior: inuẽtus mediis fons unus harenis
Largus aquæ: sed quẽ serpentũ turba tenebat
Vix capiẽte loco. stabant in margine siccæ
Aspides: in mediis sitiebant dipsades undis.
Ductor ut aspexit perituros fonte relicto
Alloquitur. uana specie conterrite lethi
Ne dubita miles tutos haurire liquores:
Noxia serpentum est admixto sanguine pestis
Morsu uirus habent et fatũ in dente minantur:
Pocula morte carent. dixit: dubiũ q; uenenũ
Hausit: et in tota libyæ fons unus harena
Ille fuit: de quo primus sibi posceret undam.
Cur libycus tantis exudet pestibus aer
Fertilis in mortes: aut quid secreta nocenti
Miscuerit natura solo: nõ cura laborq;
Noster scire ualet: nisi quod uulgata per orbem
Fabula pro uera decepit sæcula causa.
Finibus extremis libyes: ubi feruida tellus
Accipit oceanũ demisso sole calentem:
Squalebant late Phorcinidos arua Medusæ:
Non nemorũ protecta coma nõ mollia sulco:
Sed dominæ uultu cõspectis aspera saxis.
Hac primũ natura nocens in corpore sæuas
Eduxit pestes: illis e faucibus angues
Stridula fuderunt uibratis sibila linguis:
Fœmineæ qui more comæ per terga soluti:
Ipsa flagellabant gaudẽtis colla Medusæ.
Surgunt aduersa subrecta fronte colubræ:

Vipereumq; fluit depexo crine uenenum.
Hoc habet infelix cūctis impune Medusa
Quod spectare licet.nam rictus oraq; monstri
Quis timuit? qué qui recto se lumine uidit
Passa Medusa mori? rapuit dubitantia fata:
Præuenitq; metus:anima periere retenta
Mēbra:nec emissæ riguere sub ossibus umbræ.
Eumenidū crines solos mouere furores:
Cerbarus Orpheo leniuit sibila cantu:
Amphitryoniades uidit cū uinceret hydram:
Hoc mōstrum timuit genitor:numenq; secūdū
Phorcus aquis:Cetoq; parens:ipsæq; sorores
Gorgones:hoc potuit cælo pelagoq; minari
Torporē insolitū:mundoq; abducere terrā.
E cælo uolucres subito cū pondere lapsæ:
In scopulis hæsere feræ:uicina colentes
Aethiopum totæ riguerūt marmore gentes.
Nullum animal uisus patiens:ipsiq; retrorsum
Effusi faciem uitabant Gorgonis angues.
Illa sub hesperiis stantem Titana colūnis
In cautes Atlanta dedit:cæloq; timēte
Olim phlegræos stantes serpente gigātes
Erexit montes:bellūq; imane deorum
Palladis in medio confecit pectore Gorgon.
Quo postq̄ partu Danaes et diuite nimbo
Ortum parrhasiæ uexerūt Persea pēnæ:
Arcados auctoris citharæ liquidæq; palestræ:
Et subitus præpes cyllenida substulit harpen:
Harpen alterius mōstri iam cæde rubētem:
A ioue dilectæ fuso custode iuuencæ.
Vuxiliū uolucri Pallas tulit innuba fratri
Pacta caput mōstri:terræq; in fine libyssæ
Persea phœbeos conuerti iussit ad ortus:
Gorgonis aduerso sulcantem regna uolatu:
Et clypeū leuæ fuluo dedit ære nitentem:
In quo saxificam iussit spectare Medusam:
Quā sopor æternam tracturus morte quietē
Obruit haud totā:uigilat pars magna comarū:
Defenduntq; caput protecti crinibus hydri:

Pars iacet in medios uultus oculiq; tenebras.
Ipsa regit trepidum pallas:dextraq; tremēte
Perseos aduersi cyllenida dirigit harpen:
Lata colubriferi rumpens cōfinia colli.
Quos habuit uultus lunati uulnere ferri
Cæsa caput Gorgon:quāto spirasse ueneno
Ora rear:quātūq; oculos effundere mortis:
Nec pallas spectare potest:uultusq; gelassent
Perseos aduersi:si non Tritronia densos
Sparsisset crines:texissetq; ora colubris.
Aliger in cælū sic rapta Gorgone fugit:
Ille quidē pensabat iter:propiusq; secabat
Aera:si medias europæ scinderet urbes:
Pallas frugiferas iussit nō ledere terras
Et parci populis:quis enī non præpete tanto
Aethera respiceret? zephyro cōuertitur ales
Itq; super libyen:quæ nullo consita uultu
Syderibus Phœboq; uacat:premit orbita solis
Exuritq; solum:nec terra celsior ulla
Nox cadit in cælum:lunæq; meatibus obstat:
Si flexus oblita uagi per recta cucurrit
Signa:nec in borean aut i noton effugit umbrā
Illa tamē sterilis tellus fœcundaq; nulli
Arua bono:uirus stillantis tabe Medusæ
Concipiunt dirosq; fero de sanguine rores:
Quos color adiuuit:putriq; incoxit harenæ.
Hic quæ prima caput mouit de puluere tabes:
Aspida sōniferam tumida ceruice leuauit:
Plenior hic sanguis et crassi gutta ueneni
Decidit:in nulla plus est serpente coactum:
Ipsa caloris egens gelidū non transit in orbē
Sponte sua:niloq; tenus metitur harenas.
Sed quis erit nobis lucri pudor? inde petuntur
Huc libycæ mortes:et fecimus aspida mercem.
At nō stare suum miseris passura cruorem:
Squamiferos ingens æmorrois explicat orbes:
Natus et ambiguæ coleret qui syrtidos arua
Chersydros:tractiq; uia fumāte chelydri:
Et semper recto lapsurus limite cenchris:

Pluribus ille notis uariatã tingitur aluum:
Quã paruis tinctus maculis thebanus ophites:
Concolor exustis atq; indiscretus harenis
Ammodites: spinaq; uagi torquente cerastæ
Et scytale sparsis etiã nunc sola pruinis
Exuuias positura suas: et torrida dipsas:
Et grauis in geminũ surgens caput amphisibena:
Et natrix uiolator aquæ: iaculiq; uolucres:
Et contentus iter cauda sulcare pharias:
Oraq; distendẽs auidus spumãtia prester:
Ossaq; dissoluẽs cũ corpore tabificus seps:
Sibilaq; effundẽs cũctas terrentia pestes
Ante uenena nocens: late sibi submouet omne
Vulgus: et in uacua regnat basiliscus harena.
Vos quoq; qui cũctis innoxia numina terris
Serpitis: aurato nitidi fulgore dracones
Pestiferos ardens facit africa: ducitis altum
Aera cum pẽnis: armentaq; tota secuti
Rumpitis ingentes amplexi uerbere tauros:
Nec tutus spatio est elephas datis omnia letho:
Nec uobis opus est ad noxia fata ueneno:
Has inter pestes duro Cato milite siccum
Emetitur iter: tot tristia fata suorum
Insolitasq; uidet paruo cum uulnere mortes:
Signiferum iuuenem tyrrheni sanguinis Aulum
Torta caput retro dipsas calcata momordit:
Vix dolor aut sensus dentis fuit: ipsaq; lethi
Frons caret inuidia. nec quicq̃ plaga minatur:
Ecce subit uirus tacitum: carpitq; medullas
Ignis edax: calidaq; incendit uiscera tabe.
Ebibit humorem circũ uitalia fusum
Pestis et in sicco linguã torrere palato
Cœpit: defessos iret qui sudor in artus:
Non fuit: atq; oculos lachrymarũ uena refugit:
Non decus imperii non mœsti iura Catonis
Ardentẽ tenuere uirũ: quin spargere signa
Auderet: totisq; furens exquireret aruis
Quas poscebat aquas sitiens in corde uenenũ:
Ille uel in tanain missus rhodanũq; padũq;

Arderet:nilumq; bibens per rura uagantẽ.
Accessit morti libye:fatiq; minorem
Famulum dipsas habet terris adiuta perustis.
Scrutator uenas penitus squalentis harenæ:
Nunc redit ad syrtes:et fluctus accipit ore:
Aequoreusq; placet sed nõ et sufficit humor:
Nec sentit fatiq; genus mortemq; ueneni
Sed putat esse sitim:ferroq; aperire tumentes
Sustinuit uenas atq; os implere cruore.
Iussit signa rapi propere Cato:discere nulli
Permissum est hoc posse sitim:sed tristior illa
Mors erat ante oculos:miseriq; in crure Sabelli
Seps stetit exiguus:quẽ fixo dente tenacem
Auulsitq; manu piloq; affixit harenis:
Parua modo serpens:sed qua nõ ulla cruẽtæ
Tantũ mortis habet:nam plagæ proxima circũ
Fugit rapta cutis:pallentiaq; ora retexit.
Iãq; sinu lapso nudũ est sine corpore uulnus:
Mẽbra natant sanie:suræ fluxere:sine ullo
Tegmine poples erat: femorũ quoq; musculus oĩs
Liquitur:et nigra distillant inguina tabe:
Dissiluit stringens uterũ mẽbrana:fluuntq;
Viscera:nec quãtũ toto de corpore debet
Effluit in terras:sæuũ sed mẽbra uenenum
Decoquit:in minimũ mors cõtrahit oĩa uitus.
Vincula neruorum et laterũ iunctura cauũq;
Pectus:et abstrusum fibris uitalibus omne
Quicquid homo ẽ aperit pestis: natura prophana
Morte patet:manãt humeri fortesq; lacerti
Colla caputq; fluunt:calido nõ ocyus austro
Nix resoluta cadit:nec solem cæra sequetur:
Parua loquor corpus sanie stillasse perustũ
Hoc et flãma potest:sed quis rogus abstulit ossa?
Hæc quoq; discedunt:putresq; secuta medullas
Nulla manere sinunt rapidi uestigia fati:
Cynipheas inter pestes tibi palma nocẽdi est:
Eripiunt omnes animã:tu sola cadauer.
Ecce subit facies letho diuersa furenti
Nasidium marsi cultorem torridus agri

Percuſſit preſter:illi rubor igneus ora
Succendit:tenditq̧ cutem pereunte figura:
Miſcet cūcta tumor maior iam corpore toto:
Humanumq̧ egreſſa modū ſuper omnia mēbra
Inflatur ſanies late tollente ueneno:
Ipſe latet penitus congeſto corpore merſus:
Nec lorica tenet diſtenti corporis auctum.
Spumeus accenſo non ſic exundat aheno
Vndarum cumulus:nec tantos carbaſa choro
Curuauere ſinus:tumidos iam nō capit artus
Informis globus et confuſo pondere truncus.
Intactum uolucrū roſtris epulaſq̧ daturum
Haud impune feris non auſi tradere buſto:
Nondū ſtante modo creſcens fugere cadauer.
Sed maiora parant libycæ ſpectacula peſtes.
Impreſſit dentes æmorrois aſpera Tullo
Magnanimo iuueni miratoriq̧ Catonis:
Vtq̧ ſolet pariter totis effundere ſignis
Corycii preſſura croci.ſic omnia membra
Emiſere ſimul rutilo pro ſanguine uirus.
Sanguis erant lachrymæ.quæcūq̧ foramina nouit
Humor:ab iis largus manat cruor:ora redūdāt
Et patulæ nares ſudor rubet:omnia plenis
Mēbra fluunt uenis:totū eſt pro uulnere corpus.
At tibi Leue miſer fixus præcordia preſſit
Niliaca ſerpente cruor:nulloq̧ dolore
Teſtatus morſus ſubita caligine mortem
Accipis:et ſtygias ſōno deſcendis ad umbras.
Non tam ueloci corrūpunt pocula letho:
Stipite quæ diro uirgas mentita ſabæas
Toxica fatilegi carpunt matura ſabæi.
Ecce procul ſæuus ſterilis de robore trunci
Torſit et imiſit iaculum:uocat aphrica ſerpēs
Perq̧ caput Pauli tranſactaq̧ tempora fugit:
Nil ibi uirus agit.rapuit cū uulnere fatum:
Depræhenſū eſt quæ funda rotat q̄ leta uolarēt
Q uā ſegnis ſcythicæ ſtrideret harundinis aer.
Q uid prodeſt miſeri baſiliſcus cuſpide marri

Transfactus: uelox currit per tela uenenum
Inuaditq; manum. quã protinus ille retecto
Ense ferit: totoq; simul demittit ab armo.
Exẽplarq; sui spectans miserabile lethi
Stat tutus pereunte manu. quis fata putaret
Scorpiõ aut uires maturæ mortis habere?
Ille minax nodis et recto uerbere sæuus:
Teste tulit cælo uicti decus Orionis.
Quis calcare tuas metuat salpiga latebras?
Et tibi dant stygiæ ius in sua fila sorores.
Sic nec clara dies: nec nox dabat atra quietẽ:
Suspecta est miseris in qua tellure iacebant:
Nã neq; congestæ struxere cubilia frondes:
Nec culmis creuere tori: sed corpora fatis
Expositi uoluuntur humo: calidoq; uapore
Alliciunt gelidas nocturno frigore pestes:
Innocuosq; diu rictus torpente ueneno
Inter mẽbra fouent: nec quæ mẽsura uiarum
Quis ue modus norũt cælo duce: sæpe querẽtes
Reddite dii clamant miseris quæ fugimus arma:
In gladios iurata manus pro Cæsare pugnant
Dipsades: et peragũt ciuilia bella ceraste.
Ire libet qua zona rubens atq; axis inustus
Solis equis: iuuat ætheréis ascribere causis
Quod pereã cæloq; mori: nil aphrica de te
Nec de te natura loquor: tot mõstra ferẽtem
Gentibus ablatum dederas serpentibus orbem:
Impatiensq; solum Cereris cultore negato
Damnasti: atq; homines uoluisti deesse ueneno:
In loca serpentum nos uenimus accipe pœnas
Tu quisquis superũ cõmertia nostra perosus:
Hinc torrente plaga dubiis hinc syrtibus orã
Abrumpẽs medio posuisti limite mortes:
Per secreta tui bellum ciuile recessus
Vadit: et arcani miles tibi conscius orbis
Claustra petit mundi: forsan maiora supersũt
Ingressis: coeunt ignes stridentibus undis:
Et premitur natura poli: sed longius ista

Nulla iacet tellus quam fama cognita nobis
Tristia regna iubæ:quæremus forsitan istas
Serpentum terras:habet hæc solatia cælum
Viuit adhuc aliquid:patriæ non arua requiro
Europamq; alios soles asiamq; uirentem:
Qua te parte poli qua te tellure reliqui
Aphrica? cyrenis etiam nūc bruma rigebat.
Exigua ne uia legem cōuertimus anni?
Imus in aduersos axes.euoluimur orbe.
Terga damus ferinda noto:nūc forsitan ipsa ē
Sub pedibus iam roma meis:solatia fati
Hæc petimus ueniant hostes:Cæsarq; sequatur
Qua fugimus.sic dura suos patientia questus
Exonerat:cogit tantos tolerare labores
Sūma ducis uirtus:qui nuda fusus harena
Excubat:atq; omni fortunam prouocat hora.
Omnibus unus adest fatis quocūq; uocatus
Aduolat:atq; ingens meritū maiusq; salute
Contulit in lethum uires:puduitq; gemētem
Illo teste mori quod ius habuisset in illum
Vlla lues? casus alieno pectore uincit:
Spectatorq; uetat magnos nil posse dolores.
Vix miseris serum tantis lassata periclis
Auxilium fortuna dedit:gens unica terras
Incolit a sæuo serpentum innoxia morsu
Marmaride psylli:par lingua potentibus hærbis:
Ipse cruor tutus nullumq; admittere uirus
Vel cantu cessante potest:natura locorum
Iussit ut īmunes mixtis serpentibus essent:
Profuit in mediis sedem posuisse uenenis:
Pax illis cum morte data ē:fiducia tanta ē
Sanguinis:interras paruus cum decidit infans:
Nequa sit externæ Veneris mixtura timentes
Lethifica dubios explorant aspide partus:
Vtq; iouis uolucer calido cum protulit ouo
Implumes natos solis conuertit in ortus:
Qui potuere pati radios:et lumine recto
Sustinuere diem cæli seruantur in usus:

Qui Phœbo cessere iacent:sic pignora gentis
Psyllus habet:si quis tactos non horruit angues:
Si quis donatis lusit serpentibus infans.
Nec solum gens illa sua contenta salute:
Excubat hospitibus:contraq; nocentia monstra
Psyllus adest populis:qui tunc romana secutus
Signa:simul iussit statui tentoria ductor.
Primum quas ualli spatium cōpræhēdit harenas
Expurgat cantu uerbisq; fugantibus angues:
Vltima castrorum medicatus circuit ignis:
Hic ebulum stridet peregrinaq; galbana sudant:
Et thamarix non læta comis eoaq; costos:
Et panacea potens et thessala centaurea:
Peucedanumq; sonat flāmis erycinaq; tapsos
Et larices:fumoq; grauem serpentibus urunt
Abrotonum:et longe nascentis cornua cerui:
Sic nox tuta uiris.at siquis peste diurna
Fata tulit:tunc sunt magicæ miracula gentis:
Psyllorumq; ingens et rapti pugna ueneni.
Nam primum tacta designat mēbra saliua:
Quæ cohibet uirus:retinetq; in uulnere pestem:
Plurima tunc uoluit spumanti carmina lingua
Murmure continuo:nec dant suspiria cursus
Vulneris:aut minimū patiuntur fata tacere.
Sæpe quidem pestis nigris inserta medullis
Excantata perit:sed si quod tardius exit
Virus et elicitum iussumq; exire repugnat:
Tunc super incumbens pallentia uulnera lambit
Ore uenena trahens:et siccat dentibus artus:
Extractamq; tenens gelido de corpore mortē
Expuit:et cuius morsus superauerit anguis:
Iam promptum psyllis uel gustu nosse uenenū:
Hoc igitur melior tandem romana iuuentus
Auxilio:late squalentibus hæret in aruis.
Bis positis Phœbe flāmis bis luce recepta:
Vidit hareniuagum surgens fugiensq; Catonē.
Iāq; illis magis atq; magis durescere puluis
Cœpit:et in terram libye spissata redire.

Iãq; procul nemorum raræ se attollere frondes:
Surgere congesto non culta mapalia culmo:
Quanta dedit miseris melioris gaudia uitæ:
Cum primum sæuos contra uidere leones.
Proxima leptis erat cuius statione quietam
Exegere hyemem nimbis flãmisq; carentem.
Cæsar ut emathia satiatus clade recessit:
Cætera curarum proiecit pondera soli
Intentus genero: cuius uestigia frustra
Terris sparsa legens: fama duce tendit in undas:
Trheiciasq; legit fauces et amore natatum
Aequor: et heroas lachrymoso a littore turres:
Qua pelagi nomen Nephyleias abstulit Helle:
Non asiam breuioris aquæ disterminat usq;
Fluctus ab europa: quãuis bizantion arcto
Pontus et ostriferam dirimat chalcedona cursu:
Euxinumq; ferens paruo ruat ore propontis:
Sigeasq; petit famæ mirator harenas:
Et simoentis aquas et graio nobile busto
Rhœtion: et multũ debentes uatibus umbras.
Circuit exustæ nomen memorabile troiæ.
Magnaq; phœbei quærit uestigia muri.
Iam siluæ steriles et putres robore trunci
Assaraci pressere domos: et templa deorum
Iam lassa radice tenent: ac tota teguntur
Pergama dumetis et iam periere ruinæ.
Aspicit Hesiones scopulos: siluasq; patentes
Anchisæ thalamos: quo iudex sederit antro:
Vnde puer raptus cælo: quo uertice Nais
Luxerit Oenone: nullum ẽ sine nomine saxum:
Inscius in sicco serpentem puluere riuum
Transierat qui xantus erat: securus in alto
Gramine ponebat gressus: phryx incola manes
Hectoreos calcare uetat: discussa iacebant
Saxa nec ullius faciem seruantia sacri.
Hectoreas monstrator ait non respicis aras?
O sacer et magnus uatum labor omnia fato
Eripis: et populis donas mortalibus æuum.

Inuidia sacræ Cæsar ne tangere famæ:
Nam siquid latiis fas est promittere musis:
Quãtum smyrnæi durabunt uatis honores
Venturi me teq; legent: pharsalia nostra
Viuet: et a nullo tenebris damnabitur æuo.
Vt ducis impleuit uisus ueneranda uetustas:
Erexit subitas congestu cespitis aras:
Votaq; thuriferos nõ irrita fudit in ignes.
Dii cinerum phrygias colitis quicũq; ruinas
Aeneæq; mei. quos nunc lauinia sedes
Seruat et alba lares: et quorum lucet in aris
Ignis adhuc phrygius: nulliq; aspecta uirorum
Pallas in abstruso pignus memorabile templo:
Gentis iuleæ uestris clarissimus aris
Dat pia thura nepos: et uos in sede priori
Rite uocat: date felices in cætera cursus:
Restituam populos grata uice mœnia reddent
Ausonidæ phrygibus romanaq; pergama surgẽt:
Sic fatus repetit classes: et tota secundis
Vela dedit uentis: auidusq; urgente procella
Iliacas pensare moras: asiamq; potentem
Prætuehitur: pelagoq; rhodon spumante reliquit:
Septima nox zephyro nunq̃ lassante rudentes
Ostendit phariis ægyptia littora flãmis.
Sed prius orta dies nocturnam lampada texit:
Quã tutas intraret aquas: ibi plena tumultu
Littora: et incerto turbatas murmure uoces
Accipit: et dubiis ueritus se credere muris
Abstinuit tellure rates: sed dira satelles
Regis dona ferens medium prouectus in æquor
Colla gerit Magni phario uelamine tecta:
Ac prius infanda cõmendat crimina uoce.
Terrarum domitor romanæ maxime gentis:
Et quod adhuc nescis genero secure perempto:
Rex tibi Pellæus terræ pelagiq; labores
Donat: et emathiis quod solum defuit aruis
Exhibet: absenti bellum ciuile peractum est.
Thessalicas Magnus quærens reparare ruinas

Ense iacet nostro: tanto te pignore Cæsar
Eminus: hoc tecum percussū est sanguine fœdus
Accipe regna phari nullo quæsita cruore:
Accipe niliaci ius gurgitis: accipe quicquid
Pro Magni ceruice dares: dignumq; clientem
Castris crede tuis: cui tātum fata licere
In generum uoluere tuum: nec uile putaris
Hoc meritū nobis facili quod cæde peractum ē:
Hospes auitus erat depulso sceptra parenti
Reddiderat: quid plura feram? tu nomina tanto
Inuenies operi: uel famam consule mundi:
Si scelus ē plus te nobis debere fateris:
Quod scelus hoc non ipse facis. sic fatus apertum
Detexit tenuitq; caput: iam languida morte
Effigies habitum noti mutauerat oris:
Non primo Cæsar damnauit munera uisu
Auertitq; oculos: uultus dum crederet hæsit:
Utq; fidem uidit sceleris: tutumq; putauit
Iam bonus esse socer: lachrymas non spōte cadētes
Effudit: gemitusq; expressit pectore læto:
Non aliter manifesta putans abscōdere mentis
Gaudia q̄ lachrymis: meritumq; imane tyrāni
Destruit: et generi mauult lugere reuulsum
Quā debere caput: qui duro mēbra senatus
Calcarat uultu: qui sicco lumine campos
Viderat emathios: uni tibi magne negare
Non audet gemitus. o sors durissima fati
Hunccine tu Cæsar scelerato Marte petisti
Qui tibi flendus erat? non mixti fœdera tangunt
Te generis nec nata iubet mœrere nepos q;·
Credis apud populos Pompeii nomen amantes
Hoc castris prodesse tuis: fortasse tyrāni
Angeris inuidia: captiq; in uiscera Magni
Hoc aliis licuisse doles: quererisq; perisse
Vindictam belli: raptumq; e iure superbi
Victoris generum: quisquis te flere coegit
Impetus a uera longe pietate recessit.
Scilicet hoc animo terras atq; æquora lustras:

Nō ubi ſuppreſſus pereat gener: o bene rapta
Arbitrio mors iſta tuo: quā magna remiſit
Crimina romano triſtis fortuna pudori:
Quod te non paſſa eſt miſereri perfide Magni
Viuentis: nec non his fallere uocibus audes:
Acquiriſq; fidem ſimulati fronte doloris.
Aufer ab aſpectu noſtro funeſte ſatelles
Regis dona tui: peius de Cæſare ueſtrum
Quā de Pompeio meruit ſcelus: unica belli
Præmia ciuilis uictis donare ſalutem
Perdidimus: quod ſi phario germana tyrāno
Non inuiſa foret: potuiſſem reddere regi
Quod meruit: fratriq; tuum pro munere tali
Miſiſſem Cleopatra caput: ſecreta quid arma
Mouit: et inſeruit noſtro ſua tæla labori?
Ergo in theſſalicis pellæo fecimus aruis
Ius gladio? ueſtris quæſita licentia regnis?
Non tuleram Magnū mecū romana regentem
Te Ptolemæe feram? fruſtra ciuilibus armis
Miſcuimus gentes: ſi qua eſt hoc orbe poteſtas
Altera quam Cæſar: ſi tellus ulla duorum ē:
Vertiſſem latias a ueſtro littore proras:
Famæ cura uetat ne non dānaſſe cruentam
Sed uidear timuiſſe pharon: nec fallere uos me
Credite uictorem: nobis quoq; tale paratum
Littoris hoſpitium: ne ſic mea colla gerantur
Theſſaliæ fortuna facit: maiore profecto
Quā metui poterat diſcrimine mouimus arma:
Exilium generiq; minas romāq; timebam:
Pœna fugæ Ptolemæus erat: ſed parcimus annis:
Donamuſq; nefas: ſciat hac pro cæde tyrānus
Nil uenia plus poſſe dari. uoſ condite buſto
Tanti colla ducis: ſed non ut crimina tantum
Veſtra tegat tellus iuſto date thura ſepulchro:
Et placate caput: cinereſq; in littore fuſos
Colligite: atq; unam ſparſis date manibus urnam.
Sentiat aduentum ſoceri: uoceſq; querentis
Audiat umbra pias: dum nobis omnia præfert:
Dum uitam phario mauult debere clienti.

Læta dies rapta est populis:concordia mundo
Nostra perit:caruere deis mea uota secundis:
Vt te conspexus positis felicibus armis
Affectus abste ueteres uitamq; rogarem
Magne tuam:dignaq; satis mercede laborum
Contentus par esse tibi:tunc pace fideli
Fecissem ut uictus posses ignoscere diuis:
Fecisses ut roma mihi:nec talia fatus
Inuenit fletus comitum nec turba querenti
Credidit:abscondit gemitus et pectora læta
Fronte tegunt.hylaresq; nefas spectare cruentæ
O bona libertas cum Cæsar lugeat:audent.

.M.ANNEI LVCANI PHARSALIAE LIBER DECIMVS

u T PRIMVM TERRAS POMPEI COLLA SECVTVS
Attigit.et diras calcauit Cæsar harenas:
Pugnauit fortuna ducis fatūq; nocētis
Aegypti:regnū Lagi romana sub arma
Iret:an eriperet mundo mēphiticus ensis
Victoris uictiq; caput:tua profuit umbra
Magne tui socerum rapuere a sanguine manes.
Inde pharetoniam fertur securus in urbem
Pignore tam sæui sceleris sua signa secutus.
Sed fremitu uulgi fasces et iura querentis
Inferri romana suis discordia sensit
Pectora:et ancipites animos Magnū perisse
Non sibi:tum uultu semper celante pauores:
Intrepidus superum sedes et templa uetusti
Numinis antiquas macedum testantia uires
Circuit:et nulla captus dulcedine rerum
Non auro cultuq; deum nō mœnibus urbis:
Effossum tumulis cupide descendit in antrum.
Illic pellæi proles uesana Philippi
Felix prædo iacet terrarum uindice fato
Raptus:sacratis totum spargenda per orbē
Membra uiri posuere adytis:fortuna pepercit

Manibus et fatum durauit ad ultima regni:
Nam sibi libertas unq̄ si redderet orbem
Ludibrio seruatus erat:non utile mundo
Editus exemplum:terras tot posse sub uno
Esse uiro:macedum fines latebrasq̄ suorum
Deseruit:uictasq̄ patri despexit athenas:
Perq̄ asiæ populos fatis urgentibus actus
Humana cum strage ruit:gladiumq̄ per omnes
Exegit gentes:ignotos miscuit amnes
Persarum euphraten indorū sanguine gangen.
Terrarum fatale malum:fulmenq̄ quod omnes
Percuteret populos pariter:et sydus iniquum
Gentibus oceano classes inferre parabat
Exteriore mari.non illi flāma nec undæ
Nec sterilis libye nec syrticus obstitit Ammon:
Isset in occasum mundi deuexa secutus:
Ambissetq̄ polos:nilumq̄ a fonte bibisset
Occurrit suprema dies:naturaq̄ solum
Hunc potuit finem uesano ponere regi:
Qui secum inuidia qua totum possidet orbem
Abstulit imperium:nulloq̄ herede relicto
Totius fati lacerandas præbuit urbes:
Sed cecidit babylone sua parthisq̄ uerendus.
Proh pudor eoi propius timuere sarissas
Quā nūc pila timent populi:licet usq̄ sub arcton
Regnemus.zephyriq̄ domos terrasq̄ premamus
Flagrantis post terga noti:cedamus in ortus
Arsacidum domino:nō felix parthia Crassis
Exiguæ secura fuit prouintia pellæ.
Iam pelusiaco ueniens a gurgite nili
Rex puer:imbellis populi sedauerat iras:
Obside quo pacis pellæa tutus in aula
Cæsar erat:cum se parua Cleopatra biremi
Corrupto custode phari laxare cathenas
Intulit emathiis ignaro Cæsare tectis:
Dedecus ægypti latii feralis Erinnys.
Romano non casta malo:quantū impulit agros
Iliacasq̄ domos facie spartana nocenti:
Hesperios auxit tantum Cleopatra furores.

Terruit illa ſuo ſi fas capitolia ſiſtro:
Et romana petit imbelli ſigna canopo:
Cæſare captiuo pharios ductura triumphos:
Leucadioꝗ fuit dubius ſub gurgite caſus.
An mundum ne noſtra quidē matrona teneret?
Hoc animi nox illa dedit quæ prima cubili
Miſcuit inceſtam ducibus Ptolemæida noſtris.
Quis tibi ueſani ueniam non donet amoris
Antoni? durum cum Cæſaris hauſerit ignes
Pectus: et in media rabie medioꝗ furore:
Et pompeianis habitata manibus aula
Sanguine theſſalicæ cladis perfuſus adulter
Admiſit uenerem curis et miſcuit armis:
Illicitoſꝗ toros et non ex coniuge partus
Proh pudor oblitus Magni tibi iulia fratres
Obſcœna de matre dedit: parteſꝗ fugatas
Paſſus in extremis libyæ coaleſcere regnis:
Tempora niliaco turpis dependit amori:
Dum donare pharon: dū nō ſibi uincere mauult:
Quē formæ confiſa ſuæ Cleopatra ſine ullis
Triſtis adit lachrymis ſimulatū compta dolorē:
Quā decuit ueluti laceros diſperſa capillos
Et ſic orſa loqui. ſi quā ē mi o maxime Cæſar
Nobilitas: pharii proles clariſſima Lagi:
Exul in æternum ſceptris depulſa paternis:
Si tua reſtituat ueteri me dextera fato:
Complector regina pedes: tu gentibus æquū
Sydus ades noſtris: non urbes prima tenebo
Fœmina niliacas: nullo diſcrimine ſexus
Reginam ſit ferre pharos: lege ſūma perempti
Verba patris: qui iura mihi cōmunia regni
Et thalamos cum fratre dedit: puer ipſe ſororē
Si modo liber amat: ſed habet ſub iura Photini
Affectus enſeſꝗ ſuos: nil ipſa paterni
Iuris habere peto: culpa tantoꝗ pudore
Solue domum: remoue funeſta ſatellitis arma:
Et regem regnare iube. quātos ne tumores
Mente gerit famulus Magni ceruice reuulſa:
Iam tibi ſed procul hoc auertite fata minatur.

Sat fuit indignum Cæsar mundoq; tibiq;
Pompeium facinus meritumq; fuisse Photini:
Nequicq̃ duras temptasset Cæsaris aures:
Vultus adest precibus.faciesq; incesta perorat.
Exigit infaustam corrupto Cæsare noctem.
Pax ubi parta duci donisq; ingentibus empta ẽ:
Excepere epulæ tantarum gaudia rerum:
Explicuitq; suos magno Cleopatra tumultu
Nondum translatos romana in sæcula luxus:
Ipse locus templi quod uix corruptior ætas
Extruat instar erat:laqueataq; tecta ferebant
Diuitias:crassum trabes asconderat aurum:
Nec sũmis crustata domus sectisq; nitebat
Marmoribus:stabatq; sibi non segnis Achates
Purpureusq; lapis:totaq; effusus in aula
Calcabatur onyx hebenus mereotica uastos
Non operit postes:sed stat pro robore nili
Auxilium non forma domus:ebur atria uestit:
Et suffixa manu foribus testudinis indæ
Terga sedent crebro maculis distincta smaragdo:
Fulget gẽma toris:et iaspide fulua supellex:
Strata micant tyrio quorũ pars maxima fuco
Pars auro plumata nitet:pars ignea cocco
Cocta diu uirus non uno duxit aheno:
Vt mos est phariis miscendi litia telis;
Tunc famulæ numerus turbæ populusq; minister
Discolor hos sanguis:alios distinxerat ætas:
Hæc libycos:pars tam flauos gerit altera crines:
Vt nullis Cæsar rheni se dicat in aruis
Tam rutilas uidisse comas:pars sanguinis usti
Torta caput refugosq; gerens a fronte capillos.
Nechon infelix ferro mollita iuuentus
Atq; execta uirum:stat contra fortior ætas:
Vix ulla fuscante tamen lanugine malas.
Discubuere toris reges:maiorq; potestas
Cæsar:et imodice formam fucata nocentem:
Nec sceptris contenta suis nec fratre marito:
Plena maris rubri spoliis colloq; comisq;
Diuitias Cleopatra gerit:cultuq; laborat

Candida ſidonio perlucent pectora filo:
Quod nilotis acus compreſſum pectine ſerum
Soluit: et extenſo laxauit ſtamina uelo.
Dentibus hic niueis ſectoſꝗ atlantide ſilua
Impoſuere orbes: quales ad Cæſaris ora
Nec capto uenere iuba. proh cæcus et amens
Ambitione furor. ciuilia bella gerenti
Diuitias aperire ſuas: incendere mentem
Hoſpitis armati: non ſit licet ille nefando
Marte paratus opes mundi quæſiſſe ruina.
Pone duces priſcos: et nomina pauperis æui
Fabricios Curioſꝗ graues: hic ille recumbat
Sordidus hetruſcis abductus conſul aratris:
Optabit patriæ tales duxiſſe triumphos.
Infudere epulas auro quod terra quod aer
Quod pelagus niluſꝗ dedit: quod luxus inani
Ambitione furens toto quæſiuit in orbe
Non mandante fame: multas uolucreſꝗ feraſꝗ
Aegypti poſuere deos: manibuſꝗ miniſtrat
Niliacas cryſtallus aquas: gemmæꝗ capaces
Excepere merum: ſed nõ mareotidos uuæ:
Nobile ſed paucis ſenium cui contulit annis
Indomitum meroe cogens ſpumare phalernum.
Accipiunt ſertas nardo florente coronas:
Et nunꝗ fugiente roſa: multumꝗ madenti
Infudere comæ: quod nondum euanuit aura
Cinnamon externæ nec perdidit aera terræ:
Aduectumꝗ recens uicinæ meſſis amomum:
Diſcit opes Cæſar ſpoliati perdere mundi:
Et geſſiſſe pudet genero cum paupere bellum:
Et cauſas Martis phariis cũ gentibus optat.
Poſtꝗ epulis bacchoꝗ modum laſſata uoluptas
Impoſuit: longis Cæſar producere noctem
Inchoat alloquiis. ſũmaꝗ in ſede iacentem
Lanigerum placidis compellat Achorea dictis.
O ſacris deuote ſenex: quodꝗ arguit ætas
Non neglecte deis: phariæ primordia gentis
Terrarumꝗ ſitus uulgiꝗ ediſſere mores:
Et ritus formaſꝗ deum: quodcũꝗ uetuſtis

Insculptum ē adytis profer noscicp uolentes
Prode deos si cecropium sua sacra Platonem
Maiores docuere tui:quis dignior unq̄
Hoc fuit auditu mundicp capacior hospes?
Fama quidem generi pharias me duxit ad urbes
Sed tamen et uestri:media inter prælia semper
Stellarum celicp plagis superiscp uacaui:
Nec meus Eudoxi uincetur fastibus annus:
Sed cum tanta meo uiuat sub pectore uirtus
Tantus amor ueri:nihil ē quod noscere malim
Quā fluuii causas per sæcula tanta latentis
Ignotumcp caput:spes sit mihi certa uidendi
Niliacos fontes bellum ciuile relinquam.
Finierat:contracp sacer sic orsus Achoreus.
Fas mihi magnorum Cæsar secreta parentum
Prodere:ad hoc æui populis ignota profanis:
Sit pietas aliis miracula tanta silere:
Ast ego cælicolas gratum reor ire per omnes
Hoc opus:et sacras populis notescere leges:
Syderibus quæ sola fugam moderantur olympi
Occurruntcp polo.diuersa potentia prima
Mundi lege data est:sol tempora diuidit æui
Mutat nocte diem radiiscp potentibus astra
Ire uetat:cursuscp uagos statione moratur:
Luna suis uicibus Tethyn terrenacp miscet:
Frigida Saturno glacies et zona niualis
Cessit:habet uentos incertacp fulmina Mauors:
Sub ioue temperies et nunq̄ turbidus aer:
At fœcunda Venus cūctarum semina rerum
Possidet imensæ Cyllenius arbiter undæ.
Hunc ubi pars cæli tenuit:qua mixta leonis
Sydera sunt cancro:rabidos qua syrius ignes
Exerit:et uarii mutator circulus anni
Aegoceron cancrumcp tenet:cui subdita nili
Ora latant:quæ cū dominus percussit aquarū
Igne superiecto:tunc nilus fonte soluto
Exit:ut oceanus lunaribus incrementis
Iussus adest:auctuscp suos non ante coarctat:
Quā nox æstiuas a sole receperit horas.

Vana fides ueterum nilo quod crescat in arua
Aethiopum prodesse niues:non arctos in illis
Montibus aut boreas:testis tibi sole perusti
Ipse color populi:calidiq; uaporibus austri:
Adde quod omne caput fluuii quodcũq; soluta
Præcipitat glacies:ingresso uere tumescit
Prima tabe niuis:nilus neq; suscitat undas
Ante canis radios:nec ripis alligat amnem:
Ante parem nocti libra sub iudice Phœbum:
Inde etiam leges aliarum nescit aquarum:
Nec tumet hybernis cũ longe sole remoto
Officiis caret unda suis:dare iussus iniquo
Temperiem cælo mediis æstatibus exit
Sub torrente plaga:neu terras dissipet ignis:
Nilus adest mundo:contraq; incensa leonis
Ora tumet:cancroq; suam torrente syenem
Imploratus adest.nec campos liberat undis
Donec in autũnum declinet Phœbus:et umbras
Extendat meroe:quis causas reddere possit:
Sic iussit natura parens discurrere nilum:
Sic opus est mũdo:zephyros quoq; uana uetustas
His ascripsit aquis:quorũ stata tempora flatus
Continuiq; dies:et in aere longa potestas:
Vel quod ab occiduo depellunt nubila cælo
Trans noton.et fluuio cogunt incũbere nimbos:
Vel quod aquas totiens rumpẽtis littora nili
Assidue feriũt :coguntq; resistere fluctus.
Ille mora cursus aduersiq; obice ponti
Aestuat in campos.sunt qui spiramina terris
Esse putent:magnosq; cauæ compagis hiatus:
Cõmeat hac penitus tacitis discursibus unda
Frigore ab arctoo medium reuocata sub axem:
Cum Phœbus pressit meroen:tellusq; perusta
Illuc duxit aquas:trahitur gangesq; padusq;
Per tacitum mundi:tunc omnia flumina nilus
Vno fonte uomens non uno gurgite profert.
Rumor ab oceano qui terras alligat omnes
Exundante procul uiolentũ erumpere nilum.
Aequoreosq; sales longo mitescere tractu.

Necnon oceano pasci Phœbumq; polumq;
Credimus:hunc calidi tetigit cũ brachia cãcri
Sol rapit:atq; undæ plus ꝙ quod digerat aer
Tollitur:hoc noctes referunt:niloq; refũdunt.
Ast ego si tantã fas est mihi soluere litem:
Quasdã Cæsar aquas post mundi sera peracti
Sæcula:concussis terrarũ erumpere uenis
Non id agente deo.quasdam compage sub ipsa
Cũ toto cepisse reor:quas ille creator
Atq; opifex rerum certo sub iure coercet.
Quæ tibi noscendi nilum romane cupido est:
Hæc phariis persisq; fuit macedumq; tyrãnis:
Nullaq; non ætas uoluit conferre futuris
Notitiam:sed uincit adhuc natura latendi.
Sũmus Alexander regũ quem mẽphis adorat
Inuidit nilo:misitq; per ultima terræ
Aethiopũ lectos:illos rubicunda perusti
Zona poli tenuit nilum uidere calentem.
Venit ad occasum mundiq; extrema Sesostris
Et pharios currus regum ceruicibus egit:
Ante tamen uestros amens rhodanumq; padũq;
Quã nilum de fonte bibit.uesanus in ortus
Cambyses longi populos peruenit ad æui:
Defectusq; epulis et pastus cæde suorum
Ignoto te nile redit:non fabula mendax
Ausa loqui de fonte tuo est:ubicũq; uideris
Quæreris:et nulli contingit gloria genti
Vt nilo sit læta suo:tua flumina prodam:
Qua deus undarum cælator nile tuarum
Te mihi posse dedit:medio consurgis ab axe
Ausus in ardentem ripas attollere cancrum:
In borean is rectus aquis mediũq; booten:
Cursus in occasum flexus torquetur et ortus:
Nunc arabũ populis libycis nunc æquus harenis:
Teq; uident primi quærũt tamẽ ii quoq; seres:
Aethiopũq; feris alieno gurgite campos:
Et te terrarum nescit cui debeat orbis:
Arcanum natura caput non prodidit ulli:
Nec licuit populis paruum te nile uidere.

Amouitq; ſinus:et gentes maluit ortus
Mirari q̃ noſſe tuos:conſurgere in ipſis
Ius tibi ſolſtitiis:aliena creſcere bruma
Atq; hyemes efferre tuas:ſoliq; uagari
Conceſſũ per utroſq; polos:hic quæritur ortus
Illic finis aquæ:late tibi gurgite rapto
Ambitur nigris meroe fœcunda colonis:
Læta comis hebeni:quæ quãuis arbore multa
Frondeat æſtatem nulla ſibi mitigat umbra:
Linea tam rectum mundi ferit illa leonem:
Inde plagas Phœbi damnum non paſſus aquarũ
Proueheris:ſterileſq; diu metiris harenas:
Nunc omnes unũ uires collectus in amnem:
Nunc uagus et ſpargens facilẽ tibi cedere ripã:
Rurſus multifidas reuocat piger alueus undas:
Qua dirimũt arabum populis ægyptia rura
Regni clauſtra philæ:mox te deſerta ſecantem:
Qua dirimunt noſtrũ rubro cõmertia ponto
Mollis lapſus agit:quis te tam lene fluentem
Moturum totas uiolenti gurgitis iras
Nile putet? ſed cum lapſus abrupta uiarum
Excepere tuos et præcipites cataractæ:
Ac nuſq̃ uetitis ullas obſidere cautes
Indignaris aquis:ſpuma tunc aſtra laceſſis:
Cũcta tremunt undis:ac multo murmure mõtis
Spumeus inuictis albeſcit fluctibus amnis.
Hinc abaton,quã noſtra uocat uenerãda uetuſtas
Terra potens:primos ſenſit percuſſa tumultus
Et ſcopuli placuit fluuii quos dicere uenas:
Quod manifeſta noui primæ dant ſigna tumoris.
Hinc montes natura uagis circũdedit undis
Qui libyæ te nile negent:quos inter et alta
It conualle iacens iam molibus unda receptis.
Prima tibi campos permittit apertaq; mẽphis
Rura:modũq; uetat creſcendi ponere ripas:
Sic uelut in tuta ſecuri pace trahebant
Noctis iter mediæ:ſed nõ ueſana Photini
Mens imbuta ſemel tam ſacra cæde uacabat

A ſcelerum motu: magno nil ille perempto
Iam fas eſſe putat: habitant ſub pectore manes:
Vltriceſq; umbræ dant in noua monſtra furorem:
Dignatur uiles iſto quoq; ſanguine dextras:
Quo fortuna parat uictor perfundere patres:
Pœnaq; ciuilis belli uindicta ſenatus
Pœne data eſt famulo. procul hoc auertite fata
Crimen ut hæc Bruto ceruix abſente ſecetur.
In ſcelus it pharium romani pœna tyrãni:
Exemplũq; perit. ſtruit audax irrita fatis:
Nec parat occulte cædem cõmittere fraudi:
Inuictumq; ducem detecto Marte laceſſit:
Tantũ animi delicta dabant ut colla feriret
Cæſaris et ſocerum iungi tibi Magne iuberet:
Atq; hæc dicta monet famulos perferre fideles
Ad pompeianæ ſotium ſibi cædis Achillam
Quem puer imbellis cũctis præfecerat armis:
Et dederat ferrum nullo ſibi iure retento
In cũctos in ſeq; ſimul. tu mollibus inquit
Nunc incumbe toris: et pingues exige ſõnos:
Inuaſit Cleopatra domum. nec prodita tantũ eſt
Sed donata pharos: ceſſas accurrere ſolus
Ad dominæ thalamos: nupſit ſoror impia fratri:
Nam latio iam nupta duci eſt: interq; maritos
Diſcurrens ægypton habet: romamq; meretur.
Expugnare ſenem potuit Cleopatra uenenis:
Crede miſer puero: quẽ nox ſi iunxerit una:
Et ſemel amplexus inceſto pectore paſſus
Hauſerit obſcœnum titulo pietatis amorem:
Meq; tuumq; caput per ſingula forſitan illi
Oſcula donabit: crucibus flãmiſq; luemus
Si formoſa ſoror fuerit: nil undiq; reſtat
Auxilii: rex hinc coniunx: hinc Cæſar adulter:
Et ſumus ut fatear tam ſæua iudice ſontes.
Quem nõ ex nobis credit Cleopatra nocentẽ?
A quo caſta fuit? per te quod fecimus una
Perdidimuſq; nefas: perq; ictũ ſanguine Magni
Fœdus ades: ſubito bellum mollire tumultu:

Irrue nocturnas rumpamus funere tædas:
Crudelemq́ toris dominam mactemus in ipsis
Cum quocūq́ uiro: nec nos deterreat ausis
Hesperii fortuna ducis: quæ sustulit illum
Imposuitq́ orbi cōmunis gloria nobis:
Nos quoq́ sublimes Magnus facit: aspice littus
Spem nostri sceleris pollutos consule fluctus
Quid liceat nobis: tumulūq́ e puluere paruo
Aspice Pompeii nō omnia mēbra tegentem:
Quem metuis par huius erat. nō sanguine clari:
Quid refert? nec opes populorū ac regna mouemus
Ad scelus ingentes facti sumus: attrahit illos
In nostras fortuna manus: en altera uenit
Victima nobilior: placemus cæde secunda
Hesperias gentes: iugulus mihi Cæsaris haustus
Hoc præstare potest Pompeii cæde nocentes
Vt populus romanus amet: quid nomina tanta
Horremus uiresq́ ducis? quibus ille relictis
Miles erit: nox hæc peraget ciuilia bella.
Inferiasq́ dabit populis: et mittet ad umbras
Quod debetur adhuc mundo caput. ite feroces
Cæsaris in iugulum: præstet lagea iuuentus
Hoc regi romana sibi. tu parce morari
Plenum epulis madidumq́ mero ueneriq́ paratū
Inuenies: aude: superi tot tota Catonum
Brutorumq́ tibi tribuent. nō lentus Achillas
Suadenti parere nefas: haud clara mouēdis
Vt mos signa dedit castris: nec prodidit arma
Vllius clangore tubæ: temere omnia sæui
Instrumenta rapit belli: pars maxima turbæ
Plæbis erat latiæ: sed tanta obliuio mentis
Cœpit in externos corrupto milite mores:
Vt duce sub famulo iussuq́ satellitis irent:
Quos erat indignum phario parere tyrāno:
Nulla fides pietasq́ uiris qui castra sequuntur.
Vænalesq́ manus: ibi fas ubi maxima merces:
Aere merent paruo: iugulæq́ in Cæsaris ire
Non sibi dant: proh fas ubi nō ciuilia bella

Inuenit imperii fatum miserabile nostri?
Thessaliæ subducta acies in littore nili
More furit patrio: quid plus te Magne recepto
Ausa fores lagea domus? dat scilicet omnis
Dextera quod debet superis: nulliq; uacare
Fas est romano. latium sic scindere corpus
Diis placitum: non in generi soceriq; fauorem
Discedunt populi: ciuilia bella satelles
Mouit: et in partem romani uenit Achillas:
Et nisi fata manus a sanguine Cæsaris arcent
Hæ uincent partes: aderat maturus uterq;
Et districta epulis ad cũctas aula patebat
Insidias: poteratq; cruor per regia fundi
Pocula cæsareus: mensæq; incũbere ceruix:
Sed metuunt belli trepidos in nocte tumultus:
Ne cædes confusa manu permissaq; fatis
Te Ptolemæe trahat: tanta fiducia ferri est.
Non rapuere nefas: sũmi contenta facultas
Est operis: uisum famulis reparabile dãnum:
Illam mactandi dimittere Cæsaris horam.
Seruatur Pœnas in aperta luce daturus:
Donata est nox una duci uixitq; Photini
Munere phœbeos Cæsar deductus in ortus.
Lucifer a casia prospexit rupe: diemq;
Misit in ægyptum primo iam sole calentem:
Cum procul a muris acies non sparsa maniplis
Nec uaga conspicitur: sed iustos qualis ad hostes
Recta fronte uenit: passuri cominus arma
Laturiq; ruunt. at Cæsar mœnibus urbis
Diffisus foribus clausæ se protegit aulæ
Degeneres passus latebras: nec tota uacabat
Regia compresso: minima collegerat arma
Parte domus: tangunt animos iræq; metusq;:
Et timet incursus: indignaturq; timere.
Sic fremit in paruis fera nobilis abdita claustris:
Et frangit radios præmorso carcere dentes.
Non secus in siculis fureret tua flãma cauernis
Obstrueret sũmam si quis tibi Mulciber ætnam:

Audax thessalici qui nuper rupe sub æmi:
Hesperiæ cunctos proceres aciemq; senatus
Pompeiumq; ducem causa sperare uetante
Non timuit:fatumq; sibi promisit iniquum:
·Expauit ciuile nefas:intraq; penates
Obruitur tælis:quem nõ uiolasset alanus
Non scytha non fixo qui ludit in hospite maurus:
Hic cui romani spatium non sufficit orbis:
Paruaq; regna putat tyriis cũ gadibus indos:
Ceu puer imbellis uel captis fœmina muris
Quærit tota domus:spem uitæ in limine clauso
Ponit:et incerto lustrat uagus atria cursu
Non sine rege tamen:quẽ ducit in omnia secum
Sũpturus pœnas et grata piacula mortis:
Missurusq; tuum si nõ sint tæla nec ignes
In famulos Ptolomæe caput.sic barbara colchis
Creditur ultorem metuens regniq; fugæq;
Ense suo fratrisq; sui ceruice parata
Expectasse patrem.cogũt tamẽ ultima rerũ
Spem pacis temptare ducem:missusq; satelles
Regius ut sæuos absentis uoce tyrãni
Corriperet famulos:quo bellũ auctore mouerẽt:
Sed neq; ius mundi ualuit neq; fœdera sancta
Gentibus:orator regis pacisq; sequester
Aestimat in numero scelerum ponẽda tuorũ
Tot monstris ægypte nocens.nõ thessala tellus
Vastaq; regna iubæ:non pontus et impia signa
Pharnacis:et gelido circũfluus orbis ibero
Tantum ausus scelerum nõ syrtis barbara:quãtum
Delitiæ fecere tuæ:premit undiq; bellum
Inq; domum iam tæla cadũt:quassãtq; penates:
Non aries uno moturus limina pulsu
Fracturusq; domum:nõ ulla ẽ machina belli:
Nec flãmis mandatur opus:sed cæca iuuẽtus
Consilii uastos ambit diuisa penates:
Et nusq̃ totis incursat uiribus agmen:
Fata uetant:muriq; uicem fortuna tuetur:
Necnon et ratibus temptatur regia:qua se

Protulit in medios audaci margine fluctus
Luxuriosa domus: sed adest defensor ubiq;
Cæsar: et hos ad itus gladiis: hos ignibus arcet
Obsessusq; gerit: tanta ē constantia mētis
Expugnātis opus piceo iubet unguine tincta
Lampadas īmitti iunctis in uela carinis:
Nec piger ignis erat per stuppea uincula: perq;
Manātes cæra tabulas: et tempore eodem
Transtraq; nautarum sūmiq; arsere cheruschi.
Iam prope semustæ mergūtur in æquore classes
Iāq; hostes et tæla natant: nec puppibus ignis
Incubuit solis: sed quæ uicina fuere
Tecta mari longe rapuere uaporibus ignem:
Et cladem fouere noti: percussaq; flāma
Turbine nō alio motu per tecta cucurrit:
Quā solet æthereo lampas decurrere sulco
Materiaq; carens atq; ardens aere solo.
Illa lues clausa paulum reuocauit ab aula:
Vrbis in auxilium populos: nec tempora cladis
Perdidit insōnis: sed cæca nocte carinis
Insiluit Cæsar semper feliciter usus
Præcipiti cursu bellorum: et tempore rapto
Tunc claustrū pelagi cepit pharon: insula quōdā
In medio stetit illa mari sub tempore uatis
Protheos: at nunc ē pellæis proxima muris.
Illa duci geminos bellorum præstitit usus:
Abstulit excursus et fauces æquoris hosti.
Cæsar et auxiliis ut uidit libera ponti
Hostia: non fatum meriti pœnasq; Photini
Distulit ulterius: sed qua non debuit ira:
Non cruce nō flāmis rapuit: nō dente ferarum:
Heu facinus ceruix gladio male cæsa pependit:
Magni morte perit. nec nō subrepta paratis
A famulo Ganymede dolis peruenit ad hostes
Cæsaris Arsinoe: quæ castra carentia rege
Vt proles lagea tenet: famulūq; tyrāni
Terribilē iusto transegit Achillea ferro:
Altera magne tuis iam uictima mittitur umbris
Nec satis hoc fortuna putet: procul absit ut ista:

Vindictæ sit sūma tuæ:nō ipse tyrānus
Sufficit in pœnas:nō omnis regia Lagi:
Dum patrii ueniant in uiscera Cæsaris enses
Magnus multus erit.sed nō auctore furoris
Sublato cecidit rabies:nam rursus in arma
Auspitiis Ganymedis eunt:ac multa secūdo
Prælia marte gerunt:potuit discrimine sūmo
Cæsaris illa dies in famam et secula mitti.
Molis in exiguæ spatio stipantibus armis
Dum parat i uacuas martem transferre carinas
Dux latius:tota subito formidine belli
Cingitur:hinc densæ prætexunt littora classes
Hinc tergo insultant pedites:uia nulla salutis:
Non fuga:nō uirtus:uix spes quoq; mortis honestæ:
Non acie fusa:nec magnæ stragis aceruo
Vincendus tunc Cæsar erat:sed sanguine nullo
Captus sorte loci pendet dubius ne timeret
Optaret ne mori:respexit in agmine denso
Scæuam perpetuæ meritū iam nomina famæ:
Ad campos epidaure tuos:ubi solus apertis
Obsedit muris calcantem mœnia Magnum:

F I N I S

Parmæ feliciter impressum per Deiphœbum de Oli
ueriis Anno.M.cccclxxxiii.xi.chalendas iunias

Pharsalicas acies cognataq; prælia quisquis
Nosce cupit:chartas perlegat ille meas.
Non struimus cædes:patriæq; in uiscera natis
Insidias:lachrymis lumina nostra madent:
Sed quibus auspiciis orbem seruire Neroni
Quābene currenti fata tulere rota.
Aurea nunc tandem me impressit parma:uacauit
Docta manus:sumptus nec periere graues.
Non igitur loculis parcas lecture precamur:
Impleat ære suas bibliopola manus.
At mihi ut alba trahant ferales pensa puellæ
Posce diu:impressi qui fera bella.Vale.

M. ANNEI LVCANI VITA EX CLA RISSIMIS AVTORIBVS

Anneus Seneca e corduba bethycæ hiſpaniæ interioris prouintiæ ciuitate romã uenit: ſtatimq; eques factus ẽ: cuius declamatiões etſi celebratæ: negligẽtia temporũ ad nepotes nõ peruenere. Suſcepit ĩ patria ex Elbia uxore liberos tris: L. Anneũ Senecã: Iuliũ Anneũ Gallionẽ: et Anneũ Melã: quẽ ut minorem domi reliquit. Seneca et Gallio romæ profecere ſub Marullo grãmatico et Ceſteo ſmyrneo atq; Aſinio Pollione. Mela cũ adoleuiſſet iubẽte patre rẽ domeſticã gubernauit: donatus ut cæteri fratres amicitia Cæſarũ equeſtri ordine C. Aciliã duxit uxorem Acilii Lucani oratoris filiam: operæ apud prouĩtiæ procõſules frequẽtis: et apud clariſſimos uiros nõnullius ingenii. Ex ea Melas .iiii. nonas nouẽbris. C. Cæſare Auguſto Germanico iterum et L. Ceſiano primo cõſulibus M. Anneũ Lucanũ ipoſito ſoceri nomine genuit. Deĩde curæ familiaris faſtidio: uitæq; quietiori apud fratres uacaturus: cũ octimeſtri ĩfãte romã uenit: ſperãs per procurationes acquirẽdæ pecuniæ breuius ſibi iter fore: quo cõſulibus æquaretur. Cunas ĩfãtis quibus ferebatur ut de Heſiodo legitur apes circũuolare: oſq; inſiderũt dulcẽ et facũdũ qualẽ nũc uidemus futurũ ſignificãtes. Studuit Lucanus romæ ſub Rhẽmio Palæmone et Cornuto. Ex cõdiſcipulis Saleiũ Baſſũ et A. Perſiũ præcipue dilexit. Neroni cuius ætas patruo Senecæ cõmiſſa erat diu gratus. Quæſtor ãte ætatẽ gladiatoriũ munus edidit. Sequẽti ãno populi fauore ĩ auguratus ſacerdotiũ aſſcitus ẽ: ut Papi. Sta. refert:
Romani colitur chori ſacerdos.
Vxorem duxit Pollam Argentariam Pollii Argẽtarii filiam. De qua Calliope Papinii canit.
Nec ſolum dabo carminum nitorem:
Sed tædis genialibus dicabo
Doctam atq; ingenio tuo decoram:
Qualem blanda Venus daretq; Iuno:

Forma:simplicitate:cōmitate:
Censu:sanguine:gratia:decore.
Quippe et certamine pētaterico acto i Pompeii theatro cū per Cliniū Ruffū Nero Nioben se pronuntiaturū polliceretur:Lucanus Orphea ex tēpore recitauit.corona quoq; donatus ē.Quare īperatoris inuidiā sibi cōcitauit.Interdictū ē igitur poetæ foro theatro et poetica.De quo Papinius:
Ingratus Nero dulcibus theatris
Et noster tibi præferetur Orpheus.
Sperās itaq; ultionē:pisonianæ i Neronē cōiuratiōi sed parū fauste hæsit.quod ipse fatetur:cū ait.
Consilio iussuq; deum transibis in urbem
Magne tuam:sūmusq; feret tua busta sacerdos.
Corpus.n.Pōpeii nisi extincta Cæsarum familia romā trāsferri nō poterat. Verū detecta cōiuratiōe nequaq; ai cōstātiā præstitit:facile.n.cōfessus et ad humillimas deuolutus preces matrē quoq; inoxiam īter socios reā noiauit:sperās ipietatē sibi apud ipium pricipē profuturā.Acceptoq; mortis arbitrio codicillos ad patrē uersibus quibusdā exarauit.largiterq; epulatus brachia ad secandas uenas præbuit.Cūq; frigescere pedes manusq; et spiritū cedere itelexisset:uersus pronuntiauit quos per huiusmōi imaginem de milite fecerat.
Sanguis erant lachrymæ:quæcūq; foramina nouit
Humor ab his largus manat cruor:ora redūdant
Et patulæ nares:sudor rubet:omnia plenis
Mēbra fluūt uenis:totū ē pro uulnere corpus.
Pridie chalendas maias decessit Attico Vestino et Nerua Syllano cōsulibus:quo cōsul designatus cum Plautio Laterano erat:xxvii.ætatis annū agens.Sepultus i hortis suis:ubi tale potuit īscribi epigrāma
Bethys habet natale solum:est annea propago
De genitore Mela dat mater Acilia terris.
Vix luna octonos cælo confecerat orbes:
Cum me roma sui respersit tybridis unda:
Seruatūq; foro traxit:phœboq; dicauit:
Hinc siluæ geminæ faces:reus inde sagitta:

Orpheus ingrati stimulus liuorq; tyrãni:
Dum ciuile nefas aperit pharsalia: nostræ
Inuidit famæ Nero: proh musæq; canentis
Interrupit opus gladio: ueniſq; resectis
Assertore sacros maculauit sanguine uultus.

Saturnalia scripsit: Siluarum libros. x: Medeam: Orpheũ: incendiũ urbis: incẽdium troianũ: Oratione sua Octauiũ Sagittã qui Pontiã cõfoderat damnauit: Pharsalicã non finiuit: cuius tres primos libros cũ uxore correxit: reliqui septem nostro tempore diligentissime emendati impressiq; sunt. Est. n. uarius: copiosus. sublimis: cõcitatus: et ut Quintilianus ait oratoribus nõ minus q̃ poetis imitãdus: et ipse i præfatiõe quadã ætatẽ et initia sua cũ Virgilio cõparãs ausus ẽ dicere: et quãtũ mihi restat ad culicẽ:

Apud Cornelium Tacitum legitur

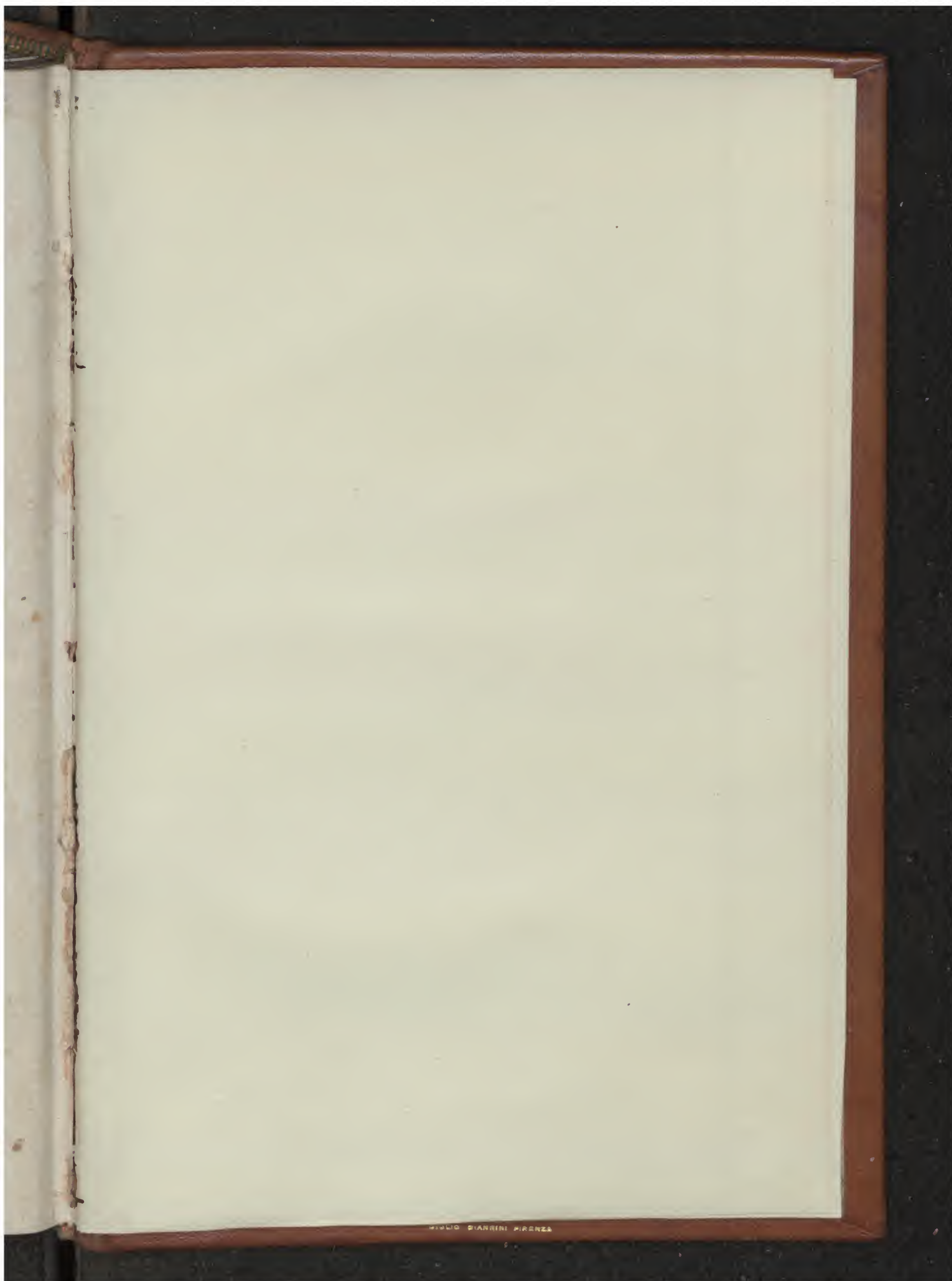
Consulibus Silio Nerua et Attico Vestino coniuratione in Neronem cœptã et iprimis Lucanũ Anneum cõiurasse quod famã carminum eius premebat Nero: prohibueratq; ostentare uanus assimulatione: tum detecta cõiuratione Lucanus Aciliã matrẽ suam inter conscios nominauit promissa impunitate. Sed Nero post mortẽ multorum Lucani cædẽ imperauit. is profluente sanguine ubi frigescere pedes manusq; et paulatim ab extremis discedere spiritum feruidus adhuc et compos mentis intelligit recordatus a se carmẽ cõpositũ quo uulneratũ militem per eiusmodi mortis imaginem obiisse tradiderat uersus ipsos retulit: atq; illi suprema uox fuit.

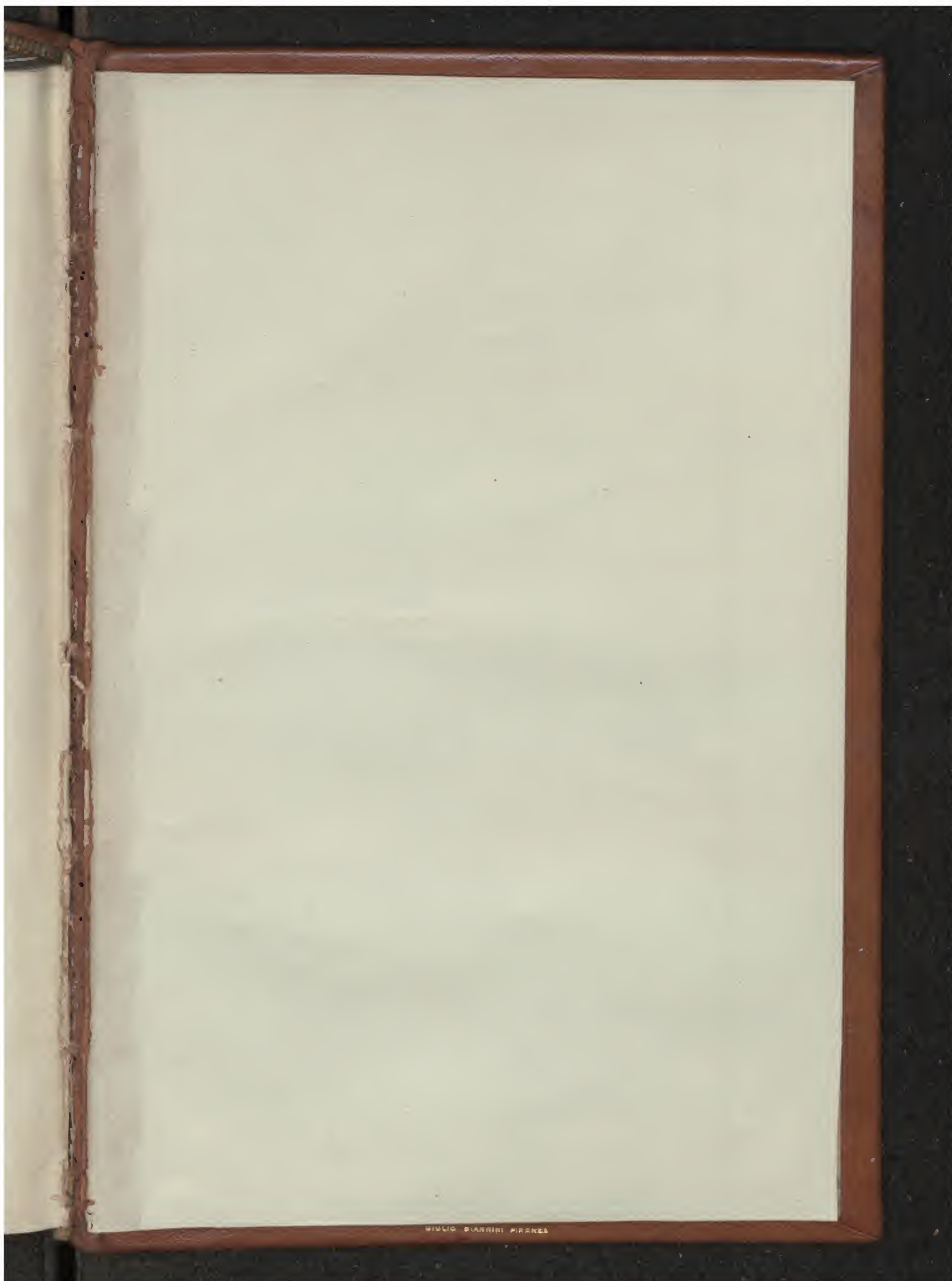
Martialis

Hæc est illa dies quæ magni conscia partus
Lucanum populis et tibi Pola dedit.
Heu Nero crudelis nulla est inuisior umbra;
Debuit hoc saltem non licuisse tibi.

Laus Deo Honor Et Gloria

GIULIO GIANNINI FIRENZE

GIULIO GIANNINI FIRENZE

